

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

**«ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΥΛΙΚΟ: ΤΥΠΙΚΗ, ΑΤΥΠΗ ΚΑΙ ΑΠΟ
ΑΠΟΣΤΑΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ (ΣΥΜΒΑΤΙΚΕΣ ΚΑΙ Ε-ΜΟΡΦΕΣ)»**

Διπλωματική εργασία:

«Λόγοι συμμετοχής ενήλικων εκπαιδευομένων σε συλλόγους εκμάθησης ελληνικών παραδοσιακών χορών κατά τον ελεύθερό τους χρόνο και τι αποκομίζουν από τη συμμετοχή τους. Η περίπτωση των πολιτιστικών-χορευτικών συλλόγων του νομού Κορινθίας.»

Πολύζος Ιωάννης

Τριμελής εξεταστική επιτροπή:

Μπαγάκης Γεώργιος, καθηγητής-επιβλέπων

Δημόπουλος Κωνσταντίνος, καθηγητής

Φωτόπουλος Νίκος, επίκουρος καθηγητής

Ιανουάριος 2020

Αφιερώνεται
στους γονείς μου, Κώστα και Μαρία,
στη σύζυγό μου, Μαρία
και στην κόρη μου, Μαριτίνα.

Ευχαριστίες

Ένας ανηφορικός αλλά και συναρπαστικός δρόμος κλείνει με την ολοκλήρωση αυτής της διπλωματικής εργασίας. Στο σημείο αυτό αισθάνομαι την ανάγκη να ευχαριστήσω τους ανθρώπους που με στήριξαν και μου συμπαραστάθηκαν στην πορεία, ενθαρρύνοντάς με να συνεχίσω.

Ευχαριστώ τη σύζυγό μου, Μαρία, που χωρίς την παρότρυνση και την υποστήριξή της δεν θα μπορούσα να είχα φτάσει ως εδώ.

Τον καθηγητή μου, κ. Μπαγάκη για την εποικοδομητική κριτική, συνεργασία και την κατανόηση που επέδειξε κατά τη διάρκεια της συγγραφής της παρούσας εργασίας.

Ευχαριστώ τους υπευθύνους των χορευτικών συλλόγων, τα μέλη των οποίων αποτέλεσαν το δείγμα για την έρευνα, και τους δεκαοκτώ συμμετέχοντες για την προθυμία τους να πάρουν μέρος σε αυτήν.

Περίληψη

Στην παρούσα εργασία επιχειρήθηκε να μελετηθεί το πεδίο της Εκπαίδευσης Ενηλίκων, και ειδικότερα της εκπαίδευσης στον Ελληνικό Παραδοσιακό Χορό (ΕΠΧ), διερευνώντας τους λόγους συμμετοχής (κίνητρα) όσων παρακολουθούν μαθήματα ΕΠΧ και τις επιδράσεις που δέχονται από τη συμμετοχή τους. Στο σύγχρονο παγκοσμιοποιημένο κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον, επιτακτική είναι η ανάγκη για απόκτηση και επέκταση επαγγελματικών προσόντων και δεξιοτήτων, τα οποία θα δώσουν στα άτομα τη δυνατότητα για εξεύρεση καλύτερης εργασίας ή βελτίωση της θέσης τους στην υπάρχουσα εργασία τους. Ταυτόχρονα όμως, επιτακτική είναι η ανάγκη, για προσωπική ανάπτυξη και βελτίωση της ποιότητας της ζωής των ατόμων, αξιοποιώντας κατάλληλα τον ελεύθερο χρόνο τους, εμπλεκόμενοι σε δραστηριότητες εκπαιδευτικού και ψυχαγωγικού χαρακτήρα που στοχεύουν σε αυτή την κατεύθυνση, όπως η ενασχόληση με τις τέχνες και τον πολιτισμό γενικότερα.

Για την διερεύνηση των παραπάνω θεμάτων, πραγματοποιήθηκαν 18 συνεντεύξεις με χορευτές συλλόγων από τον νομό Κορινθίας, με τα δεδομένα που συλλέχθηκαν να επεξεργάζονται με τη μέθοδο της ανάλυσης περιεχομένου.

Σε ότι αφορά τα κίνητρα που ωθούν ενήλικους να συμμετέχουν σε χορευτικούς συλλόγους, βρέθηκε ότι αυτά αφορούν την απόκτηση γνώσεων πάνω στον χορό και τη βελτίωση των δεξιοτήτων που ήδη κατέχουν οι χορευτές, την πιο συστηματική μελέτη και επαφή με την ελληνική παράδοση, την αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου, την ένταξη σε μια κοινωνική ομάδα με κοινά ενδιαφέροντα, την αντιμετώπιση ψυχολογικών καταστάσεων που δημιουργούνται από το άγχος της καθημερινότητας, τη δυνατότητα άσκησης που προσφέρει ο χορός και τέλος, την παρακίνηση των παιδιών να ακολουθήσουν τα βήματα της παράδοσης.

Οι επιδράσεις που οι εκπαιδευόμενοι ενήλικοι χορευτές δηλώνουν πως δέχονται, αφορούν την διεύρυνση των γνώσεων τους στον χορό και τη συνεχή προσπάθεια για επέκτασή αυτών των γνώσεων, την ικανοποίηση τους από την επιλογή τους να συμμετέχουν σε χορευτικούς συλλόγους, το αίσθημα ευεξίας και χαλάρωσης που δηλώνουν πως νιώθουν, τη δυνατότητα προσωπικής έκφρασης που τους δίνεται μέσα από το χορό, το αίσθημα αυτοεκπλήρωσης που αποκομίζουν. Πολύ σημαντική τονίζεται πως είναι η δυνατότητα για κοινωνικοποίηση που δίνεται, όχι μόνο μέσα από τα μαθήματα, αλλά και από τις εκδηλώσεις στις οποίες οι χορευτές συμμετέχουν. Μαζί με τη βελτίωση της φυσικής κατάστασης, δηλώνεται ότι

βελτιώνεται και η διάθεσή τους, οδηγώντας σε μια συνολικότερη βελτίωση της ποιότητας ζωής.

Λέξεις κλειδιά

Εκπαίδευση ενηλίκων, ελεύθερος χρόνος, κίνητρα, επιδράσεις, ελληνικός παραδοσιακός χορός

Abstract

In the present dissertation the field of Adult Education has been attempted to be studied, and especially the instruction of the Greek Traditional dances, analysing the motives of all those people who attend courses in Greek Traditional dances and the impact they get from their participation. In the modern, globalised, social and financial surroundings there is the imperative need for the acquisition and the expansion of their professional qualifications and skills, which will give to the people the ability to find out a better job or improve their current position at work. But in the meantime, there is an urgent need for personal development and improvement of the quality of life of the individuals making good use of their leisure time taking active part into educational and recreational activities which aim at this specific direction, such as their involvement with the arts and culture in general.

For the research of the above issues, 18 interviews have been carried out with dancers of the Dancing Associations from the prefecture of Corinth, with the data that were collected, having been processed with the method of content analysis.

As far as the motives that urge the adults to participate in Dancing Associations are concerned, it was concluded that these motives relate to the acquisition of knowledge on dancing and the improvement of the skills that the dancers already possess, the most systematic study and contact with the Greek tradition, the pursuit of the best possible use of their free time, their inclusion into a social group with the same interests, the confrontation with psychological difficulties which are created due to the stress of everyday life, the ability of exercise the dancing offers and finally the motivation of the children to follow the steps of tradition.

The influences which the adult dancers trainees state that they receive, concern their increase in knowledge about dancing and their continuous effort to expand this knowledge, their satisfaction from their choice to take part in Dancing Associations, the feeling of well-being and relaxation which they admit that they feel, the capability of personal expression which is achieved through dancing and the feeling of self-fulfillment that they get. It is of utmost importance the ability of socialization which is offered, not only through the courses that are offered but also through the social events where the dancers join in. It is also admitted that along with the improvement

of the physical condition, their mood is improved as well leading to a more general amelioration of the quality of their life.

Keywords: Adult education, leisure time, motives, influences, Greek traditional dance

Περιεχόμενα

Περίληψη	iii
Abstract	v
Εισαγωγή	1
Κεφάλαιο 1	4
Θεωρητικό πλαίσιο	4
1. Εκπαίδευση ενηλίκων	4
1.1 Εισαγωγή	4
1.2 Εκπαίδευση ενηλίκων στο παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον.....	5
1.3 Χαρακτηριστικά ενηλίκων εκπαιδευομένων – Κίνητρα-εμπόδια στη μάθηση ενηλίκων	12
1.3.1 Κίνητρα για μάθηση.....	14
1.3.2 Κίνητρα συμμετοχής σε προγράμματα εκμάθησης ΕΠΧ	16
1.3.3 Εμπόδια στη μάθηση.....	21
1.3.4 Επιδράσεις από τη συμμετοχή σε τμήματα εκμάθησης ΕΠΧ	24
1.4 Αρχές εκπαίδευσης ενηλίκων-Προϋποθέσεις αποτελεσματικής μάθησης	27
1.5 Δια Βίου Μάθηση - Εκπαίδευση ενηλίκων και χορός.....	28
Κεφάλαιο 2	31
2.1 Χορός- Ελληνικός Παραδοσιακός Χορός (ΕΠΧ).....	31
2.2 Παράδοση-Φολκλορισμός	34
2.3 Άυλη Πολιτισμική Κληρονομιά (ΑΠΚ) - Προστασία της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς	35
2.4 Ο χορός ως Άυλη Πολιτιστική Κληρονομιά.....	37
2.5 Χορός και ελεύθερος χρόνος	38
2.6 Ο Ελληνικός Παραδοσιακός Χορός στην τυπική εκπαίδευση.	39
2.7 Η διδασκαλία των παραδοσιακών χορών στους πολιτιστικούς-χορευτικούς συλλόγους.	43
Κεφάλαιο 3	47
Μεθοδολογικό πλαίσιο	47

3.1 Σκοπός- ερευνητικά ερωτήματα	47
3.2. Μεθοδολογική προσέγγιση	48
3.3 Η συνέντευξη	49
3.4 Το πρωτόκολλο της συνέντευξης	50
3.5 Δείγμα της έρευνας-Μέθοδος δειγματοληψίας.....	51
3.6 Περιγραφή ερευνητικής διαδικασίας	53
3.7 Εγκυρότητα, αξιοπιστία της έρευνας.....	54
Κεφάλαιο 4	56
Αποτελέσματα έρευνας.....	56
Εισαγωγή	56
4.1 Κίνητρα επιλογής των ΕΠΧ.....	56
4.2. Επιδράσεις από τη συμμετοχή σε τμήματα εκμάθησης ΕΠΧ	59
Κεφάλαιο 5	66
Συζήτηση και συμπεράσματα της έρευνας – Προτάσεις.....	66
5.1 Συζήτηση-συμπεράσματα	66
5.2 Προτάσεις	71
Βιβλιογραφικές αναφορές.....	73
Παράρτημα.....	88
Παράρτημα 1: Πρωτόκολλο συνέντευξης	88
Παράρτημα 2: Έντυπο συγκατάθεσης κατόπιν ενημέρωσης.....	89
Παράρτημα 3: Πολιτιστικοί–Χορευτικοί Σύλλογοι Νομού Κορινθίας με αντικείμενο την εκμάθηση Ε.Π.Χ.....	92
Παράρτημα 4: Αποσπάσματα καταστατικών συλλόγων νομού Κορινθίας.....	94
Παράρτημα 5: Συνεντεύξεις	99

Εισαγωγή

Η επιλογή του θέματος της παρούσας διπλωματικής εργασίας έγινε από προσωπικό ενδιαφέρον του ερευνητή, λόγω της μακρόχρονης ενασχόλησής του με την εκμάθηση παραδοσιακών χορών σε διάφορους χορευτικούς συλλόγους του νομού Κορινθίας. Στη δεκαπενταετή και πλέον πορεία του στον χώρο των συλλόγων, ήρθε σε επαφή και γνώρισε ανθρώπους, οι οποίοι επίμονα και αδιάλειπτα συμμετέχουν, όπως κι ο ίδιος, σε χορευτικούς συλλόγους και τις κάθε λογής εκδηλώσεις τους. Προέκυψε λοιπόν το ερώτημα που αφορά στα κίνητρα που ωθούν τους ενήλικους εκπαιδευόμενους στη διατήρηση του αμειώτου, πολλές φορές, ενδιαφέροντός τους για συμμετοχή στα χορευτικά τμήματα, μιας μορφής μη τυπικής εκπαίδευσης ενηλίκων. Σημαντικό θεωρήθηκε από τον ερευνητή να γίνει εκτίμηση της εμπειρίας των συμμετεχόντων ενηλίκων, αναζητώντας απαντήσεις στο πώς η εκμάθηση των Ελληνικών Παραδοσιακών Χορών (ΕΠΧ) επηρεάζει τους εκπαιδευόμενους.

Η δια βίου εκπαίδευση, στις μέρες μας έχει αναπτυχθεί και αγγίζει πολλά και διαφορετικά πεδία, ανταποκρινόμενη στη ζήτηση για εκπαίδευση και επιμόρφωση σε τομείς, οι οποίοι μπορούν να βοηθήσουν τα άτομα να βελτιώσουν τη θέση τους στην αγορά εργασίας, τη θέση τους στην υφιστάμενη δουλειά τους, να γεμίσουν τον ελεύθερό τους χρόνο με εποικοδομητικό τρόπο, να βελτιώσουν την ποιότητα της ζωής τους γενικότερα. Παράλληλα με τα προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης, ακαδημαϊκής μόρφωσης, επαγγελματικής ειδίκευσης, απόκτησης πιστοποίησης σε κατακτημένες εμπειρικά γνώσεις και πολλών άλλων προγραμμάτων απόκτησης δεξιοτήτων για την αγορά εργασίας, προσφέρονται και προγράμματα και δράσεις σε διάφορα αντικείμενα για τη βελτίωση της ποιότητας της ζωής των ατόμων και της προσωπικής ανάπτυξής τους, όπως το θέατρο, η μουσική, η φωτογραφία και ο χορός, σηματοδοτώντας τη σπουδαιότητα και χρησιμότητα των τεχνών στην επίτευξη του παραπάνω στόχου. Εστιάζοντας στο χορό, και ειδικότερα στον ελληνικό παραδοσιακό χορό, θέλουμε να φωτίσουμε πλευρές της συνεισφοράς του στην προσωπική ανάπτυξη των προσώπων που παίρνουν μέρος σε χορευτικούς συλλόγους, τους λόγους που τους οδηγούν στην ενασχόλησή τους με τον ΕΠΧ, τις επιδράσεις που δέχονται από αυτή τη συμμετοχή.

Στο πρώτο κεφάλαιο, εξετάζεται η εκπαίδευση ενηλίκων από θεωρητική σκοπιά και η αναγκαιότητά της στο σύγχρονο παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον. Τονίζεται πως οι σύγχρονες συνθήκες εργασίας και απασχόλησης αφενός ωθούν τα

άτομα να προσπαθούν να πετύχουν καλύτερες ευκαιρίες στην αναζήτηση εργασίας ή στην εξέλιξή τους στην υφιστάμενη εργασία τους, μέσα από τη συμμετοχή σε προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης, επαγγελματικής ανάπτυξης και απόκτησης δεξιοτήτων και αφετέρου, χρειάζεται να επιδιώκουν την προσωπική τους καλλιέργεια και ανάπτυξη μέσα από κατάλληλα προγράμματα και δράσεις, ώστε να αναβαθμιστεί η ποιότητα της ζωής τους. Οι διάφοροι ορισμοί της εκπαίδευσης ενηλίκων που παρουσιάζονται στο πρώτο κεφάλαιο, μας δείχνουν ακριβώς αυτόν τον πολύπλοκο και πολυδιάστατο χαρακτήρα της εκπαίδευσης ενηλίκων. Εξετάζονται οι αρχές εκπαίδευσης ενηλίκων και οι προϋποθέσεις που συμβάλλουν στην αποτελεσματική μάθηση. Στο πρώτο κεφάλαιο επίσης, εξετάζονται τα χαρακτηριστικά των ενήλικων εκπαιδευόμενων, οι οποίοι έρχονται στην εκπαίδευση ενηλίκων για συγκεκριμένους λόγους, αλλά συναντούν και εμπόδια στο δρόμο τους.

Πιο ειδική αναφορά γίνεται, μέσα από βιβλιογραφική επισκόπηση, για τα κίνητρα των ενηλίκων που συμμετέχουν σε προγράμματα εκμάθησης Ελληνικών Παραδοσιακών Χορών (ΕΠΧ) και τα εμπόδια που αυτοί συναντούν. Παρομοίως, παρουσιάζονται τα ευρήματα της βιβλιογραφικής επισκόπησης για τις επιδράσεις που σημειώνονται στους συμμετέχοντες σε προγράμματα εκμάθησης χορού.

Στο δεύτερο κεφάλαιο, εξετάζεται ο ΕΠΧ ως κοινωνικό φαινόμενο και προσεγγίζονται οι διαστάσεις που έχει στη σύγχρονη ελληνική πραγματικότητα. Ο χορός αποτελεί κομμάτι της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς των λαών, διδάσκεται στο πλαίσιο της τυπικής εκπαίδευσης αλλά και της μη τυπικής, στους διάφορους συλλόγους και φορείς που ασχολούνται με αυτόν, σε μία προσπάθεια διατήρησης και συνέχισης της παράδοσης. Από τη σκοπιά της τυπικής εκπαίδευσης, εξετάζεται ιστορικά, από τις αρχές του 20^{ου} αιώνα, η παρουσία του αντικειμένου του ΕΠΧ στην ελληνική εκπαίδευση και η στοχοθεσία που τα σύγχρονα αναλυτικά προγράμματα σπουδών θέτουν σχετικά με το αντικείμενο του ΕΠΧ. Αντίστοιχα, διερευνάται ο ρόλος των συλλόγων και φορέων, και πιο ειδικά αυτών του νομού Κορινθίας, στη διδασκαλία του ΕΠΧ σε ενήλικους.

Στο τρίτο κεφάλαιο, ορίζεται ο σκοπός και τα ερευνητικά ερωτήματα της παρούσας εργασίας. Παρουσιάζεται η μεθοδολογική προσέγγιση που επιλέχτηκε, η οποία ακολουθεί την ποιοτική οδό, για την διερεύνηση των ερευνητικών μας ερωτημάτων σε βάθος. Η επιλογή της ημιδομημένης συνέντευξης θεωρήθηκε πως εξυπηρετεί καλύτερα τους σκοπούς της έρευνάς μας. Παρουσιάζεται το ερευνητικό

εργαλείο και εντοπίζονται σε αυτό οι ερωτήσεις που αντιστοιχούν στα ερευνητικά ερωτήματα. Αναφέρεται ο τρόπος επιλογής του δείγματος της έρευνας, περιγράφεται η ερευνητική διαδικασία, παρουσιάζονται δημογραφικά στοιχεία του δείγματος και τέλος, αναφέρονται ζητήματα αξιοπιστίας και εγκυρότητας της έρευνας.

Στο τέταρτο κεφάλαιο, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της έρευνας σχετικά με τα κίνητρα συμμετοχής ενήλικων εκπαιδευομένων σε τμήματα ΕΠΧ και τις επιδράσεις που δέχονται από τη συμμετοχή τους σε διάφορα επίπεδα, όπως προέκυψαν μέσα από την ανάλυση των συνεντεύξεων των συμμετεχόντων.

Στο πέμπτο και τελευταίο κεφάλαιο, γίνεται παρουσίαση των συμπερασμάτων που προκύπτουν από την επεξεργασία των αποτελεσμάτων της έρευνας και η συζήτηση που αυτά μπορεί να προκαλέσουν. Το κεφάλαιο αυτό κλείνει με τις προτάσεις για μελλοντική έρευνα.

Κεφάλαιο 1

Θεωρητικό πλαίσιο

1. Εκπαίδευση ενηλίκων

1.1 Εισαγωγή

Σύμφωνα με τον Σταμέλο (2003), δεν είναι τυχαίο ότι στη δεκαετία του '90 η κυρίαρχη έννοια στο χώρο της εκπαίδευσης είναι η «δια βίου εκπαίδευση», που εμπεριέχει την εκπαίδευση ενηλίκων, αφού όχι μόνο όλοι πρέπει να εκπαιδεύονται για να μπορούν να εργάζονται και να καταναλώνουν αλλά και για να μπορούν να παρακολουθούν τις ραγδαίες και ριζικές αλλαγές που η τεχνολογία επιφέρει. Καθώς η μάθηση συντελείται δια βίου και είναι υπόθεση που σχετίζεται με τις ατομικές επιλογές των ενηλίκων, είναι προτιμότερο να μιλάμε για Δια Βίου Μάθηση (ΔΒΜ) (Σταμέλος & Βασιλόπουλος, 2013).

Σε έκθεση της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (European commission, 2006) ορίζεται η εκπαίδευση ενηλίκων ως κάθε μορφή εκπαίδευσης μετά την ολοκλήρωση της αρχικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, ανεξάρτητα από το πόσο μπορεί να επεκταθεί η διαδικασία αυτή. Τονίζεται πως η εκπαίδευση ενηλίκων και η γενίκευσή της θα οδηγήσει σε αύξηση της απασχόλησης, αύξηση της παραγωγής, μείωση κοινωνικών δαπανών (επιδόματα ανεργίας, πρόωρες συντάξεις, λοιπές κοινωνικές παροχές), αλλά και αυξημένα κοινωνικά οφέλη που αφορούν τη βελτιωμένη συμμετοχή των πολιτών, την καλύτερη υγεία, τα χαμηλότερα ποσοστά εγκληματικότητας και τη μεγαλύτερη ευημερία και εκπλήρωση του ατόμου. Στην Ευρώπη που γερνάει, οι άνθρωποι φθάνουν στα γηρατειά με καλύτερη σωματική και ψυχική υγεία και προσδοκώμενη ζωή μετά την συνταξιοδότηση, διαθέτοντας αρκετό ελεύθερο χρόνο ακόμη και κατά τη διάρκεια του εργασιακού τους βίου. Η μάθηση πρέπει να αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της ζωής τους είτε με τη μορφή της εκπαίδευσης σε νέα αντικείμενα και νέες δυνατότητες είτε ως δραστηριότητα αναψυχής που συμβάλλει στην προσωπική τους ολοκλήρωση.

Σε άρθρο-κριτική της παραπάνω έκθεσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Editorial, 2007) τονίζεται πως η Ευρώπη έχει ευθύνη, έναντι του υπόλοιπου παγκοσμιοποιημένου κόσμου και των πολιτών της, να διαδραματίσει σημαίνοντα ρόλο επενδύοντας στην εκπαίδευση ενηλίκων, καθώς αυτό θα ανεβάσει το κοινωνικό και πολιτιστικό επίπεδο των πολιτών της και θα συμβάλλει στην οικονομική

ανάπτυξη. Σε ένα τέτοιο πλαίσιο, κάθε χώρα μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.), προωθεί, ενθαρρύνει και σχεδιάζει δράσεις και προγράμματα Δια Βίου Μάθησης.

1.2 Εκπαίδευση ενηλίκων στο παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον

Ο μεταπολεμικός κόσμος, μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, είχε να αντιμετωπίσει σημαντικές προκλήσεις. Από τη μια η επούλωση των πληγών που ο πόλεμος προκάλεσε στα έθνη, αλλού λιγότερες και αλλού περισσότερες, και από την άλλη η δημιουργία κατάλληλων συνθηκών και προοπτικών για ανάπτυξη και πρόοδο μέσα από τη συνεργασία σε οικονομικό, πολιτικό, κοινωνικό και πολιτιστικό επίπεδο. Για να διασφαλιστεί η παγκόσμια ειρήνη και να προωθηθεί η συνεργασία των κρατών, ιδρύεται το 1945 ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) ως μετεξέλιξη της Κοινωνίας των Εθνών (ΚτΕ), η οποία όμως είχε αποτύχει να αποτρέψει το ξέσπασμα του Δεύτερου Παγκόσμιου Πολέμου. Στην μεταπολεμική Ευρώπη, καθώς το κλίμα ήταν ευνοϊκό για την ενοποίησή της με στόχο τη διατήρηση της ειρήνης και της ευημερίας, ιδρύεται αρχικά η Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ), η οποία, μέσα από διάφορες μετεξελίξεις, διευρύνσεις και προσχωρήσεις, πήρε τη σημερινή της υπόσταση ως Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.).

Η βιώσιμη ανάπτυξη που θα εδραίωνε την ειρήνη και την ευημερία, χρειαζόταν αφενός πόρους και αφετέρου μέσα για να πραγματοποιηθεί. Σε ότι αφορά τους πόρους, η εξεύρεσή τους έγινε μέσα από οργανισμούς (Παγκόσμια Τράπεζα-ΟΟΣΑ) και πακέτα βοήθειας (π.χ. Σχέδιο Μάρσαλ) που δόθηκαν από τις ισχυρές χώρες (Η.Π.Α.) για την αναδιάρθρωση των οικονομιών των χωρών, συμμαχικών και μη. Τα μέσα για να επιτευχθεί η ανάπτυξη θα τα παρείχε η εκπαίδευση του πληθυσμού. Σύμφωνα με τους Σταμέλο, Βασιλόπουλο, & Καβασακάλη (2015), *βασικός παράγοντας που διευκολύνει την οικονομική ανάπτυξη θεωρείται η εκπαίδευση και το εκπαιδευτικό σύστημα. Έτσι, έχουμε μια άμεση σύνδεση της οικονομίας με την εκπαίδευση και της τελευταίας με τα διάφορα αναπτυξιακά προγράμματα.*

Στον ευρωπαϊκό βορρά οι πολιτικές που υιοθετήθηκαν στην εκπαίδευση αφορούσαν, κυρίως, την επέκταση της υποχρεωτικής εκπαίδευσης και την αναδιάρθρωση της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, ενώ στις χώρες του ευρωπαϊκού νότου βασικές προτεραιότητες αποτελούσαν η εξάλειψη του αναλφαριθμητισμού και η καθιέρωση και γενίκευση της βασικής εκπαίδευσης (Πασιάς, Φλουρής, & Φωτεινός, 2016: 284). Σημαντικό ρόλο αναλαμβάνει να διαδραματίσει η Εκπαιδευτική Επιστημονική και Πολιτιστική Οργάνωση των Ηνωμένων Εθνών ή

όπως είναι ευρύτερα γνωστή UNESCO (United Nations Educational Scientific and Cultural Organization), η οποία ως εκπαιδευτικός, επιστημονικός και πολιτιστικός οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών, επιδιώκει την οικοδόμηση της ειρήνης μέσω της διεθνούς συνεργασίας στον τομέα της εκπαίδευσης, των επιστημών και του πολιτισμού (www.unesco.org). Στο πλαίσιο αυτό, η UNESCO εκδίδει οδηγίες-συστάσεις προς τα μέλη της σχετικές και με την εκπαίδευση ενηλίκων. Στην οδηγία με αρ.58 του 1965 προς τα υπουργεία παιδείας των χωρών (<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000215335>), ήδη κάνει λόγο για εκπαίδευση ενηλίκων, την οποία συνδέει με την εξάλειψη του αναλφαβητισμού στον πληθυσμό, παροτρύνοντας τα κράτη να λάβουν προληπτικά και θεραπευτικά μέτρα σε αυτή την κατεύθυνση. Το 1976, στη διάσκεψη του Ναϊρόμπι, αναγνωρίζει πως η εκπαίδευση και η μάθηση, δεν πρέπει να περιορίζεται στον χρόνο της φοίτησης στην τυπική εκπαίδευση αλλά πρέπει να επεκτείνονται καθ' όλη τη διάρκεια ζωής, να περιλαμβάνει όλες τις δεξιότητες και κλάδους της γνώσης, να χρησιμοποιούνται όλα τα δυνατά μέσα και να δίνεται η ευκαιρία σε όλους τους ανθρώπους για πλήρη ανάπτυξη της προσωπικότητάς τους.

Η Γενική Διάσκεψη της UNESCO κατά την 38η σύνοδό της, που συνήλθε στο Παρίσι το 2015, επαναδιατύπωσε και επικαιροποίησε το ενδιαφέρον της για την εκπαίδευση ενηλίκων, αναγνωρίζοντας αρχικά ότι στο πλαίσιο της Διά Βίου Μάθησης, ο αλφαβητισμός αποτελεί απαραίτητο θεμέλιο και ότι εκπαίδευση και εκπαίδευση ενηλίκων αποτελούν αναπόσπαστο μέρος. Ο εγγραμματισμός και η εκπαίδευση ενηλίκων συμβάλλουν στην ικανοποίηση του δικαιώματος στην εκπαίδευση, το οποίο επιτρέπει στους ενήλικους να ασκούν τα οικονομικά, πολιτικά, κοινωνικά και πολιτιστικά δικαιώματα και τα οποία πρέπει να ικανοποιούν τα βασικά κριτήρια διαθεσιμότητας, προσβασιμότητας, αποδοχής και προσαρμοστικότητας (UNESCO, 2015). Σύμφωνα με το νεότερο ορισμό που δίνει η UNESCO, *η εκπαίδευση ενηλίκων αποτελεί βασική συνιστώσα της Διά Βίου Μάθησης. Περιλαμβάνει όλες τις μορφές εκπαίδευσης και μάθησης που έχουν ως στόχο να εξασφαλίσουν ότι όλοι οι ενήλικοι συμμετέχουν στις κοινωνίες τους και στον κόσμο της εργασίας. Δηλώνει όλο το σώμα των διαδικασιών μάθησης, επίσημες, και ανεπίσημες, όπου αυτοί που θεωρούνται ως ενήλικοι από την κοινωνία στην οποία ζουν, αναπτύσσουν και εμπλουτίζουν τις δυνατότητές τους για να ζουν και να εργάζονται, τόσο για τα δικά τους συμφέροντα όσο και για τις κοινότητες τους, τις οργανώσεις που συμμετέχουν και κοινωνίες στις οποίες ανήκουν.*

Οι πολυμορφίες που συναντώνται στα διάφορα συστήματα εκπαίδευσης ενηλίκων των κρατών αλλά και τα πεδία τα οποία καλείται η εκπαίδευση ενηλίκων να καλύψει, τα οποία διαρκώς επεκτείνονται και διευρύνονται, καθιστούν δύσκολο να υπάρξει ένας ορισμός της εκπαίδευσης ενηλίκων. Ο ΟΟΣΑ (Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης - Organisation for Economic Co-operation and Development – OECD), καθώς στο πεδίο των ενδιαφερόντων του είναι η εκπαίδευση του εργατικού πληθυσμού με σκοπό την παγκόσμια οικονομική ανάπτυξη, ορίζει ότι *η εκπαίδευση ενηλίκων αφορά οποιαδήποτε μαθησιακή δραστηριότητα ή πρόγραμμα σκόπιμα σχεδιασμένο από κάποιο εκπαιδευτικό φορέα, για να ικανοποιήσει οποιαδήποτε ανάγκη κατάρτισης ή ενδιαφέρον, που ενδέχεται να πραγματοποιηθεί σε οποιοδήποτε στάδιο της ζωής ενός ανθρώπου που έχει υπερβεί την ηλικία της υποχρεωτικής εκπαίδευσης και η κύρια δραστηριότητά του δεν είναι πλέον η εκπαίδευση. Η «σφαίρα» της επομένως καλύπτει μη επαγγελματικές, επαγγελματικές, γενικές, τυπικές και μη τυπικές σπουδές, καθώς επίσης και την εκπαίδευση που έχει συλλογικό κοινωνικό σκοπό.* (ΟΟΣΑ 1977, οπ. αν. στο Rogers, 1999, σ.55)

Στην παγκοσμιοποιημένη αγορά οι σχέσεις εργασίας διαρκώς αλλάζουν, απαιτώντας πια εργατικό δυναμικό που να διαθέτει ικανότητες υψηλού επιπέδου, να μπορεί να χειριστεί την πληροφορία και τις νέες τεχνολογίες, να είναι ικανό στην καινοτομία και ευέλικτο στην μεταστροφή του επαγγελματικού προσανατολισμού του, να διαθέτει ποικίλες δεξιότητες και να μπορεί να επανεκπαιδευτεί για να αποκτήσει νέα εφόδια (Πρόκου, 2009). Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι η Εκπαίδευση Ενηλίκων είναι ή πρέπει να είναι αποκλειστικά προσανατολισμένη στην απόκτηση δεξιοτήτων για τη βελτίωση της επαγγελματικής ζωής, αλλά μπορεί να έχει το χαρακτήρα της ικανοποίησης αναγκών, κοινωνικών, πνευματικών, ανάπτυξης της προσωπικότητας, επέκτασης της δημιουργικότητας των ενηλίκων, καθιστώντας τους ενεργούς, συμμετοχικούς και ενημερωμένους πολίτες της κοινότητάς τους. Τα εκπαιδευτικά προγράμματα που προσφέρονται για ενήλικους δεν πρέπει να έχουν ως μόνη διάσταση την παραγωγικότητα και την αύξησή της. Στόχος της εκπαίδευσης δεν είναι μόνο η καλυτέρευση, εξέλιξη, πρόοδος και μεγιστοποίηση της απόδοσης στην εργασία, αλλά και η βελτίωση και προσωπική ανάπτυξη των ατόμων, η οποία θα οδηγήσει και στη δημιουργία καλύτερων πολιτών (Πανιτσίδου, 2013: 87). Η Cross (οπ. αναφ. στο Jarvis, 2007: 263) πρωτοπόρος θεωρητική της ΔΒΜ, διατυπώνει αφενός μεν πως η ΔΒΜ είναι απαραίτητη για οποιονδήποτε στο δεύτερο μισό του 20^{ου} αιώνα, αφετέρου δε, πως θα πρέπει η ΔΒΜ να συμβάλλει στην αναβάθμιση της ποιότητας ζωής των ατόμων, προσδίδοντάς τους ικανοποίηση και χαρά, κάτι που

επιτυγχάνεται μέσα από τη συμμετοχή των ενήλικων εκπαιδευομένων σε προγράμματα ψυχαγωγικού και εκπαιδευτικού χαρακτήρα στον ελεύθερό τους χρόνο, όπως είναι τα προγράμματα άσκησης, μουσικής, θεάτρου, ζωγραφικής και φυσικά χορού. Για την Cross, το «συνδυαστικό σχέδιο ζωής», όπως το αποκαλεί, δίνει έμφαση και τονίζει την ανάγκη, οι ανθρώπινες δραστηριότητες ζωής, η εκπαίδευση, η εργασία και ο ελεύθερος χρόνος, να συμπλέκονται και να συνυπάρχουν καθ' όλη τη πορεία της ανθρώπινης ζωής (οπ.π. :267).

Κάτω από ένα τέτοιο πρίσμα, η Ευρωπαϊκή Ένωση, θέλοντας να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις της παγκοσμιοποίησης και να καταστήσει τους πολίτες της έτοιμους να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της παγκόσμιας αγοράς, αλλά και να μπορούν να πετύχουν την προσωπική τους ανάπτυξη σε μία βάση που να δίνει έμφαση και στην ικανοποίηση των προσωπικών τους αναγκών, δίνοντας προτεραιότητα και σε στοιχεία όπως αυτά που αναφέρθηκαν προηγουμένως, ορίζει πως πρέπει οι πολίτες να διαθέτουν ένα ευρύ φάσμα ικανοτήτων, οι οποίες να είναι ένας συνδυασμός γνώσεων, δεξιοτήτων και στάσεων. Ορίζει λοιπόν τις εξής οκτώ βασικές ικανότητες: 1) Επικοινωνία στη μητρική γλώσσα. 2) Επικοινωνία σε ξένες γλώσσες. 3) Μαθηματική ικανότητα και βασικές ικανότητες στην επιστήμη και την τεχνολογία. 4) Ψηφιακή ικανότητα. 5) Μεταγνωστικές ικανότητες (Learning to learn). 6) Κοινωνικές ικανότητες και ικανότητες που σχετίζονται με την ιδιότητα του πολίτη. 7) Πρωτοβουλία και επιχειρηματικότητα και 8) Πολιτισμική συνείδηση και έκφραση (Σύσταση 2006/962/EK).

Καθώς το χτίσιμο της ενωμένης Ευρώπης χρειάζεται να στηριχτεί στην ανεπιφύλακτη αλληλοκατανόηση και αποδοχή του άλλου, στο σεβασμό της κουλτούρας και της διαφορετικότητας των λαών που απαρτίζουν το ετερογενές σύνολο της Ευρώπης, *η βάση για τον σεβασμό και την ανοικτή συμπεριφορά απέναντι στην πολυμορφία της πολιτιστικής έκφρασης είναι να κατανοεί ο καθένας πολύ καλά την κουλτούρα στην οποία ανήκει και να έχει αίσθηση ταυτότητας*, συμπληρώνει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στην σύστασή του για τις βασικές ικανότητες της ΔΒΜ (οπ.π.). Όπως θα εξηγηθεί στη συνέχεια, οι Ελληνικοί Παραδοσιακοί Χοροί (ΕΠΧ) εντάσσονται στην τελευταία κατηγορία, της πολιτισμικής συνείδησης και έκφρασης και αποτελούν κομμάτι της Άυλης Πολιτισμικής Κληρονομιάς (ΑΠΚ) με την εκμάθησή τους να πραγματοποιείται σε χώρους τυπικής (σχολεία πρωτοβάθμιας-δευτεροβάθμιας), μη τυπικής (φορείς, σύλλογοι, ενώσεις κλπ.) και άτυπης εκπαίδευσης (οικογένεια, κοινότητα).

Στους ορισμούς της Εκπαίδευσης Ενηλίκων της ΟΥΝΕΣΚΟ και του ΟΟΣΑ γίνεται λόγος για τις διάφορες μορφές εκπαίδευσης, επίσημες ή ανεπίσημες, γενικές, τυπικές ή μη τυπικές σπουδές. Κατά την τυπολογία Coombs (οπ. αναφ. στο Καραλής, 2013), οι εκπαιδευτικές δραστηριότητες στις οποίες έχουν τη δυνατότητα τα άτομα, ανήλικα και ενήλικα να συμμετέχουν, κατατάσσονται στους παρακάτω τρεις τύπους:

(α) *Τυπική εκπαίδευση*, δηλαδή το ιεραρχικά δομημένο και χρονικά διαβαθμισμένο εκπαιδευτικό σύστημα που περιλαμβάνει όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης, από την προσχολική έως την τριτοβάθμια, καθώς και όλα τα περιεχόμενα σπουδών αυτών των βαθμίδων (γενική και επαγγελματική εκπαίδευση). Οι ΕΠΧ στο πλαίσιο της τυπικής εκπαίδευσης διδάσκονται από το νηπιαγωγείο μέχρι το λύκειο, όπως θα αναλυθεί στο δεύτερο κεφάλαιο.

(β) *Μη-τυπική εκπαίδευση*: στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνεται οποιαδήποτε οργανωμένη εκπαιδευτική δραστηριότητα, εκτός του τυπικού εκπαιδευτικού συστήματος, που έχει συγκεκριμένους εκπαιδευτικούς στόχους και προσδιορισμένο κοινό (για παράδειγμα, τα προγράμματα συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης, τα μαθήματα ξένων γλωσσών, κ.α.). Σε αυτή την κατηγορία περιλαμβάνεται και η εκμάθηση Ελληνικών Παραδοσιακών Χορών (ΕΠΧ) σε κέντρα δια βίου μάθησης δήμων, συλλόγους και σωματεία.

(γ) *Άτυπη εκπαίδευση*, που περιλαμβάνει όλα τα πλαίσια στα οποία οι πολίτες αποκτούν γνώσεις, δεξιότητες και διαμορφώνουν στάσεις και αξίες, μέσα από την επίδραση του περιβάλλοντος και την καθημερινή εμπειρία (οικογένεια, εργασία, διαδίκτυο, βιβλιοθήκες, κλπ). Εδώ εντάσσεται η διδασκαλία των ΕΠΧ στην παραδοσιακή κοινωνία, από τους γονείς στα παιδιά ή στο χοροστάσι του χωριού από τις παρέες, όπως θα δούμε σε σχετική ενότητα στη συνέχεια.

Η Εκπαίδευση Ενηλίκων διακρίνεται σε δύο επιμέρους πεδία: (α) τη *συνεχιζόμενη επαγγελματική κατάρτιση*, που αφορά εκείνες τις δραστηριότητες που το περιεχόμενό τους συνδέεται άμεσα με το επάγγελμα και την εργασία, και (β) τη *γενική εκπαίδευση ενηλίκων*, που περιλαμβάνει όλες τις άλλες δραστηριότητες της εκπαίδευσης ενηλίκων (Καραλής, 2013). Όπως αναφέρει ο Κόκκος (2008), είναι η οικονομική-τεχνολογική ανάπτυξη που παρουσιάζεται ραγδαία τα τελευταία χρόνια, η οποία ωθεί τα άτομα στην Εκπαίδευση Ενηλίκων και από την άλλη, οι κοινωνικο-πολιτισμικές ανάγκες, όπως η αρχική εκπαίδευση, η προσαρμογή και ένταξη μετακινούμενων πληθυσμών, η άρση κοινωνικού αποκλεισμού μειονοτικών ομάδων, η διαχείριση του ελεύθερου χρόνου, η άμβλυνση των κοινωνικών ανισοτήτων που οδηγούν στη συμμετοχή στη ΔΒΜ. Στην ίδια κατεύθυνση είναι και η αναζήτηση

δραστηριοτήτων εκπαιδευτικού χαρακτήρα από ενήλικους, με σκοπό την προσωπική καλλιέργεια και ανάπτυξη μέσα από την τέχνη, μεταξύ άλλων και του χορού, την προσέγγιση πολιτιστικών στοιχείων από άλλες χώρες, την επαφή με το ανθρωπογενές αλλά και το φυσικό περιβάλλον ως σύστημα (Κόκκος, 2005).

Για την ενωμένη Ευρώπη, ο στόχος του βιομηχανικού ανταγωνισμού και της αύξησης της απασχόλησης είναι υψηλής προτεραιότητας, γι' αυτό και τα διάφορα προγράμματα που προωθούνται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, έχουν ως κεντρικούς άξονες τη βασική εκπαίδευση και επαγγελματική κατάρτιση αλλά και τη Δια Βίου Μάθηση. Πολλά από τα προγράμματα αυτά (π.χ. Καλειδοσκόπιο, Euromed Heritage, Culture 2000), έχουν στους στόχους τους και τον πολιτισμό και την ανάπτυξη και ενίσχυση των τοπικών πολιτιστικών πρακτικών και των συνδεδεμένων με αυτές οικονομικών δραστηριοτήτων, θεωρώντας τες ως συμβατές με την έννοια της ανάπτυξης (Δέλτσιου, 2003). Γίνεται κατανοητό ότι η πορεία για την ολοκλήρωση της ένωσης των ευρωπαϊκών κρατών δεν απαιτεί την εξάλειψη της ταυτότητας και κουλτούρας των λαών της Ευρώπης, αλλά προϋποθέτει την αναγνώριση και το σεβασμό της πολιτιστικής κληρονομιάς όλων των μερών.

Στην Ελλάδα έγιναν βήματα στον τομέα της Εκπαίδευσης Ενηλίκων μετά το 1981, χρονιά πλήρους ένταξης της χώρας μας στην τότε Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ) αξιοποιώντας δομές που προϋπήρχαν (π.χ. Ελληνικό Κέντρο Παραγωγικότητας-ΕΛΚΕΠΑ, Κέντρα Γεωργικής Εκπαίδευσης, ΚΕΓΕ). Μέχρι τότε η έμφαση δινόταν κυρίως στην εξάλειψη του αναλφαβητισμού του πληθυσμού με μαθήματα που γίνονταν σε σχολεία της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης από δασκάλους των σχολείων αυτών (Καραλής, 2013). Από το 1981 και μετά, με χρηματοδότηση από τις διάφορες επιδοτήσεις του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (ΕΚΤ) και των Κοινοτικών Πλαισίων Στήριξης, επεκτάθηκαν σημαντικά οι προσφερόμενες δυνατότητες κατάρτισης για ενήλικους από τους φορείς που προαναφέρθηκαν. Με τον νόμο 3879/2010 γίνεται προσπάθεια για σχεδιασμό ενιαίας στρατηγικής ΔΒΜ και δημιουργήθηκε το Εθνικό Δίκτυο Διά Βίου Μάθησης, το οποίο αποτελείται από το σύνολο των φορέων διοίκησης και παροχής υπηρεσιών ΔΒΜ (Ανθοπούλου, 2012). Στον νόμο αυτό γίνεται, εκτός από την οριοθέτηση και αποσαφήνιση των όρων της ΔΒΜ, αναφορά στους φορείς που λειτουργούν στο πλαίσιο της ΔΒΜ. Αναφέρονται μεταξύ άλλων τα Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ), τα Κέντρα Μεταλκειακής Εκπαίδευσης (ΚΕΜΕ), τα Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης (Κ.Ε.Κ.) τα Εργαστήρια Ελευθέρων Σπουδών, οι λοιπές δημόσιες και ιδιωτικές σχολές επαγγελματικής κατάρτισης, το Ίδρυμα Νεολαίας και Διά Βίου Μάθησης

(INEΔΙΒΙΜ), οι φορείς παροχής υπηρεσιών γενικής (τυπικής και μη τυπικής) εκπαίδευσης ενηλίκων, στους οποίους περιλαμβάνονται κοινωνικοί, θρησκευτικοί και πολιτιστικοί φορείς, καθώς και δομές παροχής υπηρεσιών γενικής εκπαίδευσης ενηλίκων, όπως τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας (Σ.Δ.Ε.) και αρκετοί ακόμη φορείς που παρέχουν υπηρεσίες ή εφαρμόζουν προγράμματα δια βίου μάθησης (Ν. 3879/2010).

Στην παρούσα εργασία η Εκπαίδευση Ενηλίκων προσεγγίζεται με την έννοια της γενικής εκπαίδευσης ενηλίκων και της αξιοποίησης του ελεύθερου χρόνου, καθώς η εκμάθηση ΕΠΧ δεν συνδέεται άμεσα με τη λογική της οικονομίας και της απασχόλησης, αν και, η πολιτισμική διαχείριση είναι συμβατή με την έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης και οι πολιτιστικές εκδηλώσεις (θέατρο, χορός, συναυλίες, κλπ) μπορούν να συμβάλλουν, εκτός από την πολιτιστική ανάπτυξη ενός τόπου, και στην οικονομική και τουριστική ανάπτυξή του ταυτόχρονα, καθιστώντας, όπως υποστηρίζεται (Πούλιος κ.ά., 2015), τη διαχείριση του πολιτισμού μοχλό βιώσιμης ανάπτυξης. Αυτό ερευνητικά έχει υποστηριχτεί και από αρκετές εργασίες που διερευνούν το συγκεκριμένο ζήτημα. Ενδεικτικά, στις εργασίες των Βισκαδουράκη (2015), Λιώκη (2014), Bochenek (2013), Aoyama (2009) και Mccleary & Meng (2005), βλέπουμε ότι τα κάθε είδους φεστιβάλ και οι πολιτιστικές εκδηλώσεις που διοργανώνονται από διάφορους φορείς είναι κινητήριοι μοχλοί για ευρύτερη οικονομική και επιχειρηματική ανάπτυξη, στοχεύοντας όχι μόνο στο βραχυπρόθεσμο όφελος της προσέλκυσης θεατών στην εκδήλωση αλλά και στον μακροπρόθεσμο ορίζοντα δημιουργίας επισκεπτών για την περιοχή. Ο Bochenek (2013) αναφέρει χαρακτηριστικά πως η ενασχόληση με την εκμάθηση παραδοσιακών χορών, εκτός από το να δίνει την ευκαιρία για φυσική δραστηριότητα, ανάπτυξη γνώσεων, προώθηση του λαϊκού πολιτισμού και των εθίμων, δίνει την ευκαιρία για γνωριμία νέων τόπων και συνδέεται στενά με μορφές τουρισμού, όπως ο πολιτιστικός τουρισμός, ο εθνοτικός τουρισμός ή ο φεστιβαλικός τουρισμός. Αντίστοιχη έρευνα της Μιχάλτση (2008) εντόπισε πως η πλειοψηφία των αλλοδαπών που συμμετέχουν σε σεμινάρια και φεστιβάλ ΕΠΧ συνδυάζουν τις διακοπές τους στην Ελλάδα και παραμένουν και περισσότερο από το χρόνο του σεμιναρίου/φεστιβάλ ενώ το ισχυρότερο κίνητρό τους είναι η γνωριμία με την ελληνική παράδοση μέσω του χορού και της μουσικής. Χαρακτηριστικά, να αναφέρουμε το Διεθνές Φεστιβάλ Χορού Καλαμάτας και το Διεθνές Φεστιβάλ Φολκλόρ Λευκάδας, τα οποία είναι από τα πιο προβεβλημένα του χώρου στην Ελλάδα, αλλά και τα Φεστιβάλ Παραδοσιακών Χορών Χίου, Σκοπέλου, το Φεστιβάλ Παραδοσιακών Χορών και Μουσικής Πάτμου

κ.α. Τέτοια φεστιβάλ απευθύνονται όχι μόνο στους γνώστες και ειδικούς στο χορό, αλλά και σε μία μερίδα τουριστών, οι οποίοι σύμφωνα με τον Λιώκη (2014), αναζητούν να έρθουν σε επαφή με την πολιτιστική κληρονομιά ενός τόπου και να γνωρίσουν την παράδοσή του.

1.3 Χαρακτηριστικά ενήλικων εκπαιδευομένων – Κίνητρα-εμπόδια στη μάθηση ενηλίκων

Υπάρχουν χαρακτηριστικά που κάνουν τους ενήλικους εκπαιδευόμενους να διαφέρουν από τους ανήλικους. Αυτά τα χαρακτηριστικά χρειάζεται να λαμβάνονται υπόψη από τους σχεδιαστές προγραμμάτων εκπαίδευσης ενηλίκων καθώς και από τους εκπαιδευτές ενηλίκων, λαμβάνοντας ακόμη υπόψη την ύπαρξη κινήτρων που παρωθούν τους ενήλικους να συμμετέχουν σε προγράμματα εκπαίδευσης που απευθύνονται σ' αυτούς ή την παρουσία εμποδίων που θα δυσκολέψουν τη συμμετοχή τους.

Ο Κόκκος (2005), ορίζει τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των ενήλικων εκπαιδευομένων σε πέντε:

1) Έρχονται στην εκπαίδευση με συγκεκριμένους στόχους

Ενώ οι ανήλικοι πηγαίνουν στο σχολείο για να αποκομίσουν γενικές γνώσεις, έχοντας μάλιστα την υποχρέωση να το κάνουν στο πλαίσιο της δεκάχρονης υποχρεωτικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα, οι ενήλικοι συμμετέχουν στην εκπαίδευση έχοντας σαφώς καθορισμένους στόχους, οι οποίοι μπορεί να έχουν σχέση με την επαγγελματική τους εξέλιξη, την εξεύρεση δουλειάς ή καλύτερης εργασίας, την προσωπική ανάπτυξη, την ανταπόκρισή τους σε κάποιο νέο ρόλο που αναλαμβάνουν στο εργασιακό, κοινωνικό ή οικογενειακό περιβάλλον, την κοινωνική τους καταξίωση ή ακόμη και τη δημιουργία ενός κοινωνικού κύκλου γνωριμιών.

2) Έχουν ευρύτερο και διαφορετικό φάσμα εμπειριών

Έχοντας την εμπειρία που σχετίζεται με την ηλικία, οι ενήλικοι διαθέτουν ένα ευρύτερο φάσμα γνώσεων σε σχέση με τους ανήλικους, έχουν βιώσει τις εμπειρίες τους μέσα από την πράξη και καταστάσεις που συνδέονται με την ενηλικιότητα, όπως ο επαγγελματικός ρόλος, ο κοινωνικός ρόλος, η οικογένεια. Γι' αυτό και αν θελήσουν να επεκτείνουν τη μόρφωσή τους, επιλέγουν να στηρίζεται αυτή η μάθηση σε όσα οι ίδιοι γνωρίζουν και κατέχουν από προηγούμενα στάδια εκπαίδευσης και όσα έχουν βιώσει μέσα από την καθημερινότητά τους.

3) Έχουν αποκρυσταλλώσει τους προτιμώμενους τρόπους μάθησης

Με βάση τις προηγούμενες εμπειρίες τους, οι ενήλικοι έχουν αποσαφηνίσει τον τρόπο ή τους τρόπους που οι ίδιοι μαθαίνουν καλύτερα και μπορούν να αφομοιώσουν τη νέα γνώση με εποικοδομητικό τρόπο. Μπορούν να επιλέξουν διαδικασίες δια ζώσης μάθησης, όπου τον κύριο λόγο έχουν τα οπτικά και ακουστικά κανάλια, διαδικασίες βιωματικής-ενεργητικής μάθησης για άμεσο έλεγχο και χρήση της νέας γνώσης, ατομική μελέτη και συμμετοχή σε εξ αποστάσεως προγράμματα.

4) Έχουν την τάση για ενεργητική συμμετοχή

Οι ενήλικοι έχουν πλέον πάρει τη ζωή στα χέρια τους. Είναι κατασταλαγμένοι και αποφασισμένοι να οδηγούν τις εξελίξεις στα θέματα που τους αφορούν. Διακρίνονται από υπευθυνότητα, ανάγκη για συμμετοχή μέσα από διάλογο και επικοινωνία στην εκπαίδευσή τους. Έχοντας γνώση των εκπαιδευτικών αναγκών τους, επιλέγουν ή απορρίπτουν θέματα και μεθόδους που δεν ανταποκρίνονται σ' αυτές.

5) Αντιμετωπίζουν εμπόδια στη μάθηση

Οι πολλαπλοί ρόλοι που οι ενήλικοι διαθέτουν (εργαζόμενοι, συνδικαλιστές, γονείς, συμμετοχή στα κοινά, κ.α.) και ο χρόνος που πρέπει να κατανεμηθεί στην επίτευξη των στόχων που προκύπτουν από αυτούς τους ρόλους, μπορεί να αποτελέσει τροχοπέδη για τη συμμετοχή και ολοκλήρωση ενός προγράμματος εκπαίδευσης για τους ενήλικους.

Ο Rogers (1999: 60) προσθέτει στα παραπάνω γενικά χαρακτηριστικά ότι οι συμμετέχοντες είναι εξ ορισμού ενήλικοι και ότι βρίσκονται σε εξελισσόμενη διεργασία ανάπτυξης, όχι στο ξεκίνημά της. Η ενηλικιότητα ενώ είναι δύσκολο να καθοριστεί με μόνα κριτήρια τη βιολογική ηλικία και το πότε το άτομο αναλαμβάνει νομικές και κοινωνικές ευθύνες, εντούτοις καθορίζεται από παράγοντες όπως η απόκτηση αυτονομίας του ατόμου, η πλήρης ανάπτυξή του (συνδεδεμένη με την ωριμότητα) καθώς και την αίσθηση προοπτικής, η οποία θα οδηγήσει τα ενήλικα άτομα να πάρουν πιο σωστές και ώριμες αποφάσεις για τον εαυτό τους και τους άλλους. Ο Brookfield (οπ. αναφ. στο Patterson & Pegg, 1999) στο πλαίσιο της μάθησης των ενηλίκων διατυπώνει τις παρακάτω θέσεις: οι ενήλικοι συμμετέχουν εθελοντικά στην ΔΒΜ, απαιτούν και είναι πρόθυμοι να επιδείξουν αμοιβαίο σεβασμό, διακατέχονται από συνεργατικό πνεύμα, είναι πρόθυμοι να αναλάβουν δράση, αντιμετωπίζουν τις καταστάσεις και τη μάθηση με κριτική σκέψη, και τέλος, έχουν την τάση για αυτοδιάθεση.

Στη συνέχεια θα εξετάσουμε λόγους που ωθούν ενήλικους να γίνουν ξανά μαθητές, ενώ θα δούμε πιο αναλυτικά τι στέκεται εμπόδιο στην πραγματοποίηση ενός τέτοιου στόχου.

1.3.1 Κίνητρα για μάθηση

Κίνητρο είναι οτιδήποτε μας ωθεί να εκδηλώσουμε μια συμπεριφορά, να αναλάβουμε μια δράση, να εμπλακούμε σε κάποια διαδικασία που θα βελτιώσει τις ικανότητές και τις γνώσεις μας (Κωσταρίδου-Ευκλείδη, 1999). Τα κίνητρα που μας ωθούν να αναλάβουμε δράση ή μας οδηγούν να εκδηλώσουμε ενδιαφέρον για κάτι, αποτέλεσαν αντικείμενο μελέτης από διάφορους ερευνητές, οι οποίοι και διατύπωσαν διάφορες θεωρίες για τα κίνητρα των ατόμων. Σε πρώτο επίπεδο, υποστηρίζεται πως οι ανάγκες και η ικανοποίησή τους λειτουργούν ως κίνητρα (Franken, 2002). Για παράδειγμα, εδώ εστιάζουν οι απόψεις του Maslow, ο οποίος ιεράρχησε τις ανάγκες σε κατηγορίες, τοποθετώντας στη βάση μιας πυραμίδας τις φυσιολογικές/βιολογικές ανάγκες, στη συνέχεια την ανάγκη για ασφάλεια, πιο πάνω τη συναισθηματική ανταπόκριση, την κοινωνική αποδοχή και στην κορυφή της πυραμίδας την αυτοπραγμάτωση. Στην ιεραρχία του Maslow, η ικανοποίηση μιας ανάγκης στην πυραμίδα προϋποθέτει την ικανοποίηση της ανάγκης που προηγείται. Το άτομο θα μπορέσει να νιώσει ολοκληρωμένο και ευτυχισμένο ικανοποιώντας τις ανάγκες που βρίσκονται στο υψηλότερο επίπεδο της πυραμίδας (Παρασκευόπουλος, 1988). Για τους πρώτους ερευνητές στο πεδίο των κινήτρων, κύριος στόχος ήταν ο εντοπισμός και η μέτρηση των αναγκών. Όπως όμως στη συνέχεια αποδείχτηκε, δύο διαφορετικοί άνθρωποι με τις ίδιες ανάγκες δεν παραμένουν προσηλωμένοι στο στόχο ούτε επιμένουν στον ίδιο βαθμό στην επίτευξή του (Franken, 2002). Υπάρχουν λοιπόν και άλλοι παράγοντες και στοιχεία, εκτός από τις ανάγκες που ωθούν, κινητοποιούν τους ανθρώπους σε μια κατεύθυνση. Είναι ένας συνδυασμός από βιολογικούς, εκπαιδευτικούς και γνωστικούς παράγοντες, οι οποίοι αλληλοεπιδρώντας, κινητοποιούν τα άτομα. Σύμφωνα με τον Thorndike (οπ. αναφ. στο Κολιάδης, 1996), στη μαθησιακή-εκπαιδευτική διαδικασία σημαντικό ρόλο παίζουν η μέτρηση και εξέταση των δεξιοτήτων του μαθητή, η δημιουργία κινήτρων και η δημιουργία μακροπρόθεσμων και πραγματικών με την κοινωνική ζωή δεσμών και συνθηκών. Νεότεροι θεωρητικοί κοινωνικογνωστικών θεωριών, όπως ο Bandura, υποστηρίζουν πως η εκδήλωση της επιθυμητής συμπεριφοράς, προϋποθέτει την ύπαρξη κινήτρων, που παρωθητικά και παρορμητικά θα δραστηριοποιήσουν

ενεργητικά το άτομο στη μάθηση (Κολιάδης, 1997:149). Οι τύποι των κινήτρων, σύμφωνα με τον Bandura, είναι τρεις: τα άμεσα-εξωτερικά (ο ρόλος των οποίων είναι σημαντικός και για τις συμπεριφοριστικές θεωρίες), τα έμμεσα-εσωτερικά και τα αυτοπαραγόμενα. Σύμφωνα με την πρώτη κατηγορία κινήτρων, τα άτομα μαθαίνουν από την άμεση εμπειρία τους, εισπράττοντας αμοιβή/ές για την πρόοδό τους. Οι άλλες δύο κατηγορίες κινήτρων έχουν να κάνουν με εσωτερικούς παράγοντες του ατόμου, οδηγώντας το να εκδηλώσει κάποια συμπεριφορά ή δράση αν την εκλάβει ως χρήσιμη και ευεργετική ή το αντίθετο ή διαφορετικά, να οδηγηθεί στη ρύθμιση της συμπεριφοράς και στάσης του αυτοενισχυόμενο (οπ.π.). Οι περισσότεροι θεωρητικοί στον τομέα των κινήτρων αναγνωρίζουν ότι αυτά μπορεί να ενεργοποιούνται είτε από εξωτερικούς παράγοντες (εξωτερικά κίνητρα) είτε από εσωτερικές ανάγκες (εσωτερικά κίνητρα), διαφέροντας ουσιαστικά οι απόψεις τους στο βαθμό και τη σημαντικότητα που το είδος των κινήτρων έχουν. Συγκλίνουν όμως στο ότι τα εσωτερικά κίνητρα είναι πιο σημαντικά και οδηγούν ή ενεργοποιούν το άτομο σε μεγαλύτερο βαθμό από τα εξωτερικά (Κωσταρίδου-Ευκλείδη, 1999).

Σύμφωνα με τον Συμεωνίδη (οπ.αναφ. στο Βεργίδη, 2003) οι ενήλικοι, όπως και οι ανήλικοι μαθητές, μαθαίνουν με βάση ενδογενείς και εξωγενείς δυνάμεις/κίνητρα. Διαφέρουν όμως οι ενήλικοι ως προς τους ανήλικους, στο ρόλο που διαδραματίζουν τα κίνητρα και τα κάθε λογής εμπόδια που συναντούν στην αποτελεσματικότητα της μάθησης. Οι θεωρητικοί της εκπαίδευσης ενηλίκων έχουν από νωρίς επισημάνει το σημαντικό ρόλο των κινήτρων στη μάθηση και έχουν κατά καιρούς διερευνήσει τα κίνητρα, προτείνοντας τυπολογίες και κλίμακες, στις οποίες τα κίνητρα κατηγοριοποιούνται. Η πιο γνωστή κλίμακα είναι του Boshier (οπ. αναφ. στο Λιντζέρης & Γούλας, 2017) σύμφωνα με την οποία οι λόγοι συμμετοχής κατηγοροποιούνται ως εξής:

- Ανάπτυξη κοινωνικών σχέσεων
- Εξωτερικές προσδοκίες
- Κοινωνική προσφορά
- Επαγγελματική αναβάθμιση
- Διαφυγή από καταστάσεις
- Ενδιαφέρον για τις γνώσεις.

Και στον Κόκκο (2008:44) βλέπουμε πως η μάθηση συντελείται όταν υπάρχει υποκίνηση γι' αυτήν, που πυροδοτείται είτε από ενδογενείς είτε από εξωγενείς παράγοντες. Είναι όμως αποτελεσματικότερη η μάθηση όταν υποκινείται από κίνητρα

που πηγάζουν από εσωτερικές ανάγκες που ταυτόχρονα ενισχύονται κατά το στάδιο της εκπαίδευσης. Για να εμπλακούν οι ενήλικοι εκπαιδευόμενοι στη διεργασία της μάθησης, χρειάζονται περισσότερα από ένα κίνητρα που αλληλοενισχύονται. (Houle, 1978, οπ. αναφ. στο Rogers, 1999: 91).

Παραδείγματα ειδικών κινήτρων για μάθηση δίνουν οι Johnstone & Rivera (στο Jarvis, 2004:91). Τα άτομα θέλουν να προετοιμαστούν για μια νέα εργασία, να βοηθηθούν στην παρούσα εργασία τους, να είναι καλύτερα πληροφορημένα-ενημερωμένα, να ψυχαγωγούνται στον ελεύθερο χρόνο, να συναντήσουν νέα άτομα, να φέρουν σε πέρας καλύτερα τα καθημερινά καθήκοντα και τις δουλειές του σπιτιού, να ξεφύγουν από την καθημερινή ρουτίνα.

Από τα παραπάνω γίνεται κατανοητό, πως τα κίνητρα μάθησης δεν είναι ίδια για όλα τα άτομα και παρουσιάζουν διαφορές που συνδέονται με παράγοντες όπως το φύλο, την ηλικία, την κοινωνική θέση, τη θέση στην ιεραρχία, την οικογενειακή κατάσταση, την οικονομική κατάσταση.

1.3.2 Κίνητρα συμμετοχής σε προγράμματα εκμάθησης ΕΠΧ

Σε ότι αφορά τα κίνητρα για συμμετοχή σε προγράμματα εκμάθησης ΕΠΧ στη βιβλιογραφία εντοπίστηκαν έρευνες στον τομέα αυτό, οι οποίες συμπληρώνονται και από αντίστοιχες για τα κίνητρα στην αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου μέσα από δράσεις αναψυχής και αθλητικές δραστηριότητες, όπως για παράδειγμα η έρευνα του RoyChowdhury (2012), στην οποία ως κίνητρα συμμετοχής εντοπίζονται η ανάπτυξη/βελτίωση των δεξιοτήτων, ψυχολογικοί λόγοι (διαφυγή από καταστάσεις), η επίτευξη καλής σωματικής κατάστασης, η κοινωνικοποίηση, η καλή εμφάνιση, η παρακίνηση από άλλους, η ευχαρίστηση και τέλος η πρόκληση και ο ανταγωνισμός.

Από τις πρώτες έρευνες που εντοπίστηκαν να αναφέρονται σε κίνητρα συμμετοχής ενήλικων σε δραστηριότητες ΕΠΧ είναι αυτή του Σαχινίδη (1994). Εκεί βλέπουμε πως οι λόγοι που οδήγησαν τους εκπαιδευόμενους στην ενασχόληση με τους ΕΠΧ είναι οι διάφορες κοινωνικές εκδηλώσεις (γνώση χορών για συμμετοχή σε αυτές), το φιλικό περιβάλλον, το οικογενειακό και συγγενικό περιβάλλον, η συμμετοχή σε πολιτιστικές εκδηλώσεις και χορευτικά συγκροτήματα, (Σαχινίδης 1994 :110,194). Γίνεται σαφές από τα παραπάνω ότι τα κίνητρα των ερωτώμενων είναι κατά βάση κοινωνικά, συνδέοντας την εκμάθηση των ΕΠΧ με τις διάφορες κοινωνικές ανάγκες και υποχρεώσεις ή σχέσεις. Τέτοια κίνητρα προκύπτουν όταν

συνειδητοποιείται η ανάγκη για μάθηση που συνδέεται με τις κάθε λογής κοινωνικές ανάγκες (Hubackova & Semradova, 2014).

Σε έρευνα για τα κίνητρα των Φινλανδών για συμμετοχή σε παραδοσιακούς χορούς (Nieminen, 1998), προέκυψε πως αυτά σχετίζονται καταρχήν με τη δυνατότητα της αυτοέκφρασης μέσα από την τέχνη, την απόκτηση νέων γνώσεων, τη δυνατότητα για δημιουργία τέχνης, τη δυνατότητα έκφρασης συναισθημάτων μέσω του χορού, τη βίωση του ωραίου και της ευεξίας που προσφέρει ο χορός ως τέχνη. Μια δεύτερη κατηγορία κινήτρων αφορά τις κοινωνικές σχέσεις που μπορούν να αναπτυχθούν μέσα από χορευτικές δραστηριότητες (γνωριμία με άτομα του άλλου φύλου, φίλιες, ταξίδια, διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς). Ακόμη, κίνητρα που έχουν να κάνουν με τη σωματική άσκηση, όπως ο έλεγχος του βάρους, η εξάσκηση και η καλή φυσική κατάσταση, η αυτοεκτίμηση. Επιπρόσθετα, λόγοι που ωθούν στη συμμετοχή σε ανάλογες δραστηριότητες, σύμφωνα πάντα με την παραπάνω έρευνα, είναι η διαφυγή από την καθημερινότητα και η προετοιμασία για κριέρα στο πεδίο της διδασκαλίας των χορών. Τέλος, φαίνεται σημαντικός λόγος να αποτελεί και η δυνατότητα επίτευξης και απόδοσης, να βιώσει κανείς την επιτυχία και την αναγνώριση μέσα από τη συμμετοχή σε παρουσιάσεις που έχουν σχέση με χορευτικές δραστηριότητες. Παρόμοια αποτελέσματα, με μικροδιαφορές, δίνει και η έρευνα των Maraz, Király, Urbán, Griffiths, & Demetrovics (2015), οι οποίοι υποστηρίζουν επιπλέον, ότι ο χορός, ως μια δημοφιλή μορφή άσκησης, μπορεί να μειώσει το άγχος, να αυξήσει την αυτοεκτίμηση και να βελτιώσει την ψυχολογική ευεξία των συμμετεχόντων και πως το κίνητρο της βελτίωσης της διάθεσης αποτελεί τον ισχυρότερο κινητήριο παράγοντα και στα δύο φύλα.

Οι Ζάνου, Χασάνδρα, & Γούδας (2001), εξέτασαν τα κίνητρα των ατόμων για συμμετοχή σε παραδοσιακά χορευτικά συγκροτήματα, με στόχο την καταγραφή και αξιοποίηση των στοιχείων στη διαμόρφωση και υιοθέτηση προτάσεων προς τους χορευτικούς συλλόγους για προσέλκυση νέων μελών και εξασφάλιση της μέγιστης ικανοποίησής τους στην πορεία. Χρησιμοποιώντας το εργαλείο της ημι-δομημένης συνέντευξης, συνέλεξαν στοιχεία από 10 μέλη χορευτικών συγκροτημάτων του νομού Τρικάλων. Από την επεξεργασία των απαντήσεων προκύπτουν ως σημαντικοί λόγοι συμμετοχής σε χορευτικά τμήματα η παρέα, η δημιουργία σχέσεων και το δέσιμο που μπορεί να δημιουργηθεί μέσα σε τέτοιες ομάδες, η διατήρηση της παράδοσης και η εκμάθηση των τοπικών χορών, η διασκέδαση που ως δραστηριότητα μπορεί να προσφέρει ο χορός, η προσωπική αλλά και ομαδική προβολή μέσα από τις χορευτικές δραστηριότητες, η συμμετοχή σε παραστάσεις και

τέλος η δυνατότητα να ταξιδέψουν στο εσωτερικό ή το εξωτερικό για παραστάσεις και αναψυχή. Αντίστοιχα ευρήματα παρουσιάζει και η έρευνα των Παπαγεωργίου, Γουλιμάρη & Σερμπέζη (2003), οι οποίοι διερευνώντας την πρόθεση, τις στάσεις και τα πιστεύω 129 χορευτών στο νομό Λέσβου και στον νομό Ροδόπης, βρήκαν ότι οι ερωτώμενοι θέλουν να συμμετέχουν σε οργανωμένες χορευτικές δραστηριότητες γιατί θα τους δοθεί η ευκαιρία προβολής των ικανοτήτων τους στο χορό, θα ψυχαγωγούν το κοινό, θα μπορούν να εκφράζουν τα συναισθήματά τους, θα νιώθουν ικανοποίηση και υπερηφάνεια. Σε κοινωνικό επίπεδο θα τους δοθεί η δυνατότητα να συναντούν τους φίλους τους, να κάνουν ταξίδια, να γνωριστούν και να συνεργαστούν με ανθρώπους διαφορετικών ενδιαφερόντων, να συμμετέχουν σε γλέντια. Η βελτίωση της φυσικής κατάστασης επίσης αναφέρεται και στα αποτελέσματα αυτής της έρευνας, όπως και σε προηγούμενες. Τέλος, επισημάνθηκε ως κίνητρο η συνέχιση της παράδοσης, η λειτουργία του χορού ως συνδεδετικός κρίκος της νέας με την παλιότερη γενιά και για κάποιους αποτέλεσε κίνητρο η συνέχιση παλιότερης εμπειρίας ως προς την ενασχόληση με τον χορό.

Οι Παπαϊωαννίδου, Μπασδέκης, & Φιλίππου (2005) με τη σειρά τους εντόπισαν, ως κίνητρα συμμετοχής σε 200 συμμετέχοντες στην έρευνά τους, τη χαλάρωση από την ένταση της καθημερινής ζωής, την εκτόνωση, το ότι ο χορός είναι διασκεδαστική δραστηριότητα και πηγή ευχαρίστησης, το ότι ο χορός αποτελεί αφορμή για να βγουν από το σπίτι και τέλος, ότι θεωρείται ο χορός είδος άσκησης που βοηθά στη διατήρηση ή και βελτίωση της φυσικής κατάστασης.

Τα κίνητρα συμμετοχής στο χορό ερεύνησε και ο Μπαξεβάνος (2008) στη διπλωματική του εργασία, η οποία με τη χρήση ερωτηματολογίου εξέτασε ένα δείγμα 454 ενήλικων χορευτών από τους νομούς Ημαθίας, Κοζάνης, Θεσσαλονίκης, Ροδόπης και Χαλκιδικής. Οι απαντήσεις του δείγματος έδειξαν, όπως και στα αποτελέσματα των προηγούμενων ερευνών, πως όσοι συμμετέχουν σε χορευτικά τμήματα το κάνουν γιατί θέλουν να ασκηθούν και να διατηρήσουν ή να βελτιώσουν την υγεία τους. Κοινωνικοί λόγοι επίσης εντοπίζονται και σε αυτήν την έρευνα, καθώς σημαντικοί λόγοι δηλώθηκε ότι αποτελούν η συναναστροφή με άτομα με κοινά ενδιαφέροντα, η αναγνώριση και η απόκτηση κύρους/δημοφιλίας, η παρέα με τους φίλους και η ευχαρίστηση που αυτή προσφέρει. Σε ότι αφορά τη μάθηση, η γνώση νέων χορών και η βελτίωση της επίδοσής τους απασχολεί τους χορευτές, παράλληλα με τη δυνατότητα για διαφυγή από την καθημερινή ρουτίνα. Ο χορός θεωρείται ως μια κοινωνική δραστηριότητα που θα προσφέρει δυνατότητες για ψυχαγωγία και διασκέδαση, αποκτώντας παράλληλα καινούριες εμπειρίες ως μέλη

μιας ομάδας. Το ίδιο υποστηρίζεται και από τους Borowiecki & Marvão (2017), οι οποίοι αξιοποιώντας τα δεδομένα της έρευνας σχετικά με πολιτιστικές προτιμήσεις και συνήθειες στη Δανία για το 2004, κατέληξαν στο συμπέρασμα πως οι συμμετέχοντες βλέπουν το χορό και τις καλλιτεχνικές εκδηλώσεις ως τρόπο κοινωνικοποίησης.

Η χαλάρωση και η εκτόνωση/διαφυγή από την καθημερινότητα, η επαφή με άλλους ανθρώπους και η εκμάθηση νέων χορών και άλλων πολιτιστικών παραδόσεων, κατατάσσονται ανάμεσα στους κύριους λόγους για συμμετοχή σε χορευτικούς συλλόγους και δραστηριότητες. Οι παραπάνω λόγοι ως κίνητρα, αναφέρονται και στις έρευνες της Μιχάλτση (2008), των Γουλιμάρη, Φιλίππου, Κηπουρού, & Σερμπέζη (2009), των Filippou, Kιrourou, Goulimarīs, Serbezis, & Genti (2009) και του Κυριακίδη (2015), οι οποίες ασχολούνται με τη διερεύνηση των κινήτρων αλλοδαπών εκπαιδευόμενων σε ελληνικούς παραδοσιακούς χορούς. Στην έρευνα της Μιχάλτση, οι ερωτώμενοι βλέπουν το χορό ως αφορμή να γνωρίσουν ξένες πολιτιστικές παραδόσεις (πολιτισμός) και να βελτιώσουν τις χορευτικές τους δεξιότητες και να μάθουν καινούριους χορούς (βελτίωση δεξιοτήτων). Από τη συμμετοχή στα σεμινάρια χορού αναμένουν να χαλαρώσουν και να εκτονωθούν από το άγχος και το στρες της καθημερινής ζωής (απόρριψη της πλήξης) ή να συνυπάρξουν με άτομα που έχουν τα ίδια με αυτούς ενδιαφέροντα (κοινωνικές σχέσεις -παρέα). Επιδιώκουν επίσης να διατηρήσουν και να βελτιώσουν την υγεία τους. Τέλος οι συμμετέχοντες στην έρευνα αντιμετωπίζουν τη συμμετοχή τους ως πρόκληση και ευκαιρία που τους παρέχει τη δυνατότητα να έχουν καινούργιες και άγνωστες εμπειρίες (πρόκληση και νέες εμπειρίες). Οι Γουλιμάρης κ.ά. (2009) εντόπισαν επίσης τους παράγοντες «απόρριψη της πλήξης», «πολιτισμός», «πρόκληση», «ομάδα» και «νέες εμπειρίες» που λειτουργούν ως εσωτερική παρακίνηση και τους παράγοντες «άσκηση-υγεία» και «βελτίωση δεξιοτήτων» ως εξωτερική. Παρόμοια αποτελέσματα δίνει και η έρευνα των Filippou et al. (2009) διαχωρίζοντας τα κίνητρα σε εσωτερικά, τα οποία σχετίζονται με την ευχαρίστηση και την ικανοποίηση που κάποιος αντλεί μαθαίνοντας κάτι νέο προσπαθώντας να ξεπεράσει τους όποιους περιορισμούς ή απλώς απολαμβάνοντας τη συμμετοχή σε μια δραστηριότητα. Εμφανίζονται κι εδώ τα κίνητρα της απόρριψης της πλήξης, της πρόκλησης, της ομάδας και της φιλίας, χωρίς να απορρίπτονται εξωτερικά κίνητρα, όπως η βελτίωση της φυσικής κατάστασης/υγείας και η βελτίωση των χορευτικών δεξιοτήτων. Αντίστοιχα και ο Κυριακίδης (2015) εντόπισε πως οι παράγοντες «ενδιαφέρον για την ελληνική κουλτούρα», «βελτίωση δεξιοτήτων» και «κοινωνικές

σχέσεις» λειτουργούν ως εσωτερική παρακίνηση αφού συνδέονται με την ευχαρίστηση και την ικανοποίηση που αποκομίζει κάποιος από την συμμετοχή του σε χορευτικές δραστηριότητες καθώς μαθαίνει κάτι καινούργιο στην προσπάθεια του να ξεπεράσει τα όρια του ή απλώς να απολαύσει τη συμμετοχή του σε μια τέτοια δραστηριότητα.

Μία ακόμη έρευνα, αυτή των Filippou, Goulimaris, Baxevanos, & Genti (2010), επιβεβαιώνει πως τα άτομα που παρακολουθούν μαθήματα ελληνικού παραδοσιακού χορού, συμμετέχουν σε αυτά γιατί αναμένουν να ασκηθούν και να διατηρήσουν ή και να βελτιώσουν την υγεία τους, να βελτιώσουν τον χορό τους και να μάθουν νέους χορούς, να περάσουν ευχάριστα με την οικογένεια ή τους φίλους τους, με άτομα που έχουν τα ίδια ενδιαφέροντα, να χαλαρώνουν από την καθημερινή ρουτίνα. Και σε αυτή την έρευνα φαίνεται από τις απαντήσεις πως οι συμμετέχοντες ενδιαφέρονται να κερδίσουν κύρος και αναγνώριση καθώς και να είναι δημοφιλείς, αλλά σε μικρότερο βαθμό, καθώς αυτές οι κατηγορίες καταλαμβάνουν τις τελευταίες θέσεις στις προτιμήσεις τους. Τα αποτελέσματα της έρευνας των Δούκα, Μπαλάσκα, Πολλατίδου, & Τσιφτετελίδου (2011), έδειξαν ότι υψηλής σημασίας είναι τα κίνητρα ελάττωσης άγχους, απόδρασης (ως εσωτερικά) και βελτίωσης της φυσικής κατάστασης (ως εξωτερικά). Οι Filippou, Tsitskari, Bebetos, & Goulimaris (2019) επίσης, υποστηρίζουν πως σε ότι αφορά τα κίνητρα συμμετοχής των χορευτών αυτά είναι κυρίως εσωτερικά. Τα άτομα του δείγματός τους (390 χορευτές), συμμετέχουν σε μαθήματα χορού για την ευχαρίστηση που αποκτούν από τη συμμετοχή τους, ανεξάρτητα από τις δυσκολίες που συναντούν και την προσπάθεια που καταβάλλουν. Ενδιαφέρονται για τη γνώση που αποκομίζουν από τη συμμετοχή τους και την επιτυχία που μπορεί να βιώσουν, παράλληλα με την ικανοποίηση που αισθάνονται από τη συμμετοχή τους. Οι ερευνητές εδώ χρησιμοποίησαν δείγμα από χορευτές διαφορετικών ειδών χορού, εντοπίζοντας με τη σειρά τους πως στην περίπτωση εκείνων που συμμετέχουν σε τμήματα ΕΠΧ τα κίνητρα είναι περισσότερο εσωτερικά, σε αντίθεση με εκείνους που συμμετέχουν σε άλλα είδη χορού (μοντέρνο-κλασικό), οι οποίοι παρακινούνται κυρίως από εξωτερικά κίνητρα, καθώς βιοπορίζονται από αυτό το είδος χορού και επιδιώκουν να επιτύχουν για να ξεχωρίσουν.

Η ύπαρξη και πρόταξη των εσωτερικών κίνητρων εντοπίζεται και στην έρευνα των Stavridis, Kaprinis, & Tsirogiannis (2015), οι οποίοι από την ανάλυση των δεδομένων καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι το δείγμα της έρευνάς τους συμμετέχει σε μαθήματα χορού επειδή ενδιαφέρεται για την ίδια τη δραστηριότητα. Επίσης, συμμετέχουν για την ευχαρίστηση που κερδίζουν καθώς μαθαίνουν, αισθάνονται ικανοποίηση από την προσπάθειά τους να πετύχουν και από την αίσθηση πληρότητας

που αποκομίζουν. Παρόμοια αποτελέσματα δίνουν και οι έρευνες των Patsiaouras, Xatzigianis, & Anagnostou (2012) και των Filippou, Rokka, & Mavridis (2016), εντοπίζοντας επιπρόσθετα οι πρώτοι ως κίνητρα, την προαγωγή της ψυχικής υγείας, τη δυνατότητα για ταξίδια και τη διαφυγή από την καθημερινότητα, και οι δεύτεροι, τη διατήρηση των κοινωνικών σχέσεων των συμμετεχόντων ή ακόμη και τη δημιουργία νέων.

1.3.3 Εμπόδια στη μάθηση

Οι ενήλικοι εκπαιδευόμενοι αντιμετωπίζουν και εμπόδια στη μάθησή τους. Δεν αντιμετωπίζουν όμως όλοι οι ενήλικοι τα ίδια εμπόδια στη συμμετοχή τους στην Εκπαίδευση Ενηλίκων. Οικονομικοί, οικογενειακοί και άλλοι λόγοι μπορεί να σταθούν εμπόδιο στο να συμμετέχουν σε κάποιο εκπαιδευτικό πρόγραμμα. Ακόμη, λόγοι που έχουν να κάνουν με τη φύση του προγράμματος που θέλουν να παρακολουθήσουν, τον χρόνο που απαιτείται για παρακολούθηση ή για διάβασμα, την απόσταση από τον τόπο κατοικίας τους, οργανωτικά εμπόδια που απορρέουν από την κακή οργάνωση του προγράμματος. Μπορεί εμπόδια να υψώνονται στο δρόμο για τη μάθηση από το περιβάλλον του ατόμου ή να υπάρχουν ακόμη και φραγμοί εσωτερικοί που δυσκολεύουν ή φράσσουν τον δρόμο στο άτομο για συμμετοχή στην Εκπαίδευση Ενηλίκων.

Τα εμπόδια στη μάθηση που αντιμετωπίζουν οι ενήλικοι εκπαιδευόμενοι, μπορούν λοιπόν να χωριστούν σε τρεις κατηγορίες:

- Εμπόδια που οφείλονται στην **κακή οργάνωση** του εκπαιδευτικού προγράμματος ή αλλιώς τα εμπόδια του εκπαιδευτικού πλαισίου (institutional barriers): στόχοι, συντονισμός, χώροι, εποπτικά μέσα κ.ά. Εδώ τονίζεται ο ρόλος του σχεδιασμού του προγράμματος, τα περιεχόμενα της μάθησης και η αξία τους, η σύνδεσή τους με τα ενδιαφέροντα των ενήλικων. Παράδειγμα αποτελούν εκείνα τα προγράμματα που δυσχεραίνουν τη διαχείριση των οικογενειακών (ή άλλων) ευθυνών - ειδικά όταν αυτές οι ευθύνες τείνουν να πέφτουν πιο έντονα σε ορισμένες ομάδες (π.χ. γυναίκες).
- Εμπόδια που απορρέουν από τις **κοινωνικές υποχρεώσεις** και τα **καθήκοντα** των ενηλίκων εκπαιδευομένων και αφορούν τις καταστάσεις ζωής των (situational) και συνδέονται περισσότερο με τη δυνατότητα συμμετοχής σ' ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα. Οι ενήλικοι έχουν τα δικά τους χαρακτηριστικά, όπως θα δούμε στη συνέχεια, που τους κάνουν να διαφέρουν από τους ανήλικους μαθητές. Με το πέρασμα του χρόνου και τις αλλαγές που επέρχονται, μπορεί να εμφανιστούν λόγοι

υγείας (ακοής, όρασης, κλπ), δυσκολίες στη συγκέντρωση, μειωμένη ικανότητα για απομνημόνευση, αποτελώντας λόγους για να αποθαρρύνουν τους ενήλικες να συμμετέχουν σε κάποιο εκπαιδευτικό πρόγραμμα. Η ύπαρξη και η έκταση οικογένειας, επίσης. Το κοινωνικό περιβάλλον μέσα στο οποίο κινούνται και δρουν μπορεί να είναι ενθαρρυντικό ή όχι, όπως και ο χώρος και το μαθησιακό περιβάλλον όπου εξελίσσεται η μαθησιακή διαδικασία και αλληλεπιδρούν οι εκπαιδευόμενοι μεταξύ τους καθώς και με τον εκπαιδευτή.

• **Εσωτερικά εμπόδια**, εμπόδια της προδιάθεσης (dispositional barriers) που σχετίζονται με την προσωπικότητα των εκπαιδευομένων (Rogers, 1999). Πιο συγκεκριμένα, προϋπάρχουσες εμπειρίες, γνώσεις, στάσεις και αξίες στις οποίες οι εκπαιδευόμενοι έχουν επενδύσει συναισθηματικά, με αποτέλεσμα να προσκολλώνται σε αυτές, καθώς και ψυχολογικοί παράγοντες (άγχος που οφείλεται σε πολλά αίτια, όπως φόβος αποτυχίας, κριτικής, γελοιοποίησης, αβεβαιότητα για το αν θα ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της εκπαίδευσης). Οι ενήλικοι εκπαιδευόμενοι ενδέχεται να έχουν επενδύσει συναισθηματικά σε προηγούμενες γνώσεις και ικανότητες σε τέτοιο βαθμό, ώστε να δυσκολεύονται να αποδεχτούν τις καινούριες, ιδιαίτερα εάν έρχονται σε αντίθεση με όσα ήδη γνωρίζουν και εφαρμόζουν (Κόκκος, 2005: 90).

Η συμμετοχή των ενηλίκων σε προγράμματα που αφορούν τον ΕΠΧ χαρακτηρίζεται από τα δικά της εμπόδια, που σε γενικές γραμμές, εντάσσονται στις γενικές κατηγορίες που αναφέραμε παραπάνω, έχουν μελετηθεί όμως ελάχιστα και γι' αυτό θα αντληθούν στοιχεία και από έρευνες σχετικές με τα εμπόδια που εμφανίζονται σε άτομα που παίρνουν μέρος σε δραστηριότητες ελεύθερου χρόνου και φυσικής άσκησης γενικότερα.

Ο Jackson (1993) στην έρευνά του κατηγοριοποιεί τα εμπόδια που συναντούν όσοι θέλουν να συμμετέχουν σε δραστηριότητες αναψυχής σε έξι κατηγορίες:

- **Κοινωνική απομόνωση**, όταν δεν μπορεί κάποιος να έχει γνώση για προσφερόμενα προγράμματα.
- **Έλλειψη προσβασιμότητας**, η οποία σχετίζεται με το μεταφορικό κόστος, την μη ύπαρξη συγκοινωνίας ή την μη παροχή προγραμμάτων κοντά στον τόπο της κατοικίας των ενδιαφερόμενων.
- **Ατομικοί λόγοι**, οι οποίοι έχουν να κάνουν με τη φυσική κατάσταση των προσώπων ή λόγους υγείας.
- **Κόστος**, το οποίο συνδέεται με τα δίδακτρα και τον απαραίτητο εξοπλισμό (όπου απαιτείται).

- **Χρόνος**, ο οποίος μένει ελεύθερος από τις επαγγελματικές ή οικογενειακές υποχρεώσεις.
- **Εγκαταστάσεις**.

Ο Κώτης (2008) στην εργασία του, η οποία εστιάζει σε ενήλικους και τα εμπόδια που συναντούν, ταυτίζει τα ευρήματά του με αυτά παρόμοιων ερευνών καθώς και με αυτή που αναφέρθηκε προηγουμένως, προσθέτοντας τον παράγοντα της ύπαρξης ή καλύτερα της έλλειψης παρέας. Η διαφοροποίηση των αποτελεσμάτων της δικής του έρευνας έχει να κάνει με τη σημαντικότητα του κάθε παράγοντα ως εμπόδιο αλλά και της κατηγοριοποίησής των ερευνηθέντων παραγόντων.

Σύμφωνα με την έρευνα των Σταυρίδη & Φιλίππου (2004), λόγοι που εμποδίζουν τους χορευτές να συνεχίσουν να συμμετέχουν σε δραστηριότητες των συλλόγων που ανήκουν, είναι κατά σειρά συχνότητας απάντησης: η έλλειψη ελεύθερου χρόνου, το επάγγελμα που οι χορευτές εξασκούν, οι οικογενειακές τους υποχρεώσεις, το επαγγελματικό τους ωράριο, λόγοι υγείας, η δημιουργία οικογένειας, που όπως και νωρίτερα υποστηρίχτηκε, στέκεται εμπόδιο στη συνέχιση της παρακολούθησης ενός προγράμματος ειδικά στις γυναίκες, τα ενδιαφέροντα του φιλικού περιβάλλοντος και του/της συντρόφου, οι οποίοι όλοι εντάσσονται στην κατηγορία προσωπικοί λόγοι. Στην ίδια έρευνα, συναντάμε ακόμη ως λόγους που αποχωρούν οι χορευτές από κάποιο σύλλογο τις κακές σχέσεις με τους συγχορευτές ή το δάσκαλο χορού ή τη διοίκηση του συλλόγου, καθώς και λόγους που σχετίζονται με έλλειψη ενδιαφέροντος και κινήτρου, οι οποίοι σχετίζονται άμεσα με την καλή ή κακή λειτουργία αυτών των συλλόγων.

Στη δική τους έρευνα για παράγοντες που επηρεάζουν ανασταλτικά την ανάμειξη σε δραστηριότητες παραδοσιακού χορού, οι Θεοδωράκης, Αλεξανδρής, Πανοπούλου, & Βλαχόπουλος (2008), εντοπίζουν και αυτοί με τη σειρά τους ως σημαντικό ανασταλτικό παράγοντα τον χρόνο που έχουν στη διάθεσή τους οι χορευτές του δείγματός τους και η διαχείρισή του λόγω οικογενειακών, κοινωνικών και επαγγελματικών υποχρεώσεων. Εκτός από την έλλειψη χρόνου, σημαντικοί ανασταλτικοί παράγοντες είναι εκείνοι που σχετίζονται με τα ίδια τα άτομα (π.χ. λόγοι υγείας, έλλειψη αυτοπεποίθησης κλπ.), η ανεπαρκής πληροφόρηση γύρω από την ύπαρξη προσφερόμενων προγραμμάτων, ζητήματα που έχουν σχέση με τις εγκαταστάσεις των συλλόγων καθώς και την ποιότητα των υπηρεσιών που προσφέρονται, η έλλειψη παρέας ή ακόμη και οικονομικοί λόγοι.

Τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι ενήλικοι χορευτές ΕΠΧ στο νομό Κορινθίας ερευνήσε η Αντωνοπούλου (2018), κατηγοριοποιώντας τα σε *οργανωτικά*,

καταστασιακά και εσωτερικά, ακολουθώντας την κατηγοριοποίηση της Cross (οπ. αναφ. στο Rogers, 1999) για τα εμπόδια στην εκπαίδευση ενηλίκων. Οι συμμετέχοντες στην ποιοτική αυτή έρευνα, σε σχέση με τα οργανωτικά εμπόδια, δήλωσαν πως δυσκολεύουν τη συμμετοχή τους οι ώρες διδασκαλίας και οι συνθήκες διεξαγωγής των μαθημάτων (ζέστη, έλλειψη καθρεπτών κλπ.). Καταστασιακά εμπόδια αναφέρθηκαν σε σχέση με την ύπαρξη ελεύθερου χρόνου για πλήρη συμμετοχή στις δραστηριότητες των συλλόγων, τις οικογενειακές υποχρεώσεις (ανατροφή παιδιών, διάβασμα, εξωσχολικές δραστηριότητες, φροντίδα ηλικιωμένων), με το βάρος να πέφτει περισσότερο στις γυναίκες. Στην ίδια κατηγορία αναφέρθηκε η σωματική κατάσταση, ειδικά των εργαζόμενων, οι οποίοι μετά από μια κουραστική μέρα θα έπρεπε να συμμετέχουν και να αποδώσουν ικανοποιητικά στο μάθημα των ΕΠΧ, ενώ αντίστοιχα επηρεάζουν λόγοι υγείας και μνήμης (που αφορά τη συγκράτηση περίπλοκων χωρών με πολλά βήματα, ειδικά από ηλικιωμένους χορευτές). Το κόστος συμμετοχής επηρέαζε μόνο νεότερα και εξαρτώμενα από την οικογένεια άτομα. Τέλος, στην κατηγορία των καταστασιακών εμποδίων, υπήρξαν ευρήματα για μειωμένη υποστήριξη από το οικογενειακό-κοινωνικό περιβάλλον ή ακόμη και αρνητική στάση σε κάποιες περιπτώσεις, η οποία δεν φαίνεται να επηρέασε τουλάχιστον το δείγμα της παραπάνω έρευνας. Από τα εσωτερικά εμπόδια, σημαντικότερο εμφανίζεται το άγχος των εκπαιδευόμενων για την απόδοσή τους στα μαθήματα και τις παραστάσεις του συλλόγου τους, παρά η ύπαρξη ή απουσία προηγούμενων γνώσεων πάνω στους ΕΠΧ.

1.3.4 Επιδράσεις από τη συμμετοχή σε τμήματα εκμάθησης ΕΠΧ

Από τη συμμετοχή τους σε τμήματα ΕΠΧ, οι ενήλικοι δέχονται επιδράσεις, που με εξαίρεση τους πιθανούς τραυματισμούς, έχουν προσδιοριστεί ως ευεργετικές στις περισσότερες έρευνες που επισκοπήθηκαν.

Οι Hui, Chui, & Woo (2009) επιλέγοντας 111 εθελοντές ενήλικοι μη χορευτές, οι οποίοι για τις ανάγκες της έρευνας πήραν μέρος σε πρόγραμμα εκγύμνασης με χορό, διαπίστωσαν ότι οι συμμετέχοντες είδαν βελτίωση της φυσικής τους κατάστασης και αισθάνθηκαν γενικότερη ευεξία.

Σε παρόμοια συμπεράσματα καταλήγουν και οι Mavrouniotis, Argiriadou, & Papaioannou (2010), οι οποίοι επιπρόσθετα βρίσκουν πως οι συμμετέχοντες σε τμήματα ΕΠΧ παρουσιάζουν βελτίωση στα επίπεδα καθημερινού άγχους και προτείνουν η συμμετοχή σε τμήματα ΕΠΧ να αποτελεί μέρος προγραμμάτων

άσκησης που στοχεύουν τόσο στη βελτίωση της ψυχολογικής κατάστασης των ηλικιωμένων όσο και στη βελτίωση της ποιότητας ζωής.

Ευεργετικές επιδράσεις από τη συμμετοχή σε πρόγραμμα εκγύμνασης με ΕΠΧ διαπιστώνουν σε χειρουργημένους ασθενείς με καρκίνο του πνεύμονα οι Kaltsatou, Mameletzi, & Douka (2011) για τους οποίους αυξήθηκε το ποσοστό ικανοποίησης, ενώ αντίθετα μειώθηκε σημαντικά το ποσοστό κατάθλιψης που βίωναν από την ασθένειά τους.

Οι Shanahan et al. (2016) με τη δική τους έρευνα επιβεβαιώνουν ότι η συμμετοχή σε προγράμματα χορού συνδέεται με καλύτερη ισορροπία, λειτουργική αντοχή και ποιότητα ζωής για τους ηλικιωμένους ενήλικους.

Προσφέρει η ενασχόληση με τον παραδοσιακό χορό σε ηλικιωμένους, έναν ανεξάρτητο ποιοτικό τρόπο ζωής με μειωμένο κίνδυνο εμφάνισης διάφορων ασθενειών, καθιστώντας τους ΕΠΧ ως ένα σημαντικό και αποτελεσματικό εργαλείο για την πρόληψη και την καταπολέμηση των προβλημάτων υγείας, σύμφωνα με τις Douka, Zilidou, Lilou, & Manou (2019).

Σε άλλη έρευνα των Douka, Zilidou, Lilou, & Tsolaki (2019) τονίζεται η επίδραση της συμμετοχής σε προγράμματα ΕΠΧ στην έκφραση συναισθημάτων, την καταπολέμηση του άγχους και τη βελτίωση της ψυχικής υγείας και την κοινωνικοποίηση των συμμετεχόντων. Επιπρόσθετα επιτυγχάνεται βελτίωση των γνωστικών λειτουργιών μέσα από την επανάληψη της κίνησης των ποδιών, των κινήσεων των χεριών και του συνδυασμού τους.

Στην έρευνά των Λυκεσά & Τυροβολά (2012), οι συμμετέχουσες ενήλικες γυναίκες δήλωσαν ότι μπορούν να εκφραστούν πιο ολοκληρωμένα χορευτικά γνωρίζοντας όλο και περισσότερους χορούς, επικοινωνήσαν καλύτερα με τη χορευτική ομάδα λειτουργώντας ομαδικά, εκτονώθηκαν σωματικά και ψυχικά, αισθάνθηκαν χαλάρωση, ικανοποίηση, ψυχική ηρεμία και ενθουσιασμό βλέποντας το χορό ως μια μορφή ψυχοθεραπείας. Ο χορός, με τη μορφή της χοροθεραπείας, μπορεί να επιφέρει θετικά αποτελέσματα στους ενήλικους στην ισορροπία τους και την κινητικότητά τους (Krampe, 2013).

Η Αργυριάδου (2013), στην έρευνά της, διαπίστωσε πως η συμμετοχή σε ελληνικούς χορούς επιφέρει επιδράσεις στην υγεία, αφού οι συμμετέχοντες στην έρευνά της προσδιόρισαν σε ποσοστό 88.9% θετικά την υγεία τους. Ακόμη, επιδράσεις αναφέρονται στην ίδια έρευνα και για το βαθμό ικανοποίησης από τη ζωή, που αναφέρεται σε τομείς όπως: η σωματική κατάσταση, η διανοητική κατάσταση, η ψυχική ευεξία/ ψυχολογική υγεία, η εργασία, η οικονομική κατάσταση, οι σχέσεις με

τον/τη σύζυγο/σύντροφο, η σεξουαλική ζωή, η οικογενειακή ζωή, ο ρόλος στην οικογένεια, οι φίλοι και γνωστοί, τα χόμπυ, η εξωτερική εμφάνιση και η γενική ποιότητα της ζωής. Επιπρόσθετα, διαπιστώθηκαν επιδράσεις από τη συμμετοχή σε ελληνικούς χορούς και στη ζωή γενικότερα, σε τομείς όπως η ψυχαγωγία, κοινωνικότητα-συμμετοχή σε ομάδα, επιδράσεις στο σώμα, αύξηση της δραστηριότητας, θετικές επιδράσεις, χαρά και ευεξία, χαλάρωση, ηρεμία και ξενοιασιά. Επιπλέον, η συμμετοχή σε ελληνικούς χορούς αποδεικνύεται ως μια ευχάριστη δραστηριότητα για τους/τις συμμετέχοντες/ουσες, έχοντας σημαντική επίδραση στη διάθεσή τους και την αυτοεκτίμησή τους.

Παρόμοια είναι και τα αποτελέσματα της έρευνας του Ζέρβα (2017), όπου επισημαίνεται πως οι χορευτές που πήραν μέρος στην έρευνα, εμφάνισαν καλύτερους δείκτες ποιότητας ζωής. Οι δείκτες αυτοί είχαν σχέση με τη φυσική λειτουργικότητα, το φυσικό ρόλο, το σωματικό πόνο, τη ζωτικότητα, την κοινωνική λειτουργικότητα, το συναισθηματικό ρόλο, της γενικής υγείας και της πνευματικής υγείας.

Στη δική της έρευνα η Connor (2000), αφού διαπιστώνει πως ο παραδοσιακός χορός αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι του πολιτισμού πολλών κοινωνιών, από την παιδική ηλικία των ατόμων και μέχρι τα βαθιά γεράματά τους, καταλήγει στο συμπέρασμα, μετά από εφαρμογή ενός προγράμματος εκμάθησης παραδοσιακών χορών σε ενήλικους, πως με το χορό ενισχύονται τα οπτικά, ακουστικά και ακουστικά κέντρα. Ταυτόχρονα, υποστηρίζει πως ο χορός αποτελεί μια «συγκαλυμμένη» μορφή άσκησης για τους ηλικιωμένους, οι οποίοι θα εγκατέλειπαν εύκολα άλλες αθλητικές δραστηριότητες. Ο παραδοσιακός χορός προσφέρει περιθώρια για ανάπτυξη της φαντασίας και της γνώσης, ενώ συμβάλλει καθοριστικά στη σωματική ευεξία.

Σύμφωνα με την έρευνα των Argiriadou et al. (2013:181), ο παραδοσιακός χορός συμβάλλει στην αντιλαμβανόμενη κατάσταση της υγείας των χορευτών, διαδραματίζοντας ταυτόχρονα καθοριστικό ρόλο στην αντιμετώπιση ψυχολογικών προβλημάτων των ατόμων. Η υψηλή ικανοποίηση που αποκομίζουν από τη συμμετοχή σε χορευτικά τμήματα, αποτελεί έναν κρίσιμο παράγοντα στη βελτίωση της ψυχολογικής κατάστασης και ευημερίας των συμμετεχόντων.

Η επίδραση των παραδοσιακών χορών σε ενήλικες γυναίκες, μελετήθηκε με την έρευνα των Eyigor, Karapolat, Durmaz, Ibisoglu, & Cakir, (2009), σύμφωνα με τους οποίους η ενασχόληση με τους παραδοσιακούς χορούς μπορεί να βελτιώσει τη φυσική κατάσταση, την ισορροπία και τη γενικότερη ποιότητα ζωής των ενηλίκων.

Η κίνηση και ο χορός μπορούν να δράσουν ψυχοθεραπευτικά και να αποτελέσουν το μέσο για ανάπτυξη, βελτίωση και εξέλιξη της ψυχοσυναισθηματικής, γνωστικής,

φυσιολειτουργικής και κοινωνικής ολοκλήρωσης του ατόμου (Κωνσταντινίδου, 2003).

Έχουν μελετηθεί και έχουν συνδεθεί οι θετικές επιδράσεις του χορού σε άτομα που υποφέρουν από παθήσεις, όπως καρδιαγγειακή ανεπάρκεια και έλλειψη ισορροπίας (Verghese, 2006, Olvera, 2008, Sofianidis, Hatzitaki, Douka, & Grouios, 2009, Μανρονουπιωτίς, Αργιριάδου, & Παραιοαννου, 2010) και άνοια (Ζηλίδου, Δούκα, & Τσολάκη, 2015). Σημαντική φαίνεται σύμφωνα με τις έρευνες και η επίδραση του χορού στην τόνωση της ψυχολογίας ασθενών με καρκίνο (Hung Ho, 2005, Sandel et al., 2005, Kaltsatou, Mameletzi, & Douka, 2011) ή ακόμη και για την πρόληψη του καρκίνου (Gurbuz & Filiz, 2005), καθώς και άλλες ψυχολογικές παθήσεις, όπως η κατάθλιψη (Jeong et al., 2005). Υποστηρίζεται, πως ο χορός μπορεί να βοηθήσει ηλικιωμένα, και όχι μόνο, άτομα, να αποκτήσουν καλύτερη ψυχοσωματική υγεία, ενώ επιπλέον, βελτιώνει τα μέγιστα την επικοινωνία και την αλληλεπίδραση των ατόμων, προσφέρει ικανοποίηση και θετικά συναισθήματα (Μαυροβουνιώτης & Αργυριάδου, 2008).

Από τα παραπάνω, μπορούμε να συμπεράνουμε ότι η ενασχόληση με τους ΕΠΧ έχει επιδράσεις, κυρίως θετικές, για τους συμμετέχοντες σε πολλαπλούς τομείς της ποιότητας ζωής τους. Οι επιδράσεις αυτές θα μπορούσαν να διαχωριστούν σε πέντε επίπεδα: στον γνωστικό τομέα, στην σωματική κατάσταση και υγεία, στην ψυχολογική κατάσταση και πνευματική υγεία, στο συναισθηματικό επίπεδο και τέλος στην κοινωνικότητα των συμμετεχόντων.

1.4 Αρχές εκπαίδευσης ενηλίκων-Προϋποθέσεις αποτελεσματικής μάθησης

Οι ενήλικοι διαφέρουν από τους ανήλικους στον τρόπο που μαθαίνουν. Ο Malcom Knowles (οπ. αναφ. στους Holton, Swanson, & Naquin, 2001), πρωτοπόρος στην εκπαίδευση ενηλίκων, προσδιόρισε τα ακόλουθα χαρακτηριστικά των ενηλίκων εκπαιδευόμενων:

- Οι ενήλικοι πρέπει να γνωρίζουν γιατί θα έπρεπε να μάθουν κάτι πριν το μάθουν.
- Η μάθηση των ενηλίκων είναι σε μεγάλο βαθμό αυτοκατευθυνόμενη.
- Οι προηγούμενες εμπειρίες αποτελούν τη βάση για περαιτέρω μάθηση και αξιοποιούνται ανάλογα.
- Οι ενήλικοι είναι συνήθως έτοιμοι να μάθουν όταν έχουν να πετύχουν κάποιο στόχο ή να αντιμετωπίσουν κάποια κατάσταση.

- Ο προσανατολισμός των ενηλίκων στη μάθηση είναι επικεντρωμένος στη ζωή και θεωρούν την εκπαίδευση ως μια διαδικασία ανάπτυξης αυξημένων επιπέδων ικανοτήτων για την πλήρη αξιοποίηση των δυνατοτήτων τους.
- Τα κίνητρα μάθησης για τους ενήλικους εκπαιδευόμενους είναι εσωτερικά και όχι εξωτερικά.

Έχοντας υπόψη τα παραπάνω στην Εκπαίδευση Ενηλίκων, η μάθηση μπορεί να καταστεί αποδοτικότερη και ουσιαστική, όταν τηρούνται οι παρακάτω προϋποθέσεις:

- Η εκπαίδευση να έχει εθελοντικό χαρακτήρα. Είναι αυτονόητο πως οι ενήλικοι εκπαιδευόμενοι που συμμετέχουν σε πολιτιστικούς-χορευτικούς συλλόγους προσέρχονται εθελοντικά σε αυτούς.
- Να αποσαφηνίζονται οι εκπαιδευτικοί στόχοι.
- Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα να είναι άψογα οργανωμένο σε όλα τα επίπεδα.
- Το περιεχόμενο να έχει άμεση σχέση με τις ανάγκες και τις εμπειρίες των εκπαιδευομένων.
- Να λαμβάνονται υπόψη οι προτιμώμενοι τρόποι μάθησης. Όπως θα αναλυθεί στη συνέχεια (2^ο κεφάλαιο), υπάρχουν μέθοδοι διδασκαλίας των ΕΠΧ που ταιριάζουν είτε σε αρχάριους είτε σε προχωρημένους μαθητές. Η ηλικία των μαθητών επίσης είναι ένας αποφασιστικός παράγοντας για την επιλογή της διδακτικής προσέγγισης.
- Να ενθαρρύνεται, σταδιακά, η ενεργητική συμμετοχή στην εκπαιδευτική διαδικασία.
- Να διερευνώνται τα εμπόδια στη μάθηση που αντιμετωπίζουν οι εκπαιδευόμενοι, καθώς και οι τρόποι για την υπέρβασή τους.
- Να διαμορφώνεται μαθησιακό κλίμα που να χαρακτηρίζεται από ουσιαστική επικοινωνία, συνεργατικό πνεύμα και αμοιβαίο σεβασμό. Αυτό αποτελεί και βασική προϋπόθεση στη διδασκαλία των ΕΠΧ, καθώς είναι κατά κύριο λόγο ομαδικοί οι χοροί και η συμμετοχή του κάθε ατόμου στη χορευτική ομάδα σημαντική για την επίτευξη άρτιου αποτελέσματος. (Κόκκος, 2005, Κόκκος, 2005β)

1.5 Δια Βίου Μάθηση - Εκπαίδευση ενηλίκων και χορός

Σύμφωνα με τον ν. 3879/2010 που προσπαθεί να ρυθμίσει θέματα της ΔΒΜ στην Ελλάδα, προτρέπονται οι Δήμοι ως φορείς τοπικής αυτοδιοίκησης να ιδρύσουν Κέντρα Δια Βίου Μάθησης (Κ.Δ.Β.Μ.), τα οποία ως μονάδες εκπαίδευσης ενηλίκων

και υποσύστημα της ΔΒΜ, θα στοχεύουν -ως προς τους εκπαιδευόμενους τους- στα εξής:

- ✓ Δημιουργία θετικής στάσης ως προς τη μάθηση και ενίσχυση των ίσων ευκαιριών πρόσβασης στην εκπαίδευση
- ✓ Ενίσχυση της ικανότητας προσαρμογής στις γνωστικές απαιτήσεις ενός συνεχώς εξελισσόμενου κοινωνικο-οικονομικού χώρου δράσης των ενηλίκων πολιτών
- ✓ Σύνδεση ή επανασύνδεση με την εκπαιδευτική διαδικασία ενηλίκων, οι οποίοι για οποιονδήποτε λόγο δεν ολοκλήρωσαν την υποχρεωτική εκπαίδευση
- ✓ Ενίσχυση των δυνατοτήτων πρόσβασης στην αγορά εργασίας, καθώς και της διατήρησης της θέσης εργασίας ή της επαγγελματικής εξέλιξης
- ✓ Συμμετοχή στην «κοινωνία της γνώσης και της πληροφορίας» και πρόσβαση στις νέες εργασιακές, οικονομικές, κοινωνικές και πολιτιστικές ευκαιρίες
- ✓ Αναβάθμιση των συνθηκών εκπαίδευσης, εργασίας και κοινωνικής κατάστασης ευάλωτων κοινωνικών ομάδων του πληθυσμού
- ✓ Ανάπτυξη της ενεργού ιδιότητας του πολίτη
- ✓ Δημιουργική αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου στο πεδίο του πολιτισμού
- ✓ Ενίσχυση της ισότητας των δύο φύλων (Ανθοπούλου, 2013).

Οι άξονες και οι θεματικές ενότητες γύρω από τους οποίους έπρεπε να αναπτυχθούν τα προσφερόμενα προγράμματα είχαν ήδη νωρίτερα τεθεί (Ταμήλος, 2008) και περιλαμβάνουν τα παρακάτω:

- Ελληνική γλώσσα-ιστορία ☒
- Ευρωπαϊκές γλώσσες-ευρωπαϊκή ιστορία
- Βασικές γνώσεις μαθηματικών και στατιστικής
- Τεχνολογίες πληροφορικής – επικοινωνιών ☒
- Οικονομία – διοίκηση – επιχειρήσεις
- Ενεργός πολίτης: δικαιώματα-υποχρεώσεις-διαχείριση νοικοκυριού ☒
- Πολιτισμός - τέχνες - διαχείριση ελεύθερου χρόνου.

Στην ιστοσελίδα των Κ.Δ.Β.Μ. (<http://www.kdvm.gr/>) εντοπίστηκαν προγράμματα ΕΠΧ με τίτλο «Τοπικοί παραδοσιακοί χοροί» καθώς και προγράμματα που συνδέονται με τη λαογραφική παράδοση με τίτλο «Λαογραφία του τόπου» ενώ έχει εκδοθεί και συνοδευτικό υλικό για χρήση στα Κέντρα Εκπαίδευσης Ενηλίκων, με τίτλο: «Ελληνική Μουσική» (Στρόφαλης, κ. ά., 2008), στο οποίο η ενότητα έξι

είναι αφιερωμένη στην ελληνική παραδοσιακή μουσική και τον χορό, καθώς και το βιβλίο με τίτλο «Λαογραφία: Παραδοσιακός Πολιτισμός» (Καμηλάκη-Πολυμέρου & Καραμανές, 2008). Οι Δήμοι που πρωτοπορούν και αναγνωρίζουν τη σπουδαιότητα της Δια Βίου Μάθησης, οργανώνουν και προσφέρουν προγράμματα όπως αυτά που περιγράφηκαν παραπάνω, και κάποιοι Δήμοι ξεχωρίζουν εφαρμόζοντας καλές πρακτικές για τους δημότες τους, όχι μόνο σε ζητήματα διαχειριστικά του Δήμου τους, αλλά και σε θέματα της καθημερινότητας των δημοτών, σχεδιάζοντας και προσφέροντας προγράμματα εκπαίδευσης ενηλίκων, τα οποία ανάμεσα στις υπόλοιπες μαθησιακές δραστηριότητες προσφέρουν και μαθήματα παραδοσιακών χορών για ενήλικους (Μπαγάκης, Δεληγιάννης, Κουλαουζίδης, & Ηλιοπούλου, 2019).

Εκτός της τυπικής εκπαίδευσης (πρωτοβάθμια-δευτεροβάθμια), πολλοί φορείς της μη τυπικής εκπαίδευσης αναλαμβάνουν να προσφέρουν μαθήματα ΕΠΧ σε τμήματα παιδικά- εφηβικά αλλά και ενηλίκων. Τέτοιοι φορείς είναι οι κάθε είδους πολιτιστικοί σύλλογοι, χορευτικοί σύλλογοι, πνευματικά κέντρα, ακόμη και ενώσεις ή σωματεία (π.χ. εργαζομένων, υπαλλήλων κλπ.). Η δράση των συλλόγων γενικά στον τομέα των ΕΠΧ και ειδικότερα στον νομό Κορινθίας θα αναλυθεί στο επόμενο κεφάλαιο.

Κεφάλαιο 2

2.1 Χορός- Ελληνικός Παραδοσιακός Χορός (ΕΠΧ)

Είναι σχεδόν απίθανο να παραστεί κανείς σε μια κοινωνική εκδήλωση, επίσημη τελετή, παρουσίαση, ομιλία και να μην πλαισιώνεται το γεγονός από μουσική και χορό, που είτε συμμετέχει το σύνολο των παρευρισκομένων είτε ως φολκλορική αναπαράσταση παρουσιάζεται στο κοινό από ανάλογα ντυμένους χορευτές, θέλοντας με αυτό τον τρόπο να αναδειχτεί η τοπική ή η εθνική πολιτιστική παράδοση. Ο χορός, πλαισιωμένος με το τραγούδι (λόγος) και τη μουσική του, συνδέεται με πολλές από τις στιγμές του κύκλου της ζωής των ανθρώπων, από τη γέννησή τους ως το θάνατο, καλές ή άσχημες. Συνδέεται επίσης με τελετουργικές και λατρευτικές εκδηλώσεις, περιστάσεις ειρήνης ή πολέμου, εκπαίδευσης, παιχνιδιού, ακόμη και με τη σπορά ή το θερισμό. Εκτελείται λοιπόν σε τακτικές ή έκτακτες χορευτικές περιστάσεις στην πλατεία, στον αυλόγυρο της εκκλησίας, στο αλώνι, στα σπίτια. Είναι και ο ίδιος ο χορός, σύμφωνα με τον Μορίς Μπεζάρ (οπ. αναφ. στο Γκαρωντύ, 1980: 6), *τελετουργία: ιερή και κοινωνική*.

Το φαινόμενο του χορού μελετάται σχετικά με όλες του τις διαστάσεις από την ιστορία, τη λαογραφία και την ανθρωπολογία του χορού, αφού ο χορός *αποτελεί ένα εξελισσόμενο σύστημα αξιών που με τη σειρά του είναι μέρος ή σχετίζεται με το κοινωνικό ή πολιτισμικό σύστημα* (Λουτζάκη, 1999). Η κοινωνιολογία του χορού θεωρεί το χορό *ως σύστημα συμβόλων που μεταδίδει κάποιο σημασιακό περιεχόμενο* (οπ. π.) γεγονός που προκύπτει κι από όσα αναφέρθηκαν νωρίτερα και απορρέουν από τους διάφορους ορισμούς του χορού με τους οποίους θα ασχοληθούμε στη συνέχεια. Το ανθρώπινο σώμα είναι το μέσο με το οποίο η σωματοποιημένη γνώση των διάφορων δραστηριοτήτων της πολιτιστικής ζωής μεταδίδεται από τη μια γενιά στην άλλη (Parviainen, 1998).

Ένας απλός ορισμός του χορού, θα μπορούσε να είναι ότι αποτελεί μια σειρά συντονισμένων ή και ακανόνιστων κινήσεων του χορευτή ή των χορευτών, με ή χωρίς την παρουσία μουσικής, σε μια προσπάθεια να μεταδοθεί κάποιο μήνυμα και να πραγματοποιηθεί κάποια επικοινωνία ή να υπάρξει έκφραση των συναισθημάτων που δεν μπορεί να φανεί με άλλο μέσο. Το μέσο της επικοινωνίας είναι κυρίως το σώμα και το μήνυμα το χρωματίζουν οι κινήσεις, η στάση που το σώμα παίρνει, το ύφος του χορευτή, η ένταση του χορού. Ο Frykman (οπ. αναφ. στο Γκαρτζονίκα-

Κώτσικα, 2016: 44) τονίζει πως μέσα από την κίνηση του σώματος, άνθρωποι και ομάδες διαμορφώνουν τον διακριτό χαρακτήρα του πολιτισμικού τους πλαισίου και συγκροτούν τις ατομικές και συλλογικές τους ταυτότητες με τη χρήση συγκεκριμένων σωματικών μορφών. Θα μπορούσαμε στο σημείο αυτό να πούμε ότι ο χορός μπορεί να μας αποκαλύψει στοιχεία για τις κοινωνικές σχέσεις και δομές που υπήρχαν ή υπάρχουν μέσα στην κοινωνία και τις κοινότητες μέσα στις οποίες αναπτύχθηκε.

Πολλοί χοροί, κάποιοι από τους οποίους είναι και παγκοσμίως γνωστοί, όπως ο πολεμικός χορός *Χάκα* των ιθαγενών Μαορί της Νέας Ζηλανδίας, το ισπανικό *Flamenco*, η ιταλική *Ταραντέλα*, το κρητικό *Πεντοζάλι*, η ποντιακή *Σέρρα κ.α.*, αποτελούν παραδείγματα του πώς, μέσα από το χορό, μπορεί να ειπωθεί η ιστορία μιας ομάδας ανθρώπων, τα βιώματά της, το πέρασμά της στο χρόνο και να γίνει διακριτή η ταυτότητά της ομάδας σε αντιδιαστολή με άλλες κοινότητες ανθρώπων με τα δικά τους κοινωνικοπολιτιστικά χαρακτηριστικά.

Ο χορός αποτελεί για το λαογράφο Μιχ. Μερακλή (1992) την πρωταρχικότερη καλλιτεχνική έκφραση του ανθρώπου. Θεωρεί πως κάθε απόκλιση ήδη από την κανονική βάδιση ή θέση του σώματος είναι χορός. Όταν αυτή η απόκλιση πυροδοτείται από κάποιο αίτιο, ένα συναίσθημα ίσως ή ένα γεγονός καταλυτικής σημασίας (γέννηση, γάμος, πόλεμος, ιερή τελετή) και συνοδεύεται από κάποιο ρυθμό, εσωτερικό κυρίως όμως εξωτερικό, όπως μουσική και τραγούδι, αποδίδεται με την εκφραστική κίνηση τους σώματος του/των χορευτή/χορευτών. Οι κινήσεις αυτές τυποποιούνται, επαναλαμβάνονται και μεταδίδονται για να αποτελέσουν κοινό πολιτισμικό αγαθό στην κοινότητα, να εγγραφούν στο συλλογικό *Habitus*. Αυτό το *Habitus* κωδικοποιείται σε κίνηση και επηρεάζεται από ειδικούς παράγοντες που έχουν σχέση με την τάξη, τη φυλή, το φύλο, την εθνότητα, τη γεωγραφική προέλευση, τη γενιά. Έτσι, αν και η έκφραση της κίνησης μέσω του χορού είναι μοναδική για κάθε άτομο, εντούτοις περιλαμβάνει στοιχεία ενός κοινού λεξικού, ενός κοινού *Habitus* (Bourdieu, 1977, οπ. αναφ. στο Bosse, 2008). Η επικοινωνία που γίνεται μέσω της κίνησης και του χορού, είναι μια πτυχή του *Habitus* που μιλάει για τη δομική φύση της κίνησης και της ενσωμάτωσης, την εκδήλωσή της στην πράξη και τη σχέση της με την προηγούμενη εμπειρία, τις ατομικές και κοινές αξίες και τις αντικειμενικές συνθήκες της ζωής κάποιου (οπ. π.). Ερευνητές της εκπαίδευσης ενηλίκων, όπως οι Apol και Kambour (1999, οπ. αν. στο Παπανέστωρος, 2005) χρησιμοποιούν το χορό και το γράψιμο, σε εφήβους και ενήλικους, για να ενεργοποιήσουν τις ικανότητες της λεκτικής και μη λεκτικής

επικοινωνίας στην έκφραση των «σύνθετων φυσικών, κοινωνικών και ψυχολογικών θεμάτων στη ζωή τους».

Στην παραδοσιακή κοινωνία, χορός θεωρείται ο χορός που οι γονείς έχουν διδαχθεί από τους δικούς τους γονείς ή τα μεγαλύτερα μέλη της κοινότητας και με τη σειρά τους διδάσκουν στα παιδιά τους με φυσικό τρόπο. Τα παιδιά μιμούμενα τις χορευτικές κινήσεις των μεγάλων, ως παιχνίδι και μίμηση στη συνέχεια, σωματοποιούν τις κινήσεις των ενήλικων χορευτών αβίαστα και παίρνουν σταδιακά τη δική τους θέση στον χορευτικό κύκλο (Λουντζάκη, 1985). Μέσα λοιπόν από διαδικασίες παιχνιδιού, μίμησης και εκπαίδευσης από άτομα του συγγενικού περιβάλλοντος, οι νέοι/νέες στην παραδοσιακή κοινωνία μάθαιναν έναν περιορισμένο σχετικά αριθμό χορών, στενά συνδεδεμένων με τα τοπικά κοινωνικά χαρακτηριστικά και έθιμα. Σε αυτές τις κοινότητες, οι χοροί επιτελούνταν ομαδικά, σε δημόσιους χώρους συχνότερα, τα χοροστάσια, τα οποία μπορούσαν να είναι η πλατεία του χωριού, το προαύλιο της εκκλησίας, τρίστρατα ή κεντρικά σταυροδρόμια ή ακόμη και βρύσες, όταν αναφερόμαστε σε χοροστάσια οικιστικών χώρων ή αν αφορούσαν τους αγροτικούς χώρους παραγωγής, αναφέρονταν στα αλώνια, τις ορεινές βοσκές, τις «κουρευτρες», τα γελαδαριά (Σαχινίδης, 2003). Το φαινόμενο του χορού στην παραδοσιακή κοινωνία είναι πολύ στενά συνδεδεμένο με το λόγο, το τραγούδι και το ρυθμό, τη μουσική, αποτελούν μια αδιάσπαστη ενότητα (Ράφτης, 1985, Λουντζάκη, 1985, Μερακλής, 1992, Λυκέσας, 1993, Γκαρτζονίκα-Κώτσικα, 2016). Είναι όμως ταυτόχρονα συνδεδεμένος ο χορός με πολλά άλλα στοιχεία: τα σώματα των χορευτών, τις φορεσιές, την χορευτική περίσταση, τους συμμετέχοντες που συχνά ήταν μέλη ευρύτερων κοινωνικών ομάδων (Σαχινίδης, 2003), τους θεατές, τα στρωμμένα τραπέζια και τα καθίσματα ή όπως λέει ο Ράφτης (1985) *είναι η σκηνή που περιέχει όλη την ιστορία του χωριού*.

Στη σύγχρονη αστικοποιημένη κοινωνία μας δεν μπορούμε να μιλάμε για επιβίωση των συνθηκών εκείνων που γέννησαν και εξέλιξαν την παραδοσιακή δημιουργία στο χορό, εκτός ίσως ελαχίστων περιπτώσεων. Βλέπουμε την αναβίωση των ΕΠΧ στο αστικό περιβάλλον, με φολκλορικό τρόπο, όπως θα δούμε στη συνέχεια, και μέσα από τη μεταφορά του στην τυπική και μη τυπική εκπαίδευση, τη λειτουργία των ποικίλων συλλόγων και φορέων, να επιχειρείται μία προσπάθεια επιστροφής στις ρίζες, μια προσπάθεια που σύμφωνα με τις Ζωγράφου & Γκαρτζονίκα (2014: 338) *καλείται να συμβάλλει σε μια ενιαία αντίληψη ως προς τη συγκρότηση και νομιμοποίηση της ελληνικής εθνικής ταυτότητας*. Μέσα από τον παραδοσιακό χορό λοιπόν, μπορούν να μεταδοθούν γνώσεις για την παράδοση, την

πολιτιστική κληρονομιά, τα λαογραφικά στοιχεία ενός τόπου και όπως υποστηρίχτηκε προηγουμένως, να συμβάλλει στην κατασκευή ταυτότητας μέσα από την επαφή με τα πολιτιστικά δρώμενα, τα ήθη και τα έθιμα μιας χώρας.

2.2 Παράδοση-Φολκκλωρισμός

Ο όρος παράδοση προέρχεται από το ρήμα παραδίδω, δηλαδή κληροδοτώ στις επόμενες γενιές στοιχεία από το παρελθόν και το παρόν (Καμηλάκη-Πολυμέρου & Καραμανές, 2008). Την παράδοση την νοούμε ως προφορική, όσα από στόμα σε στόμα μεταδίδονται, και γραπτή, όσα με οποιοδήποτε τρόπο γραπτά κειμήλια έχουν διασωθεί και κληροδοτηθεί στις επόμενες γενιές από την αρχαιότητα έως τις μέρες μας. Η προφορική παράδοση, αντιπροσωπεύει τα στοιχεία που παραδίδονται από γενιά σε γενιά και συγκροτούν τον πυρήνα του λαϊκού πολιτισμού, καθώς στο λεγόμενο παραδοσιακό πλαίσιο οι εγγράμματοι ήταν πολύ λίγοι. Οι ΕΠΧ εντάσσονται στη λαϊκή παράδοση, της οποίας οι δημιουργοί είναι μέλη της κοινωνίας όπου ζουν, συνήθως αγροτικής, και τα έργα τους εκφράζουν τη γενική αντίληψη που έχει για τον κόσμο η κοινωνική ομάδα που ανήκουν (ο.π.). Οι παραδοσιακοί χοροί ως μια από τις πιο ζωντανές εκφράσεις του λαϊκού πολιτισμού, εντάσσονται στον χώρο της λαϊκής δημιουργίας, που αναπτύσσεται και καλλιεργείται με περιοδικές ή συστηματικές, ατομικές ή ομαδικές, χορευτικές δραστηριότητες (Λυκεσάς, 2002, σ.50). Παραδοσιακός λοιπόν είναι ο χορός που συναντάται στις παραδοσιακές κοινωνίες των οποίων τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα είναι η προφορικότητα, η συλλογική μνήμη και η κοινοτική οργάνωση (Καραθάνου & Παπαϊωαννίδου, 2008: 209).

Ο «παραδοσιακός πολιτισμός», στο πλαίσιο του οποίου γεννιούνται και διαμορφώνονται το ποικίλα έργα της λαϊκής παράδοσης, ξεκινά από τα χρόνια της Τουρκοκρατίας και φτάνει, σε κάποιες περιπτώσεις, ως τη δεκαετία του 1950 (Καμηλάκη-Πολυμέρου & Καραμανές, 2008). Οι δημιουργίες του λαϊκού πολιτισμού δεν αποτελούν κτήμα και δημιούργημα του ενός, είναι συλλογικό δημιούργημα και κτήμα των πολλών (Βογιατζόγλου κ.ά., 1986). Στις παραδοσιακές κοινωνίες, οι ΕΠΧ διδάσκονται από τους μεγαλύτερους στους μικρότερους, με τη μέθοδο της μίμησης, οι οποίοι τους μεταβιβάζουν στις επόμενες γενιές με τη σειρά τους (Λουντζάκη, 1985). Στην Ελλάδα, οι παραδοσιακές κοινωνικές δομές στο πλαίσιο των οποίων αναπτύχθηκαν οι εκδηλώσεις του παραδοσιακού πολιτισμού υποχωρούν σταδιακά μετά την δημιουργία του ελληνικού κράτους, ενώ ουσιαστικά καταρρέουν μετά τον

Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, τον εμφύλιο, την αγροτική έξοδο προς τις πόλεις του εσωτερικού και την μετανάστευση προς το εξωτερικό που ακολούθησαν (Καμηλάκη-Πολυμέρου & Καραμανές, 2008). Συνεπώς, όταν μιλάμε για παράδοση και ΕΠΧ πρέπει να έχουμε κατά νου πως ό,τι δημιουργήθηκε τα παλιά χρόνια, είναι στενά συνδεδεμένο με το οικονομικό, κοινωνικό, πολιτικό πλαίσιο της εποχής εκείνης. Δεν μπορεί να υπάρξει ανα-βίωση στη σημερινή εποχή, καθώς το πλέγμα των αξιών που χαρακτήριζε τις αγροτικές κοινωνίες, οι οποίες κατά κανόνα ήταν μικρές και κλειστές, οι σχέσεις παραγωγής και οικονομίας των κοινοτήτων, οι καθημερινές συνήθειες και ο τρόπος ζωής, κατά βάση αγροκτηνοτροφικός, αποτελούν παρελθόν.

Σύμφωνα με όσα αναφέρθηκαν προηγουμένως, καθώς οι συνθήκες εκείνες που δημιούργησαν τον παραδοσιακό πολιτισμό τείνουν να εκλείψουν, είναι πιο ορθό να μιλάμε για Φολκλωρισμό, κυρίως γιατί οι ΕΠΧ αντιμετωπίζονται, κατά τον Μερακλή (1998: 12) ως αναβίωση παλιών μορφών ζωής, εκείνων που κατεξοχήν μπορούν να παρασταθούν σαν ένα θέαμα, και μάλιστα για τους αστούς. Στο Κάβουρας κ.ά (2010: 32), αναφέρεται ότι αναβιώνονται στοιχεία του λαϊκού παραδοσιακού πολιτισμού παρόλο που δεν εξυπηρετούν σύγχρονες κοινωνικές ανάγκες, προσελκύουν όμως το ενδιαφέρον του κοινού. Αν και αποδίδεται η αναβίωση των ΕΠΧ σε «ατραξιόν» για την προσέλκυση τουριστών, συνδέεται ταυτόχρονα με την ανάγκη των κατοίκων της πόλης σε μια αναπτυσσόμενη χώρα να συνδεθούν με το παρελθόν, να επιστρέψουν στις ρίζες τους και την «αγνή» ζωή στο χωριό και να ενσωματώσουν τους ΕΠΧ στην κουλτούρα των αστών (Κακάμπουρα & Σαλαπαίδα, 2016).

2.3 Άυλη Πολιτισμική Κληρονομιά (ΑΠΚ) - Προστασία της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς

Ο νόμος 3521/2006 που κυρώνει τη Σύμβαση της Unesco για την προστασία της ΑΠΚ, η οποία υπογράφηκε στο Παρίσι στις 3 Νοεμβρίου 2003 (ΦΕΚ 275, 2006), ορίζει στο άρθρο 2 ως *"Άυλη Πολιτιστική Κληρονομιά"* τις πρακτικές, αναπαραστάσεις, εκφράσεις, γνώσεις και τεχνικές – καθώς και τα εργαλεία, αντικείμενα, χειροτεχνήματα και τους πολιτιστικούς χώρους που συνδέονται με αυτές – και τις οποίες οι κοινότητες, οι ομάδες και, περιπτώσεως δοθείσης, τα άτομα αναγνωρίζουν ότι αποτελούν μέρος της πολιτιστικής κληρονομιάς τους. Σε αυτό τον ορισμό της ΑΠΚ βλέπουμε τη σημαντική συμβολή των ατόμων και των ομάδων στη δημιουργία και διατήρηση των προϊόντων της ΑΠΚ. Γι αυτό και παρακάτω

αναφέρεται πιο συγκεκριμένα ότι *αυτή η άυλη πολιτιστική κληρονομιά, που μεταβιβάζεται από γενιά σε γενιά, αναδημιουργείται συνεχώς από τις κοινότητες και τις ομάδες σε συνάρτηση με το περιβάλλον τους, την αλληλεπίδραση τους με τη φύση και την ιστορία τους, και τους παρέχει μία αίσθηση ταυτότητας και συνέχειας, συμβάλλοντας έτσι στην προώθηση του σεβασμού της πολιτιστικής πολυμορφίας και της ανθρώπινης δημιουργικότητας.*

Σύμφωνα πάντα με την κυρωθείσα Σύμβαση της Unesco για την προστασία της ΑΠΚ, αυτή εκδηλώνεται ειδικότερα στους ακόλουθους τομείς:

- (α) Στις προφορικές παραδόσεις και εκφράσεις, συμπεριλαμβανομένης της γλώσσας ως φορέα της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς.
- (β) Στις τέχνες του θεάματος.
- (γ) Στις κοινωνικές πρακτικές, στις τελετουργίες και στις εορταστικές εκδηλώσεις.
- (δ) Στις γνώσεις και πρακτικές που αφορούν τη φύση και το σύμπαν.
- (ε) Στην τεχνογνωσία που συνδέεται με την παραδοσιακή χειροτεχνία.

Είναι σημαντικό πως στο κείμενο της σύμβασης προβλέπονται μέτρα για τη διαφύλαξη της ΑΠΚ, τα οποία θα αναλυθούν στη συνέχεια. Οι επιμέρους ρόλοι των εμπλεκομένων σε μια διαδικασία διατήρησης μιας ΑΠΚ, σύμφωνα με τη Ζαχαροπούλου (2018 :59) συνίστανται, μεταξύ άλλων:

- στη διαδικασία συνειδητοποίησης και ευαισθητοποίησης των τοπικών κοινωνιών και του ευρύτερου κοινωνικού συνόλου σχετικά με τις αξίες της ΑΠΚ,
- στην υποστήριξη των διαδικασιών και συνθηκών μεταβίβασης στις νεότερες γενιές, μέσω της τυπικής και μη εκπαίδευσης,
- στην ανάδειξη της σημασίας της ΑΠΚ σε τοπική, περιφερειακή, εθνική και παγκόσμια κλίμακα.

Σε σχέση με τον ΕΠΧ θα διερευνηθούν οι ενέργειες που γίνονται στο πλαίσιο του τυπικού εκπαιδευτικού συστήματος (πρωτοβάθμια - δευτεροβάθμια εκπαίδευση) καθώς και η συμμετοχή των Χορευτικών-Πολιτιστικών Συλλόγων και άλλων σχετικών με τον ΕΠΧ φορέων μη τυπικής εκπαίδευσης.

Το ελληνικό κράτος, με το νόμο υπ' αριθμ. 3521 «Κύρωση της Σύμβασης για την προστασία της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς.» (ΦΕΚ 275, 2006), υιοθέτησε τη σύμβαση του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών για την Παιδεία, την Επιστήμη και τον Πολιτισμό (UNESCO) σχετικά με την Άυλη Πολιτισμική Κληρονομιά, στην οποία μεταξύ άλλων περιλαμβάνονται ο παραδοσιακός χορός και τα στενά συνδεδεμένα με αυτόν παραδοσιακά τραγούδια. Στο άρθρο 2 παράγραφος 3, ορίζεται ρητά ότι με τον όρο «διαφύλαξη της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς» νοούνται τα

μέτρα που αποβλέπουν στη διασφάλιση της βιωσιμότητας της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς, συμπεριλαμβανομένων του προσδιορισμού, της τεκμηρίωσης, της έρευνας, της συντήρησης, της προστασίας, της προώθησης, της αξιοποίησης, της μεταβίβασης, κυρίως μέσω της τυπικής και της μη τυπικής εκπαίδευσης, καθώς και της αναζωογόνησης των διαφόρων πλευρών της κληρονομιάς αυτής.

Σχετικά με τα μέτρα διατήρησης και ενίσχυσης της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς, ορίζεται στο άρθρο 14 ότι:

Κάθε Κράτος μέρος καταβάλλει προσπάθειες, με όλα τα κατάλληλα μέσα:

Να διασφαλίζει την αναγνώριση, το σεβασμό και την αξιοποίηση της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς στην κοινωνία, ειδικότερα χάρις:

(i) σε προγράμματα εκπαιδευτικά, ευαισθητοποίησης και διάδοσης πληροφοριών στην κοινή γνώμη, ειδικότερα στους νέους,

(ii) σε ειδικά εκπαιδευτικά και επιμορφωτικά προγράμματα στο πλαίσιο των ενδιαφερομένων κοινοτήτων και ομάδων,

(iii) σε δραστηριότητες ενίσχυσης των δεξιοτήτων στον τομέα της προστασίας της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς και ειδικότερα της διαχείρισης και της επιστημονικής έρευνας, και

(iv) σε άτυπα μέσα μεταβίβασης των γνώσεων.

Φυσικά, χρειάζεται συστράτευση όλων εκείνων των φορέων και ομάδων που μπορούν είτε σε τοπικό επίπεδο είτε σε εθνικό, να συμβάλλουν σε αυτή την προσπάθεια, λειτουργώντας επικουρικά και συμπληρωματικά. Γι' αυτό και στο άρθρο 15 προβλέπεται η συμμετοχή των κοινοτήτων, ομάδων και ατόμων. Στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων του για την προστασία της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς, κάθε Κράτος μέρος καταβάλλει προσπάθειες προκειμένου να εξασφαλίζει την ευρύτερη δυνατή συμμετοχή των κοινοτήτων, των ομάδων και, περιπτώσεως δοθείσης, των ατόμων που δημιουργούν, διατηρούν και μεταβιβάζουν την κληρονομιά αυτήν και να τους εμπλέκει ενεργά στη διαχείριση της.

2.4 Ο χορός ως Άυλη Πολιτιστική Κληρονομιά

Όπως αναφέρθηκε νωρίτερα, η πολιτιστική κληρονομιά δεν είναι μόνο υλική αλλά και άυλη, περιλαμβάνοντας μορφές πολιτισμού οι οποίες είναι δύσκολο να διατηρηθούν και να μεταδοθούν, όπως το τραγούδι, η μουσική, ο χορός. Οι δημιουργίες της ΑΠΚ μεταδίδονται προφορικά ή μέσω παρατήρησης των κινήσεων

του σώματος και εξελίσσονται στο χρόνο μέσω μιας διαδικασίας συλλογικής δημιουργίας. Συνεπώς, υπάρχει πάντα ο κίνδυνος ορισμένα στοιχεία της ΑΠΚ να εκλείψουν ή να εξαφανιστούν, αν δεν καταγραφούν συστηματικά (Μελισσά, 2017).

Το Υπουργείο Πολιτισμού της Ελλάδας, έχει καταρτίσει αντιπροσωπευτικό κατάλογο άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς (ayla.culture.gr/el) στον οποίο περιλαμβάνονται οι χοροί «Τσακώνικος», «Στειακός Πηδηχτός», «Τρανός Χορός» Βλάστης Κοζάνης. Ο κατάλογος εμπλουτίζεται και περιλαμβάνει ακόμη γεγονότα και εκφάνσεις της πολιτιστικής κληρονομιάς που έχουν στο τελετουργικό τους ως χαρακτηριστικό τον χορό, όπως για παράδειγμα το Πανηγύρι του Άη-Συμιού στο Μεσολόγγι, το παραδοσιακό πανηγύρι του Συρράκου ή το ευετηριακό και ψυχαγωγικό έθιμο του Δωδεκαημέρου «Μωμοέρια» (Χριστούγεννα έως Θεοφάνια), με χορευτική, θεατρική και μουσική ομάδα σε παράλληλη δράση (προερχόμενο από την ορεινή Τραπεζούντα), το οποίο επιβιώνει σε οκτώ χωριά του Νομού Κοζάνης.

2.5 Χορός και ελεύθερος χρόνος

Οι ενήλικοι εκπαιδευόμενοι, συμμετέχουν σε προγράμματα εκπαίδευσης είτε γιατί επιθυμούν να βελτιώσουν την εργασιακή τους κατάσταση είτε γιατί επιδιώκουν μια συνολική βελτίωση της ζωής τους είτε για να αξιοποιήσουν τον ελεύθερο χρόνο τους (Jarvis, 2004). Στη μεταβιομηχανική μας εποχή, ο ελεύθερος χρόνος, αν και μπορεί να ορίζεται ή να γίνεται αντιληπτός κάπως διαφορετικά από κάποιους μελετητές, αποτελεί ένα καθολικό ανθρώπινο φαινόμενο. Ο ελεύθερος χρόνος είναι προϊόν του σύγχρονου πολιτισμού. Μέσω της μηχανοποίησης, της οργάνωσης των παραγωγικών διαδικασιών, δημιουργείται ένας πιο ξεχωριστός χρόνος για εργασία, σε αντίθεση με τον ελεύθερο χρόνο. Αυξάνοντας την παραγωγική ικανότητα, ο τεχνικός πολιτισμός αυξάνει τον ελεύθερο χρόνο του, αυξάνοντας παράλληλα την παραγωγικότητα του χρόνου που ξοδεύεται στην εργασία (Dumazedier & Latouche, 1962). Σύμφωνα με τον Dumazedier (1974, οπ. αναφ. στο Κορωναίου, 1996, σελ.63), ο ελεύθερος χρόνος είναι «ένα σύνολο ενασχολήσεων, στις οποίες το άτομο επιδίδεται με τη θέλησή του, αποβλέποντας στην ανάπαυση, την αναψυχή ή την ελεύθερη μόρφωση και την πληροφόρησή του, στην ανάπτυξη κοινωνικής συμμετοχής ή της δημιουργικής του ικανότητας, μετά την εκπλήρωση των επαγγελματικών, των οικογενειακών και των κοινωνικών του υποχρεώσεων». Ο Dumazedier (ο.π) διακρίνει σύμφωνα με τον παραπάνω ορισμό τρεις βασικές λειτουργίες του ελεύθερου χρόνου: την ανάπαυση, την αναψυχή και την ανάπτυξη

του ατόμου. Είναι λοιπόν ο ελεύθερος χρόνος συνδεδεμένος με δραστηριότητες αναψυχής (όπως ο χορός) που δυνητικά μπορούν να εμπλακούν τα άτομα, εντός της κοινότητάς τους και να έχουν πολιτιστικό νόημα (Chick, 1998). Οι δραστηριότητες αναψυχής είναι το σύνολο δραστηριοτήτων που επιτρέπουν στα άτομα να ξεφύγουν από τα καθημερινά προβλήματα στην κοινωνική και την επαγγελματική τους ζωή. Συμμετέχοντας σε αυτές τις δραστηριότητες, τα άτομα απολαμβάνουν διάφορες ανταμοιβές και ικανοποίηση, σωματικά, πνευματικά και ψυχικά. Περιορίζεται ή εξαρτάται ο ελεύθερος χρόνος από διάφορους παράγοντες, όπως η οικογένεια, τα παιδιά, το φύλο, η ηλικία, το εισόδημα, η κοινωνική τάξη, η ύπαρξη άλλων δραστηριοτήτων που μόνο στον ελεύθερο χρόνο μπορούν να πραγματοποιηθούν, ενώ σε γενικές γραμμές, θα λέγαμε πως παρουσιάζονται διάφορα εμπόδια στην αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου, αντίστοιχα με αυτά που παρουσιάζονται στην εκπαίδευση ενηλίκων, που σε πολλές περιπτώσεις πραγματοποιείται στον ελεύθερο χρόνο.

Στενή είναι η σχέση του ελεύθερου χρόνου και της πολιτισμικής ανάπτυξης των ατόμων. Οι θεωρητικές προσεγγίσεις για τον ελεύθερο χρόνο στη δεκαετία του '60, εστιάζουν είτε στην ανάπτυξη της βιομηχανίας παραγωγής πολιτιστικών προϊόντων που προορίζεται για την αστική τάξη κυρίως είτε στη μελέτη των ποικίλων μορφών έκφρασης της *Κουλτούρας του φτωχού* (τραγούδι, χορός, βιβλία τσέπης, φολκλορικές εκδηλώσεις, κινηματογράφος, κόμικ, φωτογραφία), που ο Bourdieu αποκαλεί «μεσαία τέχνη» (Κορωναίου, 1996).

Οι κοινωνικοοικονομικές εξελίξεις στο παρόν έχουν τις πολιτιστικές τους συνέπειες, καθώς ενθαρρύνονται οι πολίτες στην επέκταση της προσωπικότητάς τους συμμετέχοντας σε κοινωνικές υποχρεώσεις ή σε πολιτιστικές δραστηριότητες. Η επιλογή της δραστηριότητας είναι ατομική υπόθεση του κάθε ατόμου και ανάμεσα στα άλλα, η παρούσα εργασία έχει σκοπό να διερευνήσει τα κίνητρα των ενηλίκων που επιλέγουν τον ΕΠΧ ως αντικείμενο που θα ασχοληθούν στον ελεύθερο χρόνο τους.

2.6 Ο Ελληνικός Παραδοσιακός Χορός στην τυπική εκπαίδευση.

Στο νεοσύστατο ελληνικό κράτος, η ένταξη της διδασκαλίας του ΕΠΧ στην εκπαίδευση ξεκινά με τη διδασκαλία αντίστοιχων μαθημάτων στη Σχολή Γυμναστών το 1910 και στη συνέχεια εντάσσεται με το όνομα «εθνικοί χοροί» στο πρόγραμμα των Ελληνικών Σχολείων και Γυμνασίων το 1914 (Γκαρτζονίκα-Κώτσικα, 2016).

Ταυτόχρονα, εθελοντικοί σύλλογοι, όπως το «Λύκειο των Ελληνίδων» αναλαμβάνουν δράση για τη διδασκαλία των ΕΠΧ στα μέλη τους. Σύμφωνα με την Γκαρτζονίκα-Κώτσικα (2016: 89), *αυτό επιβεβαιώνει την ανάδειξη του ΕΠΧ σε σημαντικό ενδείκτη της ελληνικής πολιτισμικής ταυτότητας και συμβάλλει στη συγκρότηση και αναπαραγωγή της εθνικής ταυτότητας ως στοιχείου του πολιτισμού που πιστοποιεί τη συνέχεια με την αρχαία Ελλάδα*. Οι ονομασίες που έκτοτε έχουν δοθεί στο μάθημα των ΕΠΧ στο πλαίσιο της τυπικής εκπαίδευσης, «λαϊκοί χοροί», «εθνικοί χοροί», «ελληνικοί χοροί» και από το 1980 και πέρα «ελληνικοί παραδοσιακοί χοροί», σηματοδοτούν το διαφορετικό πολιτικό-ιδεολογικό πλαίσιο κάθε εποχής, με την τελευταία ονομασία να συνδέεται με αυτό που σε άλλο σημείο αυτής της εργασίας αναφέρθηκε, τη συγκρότηση και διατήρηση δηλαδή της ελληνικής ταυτότητας στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού χώρου.

Καθώς η ιστορική αναδρομή σε βάθος χρόνου δεν αποτελεί αντικείμενο αυτής της εργασίας και προσπαθώντας να διερευνήσουμε την κατάσταση στην σύγχρονη πραγματικότητα, της παγκοσμιοποίησης και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, θα επικεντρωθούμε στα πιο πρόσφατα Αναλυτικά Προγράμματα (ΑΠΣ) και Διαθεματικά Ενιαία Πλαίσια Προγραμμάτων Σπουδών (ΔΕΠΠΣ), εξετάζοντας παράλληλα εν συντομία πώς προτείνεται (μέσα από οδηγούς και βιβλία εκπαιδευτικού) στους εκπαιδευτικούς της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπ/σης να υλοποιούνται οι στόχοι της διδασκαλίας των ΕΠΧ στο πλαίσιο της Φυσικής Αγωγής.

Αντλώντας λοιπόν στοιχεία σχετικά με τη διδασκαλία των ΕΠΧ από τα ισχύοντα ΔΕΠΠΣ και ΑΠΣ (Φ.Ε.Κ. τεύχος Β' αρ. φύλλου 304/13-03-03), αρχικά βλέπουμε ότι αφιερώνεται χρόνος περίπου ίσος με το 16% του συνολικού διαθέσιμου χρόνου του μαθήματος της φυσικής αγωγής στο Δημοτικό και περίπου 12% στο Γυμνάσιο. Οι γενικοί στόχοι του αντικειμένου των ΕΠΧ περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων: *την καλλιέργεια στοιχείων της ελληνικής λαϊκής παράδοσης και τη γνωριμία με τον παραδοσιακό χορό, τη μουσική και το τραγούδι*, υπενθυμίζοντας πως το φαινόμενο του χορού είναι στενά συνδεδεμένο με το λόγο και τη μουσική. Σε αυτό συμφωνεί η Γκαρτζονίκα-Κώτσικα (2016: 12) που αναφέρει ότι ο χορός συναρθρώνεται από τρεις διακριτές «γλώσσες», τη φωνητική, τη μουσική και την σωματοκινησθητική. Συνδέονται όλα τα προηγούμενα με τη θεωρία του Gardner σχετικά με τους πολλαπλούς τύπους νοημοσύνης (οπ. αναφ. στο Φλουρής & Ιρβίντελη, 2009) και ειδικότερα με τους τύπους που σχετίζονται με τις τέχνες, τη μουσική νοημοσύνη (mousical), την κιναισθητική νοημοσύνη (kinesthetic) και τη νοημοσύνη του χώρου (visual spatial).

Μερικοί ακόμη από τους στόχους που θέτει το νέο ΔΕΠΠΣ, είναι και οι παρακάτω:

- Να αποκτήσουν οι μαθητές γνώσεις που σχετίζονται με τον παραδοσιακό χορό, τη μουσική και το τραγούδι σε τοπικό και εθνικό επίπεδο.
- Να γνωρίσουν και να εκτιμήσουν τη λαϊκή μας παράδοση και την πολιτιστική μας κληρονομιά.
- Να εκτιμήσουν τα αισθητικά στοιχεία της κίνησης, την αρμονία, το ρυθμό, τη συμμετρία, την αισθητική της κίνησης.
- Να κατανοήσουν την αξία της πολιτισμικής μας κληρονομιάς και να καλλιεργήσουν στοιχεία της ελληνικής λαϊκής παράδοσης.
- Να αναπτύξουν κιναισθητική, οπτική, ακουστική αντίληψη, ικανότητες συντονισμού καθώς και απλές προσαρμοστικές και σύνθετες προσαρμοστικές δεξιότητες.
- Να καλλιεργήσουν τα στοιχεία της μουσικής και του τραγουδιού των παραδοσιακών χορών και τις ιδιαίτερες δεξιότητές τους στο χορό.
- Να καλλιεργήσουν στοιχεία ρυθμού, κίνησης, μουσικής, τραγουδιού και εθίμων της ελληνικής λαϊκής παράδοσης.

Στην εποχή μας πληθαίνουν οι φωνές αυτών που θεωρούν πως η εκπαίδευση μπορεί να πετύχει τους σκοπούς της αν υιοθετήσει μια άλλη στάση στην ένταξη και αξιοποίηση των τεχνών στην εκπαιδευτική διαδικασία. Οι υποστηρικτές αυτής της άποψης, θεωρούν πως η τέχνη στην ευρύτερή της έννοια, πρέπει να υποστηρίζει την εκπαίδευση και πως πρέπει να γίνεται εκπαίδευση των μαθητών στην τέχνη (Freire, Mezirow, Jarvis, Κόκκος, Τσελφές). Ο Jarvis (2004: 36) χαρακτηριστικά αναφέρει πως οι τέχνες, τα μουσεία, οι βιβλιοθήκες, το ραδιόφωνο και η τηλεόραση ενεργοποιούν τον άνθρωπο να μάθει περισσότερο για το σύμπαν που ζει αλλά και για τους άλλους ανθρώπους με τους οποίους κατοικεί σε αυτόν τον πλανήτη. Ειδικά σε ό,τι αφορά τον χορό, υποστηρίζεται (Snowber, 2012) πως όταν ένα πρόγραμμα σπουδών περιλαμβάνει σωματοποιημένη μάθηση (embodied learning), μπορεί να υπάρξει βαθύτερη κατανόηση των εννοιών, των ιδεών ή των νέων τρόπων σκέψης.

Γενικός στόχος των νέων ΔΕΠΠΣ-ΑΠΣ αποτελεί η *ενίσχυση της πολιτισμικής και γλωσσικής ταυτότητας στο πλαίσιο μιας πολυπολιτισμικής κοινωνίας* (Φ.Ε.Κ. τεύχος Β' αρ. φύλλου 303/13-03-03). Αυτό προϋποθέτει τον σεβασμό στον πολιτισμό, τις παραδόσεις, τη θρησκεία και τη γλώσσα του «Άλλου» για να υπάρξουν συνθήκες ιδανικές για ενσωμάτωση και συμβίωση ατόμων που προέρχονται από

διαφορετικές εθνικές, πολιτισμικές και κοινωνικές ομάδες. Είναι όμως, όπως επισημαίνεται σημαντικό, να διατηρείται η εθνική και πολιτισμική ταυτότητα μέσα από την ανάπτυξη της εθνικής, πολιτιστικής, γλωσσικής και θρησκευτικής αγωγής. Στο γενικό μέρος των νέων ΔΕΠΠΣ-ΑΠΣ επιβεβαιώνεται αυτό που σε άλλο σημείο της εργασίας έχει υποστηριχθεί, ότι προτεραιότητα και απαραίτητη συνθήκη αρμονικής συνύπαρξης και συνεργασίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.) μεταξύ των μελών της αποτελεί η προστασία της ιδιαίτερης φυσιογνωμίας της εθνικής εκπαίδευσης και η αποδοχή των εθνικών ποικιλομορφιών και, συνεπώς, των στοιχείων εκείνων, τα οποία συμβάλλουν στη διαμόρφωση της εθνικής και πολιτισμικής ταυτότητας του μαθητή – αυριανού πολίτη, στα οποία συγκαταλέγονται οι ΕΠΧ, τα παραδοσιακά τραγούδια και η παραδοσιακή μουσική.

Η παράδοση και οι κάθε λογής τέχνες που συνδέονται μαζί της αποτελούν ανεξάντλητη πηγή θεμάτων που μπορούν να αξιοποιηθούν διαθεματικά (γλωσσικά, ιστορικά, αισθητικά, κοινωνιολογικά), μπορούν να λειτουργήσουν θετικά στη μάθηση με αβίαστο και ψυχαγωγικό τρόπο, εμφυσώντας ταυτόχρονα το σπόρο για τη συνέχιση του παραδοσιακού και εξέλιξη του σύγχρονου πολιτισμού. Ο χορός μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να διδαχτούν ποικίλα διδακτικά αντικείμενα, όπως μαθηματικά, γλωσσικές δεξιότητες, στοιχεία τοπικής ή και πανελλήνιας ιστορίας, στηριζόμενοι στην άποψη ότι οι τέχνες αποτελούν συμβολικούς κώδικες που μπορούν να μεταβιβάσουν τη γνώση με διαφορετικούς τρόπους (Γκαρτζονίκα-Κώτσικα, 2016).

Η παράδοση τόσο των γηγενών αλλά και των αλλοδαπών μαθητών, μπορεί να αποτελέσει σημείο συνάντησης διαφορετικών πολιτισμών και να προσφέρει πλούσιο υλικό διαπολιτισμικής εκπαίδευσης (Μπενέκος, 2006). Προτείνεται λοιπόν, στα βιβλία του εκπαιδευτικού, δημοτικού και γυμνασίου, στους εκπαιδευτικούς της φυσικής αγωγής, να προσεγγίσουν διαθεματικά τον ΕΠΧ, σε συνδυασμό με τα αντικείμενα της αισθητικής αγωγής, την περιβαλλοντική αγωγή, την τοπική ιστορία, γεωγραφία, λαογραφία, θρησκευτικά, συνεργαζόμενοι και με τους εκπαιδευτικούς άλλων ειδικοτήτων (π.χ. μουσικής), ενώ με την υλοποίηση μικρών σχεδίων εργασίας καλούνται οι μαθητές να αναπτύξουν σχετικά με τον ΕΠΧ θέματα (π.χ. παραδοσιακά τραγούδια-φορεσιές, μουσικά όργανα, λαϊκές παραδόσεις κλπ).

Με βάση την ανασκόπηση των Λυκεσά, Μαθέ & Κουτσούμπα (2008), προσδιορίστηκαν εννέα μέθοδοι διδασκαλίας του ΕΠΧ:

- 1) Η δασκαλοκεντρική
- 2) Η μαθητοκεντρική

- 3) Η ολική
- 4) Η μερική
- 5) Η μιμητική
- 6) Η μέθοδος κοινών κινητικών μοτίβων
- 7) Η μορφολογική

8) Η μέθοδος της ρυθμοκινητικής ανάλυσης σε συνδυασμό με λεκτική έκφραση της σχέσης των ρυθμικών και κινητικών στοιχείων (με πρώτη και δεύτερη ρυθμική αρίθμηση) και

9) Η μέθοδος της μουσικοκινητικής αγωγής (μέθοδος Emile Jaques Dalcroze – σύστημα Laban – μέθοδος Kodaly – σύστημα Carl Orff).

Κάθε μια από τις παραπάνω μεθόδους έχει τα δικά της χαρακτηριστικά και ταιριάζει ή όχι στη διδασκαλία των ΕΠΧ σε διάφορα επίπεδα μαθητών. Για αρχαίους και μικρότερης ηλικίας μαθητές για παράδειγμα, προτείνεται (ο.π.) να εφαρμόζεται η δασκαλοκεντρική, η μιμητική και η μορφολογική μέθοδος, η μέθοδος κοινών κινητικών μοτίβων, η μέθοδος της ρυθμοκινητικής ανάλυσης, ενώ για πιο προχωρημένους μαθητές ταιριάζουν η μαθητοκεντρική, η ολική και η μερική μέθοδος.

Καθώς, στη σύγχρονη εποχή, η εκμάθηση ΕΠΧ με τον παραδοσιακό τρόπο τείνει να εκλείψει (Δήμας, Βαγενάς, & Γκιόσος, 2003), η εκμάθηση των ΕΠΧ γίνεται με διαδικασίες φολκλορικές στο σχολείο και στους αντίστοιχους πολιτιστικούς-χορευτικούς συλλόγους και πνευματικά κέντρα των δήμων. Στην επόμενη ενότητα θα γίνει μια σύντομη αναφορά στους πολιτιστικούς-χορευτικούς συλλόγους και τη διδασκαλία των ΕΠΧ σε αυτούς.

2.7 Η διδασκαλία των παραδοσιακών χορών στους πολιτιστικούς-χορευτικούς συλλόγους.

Στην εκπαίδευση ενηλίκων, το ενδιαφέρον των φορέων που προσφέρουν αντίστοιχα προγράμματα εκπαίδευσης, συχνά χρηματοδοτούμενων από κοινοτικούς πόρους, εστιάστηκε κυρίως στην απόκτηση γνώσεων και την ανάπτυξη δεξιοτήτων από όσους συμμετέχουν, με τελικό στόχο την εξεύρεση εργασίας ή τη βελτίωση των εργασιακών τους συνθηκών. Παραμερίστηκαν ή υποβαθμίστηκαν άλλα προγράμματα που δεν οδηγούν άμεσα σε επαγγελματική αποκατάσταση, όπως προγράμματα για την αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου, πολιτιστικής ανάπτυξης, προσωπικής ανάπτυξης, αντιμετώπισης κοινωνικών και προσωπικών προβλημάτων κ.α. Το βάρος

της παροχής τέτοιων προγραμμάτων πέφτει σε φορείς που δεν εμπίπτουν σε αυτούς που επιδοτούνται από τα διάφορα χρηματοδοτικά προγράμματα στήριξης, όπως οι πολιτιστικοί σύλλογοι, σχολές τέχνης για ενήλικους, συνδικαλιστικές ενώσεις-σωματεία, κλπ. (Καραλής, 2005: 57-58).

Όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενο σημείο αυτής της εργασίας, ομάδες και σύλλογοι ενθαρρύνονται και αναλαμβάνουν πρωτοβουλία και δράση στην κατεύθυνση της διατήρησης της ΑΠΚ και πιο συγκεκριμένα του ΕΠΧ, μέσω της έρευνας, καταγραφής, ταυτοποίησης και διδασκαλίας των ΕΠΧ και των στενά συνδεδεμένων με αυτούς εθίμων, δρώμενων, χορευτικών περιστάσεων, εκδηλώσεων της οικογενειακής και δημόσιας ζωής. Οι χορευτικές παραστάσεις, τα πανηγύρια και η αναβίωση τελετουργιών της παραδοσιακής κοινωνίας, αποτελούν το επιστέγασμα τέτοιων προσπαθειών. Στη σύγχρονη αστικοποιημένη κοινωνία μας, επιχειρείται μέσα από τη συμμετοχή στους συλλόγους να βιωθεί η ξεχασμένη παράδοση της επαρχίας και της ζωής στην ύπαιθρο. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Αυδίκος (1993), *στους χορευτικούς ομίλους η παράδοση αναβιώνεται. Οι χοροί δε βιώνονται αλλά μαθαίνονται από δασκάλους. Η γνωριμία με το λαϊκό χορό και τη λαϊκή μουσική γίνεται μνημονικά και όχι βιωματικά. Οι εκδηλώσεις των χορευτικών ομίλων είναι μια παράσταση. Πρόκειται για τυπικά λαϊκά δρώμενα που υπηρετούν τις ανάγκες των αστικών κέντρων. Είναι αυτή η διαδικασία αναβίωσης της παράδοσης.* Ο Φιλίππου (2002) επίσης αναφέρει σχετικά πως *οι χορευτικοί σύλλογοι με το να ασχολούνται με τα πολιτιστικά δρώμενα μιας περιοχής, προσπαθώντας να πετύχουν τη σύζευξη παράδοσης και σύγχρονης εποχής, επεμβαίνουν συνολικά στην πολιτισμική διαδικασία της περιοχής και μέσω αυτής προσδιορίζονται, εμμέσως πλην σαφώς, οι σύγχρονες αλλαγές και μετασχηματισμοί της παραδοσιακής κοινωνίας.* Έχουν διαδραματίσει λοιπόν οι σύλλογοι σημαντικό ρόλο στη διάσωση και διδασκαλία των ΕΠΧ, αλλά καθώς αναφέρεται στους Φιλίππου, Γουλιμάρη, Σερμπέζη, Πίτση, & Γεντή (2009), ταυτόχρονα, άλλαξαν σε κάποιες περιπτώσεις την κινητική φόρμα του χορού, αφού ομογενοποίησαν τους ελληνικούς χορούς για χάρη της θεατρικής τους παρουσίασης στις φολκλορικές εκδηλώσεις.

Οι σύλλογοι που ασχολούνται με τους Ε.Π.Χ., ανάλογα με το αντικείμενο της ενασχόλησής τους και το πεδίο δράσης τους αλλά και την προέλευση-καταγωγή των μελών τους, μπορούν να χωριστούν στις εξής κατηγορίες (Κακάμπουρα & Σαλαπίδα, 2016):

- Τοπικοί. Είναι σύλλογοι που δραστηριοποιούνται α) στην πόλη και σκοπό έχουν τη σύνδεση των αστικών κατοίκων με τον τόπο καταγωγής τους και β) όσοι έχουν έδρα τον τόπο καταγωγής των μελών τους.
- Εθνοτοπικοί. Μέλη τους είναι ομάδες του πληθυσμού που προέρχονται ή κατάγονται από περιοχές από όπου αναγκάστηκαν να φύγουν βίαια, π.χ. Μ. Ασία, Πόντος.
- Εθνοπολιτισμικοί. Μέλη αυτών των συλλόγων είναι όσοι έχουν ιδιαίτερα εθνοπολιτιστικά χαρακτηριστικά (Σαρακατσάνοι, Βλάχοι, Αρβανίτες).
- Φολκλωριστικοί σύλλογοι. Είναι αυτοί που έχουν ως στόχο την εκμάθηση και προβολή όψεων του λαϊκού πολιτισμού μέσα από την εκμάθηση ΕΠΧ και μουσικής-τραγουδιού, αναπαριστώντας σκηνές από τη ζωή του χωριού. Σύμφωνα με τις Κακάμπουρα & Σαλαπίδα (2016 :313), οι φολκλωριστικοί σύλλογοι έχουν σήμερα την υπεροπλία.

Οι διάφοροι σύλλογοι που αναφέρθηκαν παραπάνω, συγκροτούν τμήματα εκμάθησης ΕΠΧ που απευθύνονται σε όλες τις ηλικίες. Το αντικείμενο της έρευνάς μας εστιάζει στους ενήλικους χορευτές και στην άποψη αυτών θα περιοριστεί η έρευνα.

Όπως σταχυολογήθηκε από τα καταστατικά (Παράρτημα 4) μερικών από τους συλλόγους του νομού Κορινθίας που μελετήθηκαν, αναφέρονται ως σκοποί της ίδρυσης και δραστηριοποίησης αυτών, τα παρακάτω:

Πολιτιστικός Σύλλογος Ξυλοκάστρου-Ευρωστίνης «Χοράνθη»

Στο άρθρο 2 του καταστατικού του συλλόγου, αναφέρεται πως σκοπός του συλλόγου είναι: Α) Η ενίσχυση των πολιτιστικών δρώμενων της κοινωνίας του δήμου Ξυλοκάστρου-Ευρωστίνης, Β) Η διατήρηση και διάδοση της πολιτιστικής παράδοσης και λαϊκής τέχνης. Γ) Η συμβολή στην πολιτιστική ανάπτυξη του τόπου.

Σύνδεσμος Λουτρακιωτών-Περαχωριτών «Ο Ίβυκος»

Η προαγωγή της ανθρώπινης δράσης σε όλα τα επίπεδα στο Δήμο Λουτρακίου-Περαχώρας, δηλαδή το οικονομικό, κοινωνικό, πολιτιστικό, μορφωτικό, τουριστικό κλπ. (άρθρο 2 καταστατικού).

Λύκειο ελληνίδων, παράρτημα Κιάτου

Σκοπός του Λυκείου των Ελληνίδων Κιάτου, μεταξύ άλλων, σύμφωνα με το καταστατικό του, είναι η μελέτη, η επιστημονική καταγραφή, η ενδυνάμωση και διατήρηση των ελληνικών εθίμων και παραδόσεων, μέσα στα πλαίσια της εθνικής μας ζωής.

Η αγάπη για την παράδοση και η ανάγκη καταγραφής, διατήρησης, διδασκαλίας και προβολής της, είναι λοιπόν κοινή για όλους τους συλλόγους που δραστηριοποιούνται στο χώρο αυτό και αποτυπώνεται και στα καταστατικά ίδρυσης των περισσότερων συλλόγων. Για την πραγματοποίηση των σκοπών που οι παραπάνω σύλλογοι έχουν θέσει, προβλέπεται, σύμφωνα πάντα με τα καταστατικά τους, η πραγματοποίηση δράσεων που θα μπορούσαν να συνοψισθούν στα εξής:

- Δημιουργία και λειτουργία τμημάτων εκμάθησης ΕΠΧ
- Διοργάνωση εκδηλώσεων/παραστάσεων για την παρουσίαση ΕΠΧ και Παραδοσιακής Μουσικής καθώς και συμμετοχή σε ανάλογες δράσεις εκτός των ορίων του εκάστοτε συλλόγου
- Καταγραφή και ανάδειξη τοπικών/πανελληνίων εθίμων
- Ανάδειξη των κειμηλίων που συνδέονται με τον ΕΠΧ, για παράδειγμα φορεσιές και μουσικά όργανα (αντικείμενα υλικής κληρονομιάς), με τη διοργάνωση αντίστοιχων εκθέσεων
- Διοργάνωση συνεδρίων, ομιλιών και συνεστιάσεων με αντικείμενο συναφές με τους ΕΠΧ.

Στο Παράρτημα 3 της παρούσας εργασίας παρατίθεται κατάλογος με τους συλλόγους του νομού Κορινθίας που δραστηριοποιούνται στον χώρο του ΕΠΧ και έχουν αναπτύξει σημαντική δράση σε τοπικό ή και ευρύτερο επίπεδο, συμμετέχοντας σε φεστιβάλ και διοργανώσεις εντός και εκτός Ελλάδας.

Κεφάλαιο 3

Μεθοδολογικό πλαίσιο

3.1 Σκοπός- ερευνητικά ερωτήματα

Με βάση τη θεωρητική πλαισίωση που προηγήθηκε, στο σημείο αυτό οδηγούμαστε στη διατύπωση του σκοπού της έρευνας και τον καθορισμό των ερευνητικών ερωτημάτων πάνω στα οποία θα βασιστεί.

Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να διερευνήσει τα κίνητρα από τα οποία οι ενήλικοι εκπαιδευόμενοι παρωθούνται να συμμετέχουν σε πολιτιστικούς συλλόγους με αντικείμενο διδασκαλίας τους ΕΠΧ στον νομό Κορινθίας. Η έρευνα αυτή προέκυψε από την προσωπική ενασχόληση του γράφοντος με τους ΕΠΧ για διάστημα μεγαλύτερο των δεκαπέντε ετών (Ισαρη & Πουρκός, 2015 :77), αλλά και τη διασύνδεση της εκμάθησης ΕΠΧ από ενήλικους σε πολιτιστικούς/χορευτικούς συλλόγους ως μορφής εκπαίδευσης ενηλίκων.

Επιδιώκεται ακόμη να διαπιστωθεί αν μέσα από αυτή τη συμμετοχή υπάρχουν επιδράσεις στους συμμετέχοντες αντίστοιχες με τις προσδοκίες τους όταν ξεκίνησαν την ενασχόλησή τους με το χορό. Πολλές παρόμοιες έρευνες δεν έχουν εντοπιστεί στη βιβλιογραφία και όσες εντοπίστηκαν αναφέρονται στο πρώτο κεφάλαιο. Ειδικά για το νομό Κορινθίας έχει μελετηθεί από την Αντωνοπούλου (2018) η συμβολή του χορού στην προσωπική ανάπτυξη των εκπαιδευομένων, με εστίαση στα εμπόδια που αντιμετωπίζουν και ως ένα βαθμό τα κίνητρα συμμετοχής.

Η έρευνα αυτή θα μπορέσει να συμβάλλει στο να γίνουν κατανοητοί οι λόγοι για τους οποίους ενήλικοι συμμετέχουν σε συλλόγους με αντικείμενο εκμάθησης τους ΕΠΧ. Επιπρόσθετα, θα μπορούσε να βοηθήσει όσους ασχολούνται με την κατάρτιση και οργάνωση μαθημάτων ΕΠΧ να εστιάσουν στον τρόπο που μπορούν να προσελκύσουν ενήλικους χορευτές, ανταποκρινόμενοι στις ανάγκες τους και τις προτιμήσεις τους σε σχέση με το διδακτικό αντικείμενο του χορού, προβάλλοντας μεταξύ άλλων τα θετικά αποτελέσματα που αποκομίζει κάποιος από την ενασχόλησή του με τον ΕΠΧ, εφόσον αναδειχτούν τέτοια μέσα από την έρευνα που θα πραγματοποιηθεί, συμφωνώντας με τα αποτελέσματα που η βιβλιογραφική επισκόπηση έχει αναδείξει στο Κεφάλαιο 1.

Καταλήγουμε έτσι στα ερευνητικά ερωτήματα της έρευνάς μας, τα οποία είναι τα εξής:

1. Ποια είναι τα κίνητρα συμμετοχής των ενήλικων εκπαιδευομένων σε προγράμματα εκμάθησης ελληνικών παραδοσιακών χορών κατά τον ελεύθερό τους χρόνο στο νομό Κορινθίας;
2. Πώς επηρεάζει η συμμετοχή τους σε τμήματα εκμάθησης ΕΠΧ τους εκπαιδευόμενους σωματικά, ψυχολογικά, κοινωνικά, κι αν η επίδραση είναι αντίστοιχη των προσδοκιών τους πριν ξεκινήσουν την ενασχόληση με το χορό;

3.2. Μεθοδολογική προσέγγιση

Για να απαντηθούν τα ερευνητικά ερωτήματα που τέθηκαν νωρίτερα, επιλέχτηκε η ποιοτική προσέγγιση, καθώς επιδιώκεται να διερευνηθούν σε βάθος οι λόγοι για τους οποίους οι ενήλικοι αποφασίζουν να ασχοληθούν με τους ΕΠΧ στον ελεύθερο τους χρόνο. Η ποιοτική έρευνα διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην κατανόηση αυτού του κόσμου και στη συμπλήρωση άλλων μορφών γνώσης (Darlington & Scott, 2002). Ζητούμενο είναι να προσεγγιστεί το ζήτημα από την οπτική των υποκειμένων (Πουρκός & Δαφέρμος, 2010). Μελετάται δηλαδή το φαινόμενο μέσα από την οπτική των δρώντων και εμπλεκομένων υποκειμένων (Τσιώλης, 2014), ενώ γίνεται διερεύνηση και προσπάθεια κατανόησης του φαινομένου χωρίς να επιδιώκεται γενίκευση των δεδομένων (Creswell, 2016:206). Από τα εργαλεία της ποιοτικής έρευνας, τη συστηματική παρατήρηση της συμπεριφοράς, τη συνέντευξη με άτομα ή μικρές ομάδες και την ανάλυση περιεχομένου/αρχείου (Darlington & Scott, 2002: 2), το εργαλείο που επιλέχτηκε για τη διεξαγωγή της έρευνάς μας είναι η συνέντευξη με άτομα από τους διάφορους συλλόγους του νομού Κορινθίας. Συγκεκριμένα, οι σύλλογοι στους οποίους ο ερευνητής απευθύνθηκε και έλαβε άδεια να πραγματοποιήσει συνεντεύξεις με μέλη τους, είναι οι εξής:

- Πολιτιστικός Σύλλογος Ξυλοκάστρου-Ευρωστίνης «Χοράνθη»
- Λύκειο Ελληνίδων, τοπικό παράρτημα Κιάτου
- Σύνδεσμος Λουτρακιωτών-Περαχωριτών – «Ο Ίβυκος»
- Πολιτιστικός Σύλλογος Κορινθίων «Η Τερψιχόρη»

3.3 Η συνέντευξη

Η επιλογή της συνέντευξης ως εργαλείου συλλογής των δεδομένων, έγινε λόγω των πλεονεκτημάτων της μεθόδου έναντι άλλων στην προσέγγιση του εσωτερικού κόσμου των ερωτώμενων. Η συνέντευξη δίνει τη δυνατότητα στον ερευνητή να συλλέξει με ευελιξία τα δεδομένα του μέσα από διάφορα επικοινωνιακά κανάλια: τη λεκτική και μη λεκτική συμπεριφορά, τα λόγια αλλά και τη στάση του υποκειμένου. Οι ερευνητικές μέθοδοι, όπως η σε βάθος συνέντευξη και η παρατήρηση των συμμετεχόντων, είναι ιδιαίτερα κατάλληλες για την διερεύνηση των ζητημάτων που σχετίζονται με την έννοια των εμπειριών και την αποκρυπτογράφηση της πολυπλοκότητας της ανθρώπινης συμπεριφοράς (Darlington & Scott, 2002). Η κατανόηση των κινήτρων συμμετοχής και των εμπειριών των συμμετεχόντων σε χορευτικούς συλλόγους, επιτυγχάνεται με μεθόδους όπως η σε βάθος συνέντευξη, στην οποία η εμπιστοσύνη και η επικοινωνία είναι απαραίτητες για να μοιραστεί κανείς σκέψεις και συναισθήματα με ένα άτομο. Στην περίπτωση της ημι-δομημένης συνέντευξης που επιλέχτηκε για τη δική μας έρευνα, η σειρά των ερωτήσεων δεν είναι δεσμευτική και αφήνει περιθώρια αλλαγής στη σειρά των ερωτήσεων ή ακόμα και παράλειψη κάποιων, ακολουθώντας την αυθόρμητη ροή της ανταπόκρισης του συνεντευξιζόμενου, γεγονός που μπορεί να προσφέρει όχι μόνο ολοκληρωμένες απαντήσεις, αλλά και απαντήσεις σε βαθιά και πολύπλοκα θέματα (Cohen, Manion, & Morrison, 2007). Παράλληλα, οι ερωτώμενοι είναι εκείνοι που μπορούν να αποκαλύψουν καλύτερα τις βιωμένες εμπειρίες τους, θυσιάζοντας αναγκαστικά η συνέντευξη μέρος της αξιοπιστίας και της εγκυρότητας της έρευνας, προκειμένου να κατανοηθεί καλύτερα η νοηματοδότηση του κόσμου από την μεριά του ερωτώμενου (Bloor & Wood, 2006). Όπως και οι Πουρκός & Δαφέρμος (2010 :23) αναφέρουν, η συνέντευξη αποσκοπεί να αποκτήσουμε γνώση για *την εμπειρία των υποκειμένων για ένα φαινόμενο και όχι να παραμείνει στην απρόσωπη, αφαιρετική γλώσσα της στατιστικής και των φορμαλιστικών μοντέλων*. Αν και πιο χρονοβόρα, η προσωπική συνέντευξη (one to one interview) με χορευτές από συλλόγους του νομού Κορινθίας, επιλέχτηκε από τον ερευνητή, αφού τα άτομα που συμμετείχαν, δέχτηκαν πρόθυμα να πάρουν μέρος και δεν δίστασαν να μιλήσουν για τις εμπειρίες τους και τα κίνητρα συμμετοχής τους στα χορευτικά τμήματα (Creswell, 2016), καθώς το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτώμενων γνώριζαν τον ερευνητή και δεν έδειξαν να έχουν δισταγμό να εκφράσουν τις απόψεις τους ή να μοιραστούν εμπειρίες, αντίθετα, συμμετείχαν με αρκετό ενθουσιασμό στην όλη διαδικασία.

3.4 Το πρωτόκολλο της συνέντευξης

Το πρωτόκολλο της συνέντευξης σχεδιάστηκε για να απαντηθούν όσο το δυνατόν καλύτερα και διεξοδικά τα ερευνητικά μας ερωτήματα. Περιλαμβάνει ερωτήσεις για τα απαραίτητα δημογραφικά στοιχεία των συμμετεχόντων, εισαγωγικές ερωτήσεις για την αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου από μέρους τους, τον χορό και τη συμμετοχή τους σε συλλόγους. Οι κύριες ερωτήσεις αναφέρονται στους δύο άξονες των ερευνητικών ερωτημάτων, οι οποίοι είναι, πρώτον η διερεύνηση των κινήτρων συμμετοχής και, δεύτερον, ποιες επιδράσεις δέχονται οι συμμετέχοντες από τη συμμετοχή τους σε τμήματα εκμάθησης ΕΠΧ. Οι ερωτήσεις είναι διατυπωμένες με σαφήνεια και απλά, ενώ όπου πιθανολογήθηκε πως θα υπάρξει δυσκολία στην απάντηση, έχουν προβλεφτεί μη καθοδηγητικές υποβοηθητικές ερωτήσεις.

Δημογραφικά στοιχεία

1. Φύλο;
2. Τι ηλικία έχεις;
3. Ποιο είναι το επίπεδο των σπουδών σου;
4. Πού κατοικείς;
5. Ποια είναι η οικογενειακή σου κατάσταση;
6. Ποιο είναι το επάγγελμά σου;

Εισαγωγικές ερωτήσεις

Ελεύθερος χρόνος

1η Ερώτηση: Έχεις ελεύθερο χρόνο;

2η Ερώτηση: α) Με ποιες δραστηριότητες ασχολείσαι στον ελεύθερό σου χρόνο;

β) Είναι ο ΕΠΧ μία από αυτές;

Χορός

3η Ερώτηση: Πόσο χρόνο αφιερώνεις στον χορό την εβδομάδα;

4η Ερώτηση: Πόσο καιρό συμμετέχεις σε τμήματα εκμάθησης ΕΠΧ;

5η Ερώτηση: Πώς ενημερώθηκες για την ύπαρξη του χορευτικού συλλόγου;

6^η Ερώτηση: Γιατί επέλεξες το συγκεκριμένο σύλλογο;

7η Ερώτηση: Τι σκέφτεσαι όταν ακούς τη λέξη χορός;

Κύριοι άξονες

1^{ος} άξονας: Διερεύνηση κινήτρων συμμετοχής

Κίνητρα

8η Ερώτηση: Γιατί αποφάσισες να παρακολουθήσεις μαθήματα ΕΠΧ;

2^{ος} άξονας: Διερεύνηση των επιδράσεων που δέχονται οι συμμετέχοντες.

Επιδράσεις

9η Ερώτηση: Τι σου αρέσει όταν παρακολουθείς μαθήματα ΕΠΧ;

10^η Ερώτηση: Τι δεν σου αρέσει όταν παρακολουθείς μαθήματα ΕΠΧ;

Εμπόδια

11η Ερώτηση: Τι σε εμποδίζει να παρακολουθήσεις τα μαθήματα των ΕΠΧ;

Επιδράσεις

12 Ερώτηση: Τι αισθάνεσαι όταν χορεύεις;

13η Ερώτηση: Τι άλλαξε στην καθημερινότητά σου, μέσα από την ενασχόλησή σου με τον ΕΠΧ;

14η Ερώτηση: α) Θα έλεγες ότι σε ωφέλησε η ενασχόλησή σου με τον ΕΠΧ;

β) Σε ποιους τομείς;

15η Ερώτηση: Πού σου είναι χρήσιμα όσα μαθαίνεις στον χορευτικό σύλλογο;

16η Ερώτηση: Ποιοι είναι οι στόχοι σου σε σχέση με τον χορό;

Κλείσιμο Συνέντευξης

17η Ερώτηση: Θα πρότεινες σε άλλους να ασχοληθούν με τον ΕΠΧ και γιατί;

3.5 Δείγμα της έρευνας-Μέθοδος δειγματοληψίας

Τα μέλη των συλλόγων που αναφέρθηκαν πιο πάνω, ξεπερνούν τα χίλια άτομα σε αριθμό. Η προσέγγιση και διερεύνηση του θέματος της παρούσας εργασίας επιλέχτηκε να γίνει με συγκέντρωση ποιοτικών δεδομένων μέσω προσωπικών συνεντεύξεων και όπως προαναφέρθηκε δεν έχει σκοπό να γενικευτούν τα δεδομένα που θα λαμβάνονταν μέσα από τις συνεντεύξεις, αλλά να υπάρξει κατανόηση σε βάθος των διερευνώμενων ζητημάτων μέσα από τη συλλογή και επεξεργασία δεδομένων από άτομα που αντιπροσωπευτικά *μπορούν να μας βοηθήσουν να κατανοήσουμε το κεντρικό μας φαινόμενο* (Creswell, 2016:205). Επιλέχτηκε λοιπόν να διεξαχθεί η έρευνα με τη μέθοδο της σκόπιμης τυχαίας δειγματοληψίας, καθώς αποτελούσε την πιο προσφορη μέθοδο για τον ερευνητή, ο οποίος είχε πρόσβαση και επαφή με το σύνολο των συλλόγων από τους οποίους θα αντλούνταν οι πληροφορίες.

Το δείγμα της έρευνάς μας αποτελούνταν από 18 άτομα. Η συντριπτική πλειοψηφία (16 άτομα) είναι γυναίκες και μόλις δύο από τους συμμετέχοντες είναι άντρες, κάτι που αντικατοπτρίζει και την αναλογία γυναικών-ανδρών στους

χορευτικούς συλλόγους σε γενικές γραμμές και έχει μελετηθεί και διαπιστωθεί ερευνητικά (Φιλίππου, Γουλιμάρης, Μπαξεβάνος, & Σερμπέζης, 2009).

Από τους/τις συμμετέχοντες/ουσες, κανείς/καμία δεν ανήκει στην ηλικιακή ομάδα 18-24, έξι (6) στην ομάδα 25-34, έξι (6) στην ομάδα 35-44 και τέλος έξι (6) στην ομάδα 45-54.

Το μορφωτικό επίπεδο των συμμετεχόντων/ουσων είναι: δέκα (10) άτομα του δείγματος είναι απόφοιτοι ΑΕΙ, εκ των οποίων τα τέσσερα (4) είναι κάτοχοι μεταπτυχιακού, τρία (3) άτομα είναι απόφοιτοι ΤΕΙ, δύο (2) άτομα απόφοιτοι ΙΕΚ και τέλος τρία (3) άτομα απόφοιτοι Λυκείου.

Ως προς το επάγγελμα που ασκούν οι συμμετέχοντες/ουσες, δήλωσαν ιδιωτικοί υπάλληλοι έξι (6), εκπαιδευτικοί τρεις (3), δημόσιοι υπάλληλοι δύο (2), ελεύθεροι επαγγελματίες οι πέντε (5) και δύο (2) γιατροί.

Έξι (6) από τα άτομα που συμμετείχαν είναι άγαμα, δύο (2) έγγαμοι χωρίς παιδιά, μία (1) σε διάσταση με δύο παιδιά, δύο (2) διαζευγμένες με δύο παιδιά, τρεις (3) έγγαμες με ένα παιδί, δύο (2) έγγαμες με δύο παιδιά και τέλος, δύο (2) έγγαμοι με τρία παιδιά.

α/α	Φύλο	Ηλικία	Σπουδές	Επάγγελμα	Εργασία	Ψευδώνυμο
1	ΓΥΝΑΙΚΑ	32	ΑΕΙ	ΙΔ. ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ	ΑΓΑΜΗ	ΙΒ 1
2	ΓΥΝΑΙΚΑ	29	ΑΕΙ	ΦΑΡΜΑΚΟΠΟΙΟΣ	ΑΓΑΜΗ	ΙΒ 2
3	ΓΥΝΑΙΚΑ	42	ΤΕΙ	ΙΔ. ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ	ΔΙΑΖΕΥΓΜΕΝΗ 2 ΠΑΙΔΙΑ	ΙΒ 3
4	ΑΝΔΡΑΣ	33	ΤΕΙ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ	ΛΟΓΙΣΤΗΣ	ΕΓΓΑΜΟΣ	ΛΕΚ 1
5	ΓΥΝΑΙΚΑ	29	ΑΕΙ & ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ	ΔΑΣΚΑΛΑ	ΑΓΑΜΗ	ΛΕΚ 2
6	ΓΥΝΑΙΚΑ	43	ΑΕΙ & ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ	ΔΗΜ. ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ	ΑΓΑΜΗ	ΛΕΚ 3
7	ΓΥΝΑΙΚΑ	53	ΑΕΙ	ΓΥΜΝΑΣΤΡΙΑ	ΕΓΓΑΜΗ 2 ΠΑΙΔΙΑ	ΤΕΡ 1
8	ΓΥΝΑΙΚΑ	53	ΤΕΙ	ΕΜΠΟΡΟΣ	ΕΓΓΑΜΗ 1 ΠΑΙΔΙ	ΤΕΡ 2
9	ΓΥΝΑΙΚΑ	49	ΛΥΚΕΙΟ	ΙΔ. ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ	ΕΓΓΑΜΗ 1 ΠΑΙΔΙ	ΤΕΡ 3
10	ΓΥΝΑΙΚΑ	39	ΑΕΙ	ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ	ΕΓΓΑΜΗ 2 ΠΑΙΔΙΑ	ΧΟΡ 1
11	ΑΝΔΡΑΣ	52	ΑΕΙ & ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ	ΔΗΜ. ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ	ΕΓΓΑΜΟΣ 3 ΠΑΙΔΙΑ	ΧΟΡ 2
12	ΓΥΝΑΙΚΑ	41	ΛΥΚΕΙΟ	ΙΔ. ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ	ΣΕ ΔΙΑΣΤΑΣΗ 2 ΠΑΙΔΙΑ	ΧΟΡ 3

13	ΓΥΝΑΙΚΑ	31	ΑΕΙ & ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ	ΓΕΟΠΟΝΟΣ	ΑΓΑΜΗ	ΧΟΡ 4
14	ΓΥΝΑΙΚΑ	30	ΛΥΚΕΙΟ	ΙΔ. ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ	ΕΓΓΑΜΗ 1 ΠΑΙΔΙ	ΧΟΡ 5
15	ΓΥΝΑΙΚΑ	48	ΑΕΙ	ΜΙΚΡΟΒΙΟΛΟΓΟΣ	ΕΓΓΑΜΗ 3 ΠΑΙΔΙΑ	ΧΟΡ 6
16	ΓΥΝΑΙΚΑ	42	ΙΔΙΩΤΙΚΟ ΙΕΚ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΣ	ΦΩΤΟΓΡΑΦΟΣ	ΕΓΓΑΜΗ 1 ΠΑΙΔΙ	ΧΟΡ 7
17	ΓΥΝΑΙΚΑ	36	ΙΕΚ, ΑΘΛΗΤΙΚΗΣ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΑΣ	ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ	ΑΓΑΜΗ	ΧΟΡ 8
18	ΓΥΝΑΙΚΑ	52	ΑΕΙ	ΓΙΑΤΡΟΣ	ΔΙΑΖΕΥΓΜΕΝΗ 2 ΠΑΙΔΙΑ	ΧΟΡ 9

Πίνακας 1 Δημογραφικά χαρακτηριστικά δείγματος

3.6 Περιγραφή ερευνητικής διαδικασίας

Για την καλύτερη προετοιμασία του ερωτηματολογίου που χρησιμοποιήθηκε, πριν τις τελικές συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν δυο διερευνητικές-δοκιμαστικές συνεντεύξεις για να ελεγχθεί το εργαλείο συλλογής των πληροφοριών. Οι συνεντεύξεις αυτές βοήθησαν να οριστικοποιηθεί το τελικό ερωτηματολόγιο και δεν περιλαμβάνονται στο δείγμα των συνεντευξιαζόμενων της έρευνας. Οι υπεύθυνοι των συλλόγων ενημερώθηκαν για τους σκοπούς και το είδος της έρευνας και δόθηκαν οι σχετικές άδειες για την είσοδο του ερευνητή στις εγκαταστάσεις των συλλόγων ενώ καταβλήθηκε κάθε δυνατή προσπάθεια να μην παρεμποδιστεί η διδασκαλία των μαθημάτων, εφόσον οι συνεντεύξεις πραγματοποιούνταν κατά τη διάρκεια μαθημάτων. Έγινε προσπάθεια να βρεθούν κατάλληλοι χώροι οι οποίοι να προσφέρουν τις κατάλληλες συνθήκες για να ανοιχτούν οι ερωτώμενοι και να απαντήσουν στις ερωτήσεις της συνέντευξης, απερίσπαστοι από εξωτερικούς παράγοντες. Σε μία περίπτωση, οι συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν- λόγω έλλειψης άλλου κατάλληλου χώρου- σε καφετέρια πλησίον του συλλόγου, με τις όχι ιδανικότερες συνθήκες, αλλά οι ερωτώμενοι έδειξαν μεγάλο ενδιαφέρον για τη συνέντευξη και δεν φάνηκε να τους επηρεάζει ο ελαφρώς αυξημένος θόρυβος στις τελικές τους απαντήσεις. Όλοι οι συμμετέχοντες ενημερώθηκαν εγγράφως για το σκοπό και το είδος της έρευνας και έδωσαν τη γραπτή τους συναίνεση για τη συμμετοχή τους στην έρευνα. Οι μαγνητοφωνήσεις των συνεντεύξεων έγιναν κατόπιν συναίνεσης των ερωτώμενων και χρησιμοποιήθηκε δημοσιογραφικό κασετόφωνο ψηφιακής εγγραφής για την καταγραφή των συνεντεύξεων.

Οι περισσότερες συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν στο διάστημα αρχές Ιουνίου με τέλος Ιουλίου. Μία συνέντευξη πραγματοποιήθηκε στα μέσα του Οκτωβρίου, λόγω ανειλημμένων υποχρεώσεων της συνεντευξιαζόμενης. Οι

συνεντευξιαζόμενοι γνώριζαν από πριν ότι δεν θα γίνουν ονομαστικές αναφορές σε αυτούς και πως θα χρησιμοποιηθούν κωδικοί, αριθμοί ή ψευδώνυμα για να προστατευθεί η ανωνυμία τους. Κατά τη διαδικασία πραγματοποίησης των συνεντεύξεων, καταβλήθηκε κάθε δυνατή προσπάθεια να δημιουργηθεί το κατάλληλο κλίμα ώστε οι ερωτώμενοι να ανοιχτούν και να απαντήσουν ανεμπόδιστα και αβίαστα στις ερωτήσεις. Αφού ολοκληρώθηκε ο κύκλος των συνεντεύξεων, ακολούθησε η επεξεργασία τους, αρχικά με την απομαγνητοφώνησή τους και η γραπτή καταγραφή τους, διαδικασία που έγινε διευκολύνθηκε με εργαλεία φωνητικής καταγραφής ήχου αλλά και εξ ακοής. Στους συνεντευξιαζόμενους αποδόθηκαν κωδικοί ανάλογα με το σύλλογο από τον οποίο προέρχονταν, π.χ. από το σύλλογο Χοράνθη, ΧΟΡ 1, ΧΟΡ 2 κοκ. Η επεξεργασία των συνεντεύξεων έγινε με τη μέθοδο της ποιοτικής ανάλυσης δεδομένων. Τα δεδομένα που συλλέχθηκαν κωδικοποιήθηκαν μέσω της ταξινόμησής τους σε κατηγορίες που συνδέονταν με τα ερευνητικά ερωτήματα που τέθηκαν και τα αποτελέσματα θα παρουσιαστούν στη συνέχεια.

3.7 Εγκυρότητα, αξιοπιστία της έρευνας

Σε μια ποσοτικής φύσης ερευνητική προσέγγιση, η εγκυρότητα της έρευνας αποδεικνύεται αν με τις μετρήσεις καταγράφεται αυτό που υποτίθεται ότι μετριέται και όχι κάτι διαφορετικό, ενώ η αξιοπιστία της ενισχύεται αν με επανάληψη της έρευνας πάρουμε τα ίδια αποτελέσματα (Babbie, 2011). Στην ποιοτική έρευνα η εγκυρότητα ενισχύεται από το γεγονός ότι δεν προσδιορίζονται έννοιες αλλά προσφέρονται από τους πληροφορητές, μέσα από τις προσωπικές συνεντεύξεις, λεπτομερείς απαντήσεις που φωτίζουν το υπό διερεύνηση ζήτημα. Από την άλλη, υπάρχουν ζητήματα αξιοπιστίας που μπορούν να προκύψουν από τη στάση του ερευνητή και την ερμηνεία που δίνει στα δεδομένα της έρευνας που συλλέγει. Στην παρούσα έρευνα έγινε προσπάθεια να αξιοποιηθούν και να περιληφθούν στην ανάλυση όλα τα ποιοτικά δεδομένα που συλλέχθηκαν, εφαρμόζοντας την πρακτική της περιεκτικής ανάλυσης των δεδομένων (comprehensive data treatment), αποφεύγοντας να αξιοποιηθούν μόνο εκείνα που θα οδηγούσαν σε επιθυμητά συμπεράσματα (Ιωσηφίδης, 2003), προκειμένου να αυξηθεί η εγκυρότητά της.

Καθώς ο ερευνητής σχετίζεται με το χώρο των χορευτικών συλλόγων, καταβλήθηκε κάθε δυνατή προσπάθεια να ελεγχθούν οι αδυναμίες και προκαταλήψεις του ερευνητή (researcher biases) και να διεξαχθεί η έρευνα με τη μέγιστη δυνατή αμεροληψία και ερευνητική στάση απέναντι στα υποκείμενα της

έρευνας (οπ. π.). Των κανονικών συνεντεύξεων προηγήθηκαν δοκιμαστικές πιλοτικές συνεντεύξεις, με άτομα εκτός του δείγματος, που βοήθησαν να ελεγχθούν και να οριστικοποιηθούν οι ερωτήσεις που χρησιμοποιήθηκαν.

Κεφάλαιο 4

Αποτελέσματα έρευνας

Εισαγωγή

Στο κεφάλαιο αυτό, θα παρουσιαστούν τα αποτελέσματα της έρευνας σχετικά με τα κίνητρα συμμετοχής ενήλικων εκπαιδευομένων σε τμήματα ΕΠΧ και τις επιδράσεις που δέχονται από τη συμμετοχή τους σε διάφορα επίπεδα, το προσωπικό, το κοινωνικό, το γνωστικό, το σωματικό. Σε ότι αφορά τα κίνητρα συμμετοχής, διαπιστώθηκε πως αυτά αφορούσαν κίνητρα εσωτερικά και κίνητρα εξωτερικά, με τα εσωτερικά να υπερτερούν έναντι των εξωτερικών.

4.1 Κίνητρα επιλογής των ΕΠΧ

Το πρώτο ερευνητικό μας ερώτημα ήταν το εξής:

«Ποια είναι τα κίνητρα συμμετοχής των ενήλικων εκπαιδευομένων σε προγράμματα εκμάθησης ελληνικών παραδοσιακών χορών κατά τον ελεύθερό τους χρόνο στο νομό Κορινθίας;»

Στόχος του είναι να διερευνήσει τα κίνητρα και τις ανάγκες που οδηγούν ενήλικους από το νομό Κορινθίας, να επιλέξουν να αφιερώσουν κάποιον από τον ελεύθερό τους χρόνο στην παρακολούθηση μαθημάτων ΕΠΧ, καλύπτοντας διάφορες ανάγκες τους. Γι' αυτό υποβλήθηκε η ερώτηση ανίχνευσης των κινήτρων συμμετοχής σε τμήματα εκμάθησης ΕΠΧ που ήταν:

«Γιατί αποφάσισες να παρακολουθήσεις μαθήματα ΕΠΧ;»

Τα ευρήματα που προέκυψαν από τις απαντήσεις των συμμετεχόντων και παρουσιάζονται στη συνέχεια, δίνουν μια εικόνα των λόγων που παρακινούν ενήλικους να συμμετέχουν σε τμήματα εκμάθησης ΕΠΧ.

Βελτίωση των δεξιοτήτων στον χορό.

Έξι χορευτές από τους δεκαοκτώ (6 από 18), δήλωσαν πως είχαν στο παρελθόν ασχοληθεί με τους παραδοσιακούς χορούς και ήθελαν να συνεχίσουν την εκπαίδευσή τους στην ενήλική τους φάση για να βελτιώσουν τις χορευτικές τους ικανότητες: «Κυρίως, επειδή ήμουν αυτοδίδακτος μέχρι εκείνη τη στιγμή, ήθελα να εμπλουτίσω λίγο τις γνώσεις και πέρα από πεδίο που ήξερα» (ΛΕΚ 2).

Εμβάθυνση στην ελληνική χορευτική κουλτούρα

Αναζητώντας να διευρύνουν τις χορευτικές τους γνώσεις, οι δεκαπέντε από τους δεκαοκτώ χορευτές (15 από 18), δηλώνουν πως μέσα στο χορευτικό σύλλογο αναζήτησαν να έρθουν σε επαφή με τη χορευτική ταυτότητα της περιοχής τους, όπως και με τη χορευτική κουλτούρα άλλων περιοχών της Ελλάδας, με όλα τα στοιχεία που απαρτίζουν αυτή την κουλτούρα, δηλαδή τη μουσική, τα ήθη και τα έθιμα, τις φορεσιές, κλπ.

«...να γνωρίσω την παράδοση διαφορετικών, ας πούμε έτσι, εεε, από διαφορετικές πλευρές και μέρη αυτού του τόπου που λέγεται Ελλάδα» (ΧΟΡ 3), «και να μάθω και για την παράδοση της Ελλάδος, από πού προκύπτουν, από πού προέρχονται όλοι αυτοί οι χοροί, εεε, την ιστορία τους, τα έθιμα της Ελλάδος, αυτός είναι ο βασικός λόγος.» (ΙΒ 3)

Σύνδεση με προηγούμενες εμπειρίες

Όπως δηλώνουν εννέα από τους συμμετέχοντες (9 από 18), εντασσόμενοι σε τμήματα εκμάθησης ΕΠΧ, θεώρησαν πως αυτό θα είναι μια ευκαιρία να επιστρέψουν σε βιώματα παιδικά και ότι θα μπορέσουν να συνδεθούν με το παρελθόν:

«Η πρωτογενής πηγή είναι ... νομίζω ότι είναι τα παιδικά μου χρόνια. Αναζήτησα τώρα στην ηλικία που είμαι, περίπου 10 χρόνια, όχι, όχι, 10 χρόνια λάθος λέω, γύρω στα 6 χρόνια, 5-6 χρόνια στο σύλλογο, νομίζω ότι αναζήτησα αυτό που είχα ζήσει σαν παιδί ...» (ΧΟΡ 3).

Αξιοποίηση ελεύθερου χρόνου

Ανάμεσα στα υπόλοιπα κίνητρα που αναφέρθηκαν, υπήρξε και το κίνητρο της αξιοποίησης του ελεύθερου χρόνου για πέντε από τους ερωτώμενους της έρευνάς μας (5 στους 18), που ως γνωστόν, αποτελεί ένα από τα κίνητρα συμμετοχής σε οποιαδήποτε εκπαιδευτική διαδικασία:

«να κάνω κάποιο χόμπι, να γεμίσω τον ελεύθερό μου χρόνο δημιουργικά» (IB 3).

Αντιμετώπιση ψυχολογικών καταστάσεων

Με τον ΕΠΧ τα επίπεδα του άγχους στους συμμετέχοντες μειώνονται, καθώς δίνεται η δυνατότητα να χαλαρώσουν και να εκτονωθούν με τη δραστηριότητα αυτή, ξεφεύγοντας από δυσάρεστες καταστάσεις της καθημερινότητας. Γι' αυτό, η τόνωση της ψυχολογίας που προσφέρει ο χορός, αποτελεί σημαντικό κίνητρο συμμετοχής, όπως δήλωσαν τέσσερις από τις συμμετέχουσες στην έρευνά μας (4 στους 18):

«Ξέσπασμα, από καταπίεση, από δουλειά, από ψυχολογικά, από διάφορα ... τότε είχα κάποια προβλήματα και το βρήκα σαν διέξοδο για να ξεσπάσω, να κάνω κάτι διαφορετικό για να μου φύγει το ό,τι αρνητικό είχα μαζέψει μέσα ... να περνά ευχάριστα τον ελεύθερο μου χρόνο.» (XOP 8).

Σωματική άσκηση

Η ενασχόληση με τον ΕΠΧ για τους μισούς από τους συμμετέχοντες (9 από 18) αποτελεί μια μορφή σωματικής άσκησης, εναλλακτικής ως προς τις υπόλοιπες μορφές γυμναστικής, καθώς συνδυάζει την άσκηση και την ψυχαγωγία αλλά και την ομαδικότητα ταυτόχρονα:

«Αν με έβαζες να πάω να τρέξω στο ... δάσος ή στην παραλία ή σε ένα διάδρομο σε ένα γυμναστήριο, θα το βρω, θα το έβρισκα ανιαρό. Όμως, οι κινήσεις αυτές με τη βοήθεια της μουσικής, οι πιο γρήγορες, οι πιο αργές, προς την μία κατεύθυνση, προς την άλλη κατεύθυνση, δίνουν, λοιπόν, σε αυτή την αερόβια άσκηση μία άλλη ομορφιά, μια άλλη ποιότητα, μια άλλη φινέτσα, και την κάνει πιο αγαπητή.» (XOP 9)

Κοινωνικοποίηση

Το κίνητρο της κοινωνικοποίησης αποδεικνύεται ως ένα από τα επικρατέστερα κίνητρα για συμμετοχή σε συλλόγους εκμάθησης ΕΠΧ. Μεταξύ των ερωτηθέντων, έντεκα από τους δεκαοκτώ (11 στους 18), επιβεβαιώνουν ότι μέσα από τη συμμετοχή τους σε χορευτικούς συλλόγους απέκτησαν φίλους ή ενίσχυσαν τους δεσμούς τους με τους ήδη υπάρχοντες:

«θα με ευχαριστεί, εεε, θα έρθω σε επαφή με κόσμο, θα κοινωνικοποιηθώ, γιατί είχα απομονωθεί πάρα πολύ από ... για δύο χρόνια, όσο κράτησε αυτή η περιπέτεια (υγείας), και αυτό ήταν λυτρωτικό για μένα... μου αρέσει η επαφή με τους συγχορευτές μου, το ότι θα ανταμώσουμε, θα πούμε τα νέα μας, εεε, θα κάνουμε κάτι που αγαπάμε όλοι, το ίδιο» (TEP 1)

Παρακίνηση παιδιών

Ανάμεσα στους συμμετέχοντες υπήρξαν και τέσσερις χορεύτριες (4 από 18) που δήλωσαν πως ο χορός αποτελεί μια καλή ευκαιρία για να παρακινήσουν αλλά και να πλησιάσουν τα παιδιά τους, έχοντας ως κοινό παρονομαστή την παράδοση, όπως αυτή διδάσκεται μέσα από τον ΕΠΧ. Αναφέρει χαρακτηριστικά μία συμμετέχουσα: *«θεωρούσα ότι, μπαίνοντας εγώ μέσα σε αυτό, και αργότερα, βάζοντας και το παιδί μου μέσα σε αυτό, ότι αυτόματα αφού εγώ έχω ταυτότητα, θα έχει και το παιδί μου και οτιδήποτε κι αν κάνει στη ζωή του, θα έχει σημεία αναφοράς, κοινά σημεία αναφοράς, με μένα ή με τους γονείς του γενικότερα.» (TEP 2)*

4.2. Επιδράσεις από τη συμμετοχή σε τμήματα εκμάθησης ΕΠΧ

Το δεύτερο ερευνητικό μας ερώτημα ήταν:

«Πώς επηρεάζει η συμμετοχή τους σε τμήματα εκμάθησης ΕΠΧ τους εκπαιδευόμενους σωματικά, ψυχολογικά, κοινωνικά, κι αν η επίδραση είναι αντίστοιχη των προσδοκιών τους πριν ξεκινήσουν την ενασχόληση με το χορό;»

Οι επιδράσεις που δέχονται οι συμμετέχοντες, αναμένονταν να είναι σε πολλούς τομείς, όπως ο σωματικός, ο ψυχολογικός, ο γνωστικός τομέας και άλλοι, τους οποίους οι ίδιοι οι ερωτώμενοι θα δήλωναν. Έτσι, υποβλήθηκαν για την ανίχνευση αυτών των επιδράσεων οι παρακάτω ερωτήσεις και παρουσιάζονται οι απαντήσεις που προέκυψαν:

α) Γιατί συνεχίζεις να παρακολουθείς μαθήματα ΕΠΧ;

Υποβάλλοντας αυτή την ερώτηση, μπορούμε να διακρίνουμε αν αφενός οι συμμετέχοντες συνεχίζουν να παραμένουν σε χορευτικούς συλλόγους επειδή τους δημιουργήθηκαν κίνητρα παραμονής και αφετέρου αν αισθάνονται ικανοποιημένοι από την επιλογή τους αυτή.

Ικανοποίηση

Οχτώ στους δεκαοκτώ (8 από 18) χορευτές δηλώνουν ικανοποιημένοι από την επιλογή τους να πάρουν μέρος σε χορευτικά τμήματα, καθώς αποκομίζουν τις επιθυμητές γνώσεις μέσα σε μια ευχάριστη ατμόσφαιρα:

«Γιατί συνεχίζει να μου αρέσει αυτό που κάνουμε, παρόλο που, εντάξει, μπορεί να ξέρω κάποιους χορούς και να τους διδάσκομαι και να τους ξαναδιδάσκομαι, ξανά και ξανά, παρόλα αυτά όταν ακούω μία μουσική, εεε, θέλω να σηκωθώ να χορέψω, δηλαδή, αυτό με συνεπαίρνει ... ακόμα και αν είναι παιδάκια που χορεύουν, αν είναι μεγάλοι, εγώ θέλω να μπω στην ομάδα να χορέψω, αυτό.» (ΧΟΡ 6)

Δίψα για γνώσεις

Εισερχόμενοι οι συμμετέχοντες σε χορευτικούς συλλόγους, ανακαλύπτουν την πλούσια χορευτική παράδοση της Ελλάδας και αναζητούν να ανακαλύψουν όσα περισσότερα μπορούν γύρω από αυτή:

«Γιατί υπάρχει τόσο πλούτος σε αυτό, που έχω αντιληφθεί ότι αυτό δε στερεύει ποτέ, δεν τελειώνει ποτέ. Οι αρχικοί μου, λοιπόν, λόγοι, δεν έχουν ικανοποιηθεί, δεν έχω αισθανθεί ποτέ γεμάτη, αλλά διαρκώς, εεε, συνεχίζω να χορεύω γιατί εξακολουθεί όλο αυτό το πράγμα να υπάρχει.» (ΤΕΡ 2)

β) Τι σου αρέσει όταν παρακολουθείς μαθήματα ΕΠΧ;

Κοινωνικοποίηση

Σε αυτή την ερώτηση, εννιά από τους δεκαοκτώ (9 από 18) χορευτές απάντησαν πως γι' αυτούς είναι σημαντική η ομάδα και η παρουσία των υπόλοιπων

χορευτών στην εκπαιδευτική διαδικασία. Θα πρέπει στο σημείο αυτό να τονίσουμε πως σε όλες τις ερωτήσεις που υποβλήθηκαν για την ανίχνευση των επιδράσεων υπάρχουν απαντήσεις που τονίζουν αυτό ακριβώς το στοιχείο.

«Μου αρέσει ο κύκλος. Δηλαδή, δεν είναι όλοι οι χοροί κυκλικοί, μα τέλος πάντων, μου αρέσει ο κύκλος. Μου αρέσει αυτό που απλώνεις τα χέρια και κρατιέσαι σφιχτά από το διπλανό σου, εεε, είσαι ένα ... ένα ... μία, μία μονάδα ενός συνόλου, εεε, προσπαθείς να λειτουργείς όσο πιο σωστά κι όσο πιο αρμονικά γίνεται μέσα σε αυτό το σύνολο, να μην το καταστρέψεις, εεε, και βλέπεις ότι αυτή όλη η συλλογική προσπάθεια, βγάζει μια πολύ πολύ ωραία εικόνα.» (ΧΟΡ 9)

Γνωστικός τομέας

Δώδεκα από τους δεκαοκτώ (12 από 18) δηλώνουν ικανοποιημένοι που διευρύνουν τις γνώσεις τους στο αντικείμενο του χορού και της παράδοσης γενικότερα:

«Ότι μαθαίνω να είμαι κάτι, μακριά από μένα, δηλαδή θα γίνω Ναζιώτισσα, θα γίνω Σερραία, μέσα από το χορό και από αυτά που ακούω, και πάω κάπου σε ανθρώπους που δεν ξέρω από κοντά στην ουσία... με ενώνει με άλλες περιοχές. Μου αρέσουν τα καινούργια πράγματα που μαθαίνω, ο τρόπος που διδάσκει ο δάσκαλός μας, το ότι μαθαίνουμε και τραγούδια κι όχι μόνο χορό, και φυσικά το ότι όλα αυτά γίνονται μέσα σε μια μεγάλη παρέα που σχεδόν οι περισσότεροι είμαστε φίλοι μεταξύ μας.» (ΧΟΡ 8)

γ) Τι δεν σου αρέσει όταν παρακολουθείς μαθήματα ΕΠΧ;

Παρόλο που η ερώτηση ζητούσε από τους συμμετέχοντες να αναφερθούν σε ότι τους επηρεάζει αρνητικά μέσα στους χορευτικούς συλλόγους, οι περισσότεροι αξιοποιούν την ερώτηση για να εκφράσουν την ικανοποίησή τους και όχι κάποια δυσαρέσκεια.

Ικανοποίηση

Δέκα από τους συμμετέχοντες (10 από 18) δηλώνουν απόλυτη ικανοποίηση, όπως έχει απαντηθεί και στην προηγούμενη ερώτηση και απαντιέται και σε άλλες ερωτήσεις που τέθηκαν. Γενικά, από τις συνδυαστικές απαντήσεις σε αυτή και άλλες

ερωτήσεις, εξάγεται τοπ συμπέρασμα πως το σύνολο των χορευτών βιώνει το αίσθημα της ικανοποίησης:

«Όχι, δεν είναι κάτι που δεν μου αρέσει. Μου αρέσουν όλοι και αν μπορούσα να έρχομαι και παραπάνω θα ερχόμουνα ακόμα περισσότερες φορές.» (XOP 5)

Απογοήτευση από συμπεριφορές

Έξι από τους δεκαοκτώ (6 από 18) επηρεάζονται αρνητικά από ενοχλητικές συμπεριφορές συγχορευτών εντός και εκτός χορευτικού συλλόγου:

«Ότι κάποιες φορές κάποιιοι μπορεί να μην έρχονται στο μάθημα για το μάθημα, και κάποιες φορές ξεσπάνε μέσα από αυτό τα δικά τους εγωκεντρικά θέματα και τα λοιπά, δεν το βλέπουμε όλοι δηλαδή με την ίδια οπτική, αυτό.» (XOP 8)

δ) Τι αισθάνεσαι όταν χορεύεις;

Αίσθημα αυτοεκπλήρωσης

Τρεις από τους 18 (3 από 18) χορευτές δηλώνουν πως μέσα από τον χορό νιώθουν πιο γεμάτοι, πιο ολοκληρωμένοι:

«Αισθάνομαι ότι, είμαι με μία ομάδα, αλλά συγχρόνως κάνω κάτι για τον εαυτό μου, δηλαδή, αισθάνομαι αυτήν την ... αυτό το αίσθημα ότι εκπληρώνω κάτι για μένα που με κάνει να νιώθω καλύτερα σαν άνθρωπο, είναι κάτι που με εκφράζει στο 100%. Όλα τα άλλα πράγματα μπορεί να τα κάνεις υποχρεωτικά, την δουλειά, τις υποχρεώσεις, το οτιδήποτε, ο χορός σε κάνει να αισθάνεσαι ότι είναι, εμένα προσωπικά, το 100% αυτού που θέλω να κάνω εκείνη τη στιγμή.» (IB 1)

Ευεξία

Μια σημαντική μερίδα των συμμετεχόντων, οι δέκα από τους δεκαοκτώ (10 από 18) εστιάζει στο αίσθημα της ευεξίας που νιώθει παίρνοντας μέρος σε χορευτικούς συλλόγους :

«Εντάξει, ικανοποίηση, που μπορεί να πηγαίνω καλά τα βήματα και να χορεύω καλά, εεε, ευεξία, και μόνο που χορεύω, ευεξία ας πούμε, τι άλλο, εντάξει, δεν μπορώ να σκεφτώ κάτι άλλο.» (XOP 6)

Χαλάρωση

Τρεις από τους δεκαοκτώ (3 από 18) δηλώνουν ότι μέσα από το χορό χαλαρώνουν, εκτονώνονται:

«Εεε, χαρά, χαίρομαι πάρα πολύ, μία ευεξία και ...εκτόνωση, σωματική εκτόνωση.»
(ΧΟΡ 5)

Προσωπική έκφραση

Για μία συμμετέχουσα ο χορός αποτελεί μια ευκαιρία για προσωπική έκφραση:

«Α, δημιουργία είναι το πρώτο που μου 'ρχεται στο μυαλό ... που εγώ μπορώ, αυτό που ακούω, να το φτιάξω και να το δείξω στο διπλανό μου, μόνο για μία στιγμή, εκείνη τη στιγμή που μιλάμε, εεε, και να ναι τόσο εφήμερο όλο αυτό, αλλά ταυτόχρονα, τόσο εγώ, δηλαδή, νομίζω ότι καμιά φορά χορεύοντας, μπορώ να εκφραστώ καλύτερα από ότι μιλώντας. Αυτό.» (ΤΕΡ 2)

ε) Τι άλλαξε στην καθημερινότητά σου, μέσα από την ενασχόλησή σου με τον ΕΠΧ;

Έλεγχος ισορροπίας

Μία από τις συμμετέχουσες (1 από 18) αναφέρεται στην βελτίωση της ισορροπίας της μέσα από το χορό:

«Εεε, τι άλλαξε... Λοιπόν, ορίζεις καλύτερα, τον χώρο στον οποίο βρίσκεσαι, δηλαδή, ας πούμε, εγώ προσωπικά που ήμουν λίγο σκουντούφλης άνθρωπος και, δεν πολύ πρόσεχα που περπατούσα, πώς κινούμουνα στο χώρο, τώρα έχω μία πολύ καλύτερη αίσθηση του χώρου που βρίσκεται γύρω μου, αυτό το κομμάτι σίγουρα έχει αλλάξει την καθημερινότητά μου.» (ΙΒ 1)

Ποιότητα ζωής

Βελτίωση στην ποιότητα της ζωής τους αναφέρουν τέσσερις από τους δεκαοκτώ (4 από 18) συμμετέχοντες:

«Έγινε πιο όμορφη, έγινε πιο εύκολη, για μένα ζαφνικά ... η εβδομάδα μου ήτανε από Τετάρτη σε Κυριακή, τις μέρες που έκανα χορό, τις περίμενα πώς και πώς, δεθήκαμε κιάλας με τα παιδιά, οπότε είχαμε επαφές και σχέσεις, πολύ ... σπουδαίο κι αυτό, ναι, άλλαξε, έγινε πιο όμορφη η καθημερινότητά μου.» (XOP 4)

Συμμετοχή σε εκδηλώσεις

Μαθαίνοντας ΕΠΧ στον σύλλογο, επτά από τους δεκαοκτώ (7 από 18) δηλώνουν την ανάγκη και την πρόθεση να εφαρμόσουν και να αξιοποιήσουν τις γνώσεις τους συμμετέχοντας σε κάθε μορφής εκδηλώσεις:

«Μπορώ να πηγαίνω σε κάποιες εκδηλώσεις και να χορεύω, όταν ακούω κάποιο ρυθμό, όταν ακούω κάποιο τραγούδι να μπαίνω στο ρυθμό, εεε, άλλαξε γιατί ξέρω να χορεύω όπου κι αν πάω, σε οποιοδήποτε τόπο της Ελλάδας και ... γενικά, να μπορώ να μπαίνω στο κλίμα.» (XOP 7)

στ) Θα έλεγες ότι σε ωφέλησε η ενασχόλησή σου με τον ΕΠΧ και σε ποιους τομείς;

Φυσική κατάσταση

Ευκαιρία για άθληση και βελτίωση της φυσικής τους κατάστασης δηλώνουν οι έντεκα από τους δεκαοκτώ (11 από 18) χορευτές που συμμετείχαν στην έρευνα:

«... έκανε καλό στη φυσική μου κατάσταση.» (ΛΕΚ 3)

Διάθεση

Οκτώ στους δεκαοκτώ (8 από 18) τονίζουν την βελτίωση της ψυχολογικής τους διάθεσης:

«Στο ψυχολογικό κομμάτι ... γιατί μέσα από κει μου φεύγουν όλα, ξεχνιέμαι, είναι η ώρα ... που δεν σκέφτομαι κάτι άλλο, έχω μόνο το χορό. ... Αλλά, κυρίως, η χαρά που μου δίνει και το ότι μου ανεβάζει τη διάθεση!» (XOP 8)

Γνώσεις

Πέντε από τους δεκαοκτώ (5 από 18) δηλώνουν ότι οι γνώσεις τους γύρω από το χορό και την παράδοση βελτιώθηκαν, αποκτώντας ένα επιπλέον κίνητρο στην πορεία για να εμβαθύνουν στο αντικείμενο:

«και μπαίνεις όλο και πιο βαθιά, βουτάς σαν να 'σαι σε μία θάλασσα, μπαίνεις όλο πιο βαθιά και νομίζεις ότι τότε θα φτάσεις, τώρα θα βρεις τον πάτο, αλλά δεν τον βρίσκεις, υπάρχει και βάθος και πιο πολύ και πιο πολύ, και όλο αυτό, εεε, μόνο εμπειρία σε γεμίζει, και μόνο γνώση σε γεμίζει, αυτό...» (ΤΕΡ 3)

ζ) Πού σου είναι χρήσιμα όσα μαθαίνεις στον χορευτικό σύλλογο;

Αξιοποίηση γνώσεων στην εργασία

Τρεις από τις συμμετέχουσες (3 από 18) θεωρούν πως η ενασχόλησή τους με τους ΕΠΧ τις βοήθησε σε πλευρές της εργασίας τους:

«επίσης ακόμα και στο επάγγελμά μου, δηλαδή πλέον, ας πούμε, μπορεί να συνδέω ή να σκέφτομαι λίγο διαφορετικά ... σαν δασκάλα, ας πούμε, κάποια project, τι μπορούσα να κάνω, πώς θα μπορούσε εντάξω, να συνδυάσω στοιχεία από χορό, απ' τις παραδοσιακές ενδυμασίες και τα λοιπά, στο μάθημα, δηλαδή, νομίζω ότι μου έχει δώσει πολλά πράγματα ή ακόμα και στο να αντιληφθώ, ας πούμε, πολλά πράγματα μουσικοκινητικά και ... και αυτά που μπορώ, ας πούμε, να τα χρησιμοποιήσω, κατά κάποιο τρόπο, και στο ... και στη δουλειά μου.» (ΛΕΚ 1)

Συμμετοχή σε εκδηλώσεις

Οι δεκατρείς στους δεκαοκτώ (13 από 18), επαναλαμβάνουν πιο μαζικά, απαντώντας σε αυτή την ερώτηση όπως και στην πέμπτη ερώτηση, πως για τους χορευτές είναι ζητούμενο και κίνητρο η συμμετοχή σε εκδηλώσεις:

«Εεε, μου είναι χρήσιμα, όπως σου ξαναείπα, σε κάποια ... επειδή μου αρέσει να πηγαίνω συχνά σε γλέντια, σε πανηγυράκια, να μπορώ να συμμετέχω και εγώ σε αυτό.» (ΧΟΡ 2)

η) Ποιοι είναι οι στόχοι σου σε σχέση με τον χορό;

Επέκταση γνώσεων

Από δώδεκα στους δεκαοκτώ χορευτές (12 από 18), δηλώνεται η ανάγκη να συνεχίσουν στο μέλλον να παρακολουθούν μαθήματα χορού και να εμβαθύνουν όσο μπορούν στο αντικείμενο:

«Να συνεχίσω, να εμβαθύνω, να γνωρίσω και παιδαγωγικές τεχνικές οι οποίες να μου δίνουν κι άλλα ερεθίσματα» (ΧΟΡ 3)

Κεφάλαιο 5

Συζήτηση και συμπεράσματα της έρευνας – Προτάσεις

5.1 Συζήτηση-συμπεράσματα

Πρόθεση της παρούσας εργασίας, ήταν να διερευνήσει τους λόγους που ωθούν ενήλικους στον νομό Κορινθίας να συμμετέχουν σε τμήματα εκμάθησης ΕΠΧ και να ανιχνεύσει σε ποιο βαθμό και σε ποια επίπεδα αυτή η συμμετοχή επηρεάζει τους συμμετέχοντες. Η παρουσίαση των αποτελεσμάτων της έρευνας, έτσι όπως προέκυψαν από τη θεματική ανάλυση των συνεντεύξεων των συμμετεχόντων, σχετικά με τα κίνητρα συμμετοχής των ενήλικων εκπαιδευομένων σε τμήματα εκμάθησης ΕΠΧ και τις επιδράσεις που δέχονται από τη συμμετοχή τους σε διάφορα επίπεδα, το προσωπικό, το κοινωνικό, το γνωστικό, το σωματικό, έγινε στο προηγούμενο κεφάλαιο. Διαπιστώθηκε πως ως κίνητρα συμμετοχής εντοπίστηκαν εσωτερικά και εξωτερικά κίνητρα, με τα εσωτερικά να υπερτερούν έναντι των εξωτερικών, όπως άλλωστε αναμενόταν. Επίσης, από τη θεματική ανάλυση που παρουσιάστηκε στο προηγούμενο κεφάλαιο, προέκυψε πως οι χορευτές δέχονται πολύπλευρες θετικές επιδράσεις, τις οποίες μαζί με τα κίνητρα θα συζητήσουμε στη συνέχεια.

α. Αναφορικά με το πρώτο ερευνητικό ερώτημα που ήταν: *«Ποια είναι τα κίνητρα συμμετοχής των ενήλικων εκπαιδευομένων σε προγράμματα εκμάθησης ελληνικών παραδοσιακών χορών κατά τον ελεύθερό τους χρόνο στο νομό Κορινθίας;»* προκύπτουν τα ακόλουθα συμπεράσματα:

Αυτό που ωθεί τους συμμετέχοντες να παρακολουθήσουν μαθήματα ΕΠΧ είναι η **εκμάθηση των χορών του τόπου** διαμονής τους αλλά και χορών από διάφορες περιοχές της Ελλάδας. Επιβεβαιώνονται λοιπόν σχετικές έρευνες (Chowdhury, 2012· Nieminen, 1998· Ζάνου κ.ά., 2001· Παπαγεωργίου κ.ά., 2003· Μπαξεβάνος, 2008· Μιχάλτση, 2008· Γουλιμάρης κ.ά., 2009· Filippou et al., 2019), που δείχνουν το ζωνρό ενδιαφέρον των χορευτών να μάθουν να χορεύουν, όπως οι πρόγονοί τους και όπως οι κάτοικοι άλλων περιοχών της πατρίδας τους.

Η **βελτίωση των δεξιοτήτων και των ικανοτήτων** στον χορό, αποτελεί σημαντικό λόγο, εκτός από την αγάπη για τον χορό καθεαυτό, για τον οποίο οι ενήλικοι επιθυμούν να παρακολουθούν μαθήματα ΕΠΧ σε χορευτικούς συλλόγους.

Σε γενικές γραμμές, γίνεται αντιληπτό, πως η εμπάθυνση των γνώσεων των συμμετεχόντων χορευτών, πάνω στο πολυσύνθετο κοινωνικό φαινόμενο του χορού, αποτελεί σημαντικό λόγο για τον οποίο παρακολουθούν, επί σειρά ετών μάλιστα, μαθήματα ΕΠΧ, συμφωνώντας έτσι με προγενέστερες έρευνες πάνω στο θέμα του χορού (Chowdhury, 2012· Nieminen, 1998· Μιχάλτση, 2008· Filippou et al., 2019).

Το στοιχείο της **αναζήτησης της αυθεντικότητας του χορού**, στην πρωταρχική του μορφή, τονίζεται και κατ' αυτόν τον τρόπο επιδιώκεται η γνωριμία με τις πολιτιστικές παραδόσεις τόπων και περιοχών πέρα από τον τόπο κατοικίας των συμμετεχόντων, επιζητώντας την επαφή δηλαδή με τον χορευτικό πολιτισμό κάθε τόπου (Γουλιμάρης κ.ά., 2009). Μέσα από τον χορό, οι συμμετέχοντες επιδιώκουν να γνωρίσουν την πλούσια παράδοση της Ελλάδας, εντρυφώντας σε στοιχεία αυτής, όπως η μουσική, οι φορεσιές, τα ήθη και τα έθιμα, οι ιδιαίτερες χορευτικές περιστάσεις.

Η συμμετοχή σε χορευτικά τμήματα στον ελεύθερο χρόνο των συμμετεχόντων είναι μια ευκαιρία γι' αυτούς για **άθληση και κίνηση** (Maraz et al., 2015· Παπαγεωργίου κ.ά., 2003· Παπαϊωαννίδου κ.ά., 2005· Μπαξεβάνος, 2008· Filippou et al., 2010· Δούκα κ.ά., 2011) σε ένα περιβάλλον που προσφέρει τη δυνατότητα να ξεφύγουν από τα καθημερινά προβλήματα και να εκτονωθούν οι χορευτές, αποβάλλοντας ταυτόχρονα και το συσσωρευμένο άγχος, ενώ δίνει τη δυνατότητα να βιώσουν **ικανοποίηση και ευχαρίστηση** με τη δραστηριότητα που έχουν επιλέξει (Chowdhury, 2012· Μπαξεβάνος, 2008· Μιχάλτση, 2008· Γουλιμάρης κ.ά., 2009· Filippou et al., 2019· Παπαϊωαννίδου κ.ά., 2005· Patsiaouras et al., 2012).

Η **τόνωση της ψυχολογίας** που προσφέρει ο χορός (Chowdhury, 2012· Παπαϊωαννίδου κ.ά., 2005· Μιχάλτση, 2008· Douka et al., 2019· Maraz et al., 2015), αποτελεί σημαντικό κίνητρο συμμετοχής και όπως φάνηκε από τη θεματική ανάλυση των συνεντεύξεων, επιτυγχάνεται σε σημαντικό βαθμό για τους συμμετέχοντες.

Η ευεργετική επίδραση του χορού στη **διατήρηση και προαγωγή της υγείας** των ατόμων (Γουλιμάρης, Φιλίππου, Κηπουρού, & Σερμπέζης, 2009), τόσο της ψυχικής όσο και της σωματικής, αποτελεί έναν ακόμη βασικό λόγο που πολλοί επιλέγουν να ασχοληθούν με τον ΕΠΧ.

Τονίζεται στις έρευνες που επισκοπήθηκαν, αλλά και από τα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας, πως σημαντικός λόγος για την επιλογή των ΕΠΧ είναι και η ομαδική ατμόσφαιρα και το ευχάριστο κοινωνικό περιβάλλον μέσα στο οποίο πραγματοποιείται η διδασκαλία, προσφέροντας δυνατότητες **κοινωνικοποίησης** στα άτομα που συμμετέχουν. Η δημιουργία φιλικών σχέσεων και η ένταξη σε μία ομάδα,

ένα κοινωνικό σύνολο με κοινό στόχο και προσανατολισμό, κοινά ενδιαφέροντα, τα οποία μπορεί να ικανοποιηθούν όχι μόνο εντός του πλαισίου του συλλόγου, αλλά και σε διάφορες κοινωνικές εκδηλώσεις, αποτελεί γι' αυτούς ένα ισχυρό κίνητρο ένταξης σε τμήματα εκμάθησης ΕΠΧ. Το αποτέλεσμα αυτό, έρχεται σε συμφωνία με τις έρευνες που επισκοπήθηκαν (Chowdhury, 2012 · Σαχινίδης, 1994 · Maraz et al., 2015· Ζάνου κ.ά. 2001 · Παπαγεωργίου κ.ά.2003 · Μπαξεβάνος, 2008· Borowiecki & Marvão, 2017 · Μιχάλτση, 2008 · Γουλιμάρης κ.ά., 2009 Filippou et al., 2010 · Filippou et al., 2016) και αναφέρουν **το κίνητρο της κοινωνικοποίησης** ως ένα από τα επικρατέστερα κίνητρα για συμμετοχή σε συλλόγους εκμάθησης χορού.

Ένας σημαντικός παράγοντας για συμμετοχή σε χορευτικά τμήματα ΕΠΧ, είναι και η **παρουσία των φίλων στους συλλόγους ή η παρακίνηση από αυτούς** (Παπαγεωργίου κ.ά., 2003). Η κοινωνικοποιητική λειτουργία του χορού τονίζεται και από την έρευνα της Nieminen (1998) και επιπρόσθετα διαπιστώνεται στην παρούσα έρευνα πως ο χορός αποτελεί ένα είδος **γέφυρας για τις προηγούμενες γενιές με τις επόμενες**, δίνοντας την ευκαιρία σε συμμετέχοντες χορευτές γονείς, να έρθουν πιο κοντά με τα παιδιά τους, έχοντας ως συνδετικό κρίκο το χορό και την παράδοση.

Μια ικανή μερίδα του δείγματός μας, επιλέγει την ενασχόληση με τους χορευτικούς συλλόγους και τον ΕΠΧ, όχι μόνο από αγάπη για την παράδοση που αναφέρθηκε νωρίτερα, αλλά και από **επιθυμία για διατήρηση και συνέχισή της** (Παπαγεωργίου, Γουλιμάρης, & Σερμπέζης, 2003). Παρακινούμενοι από αυτό το στόχο, δηλώνουν πως ωθούν και τα παιδιά τους να τους ακολουθήσουν στα μαθήματα ΕΠΧ.

Τέλος, η ενασχόληση στην ενήλικη φάση της ζωής τους με τον ΕΠΧ, δηλώνεται πως **συνδέεται με τις προηγούμενες εμπειρίες τους**, από τα παιδικά-σχολικά χρόνια, και την ανάγκη να ξαναζήσουν ανάλογες στιγμές του παρελθόντος τους, να επιστρέψουν στις ρίζες τους.

β. Σχετικά με το δεύτερο ερευνητικό μας ερώτημα, το οποίο ήταν: *«Πώς επηρεάζει η συμμετοχή τους σε τμήματα εκμάθησης ΕΠΧ τους εκπαιδευόμενους σωματικά, ψυχολογικά, κοινωνικά, κι αν η επίδραση είναι αντίστοιχη των προσδοκιών τους πριν ξεκινήσουν την ενασχόληση με το χορό;»*, προκύπτουν τα παρακάτω:

Μια γενικότερη εκτίμηση που προκύπτει, είναι πως **βελτιώνεται συνολικά η ποιότητα ζωής**, σε πολλά επίπεδα, συμφωνώντας με τα αποτελέσματα αντίστοιχων

ερευνών για τις θετικές επιδράσεις του χορού στους χορευτές (Hui, et al., 2009· Mavrouniotis, et al., 2010· Αργυριάδου, 2013· Behera & Babu, 2017· Ζηλίδου, κ. ά., 2015· Kaltsatou, κ.ά., 2011· Douka, et al., 2019). Στις επιδράσεις αυτές περιλαμβάνεται **η γενικότερη προαγωγή της σωματικής υγείας**, κυρίως με τον έλεγχο του σωματικού βάρους, ενώ ταυτόχρονα αυξάνεται **η σωματική αντοχή και η φυσική κατάσταση**.

Ο χορός, με την κίνηση και τη μουσική, τις οποίες συνδυάζει, λειτουργεί θεραπευτικά στους χορευτές, προκαλώντας ψυχική ευφορία και μοναδική αίσθηση ευεξίας (Hui, et al., 2009). Με το χορό, επιτυγχάνεται προαγωγή της **ψυχικής υγείας**, καθώς με το συνδυασμό χορευτικής κίνησης και μουσικής, δημιουργείται ένα χαλαρωτικό κλίμα **διαφυγής από την καθημερινότητα** και τα προβλήματά της, **επιτυγχάνεται ελάττωση του άγχους**, οδηγώντας σε αύξηση της **ικανοποίησης** από τη ζωή, τόνωση της αυτοπεποίθησης και της αυτοεκτίμησης. Ο ΕΠΧ επιλέγεται ως μορφή εκπαίδευσης από τους ενήλικους στον ελεύθερο χρόνο τους, γιατί προσδοκούν να αλλάξουν προς το καλύτερο την ψυχολογική τους κατάσταση, να διαφύγουν από δυσάρεστες καταστάσεις της καθημερινότητας, να αποβάλλουν την πίεση που δέχονται από διάφορους παράγοντες γύρω τους, ενώ σημαντικό ρόλο στην αποφόρτιση και τόνωση της ψυχολογίας διαδραματίζει και η συμμετοχή σε μία δραστηριότητα κατά κύριο λόγο ομαδική.

Ο χορευτικός κύκλος δίνει την ευκαιρία για ανάπτυξη σχέσεων και ενίσχυσή τους με τις ποικίλες δραστηριότητες εκτός της αίθουσας διδασκαλίας, με τη συμμετοχή των χορευτών σε κάθε λογής εκδηλώσεις, παραστάσεις, γλέντια ή πανηγύρια (Ζάνου, κ.ά., 2001). Προωθείται η **κοινωνικότητα** των ατόμων με τη δημιουργία διαπροσωπικών σχέσεων, γεγονός που οδηγεί σε μία καλύτερη ψυχολογία, η οποία με τη σειρά της βοηθά στην πρόληψη πολλών ασθενειών. Η **κοινωνικοποιητική διάσταση** του χορού αναγνωρίζεται και τεκμηριώνεται βιβλιογραφικά από έρευνες (Douka et al., 2019· Λυκεσά κ.α, 2012· Αργυριάδου, 2013· Ζέρβας, 2017).

Σημαντικό αντίκτυπο έχει η συμμετοχή στα χορευτικά τμήματα και στο **γνωστικό επίπεδο**, αφού αυξάνονται οι γνώσεις πάνω στους τοπικούς χορούς και τα πολιτιστικά χαρακτηριστικά του τόπου, και ταυτόχρονα, δίνεται η δυνατότητα γνωριμίας με χορούς και από άλλες περιοχές, καθώς και προσέγγισης της ιδιαίτερης χορευτικής και γενικότερα πολιτιστικής φυσιογνωμίας άλλων περιοχών (Filippou et al., 2010· Filippou et al., 2016), εκτός του τόπου της κατοικίας των ατόμων, δίνοντάς τους και το κίνητρο να γνωρίσουν αυτές τις περιοχές από κοντά.

Ο χορός είναι μία δραστηριότητα η οποία περιλαμβάνει κίνηση, άρα αποτελεί ένα είδος άσκησης και μέσα από τα μαθήματα χορού βελτιώνεται **η φυσική κατάσταση και η αντοχή**. Γενικότερα, ο χορός αποτελεί μια μορφή σωματικής άσκησης, η οποία συνδυαζόμενη με τη μουσική αλλά και την ομάδα, γίνεται πιο ευχάριστα. Αντίστοιχα αποτελέσματα δίνουν προηγούμενες έρευνες (Hui, et al., 2009· Μαννονουνιούτση et al., 2010· Αργυριάδου, 2013· Connor, 2000). Αναφορά πρέπει να γίνει και στην ευεργετική επίδραση του χορού στην **ικανότητα ισορροπίας** των χορευτών, αποτέλεσμα που συμφωνεί με την έρευνα του Krampe (2013).

Χαρακτηριστική είναι η προσήλωση στον χορό των χορευτών και η δέσμευσή τους για παραμονή στα τμήματα εκμάθησης ΕΠΧ. Αυτό απορρέει από την **ικανοποίησή** και την **ευχαρίστηση** που εκφράζεται για τη συμμετοχή στα χορευτικά τμήματα, ικανοποίηση που συνδέεται με το ευχάριστο περιβάλλον στο οποίο συντελείται η εκπαίδευση, ενώ προκαλούνται και εξωτερικεύονται **ευχάριστα συναισθήματα** (Argiriadou, et al., 2013:181). Αντίστοιχα, στους Douka, et al., (2019), διαπιστώνεται η επίδραση της συμμετοχής σε προγράμματα ΕΠΧ στην έκφραση συναισθημάτων, την καταπολέμηση του άγχους και τη βελτίωση της ψυχικής υγείας ως σημαντική. Εκτός από ικανοποίηση και ευχαρίστηση που εισπράττουν από το χορό, οι συμμετέχοντες έχουν τη δυνατότητα να **εκφραστούν δημιουργικά** (Maraz et al., 2015), να εκφραστούν με το σώμα τους, βιώνοντας παράλληλα την επιτυχία μέσα από τη συλλογική προσπάθεια .

Αν και δεν μπορούμε να αποκλείσουμε την πιθανότητα κάποιος ή κάποια που ασχολείται με τον ΕΠΧ να είναι στις προθέσεις του/της να ασχοληθεί επαγγελματικά με το αντικείμενο του ΕΠΧ, είτε ως χορευτής είτε ως δάσκαλος, δεν προέκυψε από την έρευνά μας τέτοιο εύρημα. Διαπιστώθηκε όμως, πως η παρακολούθηση μαθημάτων ΕΠΧ **βοηθά τους συμμετέχοντες στην εργασία τους**, όταν αξιοποιούν τις γνώσεις που αποκομίζουν από τα μαθήματα. Βρέθηκε λοιπόν, να υπάρχει μια έμμεση επίδραση στην εργασία κάποιων από τους συμμετέχοντες, επιβεβαιώνοντας την Αργυριάδου (2013:218) για τις θετικές επιδράσεις που επιφέρει η παρακολούθηση μαθημάτων ΕΠΧ.

Συνοψίζοντας, θα μπορούσαμε να πούμε πως ο χορός, ειδικά ο ΕΠΧ, είναι μια δραστηριότητα, η οποία έχει θετικές επιδράσεις στην ψυχολογική και συναισθηματική κατάσταση των συμμετεχόντων, τη σωματική και φυσική κατάσταση τους, την κοινωνική τους ζωή, τις γνώσεις που μπορούν να αποκομίσουν και φυσικά στην υγεία τους, βοηθώντας να τη διατηρήσουν και να προστατευτούν από διάφορες ασθένειες.

5.2 Προτάσεις

Για τους σκοπούς της έρευνας μας, ρωτήθηκαν δεκαοκτώ χορευτές και χορεύτριες από χορευτικούς συλλόγους του νομού Κορινθίας για τα κίνητρά τους να συμμετέχουν στους συλλόγους και τις επιδράσεις που δέχονται από τη συμμετοχή τους. Σε ότι αφορά τα κίνητρά τους, διαπιστώθηκε ότι αυτά είναι κυρίως εσωτερικά, όπως η βελτίωση των γνώσεων πάνω στο χορό, η ανάπτυξη κοινωνικών σχέσεων, η αντιμετώπιση των προβλημάτων της καθημερινότητας και η ψυχολογική υποστήριξη, η ευχαρίστηση και ικανοποίηση που αποκομίζουν οι συμμετέχοντες, ενώ δεν έλειψαν και εξωτερικά κίνητρα, όπως η βελτίωση της φυσικής κατάστασης και υγείας και η βελτίωση των δεξιοτήτων στο χορό.

Αναφορικά με τις επιδράσεις, αυτές εντοπίζονται σε τομείς που μπορεί να υποστηριχτεί ότι ταιριάζουν με τις προσδοκίες των χορευτών, όπως αυτές εκφράστηκαν μέσα από τα κίνητρά τους, και αναφέρονται στους τομείς της κοινωνικότητας, της γνώσης, της άθλησης και της τόνωσης του ψυχολογικού τομέα των συμμετεχόντων. Μπορούμε να υποστηρίξουμε, σύμφωνα πάντα με τα αποτελέσματα της έρευνάς μας, ότι ο χορός συμβάλλει θετικά σε αρκετές πτυχές της ζωής των συμμετεχόντων, γεμίζοντάς τους με ικανοποίηση, τους φέρνει σε επαφή με την πλούσια πολιτιστική παράδοση του τόπου μας, συμβάλλει στη βελτίωση της ψυχολογικής τους κατάστασης, δίνει ευκαιρίες για κοινωνικοποίηση.

Τα αποτελέσματα της έρευνάς μας, έρχονται σε συμφωνία στην πλειοψηφία τους με τα ευρήματα των λίγων αντίστοιχων ερευνών, κυρίως στον τομέα των επιδράσεων, από τη συμμετοχή ενηλίκων σε τμήματα εκμάθησης ΕΠΧ. Αυτό, αποτέλεσε και έναν περιορισμό αυτής της έρευνας, που χρειάστηκε να στηριχτεί σε στοιχεία ερευνών για επιδράσεις από μαθήματα χορού γενικότερα. Η πρωτοτυπία της παρούσας εργασίας λοιπόν, έγκειται στο ότι προσπαθεί να διερευνήσει, εκτός των κινήτρων συμμετοχής ενηλίκων σε χορευτικά τμήματα, κυρίως τις επιδράσεις που δέχονται από τη συμμετοχή τους, οι οποίες δεν έχουν συστηματικά και επαρκώς μελετηθεί για τους ΕΠΧ.

Καθώς η δειγματοληψία ήταν βολική και η έρευνα στηρίχτηκε σε ανάλυση ποιοτικών δεδομένων, δεν μπορούμε να γενικεύσουμε εύκολα τα ευρήματα. Μία μελλοντική έρευνα, θα μπορούσε να μετρήσει συνδυαστικά, ποσοτικά και ποιοτικά, τις επιδράσεις από τη συμμετοχή σε τμήματα εκμάθησης χορού, ώστε να βγουν γενικεύσιμα συμπεράσματα.

Όπως έχει υποστηριχτεί (Φιλίππου, κ.ά., 2009), η συμμετοχή των ανδρών σε χορευτικά τμήματα είναι αρκετά περιορισμένη σε σχέση με τη συμμετοχή των γυναικών. Μια προέκταση λοιπόν της παρούσας έρευνας θα μπορούσε να διερευνά τα ιδιαίτερα κίνητρα των ανδρών χορευτών που συμμετέχουν σε χορευτικούς συλλόγους ώστε να μπορούν να προγραμματίζουν δράσεις οι ενδιαφερόμενοι φορείς, χορευτικοί – πολιτιστικοί σύλλογοι, δήμοι, και κάθε άλλου είδους κοινωνικοί φορείς που προσφέρουν μαθήματα ΕΠΧ, κατάλληλες για προσέλκυση ειδικά ανδρών χορευτών στα χορευτικά τμήματα. Μια άλλη προέκταση αυτής της έρευνας θα μπορούσε να περιλαμβάνει τη γνώμη των δασκάλων του χορού για την ανάδειξη των κινήτρων που εντοπίζουν ότι παρωθούν τους ενήλικους για συμμετοχή σε χορευτικά τμήματα. Προεκτείνοντας ακόμη παραπέρα την έρευνα σχετικά με τις επιδράσεις, θα μπορούσε να ερευνηθεί ο ρόλος του χοροδιδασκάλου, των διδακτικών μεθόδων που χρησιμοποιούνται, των συλλόγων που προσφέρουν μαθήματα χορού, των εγκαταστάσεων τους, τη διοργάνωση και διεξαγωγή εκδηλώσεων από μέρους των συλλόγων.

Βιβλιογραφικές αναφορές

- Aoyama, Y. (2009). Artists, Tourists, and the State: Cultural Tourism and the Flamenco Industry in Andalusia, Spain. *International Journal of Urban and Regional Research*, pp. 80-104 DOI:10.1111/j.1468-2427.2009.00846.x.
- Argiriadou E., Mountakis C., Konstantinakos P., Zakas A.P., Mavrovouniotis F. & Mavrovouniote C.F. (2013) The effect of a single bout of greek dances on subjective health of middle-aged people, *Journal of Physical Education and Sport* 13(2):177-183. DOI: [10.7752/jpes.2013.02030](https://doi.org/10.7752/jpes.2013.02030)
- Babbie E. (2011). Εισαγωγή στην κοινωνική έρευνα. Αθήνα, Κριτική
- Behera, S., & Babu, R. (2017). Relationship between emotional maturity, self-esteem and life-satisfaction: A study on traditional dancers of Odisha region. *Cogent Psychology* 4 (1). DOI: 10.1080/23311908.2017.1355504
- Bloor, M., Wood, F. (2006). *Keywords in Qualitative Methods*. London: SAGE Publications.
- Bochenek, M. (2013). Festival tourism of folk group dancers from selected countries of the world. *Pol. J. Sport Tourism*, pp. 95-99 DOI: 10.2478/pjst-2013-0009.
- Borowiecki, K. J., & Marvão, C. (2017). May I have this dance? Dance participation and attendance in Denmark. *Cultural Trends*, pp. 155-167 DOI:10.1080/09548963.2017.1323849.
- Bosse, J. (2008). Salsa Dance and the Transformation of Style: An Ethnographic Study of Movement and Meaning in a Cross-Cultural Context. *Dance Research Journal*, pp. 45-64. DOI: doi.org/10.1017/S0149767700001364
- Chick, G. (1998). Leisure and culture: Issues for an anthropology of leisure. *Leisure Sciences*, pp. 111-133. <https://doi.org/10.1080/01490409809512269>
- Cohen, L., Manion, L. & Morrison, K. (2007). *Research Methods in Education*. New York: Routledge.

- Connor, M. (2000). Recreational folk dance: A multicultural exercise component in healthy ageing. *Australian Occupational Therapy Journal* 47(2), pp. 69-76. <https://doi.org/10.1046/j.1440-1630.2000.00214.x>
- Creswell, J. (2016). *Η έρευνα στην εκπαίδευση: σχεδιασμός, διεξαγωγή και αξιολόγηση ποσοτικής και ποιοτικής έρευνας*. Αθήνα: Ίων.
- Darlington, Y., & Scott, D. (2002). *Qualitative research in practice. Stories from the field*. Australia: Allen & Unwin.
- Douka, S., Zilidou, V., Lilou, O., & Manou, V. (2019). Traditional Dance Improves the Physical Fitness and Well-Being of the Elderly. *Frontiers in Aging Neuroscience*, pp. 1-9. doi.org/10.3389/fnagi.2019.00075
- Douka, S., Zilidou, V., Lilou, O., & Tsolaki, M. (2019). Greek Traditional Dances: A Way to Support Intellectual, Psychological, and Motor Functions in Senior Citizens at Risk of Neurodegeneration . *Frontiers in Aging Neuroscience*, pp. 1-11. doi: 10.3389/fnagi.2019.00006
- Dumazieder, J., & Latouche, N. (1962). Work and Leisure in French Sociology. *Industrial Relations- A Journal of economy and society*, pp. 13-30. <https://doi.org/10.1111/j.1468-232X.1962.tb00657.x>
- Editorial. (2007). Adult Learning: its never too late to learn. *INT. J. OF LIFELONG EDUCATION*, pp. 117-118. <https://doi.org/10.1080/02601370701219418>
- European commission, (2006), Adult learning: It is never too late to learn, retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52006DC0614&from=EN>
- Eyigor, S., Karapolat, H., Durmaz, B., Ibisoglu, U., & Cakir, S. (2009). A randomized controlled trial of Turkish folklore dance on the physical performance, balance, depression and quality of life in older women. *Archives of Gerontology and Geriatrics*, 48, pp. 84–88. DOI: 10.1016/j.archger.2007.10.008
- Filippou, F., Goulimaris, D., Baxevanos, S., & Genti, M. (2010). Adult attendance in Greek traditional dancing classes. *Exercise and quality of life*, pp. 15-28. Ανακτήθηκε από: http://www.eqoljournal.com/wp-content/uploads/2017/06/EQOL_2_1_b.pdf

- Filippou, F., Kipourou, P., Goulimaris, D., Serbezis, V., & Genti, M. (2009). Participation Motives of French in Greek Traditional Dance Teaching Seminars. *International Journal of Sport Management Recreation & Tourism*, pp. 52-59. DOI: 10.5199/ijsmart-1791-874X-4d
- Filippou, F., Rokka, S., & Mavridis, G. (2016). Examining the motives for participating in dance activities, using the “Physical Activity and Leisure Motivation Scale” (PALMS). *Sport Science*, pp. 42-49. Ανακτήθηκε από: https://www.researchgate.net/publication/307887316_Examining_the_motives_for_participating_in_dance_activities_using_the_Physical_activity_and_leisure_motivation_scale_PALMS
- Filippou, F., Tsitskari, E., Bebetos, E., & Goulimaris, D. (2019). Evaluating Dancers Participation Motives The Use of the Greek Version of the BRSQ. *Sport Mont*, pp. 23–28. DOI: 10.26773/smj.190204
- Franken, R. (2002). *Human motivation*. Australia: Wadsworth.
- Gurbuz, A., & Filiz, O. (2005). Dance as a therapy for cancer prevention. *Asian Pacific Journal of Cancer Prevention Volume 6, Issue 3*, pp. 408-411. Ανακτήθηκε από: http://journal.waocp.org/article_24382_d03e2ac9625399bdf2fc730ef9945798.pdf
- Holton, E. F., Swanson, R. A., & Naquin, S. S. (2001). Andragogy in Practice: Clarifying the Andragogical Model of Adult Learning. *Performance Improvement Quarterly*, pp. 118-143 doi:10.1111/j.1937-8327.2001.tb00204.x.
- Hubackova, S., & Semradova, I. (2014). Research Study on Motivation in Adult Education. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, pp. 396 – 400. DOI: 10.1016/j.sbspro.2014.12.395
- Hui, E., Chui, B. T.-k., & Woo, J. (2009). Effects of dance on physical and psychological well-being in older persons. *Archives of Gerontology and Geriatrics*, pp. e45–e50. DOI:10.1016/j.archger.2008.08.006

- Hung Ho, R. T. (2005). Regaining Balance Within: Dance Movement Therapy with Chinese Cancer Patients in Hong Kong. *American Journal of Dance Therapy* 27(2), pp. 87-99. DOI: 10.1007/s10465-005-9002-z
- Jackson, E. (1993). Recognizing Patterns of Leisure Constrains: Results from Alternative Analyses. *Journal of Leisure Research*, pp. 129-149. doi.org/10.1080/00222216.1993.11969914
- Jarvis, P. (2004). *Συνεχιζόμενη εκπαίδευση και κατάρτιση*. Αθήνα : Μεταίχμιο.
- Jarvis, P. (2007). *Οι θεμελιωτές της εκπαίδευσης ενηλίκων*. Αθήνα : Μεταίχμιο.
- Jeong, Y.-J., Hong, S.-C., Lee, M. S., Park, M.-C., Kim, Y.-K., & Suh, C.-M. (2005). Dance Movement Therapy improves emotional responses and modulates neurohormones in adolescents with mild depression. *International Journal of Neuroscience*, pp. 1711-1720. DOI: 10.1080/00207450590958574
- Kaltsatou, A., Mameletzi, D., & Douka, S. (2011). Physical and psychological benefits of a 24-week traditional dance program in breast cancer survivors. *Journal of Bodywork & Movement Therapies*, pp. 162-167. DOI: 10.1016/j.jbmt.2010.03.002
- Krampe, J. (2013). Exploring the Effects of Dance-Based Therapy on Balance and Mobility in Older Adults. *Western Journal of Nursing Research* 35 (1) , pp. 39–56. DOI: 10.1177/0193945911423266
- Maraz, A., Király, O., Urbán, R., Griffiths, M., & Demetrovics, Z. (2015). Why Do You Dance? Development of the Dance Motivation Inventory (DMI). *PLoS ONE*, pp. 1-11. doi.org/10.1371/journal.pone.0122866
- Mavrovouniotis, F., Argiriadou, E., & Papaioannou, C. (2010). Greek traditional dances and quality of old people's life. *Journal of Bodywork & Movement Therapies*, pp. 209-218. doi: 10.1016/j.jbmt.2008.11.005
- McCleary, K., Weaver, P. & Meng, F. (2005). Dance as a Tourism Activity: Demographics, Demand Characteristics, Motivation, and Segmentation. *Tourism Analysis*, pp. 277–290. DOI: 10.3727/108354205775322970

- Nieminen, P. (1998). Motives for Dancing Among Finnish Folk Dancers, Competitive Ballroom Dancers, Ballet Dancers and Modern Dancers. *European Journal of Physical Education*, pp. 22-34 DOI: 10.1080/1740898980030103.
- Olvera, A. E. (2008). Cultural Dance and Health. *American Journal of Health: A Review of the Literature*, 39:6 , pp. 353-359. Ανακτήθηκε από: <https://eric.ed.gov/?id=EJ833246>
- Parviainen, J. (1998). Bodies Moving and Moved: A Phenomenological Analysis of the Dancing Subject and the Cognitive and Ethical Values of Dance Art. Vammala: Tampere University Press. Ανακτήθηκε από <https://trepo.tuni.fi/handle/10024/68138>
- Patsiaouras, A., Xatzigianis, E., & Anagnostou, G. (2012). Reasons for participation in traditional cypriot dances. *Physical Education and Sport*, pp. 39 - 48. Ανακτήθηκε από: <http://facta.junis.ni.ac.rs/pe/pe201201/pe201201-05.pdf>
- Patterson, I., & Pegg, S. (1999). Adult Learning on the Increase: The Need for Leisure Studies Programs to Respond Accordingly. *Journal of Physical Education, Recreation & Dance*, pp. 45-49. <https://doi.org/10.1080/07303084.1999.10605934>
- Rogers, A. (1999). *Η Εκπαίδευση Ενηλίκων*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- RoyChowdhury, D. (2012). Examining reasons for participation in sport and exercise using the physical activity and leisure motivation scale (palms). (Master thesis) Victoria University. Ανακτήθηκε από http://vuir.vu.edu.au/19943/1/Debaddeep_RoyChowdhury.pdf
- Sandel, S., Judge, J., Landry, N., Faria, L., Ouellette, R., & Majczak, M. (2005). Dance and Movement Program Improves Quality-of-Life Measures in Breast Cancer Survivors. *Cancer Nursing*. 28(4), pp. 301–309. DOI: 10.1097/00002820-200507000-00011
- Shanahan, J., Coman L., Ryan F., Saunders J., O'Sullivan K., Ni Bhriain O. & Clifford AM. (2016). To dance or not to dance? A comparison of balance, physical fitness and quality of life in older Irish set dancers and age-

matched controls. *Public Health*, pp. 56-62.
DOI:[10.1016/j.puhe.2016.07.015](https://doi.org/10.1016/j.puhe.2016.07.015)

Snowber, C. (2012). Dance as a way of knowing. *New Directions for Adult and Continuing Education*, pp. 53-60. <https://doi.org/10.1002/ace.20017>

Sofianidis, G., Hatzitaki, V., Douka, S., & Grouios, G. (2009). Effect of a 10-Week Traditional Dance Program on Static and Dynamic Balance Control in Elderly Adults. *Journal of Aging and Physical Activity*, 17, pp. 167-180. DOI: 10.1123/japa.17.2.167

Stavridis, A., Kaprinis, S., & Tsirogiannis, I. (2015). Participation's Motives in Dancing Activities. Gender and Age as Differentiation Factors. *Mediterranean Journal of Social Sciences*, pp. 535-539. DOI: 10.5901/mjss.2015.v6n3s1p535

UNESCO. (2015). *Recommendation on adult learning and education*.
http://portal.unesco.org/en/ev.php-URL_ID=49354&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html

Verghese, J. (2006). Cognitive And Mobility Profile Of Older Social Dancers. *Journal of the American Geriatrics Society*, 54(8), pp. 1241–1244. doi: 10.1111/j.1532-5415.2006.00808.x

Ανθοπούλου, Σ.-Σ. (2013). *Έκθεση 2012 για τη Διά Βίου Μάθηση στην Ελλάδα*. Αθήνα: ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ. Ανακτήθηκε από: http://www.gsae.edu.gr/images/stories/APOLOGISMOS_GGBM_2013.pdf

Αντωνοπούλου, Σ. (2018). Η συμβολή του χορού στην προσωπική ανάπτυξη ενηλίκων εκπαιδευομένων-που συμμετέχουν σε προγράμματα δημιουργικής αξιοποίησης του ελεύθερου χρόνου τους- και τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν. Πάτρα: ΕΑΠ (Διπλωματική εργασία) Ανακτήθηκε από : <https://apothesis.eap.gr/handle/repo/39520>.

Αργυριάδου, Ε. (2013). Η διερεύνηση των επιδράσεων της συμμετοχής σε ελληνικούς χορούς στην αντιλαμβανόμενη κατάσταση της υγείας ενηλίκων ατόμων . *Διδακτορική Διατριβή*. Σπάρτη: Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου. Ανακτήθηκε από <https://www.didaktorika.gr/eadd/handle/10442/38758>

Αυδίκος, Β. (1993). "Πανηγύρια και χορευτικοί όμιλοι: Βίωση και αναβίωση της παράδοσης". *Παράδοση και Τεχνη*, Αθήνα, Δ.Ο.Α.Τ, pp. 3-5. Ανακτήθηκε από

http://www.dance-pandect.gr/pds_cosmos/pop/pop_lhmma_gr.php?oid=O-A8A73AD5&ActionP=Play&mode=Med&Obj=T&eid=E-2C31A&aa=2

Βεργίδης, Δ. (2003). *Εκπαίδευση Ενηλίκων. Συμβολή στην εξειδίκευση στελεχών και εκπαιδευτών ενηλίκων*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Βισκαδουράκη, Ι. (2015). Η συμβολή των πολιτιστικών εκδηλώσεων στην οικονομική, τουριστική και πολιτιστική ανάπτυξη του τόπου διεξαγωγής τους . (Πτυχιακή εργασία) Ηράκλειο: ΤΕΙ Κρήτης ανακτήθηκε από: <https://apothesis.lib.teicrete.gr/handle/11713/8030>

Βογιατζόγλου Μ., Δρακοπούλου Μ., Καζολέα Λ., Καμπάνη-Δετζωρτζή Δ., Κάσδαγλη Λ., Κεσίσογλου Ε., Παπαδημητρίου Κ., Σιδέρη Α. & Χαλκιοπούλου Μ. (1986). *Ελληνικός Λαϊκός Πολιτισμός: Λαϊκές τέχνες - μουσική - χορός - θέατρο σκιών*. Αθήνα: Γνώση.

Γκαρτζονίκα-Κώτσικα, Ε. (2016). *Ο παραδοσιακός χορός στην εκπαίδευση*. Αθήνα: Πεδίο.

Γκαρωντύ, Ρ. (1980). *Ο χορός στη ζωή*. Αθήνα : Ηριδανός.

Γουλιμάρης, Δ., Φιλίππου, Φ., Κηπουρού, Π., & Σερμπέζης, Β. (2009). Κίνητρα συμμετοχής σε μαθήματα ελληνικού παραδοσιακού χορού. Η περίπτωση των Γάλλων χορευτών. Τμήμα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής & Αθλητισμού, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Προφορικές & Αναρτημένες Ανακοινώσεις του 17ου Διεθνές Συνεδρίου Φυσικής Αγωγής & Αθλητισμού, σελ. 9

Δέλτσιου, Ε. (2003). Η πολιτισμική κληρονομιά στο παρόν και το μέλλον: Αντιλήψεις και πρακτικές ενός εθνικού παρελθόντος και ενός ευρωπαϊκού μέλλοντος. *Το παρόν του παρελθόντος- Ιστορία, Λαογραφία, Κοινωνική Ανθρωπολογία* (pp. 209-231). Εταιρεία Σπουδών Νεολληνικού Πολιτισμού και Γενικής Παιδείας-ΙΔΡΥΜΑ ΜΩΡΑΙΤΗ.

Δήμας, Η., Βαγενάς, Γ., & Γκίτσος, Ι. (2003). Η επίδραση των παραδοσιακών και φολκλορικών διαδικασιών στη γνώση και την προτίμηση του ελληνικού παραδοσιακού χορού. *Φυσική Αγωγή-Αθλητισμός-Υγεία* τεύχος 14-15. Ανακτήθηκε από: http://elepex.gr/volumes/vol2/Dimas_paper.pdf

- Δούκα, Σ., Μπαλάσκα, Π., Πολλατίδου, Π., & Τσιφτετελίδου, Σ. (2011). Διερεύνηση της Σχέσης Μεταξύ Κινήτρων Συμμετοχής και Προσκόλλησης σε Προγράμματα Ελληνικών Παραδοσιακών Χορών . *Διοίκηση Αθλητισμού & Αναψυχής*, pp. 1-7. Ανακτήθηκε από: https://www.researchgate.net/publication/330183588_Diereunese_tes_Scheses_Metaxy_Kinetron_Symmetoches_kai_Proskolleses_se_Programmata_Ellenikon_Paradosiakon_Choron
- Ζάνου, Σ., Χασάνδρα, Μ., & Γούδας, Μ. (2001). Διερεύνηση λόγων συμμετοχής ατόμων σε φυσικές δραστηριότητες αναψυχής. Ποιοτική μελέτη σε άτομα που συμμετέχουν σε παραδοσιακά χορευτικά συγκροτήματα. *Αθλητική Ψυχολογία*, pp. 61-72.
- Ζαχαροπούλου, Γ. (2018). Άυλη Πολιτιστική Κληρονομιά (ΑΠΚ) – ο ρόλος των κοινοτήτων και της εκπαίδευσης. *ΠΡΑΚΤΙΚΑ Ιου Διεθνούς Επιστημονικού Συνεδρίου Τόμος Α' Ηθική, Εκπαίδευση και Ηγεσία* (pp. 53-64). Θεσσαλονίκη: Πανεπιστήμιο Μακεδονίας. Ανακτήθηκε από http://www.leadership2017.uom.gr/wp-content/uploads/2018/09/Volume_1.pdf
- Ζέρβας, Μ. (2017). Φυσική δραστηριότητα και ποιότητα ζωής στην τρίτη ηλικία. Επιδράσεις του παραδοσιακού χορού. *Διπλωματική εργασία*. Τρίκαλα: Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Τμήμα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού. Ανακτήθηκε από <http://hdl.handle.net/11615/48832>
- Ζηλίδου, Β., Δούκα, Σ., & Τσολάκη, Μ. (2015). Τα αποτελέσματα ενός παρεμβατικού προγράμματος παραδοσιακών χορών, ως δραστηριότητα αναψυχής, στη βελτίωση της ποιότητας ζωής ηλικιωμένων σε ΚΑΠΗ του Δήμου Θεσσαλονίκης. *Ελληνικό Περιοδικό Διοίκηση Αθλητισμού & Αναψυχής τόμος 12 (1)*, pp. 13-25. Ανακτήθηκε από: https://www.elleda.gr/sites/default/files/2_zilidoy_elleda_13-25.pdf
- Ζωγράφου, Μ., & Γκαρτζονίκα, Ε. (2014). Ο παραδοσιακός χορός στον ελλαδικό χώρο. Στο Ε. Αυδίκος (Επιμ.), *Ελληνική λαϊκή παράδοση- Από το παρελθόν στο μέλλον* (pp. 329-341). Αθήνα: ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ.
- Θεοδωράκης, Ν., Αλεξανδρή, Κ., Πανοπούλου, Κ., & Βλαχόπουλος, Σ. (2008). Παράγοντες που Επηρεάζουν Ανασταλτικά την Ανάμειξη σε Δραστηριότητες

- Παραδοσιακού Χορού. *Αναζητήσεις στη Φυσική Αγωγή & τον Αθλητισμό*, pp. 212 - 221. Ανακτήθηκε από: <http://ikee.lib.auth.gr/record/127903?ln=el>
- Ιωσηφίδης Θ. (2003). *Ανάλυση ποιοτικών δεδομένων στις κοινωνικές επιστήμες*. Αθήνα: Κριτική
- Ίσαρη, Φ., & Πουρκός, Μ. (2015). *Ποιοτική Μεθοδολογία Έρευνας - Εφαρμογές στην Ψυχολογία και στην Εκπαίδευση*. Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών Διαθέσιμο στο: <http://hdl.handle.net/11419/5826>.
- Καμηλάκη-Πολυμέρου, Α., & Καραμανές, Ε. (2008). *Λαογραφία: Παραδοσιακός πολιτισμός*. Αθήνα: Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων.
- Κάβουρας, Π., Παπαπαύλου Μ., Φλωράκη Λ., Λουτζάκη Ρ., Λαλιώτη Β., Μανιάτης Γ., Χαψούλας Αν., Κίτσιος Γ., Συρακούλη Β., Κομποτιάτη Σ. & Πουλάκης Ν. (2010). *Φολκλόρ και Παράδοση*. Αθήνα: Νήσος.
- Κακάμπουρα, Ρ., & Σαλταπίδα, Ε. (2016). «Φολκλωρισμός και Λαογραφία: Η παράσταση του Συλλόγου ΣΕΜΕΛΗ με τίτλο «Από την παράδοση στην παράσταση – Τα βιωματικά χοροστάσια και οι αναπαραστάσεις τους». | Στο Μ. Βαρβούνης, Μ. Σέργης, Δ. Δαμιανού, Ν. Μαχά-Μπιζούμη, & Γ. Θεοδορίδου, *Η διαχείριση της παράδοσης: Ο λαϊκός πολιτισμός ανάμεσα στο φολκλωρισμό, στην πολιτιστική βιομηχανία και τις τεχνολογίες αιχμής* (pp. 311-320). Θεσσαλονίκη: Κ. & Μ. Σταμούλη.
- Καραθάνου, Ι., & Παπαϊωαννίδου, Μ. (2008). Χορεύοντας το Παρελθόν στο Παρόν: Ο Παραδοσιακός Χορός ως Θεατρική Πράξη. *Αναζητήσεις στη Φυσική Αγωγή & τον Αθλητισμό*, pp. 206 - 211. Ανακτήθηκε από http://www.pe.uth.gr/hape/images/stories/emag/vol6_2/hape197.pdf
- Καραλής, Θ. (2005). *Σχεδιασμός, Διοίκηση, Αξιολόγηση Προγραμμάτων Εκπαίδευσης Ενηλίκων*. Πάτρα: ΕΑΠ
- Καραλής, Θ. (2013). *Κίνητρα και εμπόδια για τη συμμετοχή των ενηλίκων στη Δια Βίου Εκπαίδευση*. Αθήνα: ΙΝΕ ΓΣΕΕ και ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ.
- Κόκκος, Α. (2005). *Εκπαίδευση Ενηλίκων-Ανιχνεύοντας το πεδίο*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Κόκκος, Α. (2005β). *Μεθοδολογία Εκπαίδευσης Ενηλίκων τομ.Α*. Πάτρα: ΕΑΠ.

- Κόκκος, Α. (2008). *Εισαγωγή στην εκπαίδευση ενηλίκων*. Πάτρα: ΕΑΠ.
- Κολιάδης, Ε. (1996). *Θεωρίες Μάθησης και Εκπαιδευτική Πράξη, Α: - Συμπεριφοριστικές Θεωρίες*. Αθήνα: Αυτοέκδοση.
- Κολιάδης, Ε. (1997). *Θεωρίες Μάθησης και Εκπαιδευτική Πράξη, Β: Κοινωνικογνωστικές Θεωρίες*. Αθήνα: Αυτοέκδοση.
- Κορωναίου, Α. (1996). *Κοινωνιολογία του ελεύθερου χρόνου*. Αθήνα: Νήσος.
- Κυριακίδη, Ν. (2015). Η εκμάθηση των ελληνικών παραδοσιακών χορών ως κίνητρο προσέλευσης τουριστών στην Ελλάδα. (Μεταπτυχιακή εργασία) Θεσσαλονίκη: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Ανακτήθηκε από: <http://ikee.lib.auth.gr/record/270090/?ln=fr>
- Κωνσταντινίδου, Μ. (2003). Οι ψυχοθεραπευτικές επιδράσεις του χορού στο προφίλ της ψυχοσυναισθηματικής διάθεσης σε φυσιολογικά ενήλικα και ηλικιωμένα άτομα. (Διδακτορική Διατριβή). Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης (ΔΠΘ). Τμήμα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού. Ανακτήθηκε από: <https://www.didaktorika.gr/eadd/handle/10442/21023>
- Κωσταρίδου-Ευκλείδη, Α. (1999). *Ψυχολογία Κινήτρων*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Κώτης, Ι. (2008). Ανασταλτικοί παράγοντες συμμετοχής γονέων σε προγράμματα ελληνικών παραδοσιακών χορών. (Μεταπτυχιακή διπλωματική διατριβή.) Τρίκαλα: Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας. Ανακτήθηκε από <http://ir.lib.uth.gr/bitstream/handle/11615/1777/P0001777.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Λιντζέρης, Π., & Γούλας, Χ. (2017). *Δια βίου μάθηση, επαγγελματική κατάρτιση, απασχόληση και οικονομία : νέα δεδομένα, προτεραιότητες και προκλήσεις*. Αθήνα: ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ-ΙΝΕ ΓΣΕΕ.
- Λιώκης, Α. (2014). *Η Συμβολή των Πολιτιστικών Φορέων στην τουριστική ανάπτυξη μιας χώρας..* (Μεταπτυχιακή εργασία) Πειραιάς: ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ. Ανακτήθηκε από http://dione.lib.unipi.gr/xmlui/bitstream/handle/unipi/8347/Liokis_Alexandros.pdf?sequence=1&isAllowed=y

- Λουτζάκη, Ρ. (1985). *Ο παραδοσιακός χορός στην Ελλάδα-Μια πρώτη ανθρωπολογική προσέγγιση*. Θεσσαλονίκη.
- Λουτζάκη, Ρ. (1999). *Εκπαιδευτική Ελληνική Εγκυκλοπαίδεια- Θέατρο-Κινηματογράφος-Μουσική-Χορός*. Αθήνα: Εκδοτική Αθηνών.
- Λυκέσας, Γ. (1993). *Οι ελληνικοί χοροί*. Θεσσαλονίκη: University Studio Press.
- Λυκεσάς, Γ. (2002). Ο Ικαριώτικος Χορός εκτός της Νήσου Ικαρίας. *1ο Διεθνές Μουσικολογικό Συνέδριο: Η μουσική, τα τραγούδια και οι χοροί της Ικαρίας*, (pp. σ.50-63). Ικαρία: Παπαρηγορίου-Νάκας. Ανακτήθηκε από https://www.researchgate.net/publication/318455896_O_Ikariotikos_Choros_e_ktos_tes_Nesou_Ikarias
- Λυκεσάς, Γ., & Τυροβολά, Β. (2012). Η συμβολή του ελληνικού παραδοσιακού χορού στην προαγωγή χαρακτηριστικών προσωπικότητας και κοινωνικής συμπεριφοράς των γυναικών . *Γυναίκα & Άθληση*, pp. 25-35. Ανακτήθηκε από: <http://ikee.lib.auth.gr/record/263244?ln=el>
- Μαθέ, Δ., Κουτσούμπα, Μ. & Λυκεσάς, Γ., (2008). Κριτική επισκόπηση των μέχρι σήμερα προτεινόμενων μεθόδων διδασκαλίας του ελληνικού παραδοσιακού χορού στην Ελλάδα. *22ο Παγκόσμιο Συνέδριο CID UNESCO*. Αθήνα. Ανακτήθηκε από: <http://ikee.lib.auth.gr/record/266870?ln=el>
- Μαυροβουνιώτης, Φ., & Αργυριάδου, Ε. (2008, Νοέμβριος 30). Χορός, Ηλικιωμένα Άτομα και Ψυχοσωματική Υγεία. *Αναζητήσεις στη Φυσική Αγωγή & τον Αθλητισμό, τόμος 6*, pp. 222 – 231. Ανακτήθηκε από: http://www.pe.uth.gr/hape/images/stories/emag/vol6_2/hape195.pdf
- Μελισσά Ελ. (2017). Η άυλη πολιτιστική κληρονομιά και η σημασία των νέων τεχνολογιών στη διαφύλαξή της. Το πανηγύρι της Ζωοδόχου Πηγής και ο Χορός του Ζάμαντα στην Πεντάπολη Σερρών ως μελέτη περίπτωσης. Οι προοπτικές μιας τοπικής τουριστικής πολιτικής. (Μεταπτυχιακή εργασία). Κύπρος, Ανοιχτό Πανεπιστήμιο Κύπρου. Ανακτήθηκε από <http://hdl.handle.net/11128/3057>
- Μερακλής, Μ. (1992). *Λαϊκή Τέχνη-Ελληνική Λαογραφία Γ' τόμος*. Αθήνα: Οδυσσεάς.

- Μερακλής, Μ. (1998). *Ελληνική Λαογραφία. Ήθη και έθιμα*. Αθήνα: Οδυσσέας.
- Μιχάλτση, Μ. (2008). Κίνητρα προσέλευσης αλλοδαπών σε σεμινάρια διδασκαλίας ΕΠΧ. (Μεταπτυχιακή εργασία) Θεσσαλονίκη: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Διατμηματικό Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα «Μεταπτυχιακό Δίπλωμα στην Ανθρώπινη Απόδοση και Υγεία» Ανακτήθηκε από: <http://ikee.lib.auth.gr/record/122445/files/GRI-2010-4806.pdf>
- Μπαγάκης, Γ., Δεληγιάννης, Δ., Κουλαουζίδης, Γ., & Ηλιοπούλου, Μ. (2019). *Πόλεις που μαθαίνουν. Καλές πρακτικές και πολιτικές στην Αθήνα, Θέρμη, Κόρινθο και Λάρισα*. Αθήνα: Γρηγόρης.
- Μπαξεβάνος, Σ. (2008). Κίνητρα προσέλευσης μαθητών σε τμήματα εκμάθησης παραδοσιακών χορών. (Μεταπτυχιακή εργασία) Θεσσαλονίκη: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Τμήμα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού. Ανακτήθηκε από: <http://ikee.lib.auth.gr/record/115946/files/BAXEVANOS.pdf>
- Μπενέκος, Δ. (2006). *Πολιτισμική παράδοση και Εκπαίδευση*. Αθήνα: Τυπωθήτω-Γιώργος Δάρδανος.
- Παντισίδου, Ε. (2013). *Δια Βίου Εκπαίδευση: "Μια σύγχρονη Πανάκεια; Ευρύτερα ατομικά και κοινωνικά οφέλη*. Θεσσαλονίκη : Πανεπιστήμιο Μακεδονίας.
- Παπαγεωργίου, Π., Γουλμάρης, Δ., & Σερμπέζης, Β. (2003). Παράγοντες που επηρεάζουν τη συμπεριφορά χορευτών παραδοσιακού χορού σε σχέση με τη συμμετοχή τους σε οργανωμένες χορευτικές δραστηριότητες. *Φυσική Αγωγή, Αθλητισμός Υγεία*, pp. 65-76.
- Παπαϊωαννίδου, Μ., Μπασδέκης, Ν., & Φιλίππου, Φ. (2005). Κίνητρα συμμετοχής ενηλίκων σε χορευτικές δραστηριότητες. *Άθληση & Κοινωνία*, 39, 69.
- Παπανέστωρος, Μ. (2005, Μάιος - Αύγουστος). "Καλλιτεχνική" Εκπαίδευση Ενηλίκων. *ΘΕΑΤΡΟΜΑΘΕΙΑ*, pp. 5,15. ανακτήθηκε από <http://www.theatromathia.gr/pdf/mag10.pdf>
- Παρασκευόπουλος, Ι. (1988). *Κλινική Ψυχολογία*. Αθήνα: Ιδιωτική έκδοση.

- Πασιάς, Γ., Φλουρής, Γ., & Φωτεινός, Δ. (2016). *Παιδαγωγική και Εκπαίδευση*. Αθήνα: Γρηγόρη.
- Πούλιος, Ι., Αλιβιζάτου, Μ., Αραμπατζής, Γ., Γιαννακίδης, Α., Καραχάλης, Ν., Μάσχα, Ε., Μούλιου, Μ., Παπαδάκη, Μ., Προσύλης, Χ., Τουλούπα, Σ. 2015. Τουρισμός, πολιτισμική διαχείριση, τοπική κοινωνία και βιώσιμη ανάπτυξη. [Κεφάλαιο Συγγράμματος]. Στο Πούλιος, Ι., Αλιβιζάτου, Μ., Αραμπατζής, Γ., Γιαννακίδης, Α., Καραχάλης, Ν., Μάσχα, Ε., Μούλιου, Μ., Παπαδάκη, Μ., Προσύλης, Χ., Τουλούπα, Σ. 2015. *Πολιτισμική διαχείριση, τοπική κοινωνία και βιώσιμη ανάπτυξη*. [ηλεκτρ. βιβλ.] Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. κεφ 6. Διαθέσιμο στο: <http://hdl.handle.net/11419/2390>
- Πουρκός, Μ., & Δαφέρμος, Μ. (2010). *Ποιοτική έρευνα στην Ψυχολογία και την Εκπαίδευση: Επιστημολογικά, Μεθοδολογικά και Ηθικά Ζητήματα*. Αθήνα: Τόπος.
- Πρόκου, Ε. (2009). *Εκπαίδευση ενηλίκων και δια βίου μάθηση στην Ευρώπη και την Ελλάδα*. Αθήνα: Διόνικος .
- Ράφτης, Α. (1985). *Ο Κόσμος του Ελληνικού Χορού*. Αθήνα: Πολύτυπο.
- Σαχινίδης, Κ. (1994). Κοινωνική λειτουργία του παραδοσιακού χορού στη σύγχρονη ελληνική κοινωνία: Το παράδειγμα του Νομού Μαγνησίας. (Διδακτορική Διατριβή). Αθήνα: Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών. Τμήμα Κοινωνιολογίας. DOI 10.12681/eadd/3374
- Σαχινίδης, Κ. (2003). Χοροστάσι: κοινωνικός χώρος λειτουργίας των χορών. *Χοροστάσι*, pp. 3-5. Ανακτήθηκε από http://sachinides.com/Xorostasi_2.pdf
- Σταμέλος, Γ. (2003). Παγκοσμιοποίηση και Εκπαίδευση: ο εκπαιδευτικός αποκλεισμός σήμερα. *2ο Διεθνές Συνέδριο για την Παγκοσμιοποίηση και Εκπαίδευση. Ο εκπαιδευτικός Αποκλεισμός Σήμερα*, (pp. 1-8). Πάτρα. Ανακτήθηκε από: <http://www.elemedu.upatras.gr/english/images/stamelos/GS09.pdf>
- Σταμέλος, Γ., & Βασιλόπουλος, Α. (2013). *Πολιτικές Δια Βίου Μάθησης στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Διακυβέρνησης*. Αθήνα: Διόνικος.

- Σταμέλος, Γ., Βασιλόπουλος, Α., & Καβασακάλης, Α. (2015). *Εισαγωγή στις Εκπαιδευτικές Πολιτικές*. Ζωγράφου: Σύνδεσμος ελληνικών ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών.
- Σταυρίδης, Α., & Φιλίππου, Φ. (2004, Σεπτέμβριος 15). Λόγοι Αποχώρησης Χορευτών από τις Χορευτικές Δραστηριότητες των Συλλόγων. *Αναζητήσεις στη Φυσική Αγωγή & τον Αθλητισμό*, pp. 119 – 126. Ανακτήθηκε από: http://www.pe.uth.gr/hape/images/stories/emag/vol2_2/hape76.pdf
- Στρόφαλης, Μ., Νικήτας, Α., Χατζηνικολάου, Χ., Λαμπροπούλου, Ο., Λαμπροπούλου, Σ., Ψαρρός, Α., & Γαλανός, Γ. (2008). *Ελληνική Μουσική*. Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων (ΙΔΕΚΕ).
- Ταμήλος, Μ. (2008). Η συμβολή της Διαρκούς Εκπαίδευσης στην Ανάπτυξη της Τοπικής Κοινωνίας. *ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ για την Ανάπτυξη, την Απασχόληση και την Κοινωνική Συνοχή* (pp. 303-307). ΒΟΛΟΣ: Γενική Γραμματεία Εκπαίδευσης Ενηλίκων. Ανακτήθηκε από: <http://repository.edulll.gr/edulll/retrieve/782/138.pdf>
- Τσιώλης, Γ. (2014). *Μέθοδοι και τεχνικές ανάλυσης στην ποιοτική κοινωνική έρευνα*. . Αθήνα: Κριτική.
- Φιλίππου, Φ. (2002). Συντελεστές παραστάσεων παραδοσιακού χορού στη σύγχρονη Ελληνική πραγματικότητα: Η περίπτωση του Νομού Ημαθίας. (Διδακτορική Διατριβή) Κομοτηνή: Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης Ανακτήθηκε από: <http://thesis.ekt.gr/thesisBookReader/id/20890#page/1/mode/2up>
- Φιλίππου, Φ., Γουλιμάρης, Δ., Μπαξεβάνος, Σ., & Σερμπέζης, Β. (2009). Τα χαρακτηριστικά των ενήλικων "μαθητών" του παραδοσιακού χορού. *Πρακτικά 17ου Διεθνούς Συνεδρίου Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού*. Κομοτηνή: Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης. Ανακτήθηκε από <http://www.phyed.duth.gr/undergraduate/images/files/congress/2009/abstract/Dance.pdf>
- Φιλίππου, Φ., Γουλιμάρης, Δ., Σερμπέζης, Β., Πίτση, Α., & Γεντή, Μ. (2009, Απριλίου 30). Ο Ρόλος των Χορευτικών Συλλόγων στη Μετεξέλιξη της Ελληνικής Μουσικοχορευτικής Παράδοσης: Το Παράδειγμα του « Συγκαθιστού» Χορού του Βελβεντού Κοζάνης. *Αναζητήσεις στη Φυσική*

Αγωγή & τον Αθλητισμό, pp. 30 – 38. Ανακτήθηκε από:
http://www.pe.uth.gr/hape/images/stories/emag/vol7_1/Hape302.pdf

Φλουρής, Γ., & Ιρβίντελη, Μ. (2009). Οι πολλαπλοί τύποι νοημοσύνης και τα αναλυτικά προγράμματα των Κοινωνικών Σπουδών της Ελλάδας και της Αγγλίας: Η περίπτωση των περιόδων 1982-2005 και 1990-2005 αντίστοιχα. *Το βήμα των Κοινωνικών Επιστημών*, pp. 39-59. Ανακτήθηκε από <http://ojs.lib.uth.gr/index.php/tovima/article/view/253>

Νομικά κείμενα

ΦΕΚ 275 (22 Δεκεμβρίου 2006). *ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘΜ. 3521 Κύρωση της Σύμβασης για την προστασία της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς.*

Νόμος υπ' αριθμ. 3879/2010 - Ανάπτυξη της Δια Βίου Μάθησης και λοιπές διατάξεις

ΦΕΚ 304 (13 Μαρτίου 2003). Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών (Δ.Ε.Π.Π.Σ) και Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών (Α.Π.Σ) Δημοτικού – Γυμνασίου.

Διαδικτυακές πηγές

Σύσταση 2006/962/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τις βασικές ικανότητες της Δια Βίου Μάθησης. Ανακτήθηκε από <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32006H0962&from=EL> στις 5-5-2019.

www.unesco.org. (2019, 1 15). Retrieved from <https://en.unesco.org/about-us/introducing-unesco>

Παράρτημα

Παράρτημα 1: Πρωτόκολλο συνέντευξης

Θέμα: «Κίνητρα συμμετοχής των ενήλικων εκπαιδευομένων σε προγράμματα εκμάθησης ελληνικών παραδοσιακών χορών στο νομό Κορινθίας – Επιδράσεις από τη συμμετοχή»

Παρουσίαση

Ονομάζομαι Πολύζος Ιωάννης και είμαι μεταπτυχιακός φοιτητής στο ΠΜΣ «Εκπαιδευτικά Προγράμματα και Υλικό» στο Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου. Στο πλαίσιο της εκπόνησης της διπλωματικής μεταπτυχιακής εργασίας μου ερευνώ τους λόγους που οι ενήλικοι αποφασίζουν να ασχοληθούν με τους ΕΠΧ ως μια μορφή εκπαίδευσης ενηλίκων και τις επιδράσεις που δέχονται από τη συμμετοχή τους σε διάφορα επίπεδα. Πριν προχωρήσουμε θα ήθελα υπενθυμίσω ότι η συνέντευξη θα διαρκέσει περίπου 30 λεπτά της ώρας. Μπορείτε να διαβάσετε το έντυπο συναίνεσης και αν συμφωνείτε να συμμετέχετε, να υπογράψετε το έντυπο συναίνεσης.

Παράρτημα 2: Έντυπο συγκατάθεσης κατόπιν ενημέρωσης

Καλείστε να συμμετάσχετε σε μια έρευνα που διεξάγεται από τον *Πολύζο Ιωάννη, μεταπτυχιακό φοιτητή στο ΠΜΣ «Εκπαιδευτικά Προγράμματα και υλικό», Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου*. Πρέπει να είστε 18 χρονών (ή μεγαλύτεροι) για να συμμετάσχετε στην έρευνα. Η συμμετοχή σας είναι εθελοντική. Μπορείτε να αφιερώσετε όσο χρόνο χρειάζεστε για να διαβάσετε το **Έντυπο Συγκατάθεσης κατόπιν Ενημέρωσης**. Μπορείτε επίσης να αποφασίσετε να το συζητήσετε με την οικογένεια ή τους φίλους σας. Αντίγραφο αυτού του εντύπου θα σας δοθεί.

ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Σας ζητάμε να συμμετάσχετε στην παρούσα έρευνα γιατί ο σκοπός της είναι η διερεύνηση των λόγων συμμετοχής ενηλίκων σε προγράμματα εκμάθησης ΕΠΧ και τις επιδράσεις που δέχονται οι συμμετέχοντες.

Η συμπλήρωση και επιστροφή του ερωτηματολογίου ή οι απαντήσεις στις ερωτήσεις της συνέντευξης αποτελούν συγκατάθεση συμμετοχής στην παρούσα έρευνα.

ΕΝΔΕΧΟΜΕΝΟΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΚΑΙ ΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΔΥΣΦΟΡΙΑΣ

Δεν υπάρχουν προβλέψιμοι κίνδυνοι που προκύπτουν από τη συμμετοχή σας στην παρούσα έρευνα. Εάν αισθανθείτε δυσφορία κατά την απάντησή σας σε συγκεκριμένες ερωτήσεις, παρακαλούμε μη διστάσετε να ζητήσετε να παραλειφθούν.

ΠΛΗΡΩΜΗ /ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ

Δεν θα έχετε κάποιο άμεσο και σημαντικό οικονομικό όφελος από τη συμμετοχή σας στην παρούσα έρευνα.

ΕΝΔΕΧΟΜΕΝΗ ΣΥΓΚΡΟΥΣΗ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΩΝ

Κατά τη δήλωση του ερευνητή της έρευνας δεν υπάρχει σύγκρουση συμφερόντων.

ΕΜΠΙΣΤΕΥΤΙΚΟΤΗΤΑ

Οποιοσδήποτε πληροφορίες αποκτηθούν σχετικά με την παρούσα έρευνα και οι οποίες θα μπορούσαν να σας ταυτοποιήσουν προσωπικά, θα παραμείνουν απόρρητες και θα αποκαλυφθούν μόνο με την άδειά σας ή όπως προβλέπεται από τον νόμο. Οι πληροφορίες που θα συλλεχθούν για το άτομό σας θα κωδικοποιηθούν με τη μορφή

ψευδώνυμου ή αρχικών και αριθμών, όπως για παράδειγμα abc-123, κ.λπ. Οι πληροφορίες εκείνες που σας ταυτοποιούν προσωπικά, θα διατηρηθούν ξεχωριστά από τα υπόλοιπα δεδομένα που σας αφορούν.

Τα δεδομένα θα αποθηκευτούν στο γραφείο του ερευνητή σε κλειδωμένο συρτάρι / ή σε υπολογιστή προστατευμένο με κωδικό πρόσβασης.

Τα δεδομένα θα αποθηκευτούν μετά την ολοκλήρωση της έρευνας. Σε περίπτωση ηχογράφησης, θα ζητηθεί η συγκατάθεσή σας. Μπορείτε να αρνηθείτε να ηχογραφηθείτε. Ο ερευνητής θα μεταγράψει τις ηχογραφήσεις και μπορεί να σας προμηθεύσει με ένα αντίγραφο του απομαγνητοφωνημένου κειμένου κατόπιν αιτήσεώς σας. Έχετε το δικαίωμα να ελέγξετε και να επεξεργαστείτε την απομαγνητοφώνηση. Προτάσεις οι οποίες έχετε ζητήσει από τον ερευνητή να παραληφθούν δεν θα χρησιμοποιηθούν και θα σβηστούν από όλα τα αντίστοιχα αρχεία.

Σε περίπτωση που τα αποτελέσματα της έρευνας δημοσιευτούν ή παρουσιαστούν σε συνέδρια δεν θα συμπεριληφθούν πληροφορίες που θα αποκαλύπτουν την ταυτότητά σας. Σε περίπτωση που φωτογραφίες σας, βίντεο ή ακουστικές ηχογραφήσεις χρησιμοποιηθούν για εκπαιδευτικούς σκοπούς, η ταυτότητά σας θα προστατεύεται ή θα συγκαλύπτεται.

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΚΑΙ ΑΠΟΧΩΡΗΣΗ

Μπορείτε να επιλέξετε να συμμετάσχετε ή όχι στην παρούσα έρευνα. Αν συμμετάσχετε εθελοντικά σε αυτή την έρευνα, μπορείτε να αποχωρήσετε οποιαδήποτε στιγμή χωρίς καμία συνέπεια. Μπορείτε επίσης να αρνηθείτε να απαντήσετε σε οποιεσδήποτε ερωτήσεις δεν επιθυμείτε να απαντήσετε και να παραμείνετε στην έρευνα. Ο ερευνητής μπορεί να σας ζητήσει να αποσυρθείτε από την έρευνα, αν ανακύψουν περιστάσεις που το απαιτούν.

ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΛΥΣΕΙΣ ΑΝΤΙ ΤΗΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ

Η εναλλακτική λύση που έχετε στη διάθεσή σας αντί της συμμετοχής είναι η μη συμμετοχή.

ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Μπορείτε να αποσύρετε τη συγκατάθεσή σας οποιαδήποτε στιγμή και να διακόψετε τη συμμετοχή σας χωρίς να υποστείτε καμία κύρωση. Δεν παραιτείστε από

οποιοδήποτε έννομο συμφέρον σας, δικαίωμά σας ή δικαίωμα προσφυγής εξαιτίας της συμμετοχής σας στην παρούσα έρευνα.

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΕΡΕΥΝΗΤΩΝ

Αν έχετε οποιοσδήποτε ερωτήσεις ή ανησυχίες σε σχέση με την έρευνα, μη διστάσετε να επικοινωνήσετε με τον ερευνητή.

Ακολουθούν τα πλήρη στοιχεία επικοινωνίας του ερευνητή.

Πολύζος Ιωάννης, μεταπτυχιακός φοιτητής ΠΜΣ «Εκπαιδευτικά Προγράμματα και υλικό», Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου.

Διάβασα τα παραπάνω και αποδέχομαι τη συμμετοχή μου στην έρευνα.

Ονοματεπώνυμο:

Υπογραφή:

Παράρτημα 3: Πολιτιστικοί-Χορευτικοί Σύλλογοι Νομού Κορινθίας με αντικείμενο την εκμάθηση Ε.Π.Χ.

Σύμφωνα με στοιχεία που συλλέχτηκαν από τους δήμους του νομού Κορινθίας, οι κυριότεροι ενεργοί σύλλογοι με αντικείμενο τον ΕΠΧ, είναι οι παρακάτω:

Δήμος Σικυωνίων
Πολιτιστικός σύλλογος γυναικών Μουλκίου
Σύλλογος γυναικών Διμηνιού “ η Νεφέλη “
Σύλλογος γυναικών Ηπείρου ν. Κορινθίας (Κιάτο)
Πολιτιστικός σύλλογος γυναικών Σουλίου
Πολιτιστικός σύλλογος νέων Κρυονερίου
Λύκειο Ελληνίδων, τοπικό παράρτημα Κιάτου
Φιλοπρόοδος μορφωτικός και αθλητικός Σύλλογος Δημηνιού “ η Αναγέννηση “
Δήμος Ξυλοκάστρου-Ευρωστίνης
Πολιτιστικός Σύλλογος «Χοράνθη»
Σύλλογος «Ελλήνων Δρώμενα»
Σύλλογος Ρουμελιωτών Ξυλοκάστρου «Κοσμάς ο Αιτωλός»
Πολιτιστικός Σύλλογος Ρίζας
Πολιτιστικός Σύλλογος Ευρωστίνης ΕΥ ΖΗΝ
Δήμος Λουτρακίου
Πολιτιστικός σύλλογος Λουτρακίου – χορευτικό τμήμα Μελαγκάβι
Σύνδεσμος Λουτρακιωτών-Περαχωριτών – «Ο Ίβκος»
Προοδευτικός εκπολιτιστικός μορφωτικός σύλλογος Περαχώρας
Πολιτιστικός σύλλογος Αγίων Θεοδώρων – «Το Πράθι»
Εξωραϊστικός & εκπολιτιστικός σύλλογος Ισθμίας
Πολιτιστικός σύλλογος Αγίων Θεοδώρων
Δήμος Βέλου – Βόχας
Πολιτιστικός και λαογραφικός σύλλογος Βόχας
Πολιτιστικός Αθλητικός σύλλογος «Μέγας Αλέξανδρος» Βραχατίου
Πολιτιστικός σύλλογος Χαλκείου
Χορευτικός και λαογραφικός σύλλογος Στιμάγκας «Θύαμις»
Πολιτιστικός σύλλογος Κρηνών
Πολιτιστικός σύλλογος γυναικών Ελληνοχωρίου
Δήμος Κορίνθου
Περιβαλλοντικός και πολιτιστικός σύλλογος Αθικίων
Πολιτιστικός σύλλογος Σολυγείας
Πολιτιστικός σύλλογος Κορινθίων «Τερψιχόρη»
Πολιτιστικός & λαογραφικός σύλλογος Ξυλοκέριζας
Ένωση Κρητών Κορινθίας «Ο Ψηλορείτης»
Σύλλογος Σαρακατσαναίων Πελοποννήσου
Καλογεροπούλειο Ίδρυμα
Κορινθιακή Εστία ιστορικών και λαογραφικών ερευνών
Πνευματικό και πολιτιστικό κέντρο Λεχαίου Δήμου Κορινθίων
Χορευτικός και λαογραφικός σύλλογος Άσσου Δήμου Κορινθίων «Η Ρέα»
Χορευτικός σύλλογος Αλμυρής «Φίλοι της παράδοσης»
Πολιτιστικός σύλλογος Ηπειρωτών «Η Πίνδος»

Μικρασιατική Στέγη Κορίνθου
Εξωραϊστικός-Πολιτιστικός σύλλογος Αλμυρής
Λαογραφική Στέγη Κορίνθου
Σύλλογος Ποντίων Κορινθίας
Σύλλογος Βορειοηπειρωτών Κορινθίας «Ο Άγιος Δονάτος»
Χορευτικός όμιλος Χίλιομοδίου
Πολιτιστικός σύλλογος Εξαμιλίων
Σύλλογος γονέων & κηδεμόνων 2 ^{ου} Δημ. Σχολείου Κορίνθου
Πολιτιστικός σύλλογος Αγίου Βασιλείου
Χορευτικά τμήματα ΚΕΠΑΠ Δήμου Κορινθίων «Ο Πήγασος»
Αθλητικός-πολιτιστικός σύλλογος Αρχαίας Κορίνθου «Ο Βελλερεφών»
Πολιτιστικός σύλλογος Αρχαίας Κορίνθου «Ο Απόλλων»
Δήμος Νεμέας
Πολιτιστικός σύλλογος Νεμέας
Πολιτιστικός σύλλογος Αρχ. Νεμέας
Πολιτιστικός σύλλογος Αρχ. Κλεωνών
Πολιτιστικός σύλλογος Πετρίου
Πολιτιστικός σύλλογος Δάφνης
Πολιτιστικός σύλλογος Καστρακίου
Χορευτικός σύλλογος Νεμέας
Σύλλογος ελληνικής παράδοσης
Μουσικοχορευτικός προοδευτικός όμιλος Νεμέας – Φλιούντα

Παράρτημα 4: Αποσπάσματα καταστατικών συλλόγων νομού Κορινθίας

ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΟ

Του Συλλόγου με την επωνυμία «**ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ**
ΕΥΛΟΚΑΣΤΡΟΥ- ΕΥΡΩΣΤΙΝΗΣ 'ΧΟΡΑΝΘΗ'»

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'

ΟΝΟΜΑ-ΙΔΡΥΣΗ-ΣΚΟΠΟΣ-ΜΕΣΑ-ΕΔΡΑ

Άρθρο 1^ο.

1) Ιδρύεται Σωματείο με την επωνυμία «**ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ**
ΕΥΛΟΚΑΣΤΡΟΥ- ΕΥΡΩΣΤΙΝΗΣ 'ΧΟΡΑΝΘΗ'».

Το σωματείο είναι μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου (ΝΠΙΔ) του άρθρου 78 του Αστικού Κώδικα.

2) Έδρα του Συλλόγου

Έδρα του Συλλόγου ορίζεται η πόλη του Ευλοκάστρου του Δήμου Ευλοκάστρου-Ευρωστίνης Κορινθίας.

Άρθρο 2ο

Σκοπός του Συλλόγου

Α. Η ενίσχυση των πολιτιστικών δρώμενων της κοινωνίας του δήμου Ευλοκάστρου-Ευρωστίνης.

Β. Η διατήρηση και διάδοση της πολιτιστικής παράδοσης και της λαϊκής τέχνης.

Γ. Η συμβολή στην πολιτιστική ανάπτυξη του τόπου.

Άρθρο 3^ο.

Μέσα πραγματοποίησης του σκοπού είναι:

Α. Η δημιουργία και λειτουργία τμήματος εκμάθησης παραδοσιακών/ δημοτικών χορών και άλλου είδους καλλιτεχνικής έκφρασης (θέατρο, εικαστικές τέχνες, φωτογραφία κλπ).

Β. Η οργάνωση μουσικοχορευτικών εκδηλώσεων, θεατρικών και λοιπών καλλιτεχνικών παραστάσεων.

Γ. Η συμμετοχή σε μουσικοχορευτικές εκδηλώσεις/ πανηγύρεις/τοπικές εορτές και λοιπές εκδηλώσεις εντός του δήμου Ευλοκάστρου- Ευρωστίνης και οπουδήποτε εντός και εκτός της Ελληνικής Επικράτειας.

Δ. Η ανάδειξη εθίμων της δημοτικής κοινότητας.

Ε. Η διοργάνωση καλλιτεχνικών εκθέσεων και εκδηλώσεων πολιτιστικού/αθλητικού/κοινωνικού ενδιαφέροντος.

α) Συνεργασία με κάθε αρμόδιο παράγοντα ή αρχή, υπηρεσία ή περιφερειακές υπηρεσίες αυτών, Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Τα παραπάνω αναφέρονται ενδεικτικά και όχι περιοριστικά.

β) Διοργάνωση ψυχαγωγικών, εκπαιδευτικών και κοινωνικών εκδηλώσεων και την προβολή αυτών μέσω των μέσων μαζικής ενημέρωσης.

γ) Συνεργασία με ραδιοφωνικές και τηλεοπτικές εκπομπές και χρήση ψηφιακής τεχνολογίας για την ενημέρωση των πολιτών.

δ) Συνεργασία με άλλα σωματεία ή ενώσεις προσώπων που λειτουργούν για παρόμοιους σκοπούς.

ε) Διοργάνωση συνεδρίων, ομιλιών και συνεστιάσεων με αντικείμενο συναφές του σκοπού του Συλλόγου.

Α/Μ 1072

ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΟ

ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΕΙΟΥ «ΛΥΚΕΙΩΝ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΔΩΝ – ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΚΙΑΤΟΥ»

Άρθρο 1

Ιδρύεται Σωματείο μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, με την επωνυμία «ΛΥΚΕΙΩΝ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΔΩΝ – ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΚΙΑΤΟΥ», με έδρα το ΚΙΑΤΟ. (1)

ΣΚΟΠΟΣ

Άρθρο 2

Σκοπός του «ΛΥΚΕΙΟΥ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΔΩΝ – ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΚΙΑΤΟΥ» είναι:

1. Η μελέτη, η επιστημονική καταγραφή, η ενδυνάμωση και διατήρηση των ελληνικών εθίμων και παραδόσεων, μέσα στα πλαίσια της εθνικής μας ζωής.
2. Η εξύψωση της Ελληνίδας, η ηθική συμπεράσπιση στη μητέρα και το παιδί και η ισότητα και ισοτιμία των φύλων.
3. Η προαγωγή του εθελοντισμού και της κοινωνικής αλληλεγγύης.

ΜΕΣΑ ΠΑ ΤΗΝ ΕΠΙΤΕΥΞΗ ΤΟΥ ΣΚΟΠΟΥ

Άρθρο 3

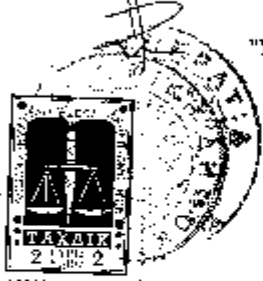
Τα μέσα για την επίτευξη του σκοπού του «ΛΥΚΕΙΟΥ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΔΩΝ – ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΚΙΑΤΟΥ» είναι:

- α- Η επιστημονική έρευνα και συλλογή εθνικών ενδυμασιών και λουτών λαογραφικών στοιχείων, η διατήρηση και η διάδοσή τους με εκδείξεις και εκδόσεις λευκιμάτων, βιβλίων, ψηφιακών δίσκων κασετών βίντεο, cd rom και dvd.
- β- Η έρευνα και συλλογή δημοτικών χορών και τραγουδιών, η καταγραφή, η πιστή διατήρηση και ευρύτερη διάδοσή τους με την διοργάνωση μουσικών εκδηλώσεων, χορών και χορευτικών επιδείξεων.
- γ- Η διοργάνωση εκθέσεων έργων της ελληνικής λαϊκής τέχνης και μέριμνα για την επικράτησή της.

(1) Το «ΛΥΚΕΙΟ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΔΩΝ – ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΚΙΑΤΟΥ», λειτουργεί από το 1997, σύμφωνα με το Καταστατικό του Κεντρικού Λυκείου Ελλάδας.

-
- δ- Η λειτουργία δανειστικής βιβλιοθήκης.
 - ε- Η διοργάνωση εκπαιδευτικών προγραμμάτων για την εκμάθηση ελληνικών παραδοσιακών χορών, παραδοσιακής μουσικής και οργάνων.
 - στ- Η διοργάνωση εκπαιδευτικών προγραμμάτων – σεμιναρίων εκπαίδευσης δασκάλων ελληνικού χορού.
 - ζ- Η διοργάνωση σεμιναρίων, συνεδρίων, παρουσιάσεων και διαλέξεων από Έλληνες και ξένους ειδικούς.
 - η- Η οργάνωση και λειτουργία ερευνητικού κατασκευής εθνικών ενδυμασιών.
 - θ- Η συστηματική ενσχόληση, παρακολούθηση, διοργάνωση συναντήσεων, ομιλιών, ημερίδων, με θέματα που σφοδρούν στα ανθρώπινα δικαιώματα, τα δικαιώματα της γυναίκας και του παιδιού και την ισότητα και την ιστιμία των φύλων.
 - ι- Η επικοινωνία με το Κεντρικό Λύκειο και τα άλλα μέλη της λυκειακής οικογένειας, σύμφωνα πάντα με το Καταστατικό του Κεντρικού Λυκείου.

Εγκρίνονται οι τρεσέ ποιήσεις
που έχουν ως περιλήψεις στο παρόν
βάσταστα της Δ/σης Δ/σης 20/2017
Κόρινθος, 15-9-2017
Ο Εφημερίτης -)

ΚΩΔΙΚΟΠΟΙΗΜΕΝΟ
ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΟ ΣΩΜΑΤΕΙΟΥ
"ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΛΟΥΤΡΑΚΙΩΤΩΝ - ΠΕΡΑΧΩΡΙΤΩΝ"
"Ο ΙΒΥΚΟΣ"

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ
ΤΙΤΛΟΣ-ΕΔΡΑ--ΣΚΟΠΟΣ
Άρθρο 1ο

Συστήνεται Σωματείο με την επωνυμία «Σύνδεσμος Λουτρακίων - Περαχωριτών "Ο Ιβυκος" με έδρα το Λουτράκι Κορινθίας.

Άρθρο 2ο

Σκοπός του Συνδέσμου είναι:

α) Η μελέτη, η παρακολούθηση, η ευασχόληση και η προσπάθεια επίλυσης των θεμάτων και ζητημάτων γενικού ενδιαφέροντος και αναγκών ιεράς φύσης του Δήμου Λουτρακίου - Περαχωρας, του Νομού Κορινθίας.

β) Η προαγωγή της ανθρώπινης δράσης στην περιφέρεια αυτή σ' όλα τα επίπεδα, όπως είναι το οικονομικό, το κοινωνικό, το πολιτιστικό, το μορφωτικό, το τουριστικό κ.λπ.

γ) Η παροχή κάθε δυνατής βοήθειας και εξυπηρέτησης στους κατοίκους της περιφέρειας αυτής και μάλιστα ο' αυτούς που ανήκουν στις απορρώτερες τάξεις.

δ) Η προφύλαξη από την καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος του τόπου μας, όπως είναι το απαραίτητο σε φυσική αξία δάσος των Γερανείων, οι ακτές μας και κυρίως το θείο Δώρο του τόπου μας, το νερό, τόσο το ιαματικό, όσο και το επιτραπέζιο.

ε) Τέλος σκοπός του Συνδέσμου είναι τα μέλη του να καλλιεργήσουν στενότερες ανθρώπινες σχέσεις και επαφή μέσα σε πνεύμα ιεράτης και αλληλεγγύης, ηθικής αλληλοϋποστήριξης και ανώτερης κοινωνικής προαγωγής.

Άρθρο 3ο

Για να πετύχει τους σκοπούς αυτούς ο Σύνδεσμος, θα έρχεται σε επαφή και συνεργασία με όλα τα αρμόδια ιδρύματα και τις αρμόδιες αρχές, θα οργανώνει διαλέξεις, ομιλίες, συγκεντρώσεις, εκδρομές, όπως και καλλιτεχνικές για την πνευματική καλλιτεχνική και κοινωνική καλλιέργεια και ενημέρωση των κατοίκων του Δήμου μας. Στο σημείο αυτό τονίζουμε ιδιαίτερα ότι θα είναι πρώτος μας σκοπός η διατήρηση, η προφύλαξη, η προβολή και παρουσίαση της παράδοσης του τόπου, προς την οποία αισθανόμαστε μεγάλο σεβασμό και αγάπη.

Άρθρο 4ο

Ο Σύνδεσμος είναι τελείως ξένος με κάθε πολιτική. Γι' αυτό απαγορεύεται να παίρνει οποιαδήποτε θέση άμεσα ή έμμεσα στους πολιτικούς και κομματικούς αγώνες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΜΕΛΗ

Άρθρο 5ο

Τα μέλη του Συνδέσμου είναι τακτικά και επίτιμα και από τα δύο φύλλα αδιακρίτως.

Άρθρο 6ο

Μπορούν να γίνουν τακτικά μέλη όσοι έχουν την Ελληνική ιθαγένεια και υπηκοότητα έχουν συμπληρωμένο το 18ο έτος της ηλικίας τους και διαμένουν τουλάχιστον επί 15ετία στο Δήμο μας.

Πάντως κάθε μέλος ανεξάρτητα αν πληροί τους παραπάνω όρους δεν θα γράφεται αμέσως σαν τακτικό μέλος του Συνδέσμου, αλλά η αίτησή του θα περνά από την κρίση της αρμόδιας επιτροπής.

Επίτιμα μέλη: Τέτοια μέλη είναι εκείνα που έχουν την Ελληνική ή άλλη υπηκοότητα και τα δέχεται ο Σύνδεσμος σε ένδειξη τιμής. Τα μέλη αυτά είναι άνθρωποι που έχουν διαπρέψει στη ζωή, στα γράμματα, στις επιστήμες, στις τέχνες κ.λπ. ή προσέφεραν ιδιαίτερες υπηρεσίες στην Κοινωνία ή εργάστηκαν με ιδιαίτερο ζήλο και απόδοση για τους σκοπούς του Συνδέσμου.

Παράρτημα 5: Συνεντεύξεις

Συνέντευξη 1

Γ.Π.: Τι ηλικία έχεις;

IB 1: Λοιπόν, είμαι 32 χρονών.

Γ.Π.: Ποιο είναι το επίπεδο των σπουδών σου;

IB 1: Έχω τελειώσει πανεπιστήμιο στην Αθήνα, το Μετσόβιο, εεε, οπότε τριτοβάθμια.

Γ.Π.: Πού κατοικείς;

IB 1: Κατοικώ στο Λουτράκι, εεε ... αυτό.

Γ.Π.: Ποια είναι η οικογενειακή σου κατάσταση;

IB 1: Είμαι μόνη μου, αυτό, ελεύθερη... (γελάει).

Γ.Π.: Ποιο είναι το επάγγελμά σου;

IB 1: Επάγγελμα ... αυτή τη στιγμή εργάζομαι σε μία εταιρεία που λέγεται teleperformance και είμαι ... τηλεφωνικό κέντρο στην ουσία.

Γ.Π.: Έχεις ελεύθερο χρόνο;

IB 1: Τώρα πια όχι ιδιαίτερα, σε γενικές γραμμές έχω τα Σαββατοκύριακα σε ελεύθερο χρόνο και ότι καταφέρνουμε και ξεκλέβουμε τις καθημερινές...

Γ.Π.: Με ποιες δραστηριότητες ασχολείσαι στον ελεύθερό σου χρόνο;

IB 1: Ωραία. Στον ελεύθερό μου χρόνο ασχολούμαι με στίβο, αυτή την περίοδο έχει μείνει λίγο στην άκρη, εεε, αρκετές φορές την εβδομάδα, τρεις με τέσσερις, κανέναν αγώνα τα Σαββατοκύριακα που πηγαίνω και τρέχω, εεε, ασχολούμαι με συναυλίες, πηγαίνω ιδιαίτερα, στον ελεύθερο μου χρόνο, έτσι, για έξτρα ... πνευματική διασκέδαση, εεε, οι εξόδους μ' αρέσουνε πολύ, οι βόλτες έξω σε ό,τι και να είναι αυτό, και εννοείται οι παραδοσιακοί, ο χορός.

Γ.Π.: Μάλιστα. Στο χορό, πόσο χρόνο αφιερώνεις την εβδομάδα;

IB 1: Λοιπόν, είναι ανάλογα τις χρονιές, το εξάμηνο, εξαρτάται, αλλά ένα μίνιμουμ είναι περίπου ... δύο με τρεις ώρες την εβδομάδα.

Γ.Π.: Πόσο καιρό συμμετέχεις σε τμήματα εκμάθησης ελληνικών παραδοσιακών χορών;

IB 1: Ωραία, είμαι στην έβδομη μου χρόνια πλέον, επτά χρόνια.

Γ.Π.: Εεε, για το σύλλογο που συμμετείχες, πώς ενημερώθηκες ...για τους ... για το σύλλογο που πρωτοξεκίνησες, μάλλον.

IB 1: Αρχικά πρωτοξεκίνησα σε πολύ μικρή ηλικία, βεβαίως αυτό είναι μία μικρή παρένθεση, όταν ήμασταν στο Βέλγιο, ήταν έτσι ... σαν κλασικοί Έλληνες του

εξωτερικού, υπήρχε πάντα το στοιχείο του παραδοσιακού, και εμείς όντας από ποντιακή οικογένεια, εγώ ήμουνα πολύ μικρή, σε ηλικία τώρα επτά-οχτώ χρονών, έκανα 2-3 χρόνια ποντιακούς χορούς. Οπότε στην ουσία, αρχικά, η πρώτη επαφή ήταν υποχρεωτική επαφή, από την πλευρά της οικογένειας, δεν ήταν συχνό ... δεν πηγαίναμε συχνά, ήταν μία φορά το μήνα, δύο, όταν μπορούσαμε, αυτό. Τώρα στην ενήλικη φάση πλέον, ξεκίνησα ... εεε, στην Αθήνα, την πρώτη φορά που αποφάσισα να συμμετέχω σε ένα σύλλογο, τυχαία, απλά είπα στη μάνα μου ότι μου αρέσουν παραδοσιακοί, και μου είπε έχει ο δήμος μας εδώ πέρα, αν θέλεις πάμε να δούμε παρέα. Οπότε η πρώτη δοκιμή ήταν εκεί, ήταν στο δήμο Αθηνών, στην Ευελπίδων, δίπλα που κάναμε, μετά, όταν ήρθα εδώ πέρα πλέον να ζήσω στην Κορινθία, ξεκίνησα από τον Ίβυκο, βασικά ξεκίνησα από το Μελαγκάβι, το οποίο βρίσκεται στο Λουτράκι, με χοροδιδάσκαλο τον κύριο Καρφή, και, μετά, συνέχισα στο ... στον Ίβυκο και πήγα και σε αρκετούς άλλους συλλόγους.

Γ.Π.: Πολύ ωραία. Τι σκέφτεσαι όταν ακούς τη λέξη χορός;

IB 1: Πολλά. Γενικά ο χορός, έτσι, προκαλεί μία ωραία αίσθηση, ότι θα πάμε εκεί, να αδειάσει το μυαλό μας, να ηρεμήσει η ψυχή μας και να κάνουμε κάτι που το αγαπάμε και μας αρέσει. Η σκέψη και ... αυτό το συναίσθημα, το ότι κρατιόμαστε όλοι, χέρι-χέρι, σε έναν κύκλο και μπορώ να εκφράσω τα εσώψυχά μου με τα τραγούδια που θα ακουστούνε, εεε, και τα πόδια μου και το πνεύμα μου και όλα, αυτό, για μένα αυτό είναι ο χορός, είναι, δηλαδή, ξεχνάμε ότι άλλο υπάρχει και γεμίζουμε μπαταρίες ξανά.

Γ.Π.: Γιατί αποφάσισες να παρακολουθήσεις μαθήματα ελληνικών παραδοσιακών χορών;

IB 1: Ωραία, σε αυτό το ερώτημα, μία μικρή παρένθεση, η ιστορία του πώς ξεκινάει, τέλος πάντων, η επαφή με τους παραδοσιακούς. Όντως, μικρή, εντάξει, κλασική αποστροφή από τους παραδοσιακούς, δηλαδή, κακός χοροδιδάσκαλος, αγχωτικές καταστάσεις, πολύ μικρή, δεν θέλαμε να πάμε, οπότε το απέρριψα παντελώς από τη ζωή μου. Για πολλά χρόνια απέρριψα την ελληνική μουσική, κάθε είδους, δηλαδή, τίποτα απλά, καμία επαφή, και μετά, μία χρονιά, πήγαμε διακοπές με την παρέα μου, με τους συμφοιτητές μου τότε, στην Ικαρία. Πάμε στην Ικαρία, ε, πηγαίνουμε σε ένα γλέντι, φτάνουμε στο γλέντι, χορεύουν όλοι... Πάμε και εμείς στο τσακίρ κέφι να πιαστούμε και δεν μπορούμε να σταυρώσουμε ... τίποτα ... βήμα... αλλά, ο χορός συνεχίζεται, είναι ένα γλέντι που κρατά μέχρι τις 7-8 το πρωί, όλοι χορεύουν όλο το βράδυ, και, εσύ πασχίζεις μέσα στον κύκλο, προσπαθείς να χορέψεις έναν "Ικαριώτικο" και δεν καταφέρνεις τίποτα, και όταν γύρισα από την Ικαρία, είπα,

ωραία, εγώ αυτό το πράγμα, δε θα το ξαναζήσω, δηλαδή να βλέπω όλο τον κόσμο να το φχαριστιέται και να το ζω έτσι, μισό! Θέλω και εγώ να μάθω παραδοσιακούς χορούς! Και κάπως έτσι ... πλέχτηκε το εγκώμιο και αποφάσισα να ασχοληθώ με τους παραδοσιακούς. Από αυτό το τέλειο γλέντι που συνάντησα και το ελληνικό πνεύμα που δεν το είχα καθόλου μέσα στο μυαλό μου, δεν το υπολόγιζα καθόλου ότι θα το συναντούσα στην Ελληνική πραγματικότητα.

Γ.Π.: Ενδιαφέρον. Ήταν ίσως και κάποιος άλλος λόγος που σε οδήγησε σε αυτή την απόφαση, να παρακολουθήσεις μαθήματα ελληνικών παραδοσιακών χορών;

IB 1: Αρχικά, αυτό ήτανε. Μετά, η αλήθεια είναι ότι, νόμιζα ότι, θα ήταν κατά πολύ λιγότερο, δηλαδή, εγώ έχοντας, έχοντας μεγαλώσει στο εξωτερικό, στο Βέλγιο, δεν είχα μία πολύ σωστή εικόνα και του τι είναι το γλέντι και το παραδοσιακό, είχα μόνο την εικόνα ότι πηγαίνουμε στο πανηγύρι του χωριού το καλοκαίρι, το οποίο είναι φρίκη, κλαρίνα στο διαπασών, και, ποιότητα πολύ μέτρια, θα έλεγα, έως χαμηλή. Οπότε, μπαίνοντας στους παραδοσιακούς συλλόγους, ανακάλυψα ότι είναι τεράστιο το φάσμα της ελληνικής μουσικής και της δημοτικής και το τι μπορείς να συναντήσεις, είναι ... πρωτ... καινούργια γνωρίσματα και ακούσματα, δεν υπήρχαν, δηλαδή, όλες αυτές οι περιοχές που συνάντησα, δεν το ήξερα ότι υπήρχαν. Οπότε όσο πιο πολύ καθόμουνα, τόσο πιο πολύ ενθουσιαζόμουνα, και είναι και το κομμάτι ότι πεισμώνεις, γιατί είναι πολύ δύσκολα, όταν δεν έχεις ξανασχοληθεί με τους παραδοσιακούς, και θέλεις να αποδείξεις στον εαυτό σου ότι είσαι ικανός να τα διεκπεραιώσεις όλα αυτά, είναι ένας συνδυασμός όλων αυτών των πραγμάτων.

Γ.Π.: Νομίζω μου απάντησες και στην επόμενη ερώτηση μου, που ήτανε, που είναι μάλλον, γιατί συνεχίζεις να παρακολουθήσει ελληνικούς παραδοσιακούς χορούς;

IB 1: Ναι, ναι.

Γ.Π.: Πιστεύω ότι αυτό που είπες πριν, εεε, απαντάει και σε αυτό το ερώτημα. Έχεις κάτι ακόμα να προσθέσεις σε αυτό;

IB 1: Εεε, ναι. Σίγουρα έχω να προσθέσω ότι ... είμαι ... αυτός ο πλούτος ... μου ... μου δίνει και όρεξη να μάθω περισσότερα για την παράδοσή μας, κίνητρο που δεν είχα πριν από τους παραδοσιακούς, δηλαδή, να καταλάβω το πώς ήταν η Ελλάδα τα παλιότερα χρόνια, τους παλιότερους αιώνες, το τι τεράστια παράδοση έχουμε και γενικά μας έχουνε δώσει αυτές οι παλιές γενιές, όλα αυτά τα ανακαλύπτω σιγά-σιγά, δηλαδή, ακόμα και τώρα, επτά χρόνια μετά, έχω να πω ότι είναι πολύ μικρή η εικόνα που έχω του τι... του τι ήτανε η ελληνική παράδοση.

Γ.Π.: Τι σου αρέσει, όταν παρακολουθείς μαθήματα ελληνικών παραδοσιακών χορών;

IB 1: Ωραία. Ok. Καλά, προφανώς, μου αρέσει ... ο δάσκαλος και ο τρόπος που μας διδάσκει, γιατί βρίσκω ότι, εεε, πώς να το πω, εεε, είναι ακριβώς αυτό που θέλω, είναι ό,τι θέλω ας πούμε, να έχω, δηλαδή, πολλή πειθαρχία και πολύ σωστή εκμάθηση, μου παρέχει όλο αυτό το κομμάτι, και επίσης είναι αυτό το συναίσθημα, του όταν ακούω αυτή τη μουσική, κάτι ξυπνάει μέσα σου και θέλεις, θέλεις να χορέψεις. Δηλαδή, μόνο όμορφα και θετικά συναισθήματα, όσο σκασμένη και να είμαι, δεν είναι πρόβα που θα πω, ώχου τι κάνουμε, ξανά τα ίδια και τα ίδια, μου βγάζει έτσι μια, μια γαλήνη, μια αγαλλίαση...

Γ.Π.: Ωραία. Τι δεν σου αρέσει όταν παρακολουθείς μαθήματα ελληνικών παραδοσιακών χορών;

IB 1: Ok. Εεε, τι δεν μου αρέσει. Σίγουρα, δεν μου αρέσει ... το γεγονός ότι δεν είμαι μόνη μου, δηλαδή, ναι μεν είναι το θετικό το ότι είμαστε όλοι μαζί, αλλά το αρνητικό κομμάτι είναι ότι ... συναντάς όλους τους ανθρώπους της κοινωνίας, είναι μια μικρή κοινωνία στην ουσία, οπότε μπορείς να συναντήσεις ανθρώπους δίπλα σου, οι οποίοι, μπορεί να μην ξέρουν να χορεύουν, μπορεί να μη θέλουν να τους βοηθήσεις, μπορεί να θέλουν να σου επιβάλλονται, οπότε, αυτό το κομμάτι με προβληματίζει πάρα πολύ, ναι. Δεν, δεν με ενοχλεί καθόλου να έχω ανθρώπους δίπλα μου οι οποίοι το θέλουν όσο κι εγώ και, απλά, θα προσπαθήσουμε ο ένας να αφήσουμε το χώρο στον άλλον και να συνυπάρχουμε, αλλά αυτοί που προσπαθούν να σου επιβληθούν, με τον καλό ή με τον κακό τρόπο, μπορούν ή δεν μπορούν να χορέψουν ή όχι, αυτό το κομμάτι δεν μου αρέσει.

Γ.Π.: Τι σε εμποδίζει να παρακολουθήσεις μαθήματα ελληνικών παραδοσιακών χορών;

IB 1: Τι με εμποδίζει; Ο χρόνος σίγουρα! Παίζει ένα μεγάλο ρόλο. Δηλαδή, άμα δεν έχω χρόνο δεν θα μπορώ να παρακολουθώ. Αυτό είναι το μοναδικό που θα μπορούσε να με εμποδίσει!

Γ.Π.: Τι αισθάνεσαι όταν χορεύεις;

IB 1: Ok. Αισθάνομαι ότι, είμαι με μία ομάδα, αλλά συγχρόνως κάνω κάτι για τον εαυτό μου, δηλαδή, αισθάνομαι αυτήν την ... αυτό το αίσθημα ότι εκπληρώνω κάτι για μένα που με κάνει να νιώθω καλύτερα σαν άνθρωπο, είναι κάτι που με εκφράζει στο 100%. Όλα τα άλλα πράγματα μπορεί να τα κάνεις υποχρεωτικά, την δουλειά, τις υποχρεώσεις, το οτιδήποτε, ο χορός σε κάνει να αισθάνεσαι ότι είναι, εμένα προσωπικά, το 100% αυτού που θέλω να κάνω εκείνη τη στιγμή.

Γ.Π.: Τι άλλαξε στην καθημερινότητά σου, μέσα από την ενασχόλησή σου με τον ΕΠΧ;

IB 1: Ωραία. Εεε, τι άλλαξε... Λοιπόν, ορίζεις καλύτερα, τον χώρο στον οποίο βρίσκεσαι, δηλαδή, ας πούμε, εγώ προσωπικά που ήμουνα λίγο σκουντούφλης άνθρωπος και, δεν πολύ πρόσεχα που περπατούσα, πώς κινούμουνα στο χώρο, τώρα έχω μία πολύ καλύτερη αίσθηση του χώρου που βρίσκεται γύρω μου, αυτό το κομμάτι σίγουρα έχει αλλάξει την καθημερινότητά μου. Ότι πλέον, όταν θα βάλει στο ραδιόφωνο ελληνική μουσική και θα πετύχω παραδοσιακούς, θα κάτσω να ακούσω μία εκπομπή, κάτι που πριν επτά χρόνια δεν θα το 'κάνα για κανένα λόγο. Ήτανε κάτι, το τελείως κουφό και παρανοϊκό για μένα! Εεε, και ότι ... με κάνει να αγαπάω την Ελλάδα και τον τόπο μου πιο πολύ, βασικά κυρίως τον τόπο μου, τον εκτιμάω πολύ περισσότερο.

Γ.Π.: Θα έλεγες λοιπόν ότι σε ωφέλησε η ενασχόλησή σου με τον ΕΠΧ;

IB 1: 100%!

Γ.Π.: Σε ποιους τομείς, μπορείς να μου το εντοπίσεις;

IB 1: Ωραία. Με ωφέλησε ... σε αυτό που αισθάνομαι εγώ σαν άνθρωπος, με κάνει να αισθάνομαι πιο ολοκληρωμένη, με κάνει να αισθάνομαι πιο κοντά στις ρίζες μου, απορίες που είχα παλαιότερα, δηλαδή του ... λίγο αυτό το γεγονός ότι αισθάνεσαι χαμένος στον 21ο αιώνα, σου αρέσει η μουσική που ακούς, σου αρέσουν πολλά πράγματα, το όλο αυτό που βιώνεις, αλλά κάτι έλειπε, κάτι έλειπε από μένα, και αυτό το ανακάλυψα με τους παραδοσιακούς, με έκανε να αισθανθώ πιο κοντά στο τι πραγματικά είμαι και από πού πραγματικά προέρχομαι, αυτό είναι που με κέρδισε πολύ, και που με κάνει να αισθάνομαι στην καθημερινότητά μου πιο ήρεμη, ψυχικά, το γεγονός ότι ξέρω ότι έχω κάτι από πίσω μου, ότι δεν ήρθα από το πουθενά, από κάπου ήρθα και κάτι θα ... θα μεταδώσουμε και εμείς και θα μεταλαμπαδεύσουμε και στους επόμενους. Αυτή η αίσθηση είναι που δίνει ο παραδοσιακός χορός!

Γ.Π.: Ωραία. Πού σου είναι χρήσιμα όσα μαθαίνεις στο χορευτικό σύλλογο;

IB 1: Ωραία. Εεε, σίγουρα ... σίγουρα στο κομμάτι ότι ... δουλεύω σε μια εταιρεία, φερειπείν, που είναι μόνο με ξένους, και στην προηγούμενη δουλειά που ήμουνα, εργαζόμουνα μόνο με ξένους, ήμουνα σε ξενοδοχεία και τώρα είμαι σε αυτή την εταιρεία, σε γαλλόφωνο παράρτημα, εεε, με βοηθάει πάρα πολύ ... με φίλους, γνωστούς ... εεε, να τους ... που δεν είναι από την Ελλάδα, να τους εξηγήω τι εστί Ελλάδα, και τι εστί Ελλάδα, με την παράδοση της και με τη μουσική της, δηλαδή, μπορώ να δώσω και να προσφέρω αυτό τον έξτρα πλούτο που έχουμε και να δίνω μία διαφορετική Ελλάδα σε αυτούς τους ανθρώπους, και ... αυτό το συναίσθημα είναι, πραγματικά, πολύ υπέροχο, το να μπορείς να δείχνεις κάτι το οποίο είναι ... είναι κρυμμένο, στην ουσία, κάποιος που θα ρθει εδώ πέρα, δεν θα το δει με την πρώτη

ματιά, όπως έπαθα και εγώ όταν ήρθα στην Ελλάδα, η πρώτη ματιά είναι πολύ διαφορετική, αλλά όταν σκάβεις και βρίσκεις αυτό το θησαυρό, γιατί πραγματικά είναι θησαυρός, εεε, αυτό, αυτό σίγουρα είναι ένα κομμάτι. Εεε ... τώρα ... κάτι άλλο πάνω σε αυτό...

Γ.Π.: Ποιοι είναι οι στόχοι σου σε σχέση με το χορό;

IB 1: Ok. (γελάει) Οι στόχοι ... νομίζω είναι οι στόχοι κάθε χορευτή, είναι να φτάσει σε ένα ... σε ένα maximum χορών, να μάθεις όσο περισσότερους χορούς μπορείς, και να ... το ξεζουμίσεις το θέμα, δηλαδή, να μπορέσεις να πεις ότι ... είμαι ικανή να ακούσω έναν χορό και να τον χορέψω και να αισθάνομαι τον εαυτό μου ελεύθερο σε κάθε χορό που κάνει, όχι ότι ... μου κάνουν χοροδιδασκαλία, ότι σαν ολοκληρωμένος άνθρωπος χορεύω, ελεύθερη και ανεξάρτητη από ... όλο το δασκάλεμα που υπάρχει από πίσω, ότι εκφράζω μόνο πνεύμα και ψυχή εκείνη τη στιγμή.

Γ.Π.: Θα πρότεινες σε άλλους να ασχοληθούν με τον ΕΠΧ και γιατί;

IB 1: Εννοείται! Αυτή είναι μία πρόταση που γίνεται αρκετά συχνά, σε όλους τους κοντινούς μου γύρω μου, γιατί ... γιατί είναι αυτή ... αυτή η ολοκλήρωση και αυτό το υπέροχο συναίσθημα που έχεις τόσα πολλά να ανακαλύψεις και είναι αστείρευτη γνώση, δεν σταματάει ποτέ. Εμένα πάντως, προς αυτό το κομμάτι βρίσκεται, και ως προς το κομμάτι ότι τα γλέντια είναι κάτι το μοναδικό, σαν τα γλέντια των παραδοσιακών χορών, τα μεγάλα που συναντιούνται χορευτές από όλη την Ελλάδα, δεν ... δεν υπάρχει κάτι αντίστοιχο! Δηλαδή, κάτι να σε κάνει τόσο πηγαία ... γεμάτη, τέλος πάντων, εγώ, σε όποιον βρεθώ και όπου σταθώ, γενικά πάντα ... πάντα προτείνω παραδοσιακούς χορούς σε όλο τον κόσμο, γιατί είναι τόσο πλούσιοι, που ότι και είδος μουσική να σου αρέσει, κάπου θα βρεις κάτι να σε εκφράζει.

Γ.Π.: Ωραία. Αν δεν έχεις κάτι ακόμα να προσθέσεις, εεε, κλείνουμε εδώ τη συνέντευξή μας, τελειώσαμε. Σε ευχαριστώ πολύ για τη συμμετοχή σου!

IB 1: Εγώ ευχαριστώ πολύ!

Γ.Π.: Και θα σε ενημερώσω για τα αποτελέσματα της έρευνάς μου.

IB 1: Τελεία, ήταν πολύ επικοινωνιακή συνέντευξη...

Γ.Π.: Ευχαριστώ!

Συνέντευξη 2

Γ.Π.: Τι ηλικία έχεις;

IB 2: 29. Θα μπορούσα να μην το απαντήσω αυτό ... (γέλια).

Γ.Π.: Ποιο είναι το επίπεδο των σπουδών σου;

IB 2: Ανώτατο, πανεπιστήμιο έχω τελειώσει, φαρμακευτική.

Γ.Π.: Πού κατοικείς;

IB 2: Λουτράκι.

Γ.Π.: Ποια είναι η οικογενειακή σου κατάσταση;

IB 2: Άγαμη.

Γ.Π.: Και ποιο είναι το επάγγελμά σου;

IB 2: Φαρμακοποιός.

Γ.Π.: Έχεις ελεύθερο χρόνο;

IB 2: Έχω.

Γ.Π.: Με ποιες δραστηριότητες ασχολείσαι στον ελεύθερό σου χρόνο;

IB 2: Λοιπόν, ασχολιέμαι με τη μουσική, εεε, σπουδάζω βυζαντινή μουσική και πολιτική λύρα, εεε, και κάνω και γυμναστική, και το χορό.

Γ.Π.: Άρα λοιπόν και ο χορός είναι μία από τις δραστηριότητες, ο ελληνικός παραδοσιακός χορός.

IB 2: Ο ελληνικός παραδοσιακός χορός.

Γ.Π.: Πόσο χρόνο αφιερώνεις στο χορό την εβδομάδα;

IB 2: Αφιερώνω... μιάμιση ώρα, όση έρχομαι στο μάθημα.

Γ.Π.: Πόσο καιρό συμμετέχεις σε τμήματα εκμάθησης ελληνικών χορών;

IB 2: Ένα χρόνο και κάτι.

Γ.Π.: Πώς ενημερώθηκες για την ύπαρξη του χορευτικού συλλόγου;

IB 2: Πάντα την ήξερα στο Λουτράκι, είναι ο πιο γνωστός σύλλογος.

Γ.Π.: Αυτός είναι ο λόγος που τον επέλεξες ... το συγκεκριμένο σύλλογο;

IB 2: Ναι, ναι, γιατί τον ήξερα από παλιά και είχε μία ιστορία και ήξερα ότι είναι καλός σύλλογος και είπα να συμμετάσχω εδώ.

Γ.Π.: Τι σκέφτεσαι όταν ακούς τη λέξη χορός;

IB 2: Τι σκέφτομαι; Εεε ... Βασικά είναι σαν διασκέδαση για μένα, είναι η έκφραση ... των συναισθημάτων που αισθάνομαι όταν ακούω τη συγκεκριμένη μουσική, αυτό.

Γ.Π.: Ωραία. Γιατί αποφάσισες να παρακολουθήσεις μαθήματα ελληνικών παραδοσιακών χορών;

IB 2: Αποφάσισα γιατί πάντα μου άρεσε, απλά δεν είχα την ... δυνατότητα ή την ευκαιρία, αν θέλετε καλύτερα, παλιότερα να ξεκινήσω και έτσι πειραματικά, επειδή

ασχολιόμουν ήδη με τη παραδοσιακή μουσική, ήθελα ... πιστεύω ότι επιπλέον θα με βοηθούσε και αυτό, εεε, ο χορός δηλαδή στην πιο ευρεία μου ... κατανόηση της μουσικής.

Γ.Π.: Γιατί συνεχίζεις να παρακολουθείς μαθήματα ελληνικών παραδοσιακών χορών;

IB 2: Γιατί συνεχίζω; Καταρχάς μόλις ξεκίνησα (γελάει), δεν έχω πολύ καιρό, εεε, συνεχίζω γιατί μου αρέσει και ξεσκάω και μου αρέσει, διασκεδάζω ...

Γ.Π.: Ωραία. Είναι κάτι, μάλλον, τι σου αρέσει όταν παρακολουθείς μαθήματα ελληνικών παραδοσιακών χορών;

IB 2: Τι μου αρέσει; Εεε, μου αρέσει που περνάω καλά! (γελάει).

Γ.Π.: Τι δεν σου αρέσει όταν παρακολουθήσει μαθήματα ελληνικών παραδοσιακών χορών;

IB 2: Δεν νομίζω ότι είναι κάτι που δεν μου αρέσει.

Γ.Π.: Ωραία. Τι αισθάνεσαι όταν χορεύεις;

IB 2: Τι αισθάνομαι όταν χορεύω; Εεε ... Χαρά, με μία λέξη χαρά.

Γ.Π.: Άλλαξε κάτι στην καθημερινότητά σου μέσα από την ενασχόλησή σου με το ελληνικό παραδοσιακό χορό;

IB 2: Στην καθημερινότητά μου, όχι, όχι.

Γ.Π.: Σε ωφέλησε η ενασχόλησή σου με τον ελληνικό παραδοσιακό χορό;

IB 2: Πιστεύω ότι με ωφέλει, ναι, ε, βασικά με έχει ωφελήσει που μαθαίνω ελληνικούς παραδοσιακούς χορούς και με βοηθάει στο να μάθω να χορεύω, που δεν ήξερα καθόλου, δεν είχα κάποια...

Γ.Π.: Πού σου είναι λοιπόν χρήσιμα όσα μαθαίνεις στο χορευτικό σύλλογο;

IB 2: Μου είναι χρήσιμα, εεε ... σε κάποια περίπτωση που θα βρεθώ ξέρω 'γω είτε είναι γάμος είτε βάπτιση είτε οποιαδήποτε άλλη ... ή παράσταση που κάνουμε και εμείς, με βοηθάει στο να χορεύω και να εκφράζω αυτό που αισθάνομαι.

Γ.Π.: Ποιοι είναι οι στόχοι σου σε σχέση με το χορό;

IB 2: Σε σχέση με το χορό; Οι στόχοι μου είναι, ο στόχος μου μάλλον είναι, να... να το κατέχω καλά, αυτό θέλω, κάτι που θα μου πάρει πολύ χρόνια, πολύ χρόνο, αλλά αυτός είναι ο στόχος μου.

Γ.Π.: Ωραία. Θα πρότεινες σε άλλους να ασχοληθούν με τον ελληνικό παραδοσιακό χορό και γιατί;

IB 2: Θα το πρότεινα μόνο στην περίπτωση που ταιριάζει στον χαρακτήρα κάποιου γιατί δεν το έχουν όλοι αυτό, δηλαδή, εμένα, ας πούμε, είμαι λίγο έξω άνθρωπος και μου αρέσει, ο χορός, σε γνωστούς μου, για παράδειγμα, δεν τους πηγαίνει καθόλου, δεν μπορούν να χορέψουν, τους φαίνεται και δύσκολο και δεν το θέλουνε κιόλας,

πιστεύω ότι είναι πιο πολύ θέμα χαρακτήρα, οπότε θα το πρότεινα μόνο σε εκείνους που πιστεύω ότι ... τους αρέσει και το θέλουν.

Γ.Π.: Ωραία. Έχεις κάτι ακόμη να προσθέσεις πριν κλείσουμε τη συνέντευξή μας;

IB 2: Όχι.

Γ.Π.: Ωραία. Ολοκληρώσαμε λοιπόν. Σε ευχαριστώ πολύ για τη συμμετοχή σου ...

IB 2: Τίποτα, τίποτα. Να 'στε καλά, χάρηκα.

Γ.Π.:... και θα σε ενημερώσω για το αποτέλεσμα της έρευνας μου.

Συνέντευξη 3

Γ.Π.: Ξεκινάμε. Τι ηλικία έχεις;

IB 3: 42.

Γ.Π.: Ποιο είναι το επίπεδο των σπουδών σου;

IB 3: Έχω τελειώσει τουριστικά επαγγέλματα και αυτή τη στιγμή εργάζομαι ... σαν προϊστάμενος σε τμήμα κρατήσεων.

Γ.Π.: Πού κατοικείς;

IB 3: Στο Λουτράκι.

Γ.Π.: Η οικογενειακή σου κατάσταση ποια είναι;

IB 3: Είμαι διαζευγμένη και έχω δύο γιους.

Γ.Π.: Έχεις ελεύθερο χρόνο;

IB 3: Προσπαθώ και εξοικονομώ ελεύθερο χρόνο, σε καθημερινή βάση.

Γ.Π.: Με ποιες δραστηριότητες ασχολείσαι στον ελεύθερό σου χρόνο;

IB 3: Κάνω γιόγκα και χορούς, παραδοσιακούς χορούς.

Γ.Π.: Άρα λοιπόν ο ελληνικός παραδοσιακός χορός είναι μία από τις δραστηριότητες. Πόσο χρόνο αφιερώνεις στον ελληνικό παραδοσιακό χορό την εβδομάδα;

IB 3: Δυστυχώς μόνο μιάμιση ώρα, γιατί μιάμιση ώρα διαρκεί η πρόβα μας.

Γ.Π.: Πόσο καιρό συμμετέχεις σε τμήματα εκμάθησης ελληνικών παραδοσιακών χορών;

IB 3: Ξεκίνησα το 2005. Εεε, μετά από δέκα ακριβώς χρόνια έκανα μία διακοπή και συνέχισα πάλι φέτος.

Γ.Π.: Πώς ενημερώθηκες για την ύπαρξη του χορευτικού συλλόγου;

IB 3: Από φίλους, από φίλους, φίλοι ίδρυσαν σύλλογο για παραδοσιακούς χορούς το 2005 και χωρίς να έχω καμία εμπειρία, αποφάσισα να συμμετάσχω.

Γ.Π.: Και γιατί τον επέλεξες το συγκεκριμένο σύλλογο;

IB 3: Γιατί ήταν οι φίλοι μου απλά, και ήθελα να τους βοηθήσω επειδή κάνανε ένα ξεκίνημα, θεώρησα ότι ήταν σωστό να τους βοηθήσω.

Γ.Π.: Όταν ακούς τη λέξη χορός, τι σκέφτεσαι;

IB 3: Αστείρευτη γνώση. Αυτό που έχω διαπιστώσει από τότε που ξεκίνησα να χορεύω είναι, ότι ποτέ δεν τα μαθαίνεις όλα, χορεύω τόσα χρόνια και ακόμα, υπάρχουν χοροί που μαθαίνω και που δεν ήξερα την ύπαρξή τους.

Γ.Π.: Σκέφτεσαι κάτι ακόμη;

IB 3: Κάτι ακόμη; Τι εννοείτε;

Γ.Π.: Σε σχέση με το χορό. Σκέφτεσαι κάτι ακόμη όταν ακούς το χορό, τη λέξη χορός;

IB 3: Εεε, το χορό τον έχω επιλέξει αναζητώντας να κάνω κάποιο χόμπι, να γεμίσω τον ελεύθερό μου χρόνο δημιουργικά και είναι κάτι που πραγματικά με γεμίζει.

Γ.Π.: Γιατί αποφάσισες λοιπόν να παρακολουθήσεις μαθήματα ελληνικών παραδοσιακών χορών, μπορείς να σκεφτείς κάποιους λόγους για τους οποίους αποφάσισες να παρακολουθήσεις μαθήματα;

IB 3: Ναι. Ο πρώτος λόγος, όπως είπα πριν, είναι να γεμίσω τον ελεύθερο μου χρόνο, δεύτερον, ήθελα να είναι κάτι δημιουργικό, κάτι που να με κάνει να νιώθω καλά, κάτι που να αποκτώ γνώσεις μέσα από αυτό, εεε ... και να μάθω και για την παράδοση της Ελλάδος, από πού προκύπτουν, από πού προέρχονται όλοι αυτοί οι χοροί, εεε, την ιστορία τους, τα έθιμα της Ελλάδος, αυτός είναι ο βασικός λόγος.

Γ.Π.: Γιατί συνεχίζεις να παρακολουθείς μαθήματα ελληνικών παραδοσιακών χορών;

IB 3: Γιατί δεν έχω βαρεθεί, γιατί ... με γεμίζει πάρα πολύ το συγκεκριμένο χόμπι και θεωρώ ότι υπάρχουν πάντα πράγματα που μαθαίνουμε.

Γ.Π.: Τι σου αρέσει όταν παρακολουθείς μαθήματα χορών;

IB 3: Μου αρέσει πρώτα από όλα η ομαδικότητα, να πιάσουμε δηλαδή αυτό το θέμα πρώτα, μου αρέσει που ανήκω σε μία ομάδα, που έχουμε κοινούς στόχους, εεε ... και μου αρέσει πάρα πολύ και όλα αυτά που μαθαίνω μέσα από τους χορούς.

Γ.Π.: Υπάρχει κάτι που δεν σου αρέσει όταν κάνεις μαθήματα ελληνικών παραδοσιακών χορών;

IB 3: Όχι, δεν υπάρχει κάτι να με δυσαρεστεί σε αυτό.

Γ.Π.: Τι σε εμποδίζει να παρακολουθείς μαθήματα ελληνικών παραδοσιακών χορών;

IB 3: Ένας λόγος που ... σταμάτησα τότε, γιατί έκανα μία διακοπή περίπου τριών ετών, ήταν προσωπικοί λόγοι, οικογενειακοί λόγοι, δεν μπορεί να με οδηγήσει κάτι να σταματήσω να χορεύω.

Γ.Π.: Τι άλλαξε στην καθημερινότητά σου μέσα από την ενασχόλησή σου με τον ελληνικό παραδοσιακό χορό;

IB 3: Εεε, κάτι άλλαξε στην καθημερινότητά μου, δεν έχουν αλλάξει πάρα πολλά πράγματα, με εξαίρεση το χρόνο τον οποίο αφιερώνω σε αυτό, εεε, ίσως να βρίσκω την, να έχω την ανάγκη και να συμμετέχω πιο πολύ σε εκδηλώσεις ή να παραβρίσκομαι σαν θεατής σε εκδηλώσεις παραδοσιακών χορών.

Γ.Π.: Θα έλεγες ότι σε ωφέλησε η ενασχόλησή σου με τους ελληνικούς παραδοσιακούς χορούς;

IB 3: Βέβαια, με ωφέλησε.

Γ.Π.: Μπορείς να γίνεις πιο συγκεκριμένη;

IB 3: Βεβαίως, βεβαίως, ναι, με ωφέλησε, εεε, έμαθα για την ιστορία της Ελλάδος, για την κάθε περιοχή που... στην οποία εφαρμόστηκαν αυτοί οι χοροί, έχουν όλα μία ιστορία, έχουν... από κάπου προέκυψαν όλοι αυτοί οι χοροί και είναι πάρα πολύ σημαντικό το ότι πίσω από κάθε χορό, υπάρχει και ...η ιστορία του, η προέλευσή του.

Γ.Π.: Πού σου είναι χρήσιμα όσα μαθαίνεις στο χορευτικό σύλλογο;

IB 3: Συγγνώμη ;

Γ.Π.: Πού σου είναι χρήσιμα όσα μαθαίνεις στο χορευτικό σύλλογο;

IB 3: Μπορώ να παραβρεθώ ας πούμε σε μία εκδήλωση, σε ένα γάμο, σε μία ... σε ένα τέτοιο είδος, δηλαδή, σε μία τέτοια εκδήλωση και να μπορώ να χορέψω, να εκφραστώ, χωρίς να ντρέπομαι, χωρίς να διστάζω, ξέρω δεν ξέρω τους χορούς.

Γ.Π.: Ωραία. Ποιοι είναι οι στόχοι σου σε σχέση με το χορό;

IB 3: Δεν έχω κάποιους μεγαλεπήβολους στόχους, απλά θα κρατήσω το χορό στη ζωή μου και θα συνεχίσω για όσο ... μπορέσω.

Γ.Π.: Θα πρότεινες σε άλλους να ασχοληθούν με τον ελληνικό παραδοσιακό χορό;

IB 3: Ναι, και το έχω ήδη κάνει. Γιατί αυτό το συναίσθημα, το ό,τι χρησιμοποιείς δημιουργικά τον ελεύθερό σου χρόνο, εεε, είναι σπουδαίο, δηλαδή, από το να καθίσεις σπίτι σου και να αφιερώνεις χρόνο ποστάροντας στα social media ή να χαζεύεις απλά ταινίες, πραγματικά πιστεύω ότι μπορείς να κάνεις κάτι πολύ πιο δημιουργικό από αυτό, και αυτή είναι να ασχολείσαι με το χορό.

Γ.Π.: Πολύ ωραία. Θα ήθελες να προσθέσεις κάτι ακόμα πριν τελειώσει η συνέντευξή μας;

IB 3: Όχι, δεν έχω κάτι να προσθέσω.

Γ.Π.: Ωραία. Σε ευχαριστώ πάρα πολύ για τη συμμετοχή σου και θα σας ενημερώσω για τα αποτελέσματα της έρευνάς μου.

IB 3: Σε ευχαριστώ και εγώ πάρα πολύ.

Συνέντευξη 4

Γ.Π.: Τι ηλικία έχεις;

ΛΕΚ 1: 29.

Γ.Π.: Ποιο είναι το επίπεδο των σπουδών σου;

ΛΕΚ 1: Εεε, αναλυτικά; Πού έχω φοιτήσει και τα λοιπά; Λοιπόν, τελείωσα το παιδαγωγικό τμήμα, στη Θεσσαλονίκη, και έχω κάνει και ένα μεταπτυχιακό, στη διδασκαλία των ελληνικών σαν δεύτερη ξένη γλώσσα.

Γ.Π.: Ωραία, πού κατοικείς;

ΛΕΚ 1: Τώρα στο Κιάτο.

Γ.Π.: Στο Κιάτο, ωραία. Ποια είναι η οικογενειακή σου κατάσταση;

ΛΕΚ 1: Δεν είμαι παντρεμένη, δεν έχω παιδιά (γέλια).

Γ.Π.: Ποιο είναι το επάγγελμά σου;

ΛΕΚ 1: Δασκάλα.

Γ.Π.: Έχεις ελεύθερο χρόνο;

ΛΕΚ 1: Ναι, έχω, έχω.

Γ.Π.: Με ποιες δραστηριότητες ασχολείσαι στον ελεύθερό σου χρόνο;

ΛΕΚ 1: Αναλόγως, ή θα κάνω γυμναστική, εεε, με την ορειβασία ασχολούμαι Σαββατοκύριακα, πεζοπορίες και τέτοια πράγματα, τον χειμώνα λίγο σκι, κατά τα άλλα αυτά, έξοδο, με φίλους...

Γ.Π.: Είναι ο ελληνικός παραδοσιακός χορός μία από τις δραστηριότητες με τις οποίες ασχολείσαι στον ελεύθερό σου χρόνο;

ΛΕΚ 1: Φυσικά, ναι, ναι, ναι, ναι, κάθε ... κάθε φορά, όπου πηγαίνω, ναι, ασχολούμαι.

Γ.Π.: Ωραία. Πόσο χρόνο αφιερώνεις στον χορό την εβδομάδα;

ΛΕΚ 1: Εεε, αναλόγως το πού πηγαίνω, δηλαδή φέτος, ας πούμε, ήτανε πόσο, μία ώρα την εβδομάδα, εεε, άλλες φορές, ας πούμε, έχει τύχει σε άλλο σύλλογο να έχουμε τρεις ώρες την εβδομάδα. Είναι ανάλογα το πώς λειτουργεί ο κάθε σύλλογος που τυχαίνει να πηγαίνω.

Γ.Π.: Πόσο καιρό συμμετέχεις σε τμήματα εκμάθησης ελληνικών παραδοσιακών χορών;

ΛΕΚ 1: Από φοιτήτρια, άρα τώρα κοντά είναι σχεδόν 9 χρόνια με 10 χρόνια, όχι, 9 χρόνια περίπου, περίπου... εκεί.

Γ.Π.: Στο σύλλογο που είσαι τώρα, πώς ενημερώθηκες για την ύπαρξή του;

ΛΕΚ 1: Εεε, ήξερα, επειδή είναι Λύκειο Ελληνίδων, ήμουνα και στον Αλμυρό στην... στην πατρίδα μου στο Λύκειο Ελληνίδων, ήξερα ότι υπήρχε Λύκειο Ελληνίδων στο Κιάτο, οπότε όταν ήρθα στο Κιάτο, έψαξα το Λύκειο Ελληνίδων, κατευθείαν.

Γ.Π.: Μάλιστα. Άρα, τον επέλεξες γιατί ήξερες πώς λειτουργεί;

ΛΕΚ 1: Ήξερα πώς λειτουργεί, τι υπάρχει, ναι, ναι, ναι...

Γ.Π.: Ωραία. Τι σκέφτεσαι όταν ακούς τη λέξη χορός;

ΛΕΚ 1: (Γελάει) Χορός, εεε, διασκέδαση, εκτόνωση, κάνω αποσυμπίεση τελείως όταν χορεύω, εεε, έτσι παρέες, φίλους, γλέντια, κάτι... πολλά ευχάριστα πράγματα τέλος πάντων, αυτό.

Γ.Π.: Γιατί αποφάσισες να παρακολουθήσεις μαθήματα ελληνικών παραδοσιακών χορών;

ΛΕΚ 1: Ε, ξεκίνησε λίγο τυχαία, μου άρεσε πάντα, γενικά, αλλά ξεκίνησε τυχαία, ήταν μία φίλη που πήγαινε σε εκείνο το σύλλογο τότε που ήμουνα φοιτήτρια στη Θεσσαλονίκη, μου λέει πάω εκεί, είναι ωραία, είναι νέοι άνθρωποι, φοιτητές, δεν έρχεσαι; Να έρθω. Δεν έκανα και πολλά πράγματα τότε, εεε, και κόλλησα, έτσι, αλλά μετά κόλλησα άσχημα... (γέλια). Δηλαδή, μετά μου άρεσε πάρα πολύ, και ο χορός και η μουσική, τα τραγούδια, εεε, όλο αυτό που γινόταν ας πούμε μέσα από το χορό, με τις παρέες και ... τα γλέντια και εντωμεταξύ γνώριζες καινούργιους ανθρώπους διαφορετικούς και τα λοιπά, εεε, και μετά και με το αντικείμενο σαν αντικείμενο, δηλαδή πέρα από το χορό, μετά πήγαινα, ας πούμε, προσπαθούσα να παρατηρήσω τις μουσικές, τους τύπους, τα ... τέλος πάντων, τις φορεσιές, ασχολιόμουν, ας πούμε, και ασχολούμαι πολύ περισσότερο πλέον με αυτό, αυτά...

Γ.Π.: Γιατί συνεχίζεις να παρακολουθείς μαθήματα ελληνικών παραδοσιακών χορών;

ΛΕΚ 1: Για όλα αυτά που είπα πριν, βασικά. Εεε, και ... κυρίως, εντάξει, παίζει ρόλο και η παρέα, να πω την αλήθεια, γιατί στο σύλλογο που είμαι βασικά, είμαστε πλέον φίλοι, εεε, με τα παιδιά εκεί πέρα, οπότε, εντάξει, εφόσον είναι ομαδική δραστηριότητα, όσο πιο καλά λειτουργείς με την ομάδα τόσο πιο καλά ... βγαίνει νομίζω και η δραστηριότητα, οπότε για όλα αυτά που είπα πριν, συν το ότι ... εντάξει είναι ... και οι παρέες και όλα ... βοηθάνε...

Γ.Π.: Τι σου αρέσει όταν παρακολουθείς μαθήματα ελληνικών παραδοσιακών χορών;

ΛΕΚ 1: Τι μου αρέσει; Εεε, όσον αφορά το μάθημα, δηλαδή στη ... στο...;

Γ.Π.: Γενικότερα, γενικότερα, τι σου αρέσει γύρω από αυτό και μέσα σε αυτό.

ΛΕΚ 1: Ωραία, ωραία, θα ξεκινήσω από το ψυχολογικό κομμάτι, κάνω αποσυμπίεση, δηλαδή είμαι εκεί, δεν σκέφτομαι τίποτα ... και είμαι συγκεντρωμένη σε αυτό, και δεν υπάρχει τίποτα άλλο και αυτό λειτουργεί πάρα πολύ ωραία στη δικιά μου την ψυχολογία. Εεε, δεύτερον, μου αρέσει που μπορεί να συναντηθώ, ας πούμε, με φίλους και να πούμε και πέντε βλακειές και να περάσουμε καλά και να χορέψουμε και όλα αυτά. Τρίτον, εεε, όσον αφορά το ίδιο, την ίδια τη δραστηριότητα, εεε, μου αρέσει πάρα πολύ το ότι θα κάτσω, ας πούμε, και θα μάθω είτε ένα καινούργιο βήμα είτε θα εμβαθύνω στο βήμα που ξέρω, εεε, αν ας πούμε δουλεύω μία καινούργια περιοχή, όταν είχα πάει στην Κρήτη, ας πούμε, με ιντρίγκαρε πολύ περισσότερο το να μάθω ένα τελείως καινούργιο κομμάτι, εεε, για μένα ... και ... το καινούργιο, τέλος πάντων, το κάτι παραπάνω που μαθαίνω, που μπορεί να μάθω κάθε φορά σε αυτό... αυτά.

Γ.Π.: Τι δεν σου αρέσει όταν παρακολουθείς μαθήματα ελληνικών παραδοσιακών χορών;

ΛΕΚ 1: (Γέλια) Τι δεν μου αρέσει, λοιπόν... Εεε, δεν μου αρέσει, εεε, έχει τύχει, το να κάνω, ας πούμε, πράγματα τα οποία τα έχω κάνει δηλαδή ... πριν 8 και 9 χρόνια, δηλαδή να ξαναδουλεύω από την αρχή, το βαριέμαι, αυτό. Επίσης, δεν μου αρέσει το να βλέπω, ας πούμε, συγχορευτές, να ... θεωρούν ότι είναι σούπερ χορευτές και να κάνουν, ας πούμε, επίδειξη, δηλαδή με εκνευρίζει αυτό το πράγμα, εεε, δηλαδή με ενοχλεί το ότι φεύγει, ας πούμε, το ενδιαφέρον από το χορό και από το να περνάμε καλά και να το ευχαριστιόμαστε και πάει, ας πούμε, στην προβολή και αυτά ... και αυτά φαίνονται μέσα σε ένα μάθημα, πολλές φορές, αυτά τα δύο πράγματα, περισσότερο...

Γ.Π.: Ωραία. Τι σε εμποδίζει να παρακολουθείς μαθήματα ελληνικών παραδοσιακών χορών;

ΛΕΚ 1: Τι με εμποδίζει, νομίζω τίποτα σχεδόν, με εξαίρεση, ας πούμε, το να μην, ας πούμε, επειδή δουλεύω, είμαι αναπληρώτρια, είχε τύχει, ας πούμε, να πάω σε ένα νησί μία χρονιά, στο οποίο δεν υπήρχε απλά σύλλογος να κάνει παραδοσιακούς χορούς. Οπότε ήταν η μόνη χρονιά που δεν έκανα παραδοσιακούς χορούς. Δεν θα με εμπόδιζε αλλιώς τίποτα.

Γ.Π.: Τι αισθάνεσαι όταν χορεύεις;

ΛΕΚ 1: Εεε, (γέλια) ωραία! Λοιπόν ... Εεε, βασικά, μόνο ευχάριστα ... ευχάριστα πράγματα, εεε, χαρά, εεε, διασκέδαση, εεε, χαλαρώνω πολύ, εεε, γελάω πολύ, εεε ... όλα αυτά που είπα, όλα, όλα, δηλαδή επαναλαμβάνομαι, αλλά είναι αυτά όλα...

Γ.Π.: Τι άλλαξε στην καθημερινότητά σου, μέσα από την ενασχόλησή σου με τους χορούς;

ΛΕΚ 1: Λοιπόν, εεε, απέκτησα ένα παρά ... ένα καινούργιο ενδιαφέρον, που ...εξελίχθηκε σε πολύ μεγάλο ενδιαφέρον, δηλαδή, είναι, εξελίχθηκε σε κάτι που μου αρέσει πάρα πολύ! Άρα απέκτησα ένα καινούργιο διαφέρον. Δεύτερον, εεε, απέκτησα καινούργιους φίλους, εεε, ειδικά, ας πούμε, σε κάποια χρονική στιγμή, όταν θα γυρίσω στην πατρίδα μου και δεν, δεν υπήρχε κανείς από τους φίλους μου, που να 'χει γυρίσει, ουσιαστικά οι παρέες μου γίνανε μέσα από τον παραδοσιακό χορό, μέσα από τα μαθήματα χορού, και υπάρχουν ακόμα και σήμερα, εεε, αυτά, κατά βάση, ναι.

Γ.Π.: Θα έλεγες λοιπόν ότι σε ωφέλησε ενασχόλησή σου με τον ελληνικό παραδοσιακό χορό;

ΛΕΚ 1: Εεε, πάρα πολύ, πάρα πολύ.

Γ.Π.: Μπορείς να αναφερθείς και σε ποιους τομείς γενικότερα;

ΛΕΚ 1: Σε ποιους τομείς; Ωραία, λοιπόν, εεε, ένα, στην ψυχολογία μου, για όλα αυτά που είπα, εεε, στις παρέες μου, κοινωνικότητα, γνώρισα καινούργια άτομα και τα λοιπά, εεε, στο να έχω κάτι, που να κάνω κάτι που να μου αρέσει και να με ευχαριστεί, ας πούμε, σαν χόμπι, σαν ενδιαφέρον, εντάξει, εεε, επίσης ακόμα και στο επάγγελμά μου, δηλαδή πλέον, ας πούμε, μπορεί να συνδέω ή να σκέφτομαι λίγο διαφορετικά ... σαν δασκάλα, ας πούμε, κάποια project, τι μπορούσα να κάνω, πώς θα μπορούσε εντάξω, να συνδυάσω στοιχεία από χορό, απ' τις παραδοσιακές ενδυμασίες και τα λοιπά, στο μάθημα, δηλαδή, νομίζω ότι μου έχει δώσει πολλά πράγματα ή ακόμα και στο να αντιληφθώ, ας πούμε, πολλά πράγματα μουσικοκινητικά και ... και αυτά που μπορώ, ας πούμε, να τα χρησιμοποιήσω, κατά κάποιο τρόπο, και στο ... και στη δουλειά μου, οπότε είναι πολλαπλά, ας πούμε, τα οφέλη και τομείς, νομίζω, που επωφεληθήκα...

Γ.Π.: Ωραία, πολύ ωραία. Πού σου είναι χρήσιμα, αν και νομίζω ότι το είπες λίγο αυτό, όσα μαθαίνεις στον χορευτικό σύλλογο;

ΛΕΚ 1: Ναι, αυτό που είπα βασικά, για τη δουλειά, πάρα πολύ, εεε, γιατί ήταν σαν να μου έκανε κλικ, να μου άνοιξε, ας πούμε, ένα άλλο... [πεδίο] ...πεδίο, ναι, πολύ περισσότερο, και με πολύ καλύτερη γνώση πια, εεε, πατάω πιο καλά, δηλαδή νιώθω μεγαλύτερη ασφάλεια στο προς τα πού να ψάξω και τι να κάνω, εεε, να πηγαίνω στο Λύκειο και να ξέρω να χορεύω και να μην έχω την αγωνία να κοιτάζω μην πατήσω κανέναν, ας πούμε, εεε, αυτά, αυτά ...

Γ.Π.: Ωραία. Ποιοι είναι οι στόχοι σου σε σχέση με το χορό;

ΛΕΚ 1: Να συνεχίσω να μπορώ να χορεύω, να μπορώ να μαθαίνω καινούργια πράγματα, να εξασκώ αυτά που ήδη έχω μάθει και να μαθαίνω καινούργια πράγματα ... γιατί είναι κάτι που μου αρέσει πάρα πολύ, άρα, και για να μη βαριέμαι το να μάθω τα υπόλοιπα και γιατί με ενδιαφέρει, αυτό βασικά και να περνάω καλά, και ...όπως είναι τώρα τα πράγματα.

Γ.Π.: Θα πρότεινες σε άλλους να ασχοληθούν με τον ελληνικό παραδοσιακό χορό και γιατί;

ΛΕΚ 1: Ναι, ξεκάθαρα, ναι, εεε, πάλι για όλα αυτά που είπαμε πριν, νομίζω ότι βοηθάει σε πάρα πολλά πράγματα, βοηθάει ... καταρχάς, δεν είναι δύσκολη δραστηριότητα, δεν απαιτεί, δηλαδή, τόσο πια καλή φυσική κατάσταση, ιδιαίτερες γνώσεις και όλα αυτά, δηλαδή μπορεί να το κάνει οποιοσδήποτε, να περάσει καλά, εεε, μπορεί, ας πούμε, να κάνει καινούργιους ... καινούργιες παρέες, εντάξει, όχι φίλους απαραίτητα, εεε, να βρει κάτι άλλο να τον ενδιαφέρει, εεε, να κάνει μία μορφής άσκηση, γιατί όχι, είναι, αυτά...

Γ.Π.: Ωραία, αν δεν έχεις κάτι ακόμη να προσθέσεις, τελειώσαμε τώρα με τη συνέντευξή μας σε αυτό σημείο.

ΛΕΚ 1: Ωραία.

Γ.Π.: Θες να προσθέσεις κάτι;

ΛΕΚ 1: Νομίζω ότι τα είπα όλα. (Γέλια)

Γ.Π.: Σε ευχαριστώ λοιπόν πολύ για τη συμμετοχή σου και θα σε ενημερώσω για τα αποτελέσματα της έρευνάς μου.

ΛΕΚ 1: Εγώ ευχαριστώ πολύ.

Γ.Π.: Ευχαριστώ.

Συνέντευξη 5

Γ.Π.: Ωραία. Τι ηλικία έχεις;

ΛΕΚ 2: Είμαι 33.

Γ.Π.: Ποιο είναι το επίπεδο των σπουδών σου;

ΛΕΚ 2: Έχω τελειώσει Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα. Οικονομικά.

Γ.Π.: Ωραία. Πού κατοικείς;

ΛΕΚ 2: Στο Κιάτο Κορινθίας.

Γ.Π.: Ποια είναι η οικογενειακή σου κατάσταση;

ΛΕΚ 2: Είμαι έγγαμος.

Γ.Π.: Ποιο είναι το επάγγελμά σου;

ΛΕΚ 2: Λογιστής.

Γ.Π.: Έχεις ελεύθερο χρόνο;

ΛΕΚ 2: Επιδιώκω να τον κάνω όσο περισσότερο γίνεται ημερησίως. Έχω ... κάθε μέρα, αλλά προσπαθούμε να τον γεμίσουμε και να κάνουμε δραστηριότητες ευχάριστες.

Γ.Π.: Ποιες δραστηριότητες λοιπόν, με ποιες ασχολείσαι στον ελεύθερό σου χρόνο;

ΛΕΚ 2: Χορό, μουσική και αθλητισμό.

Γ.Π.: Όταν λες χορό, εννοείς παραδοσιακό χορό;

ΛΕΚ 2: Παραδοσιακούς, ναι.

Γ.Π.: Ωραία. Πόσο χρόνο αφιερώνεις στο χορό την εβδομάδα;

ΛΕΚ 2: Μέσω του συλλόγου που συμμετέχω, είναι γύρω στην μιάμιση ώρα την ημέρ... την εβδομάδα.

Γ.Π.: Πόσο καιρό συμμετέχεις σε τμήματα εκμάθησης ελληνικού παραδοσιακού χορού;

ΛΕΚ 2: Τα τελευταία επτά χρόνια.

Γ.Π.: Πώς ενημερώθηκες για την ύπαρξη του χορευτικού συλλόγου;

ΛΕΚ 2: Εεε, μέσω φίλων, κοινής παρέας ... και έτσι αποφάσισα να συμμετέχω.

Γ.Π.: Και γιατί τον επέλεξες τον συγκεκριμένο σύλλογο;

ΛΕΚ 2: Πιστεύω ότι στην περιοχή που ζω και δραστηριοποιούμαι, έχει να μου προσφέρει πράγματα, να εμπλουτίσω τις γνώσεις μου πάνω σε αυτό.

Γ.Π.: Τι σκέφτεσαι, όταν ακούς τη λέξη χορός;

ΛΕΚ 2: Πολλά. Διασκέδαση, ομαδικότητα, χαρά, γενικά, κυκλικοί χοροί, που ενώνουν τους ανθρώπους.

Γ.Π.: Γιατί αποφάσισες να παρακολουθήσεις μαθήματα ελληνικών παραδοσιακών χορών; Τι ήταν αυτό που σε ώθησε να παρακολουθήσεις μαθήματα;

ΛΕΚ 2: Κυρίως, επειδή ήμουν αυτοδίδακτος μέχρι εκείνη τη στιγμή, ήθελα να εμπλουτίσω λίγο τις γνώσεις και πέρα από πεδίο που ήξερα λόγω καταγωγής, την Ήπειρο, και ήθελα να δω και μέρη διαφορετικά.

Γ.Π.: Είχες κι άλλους λόγους να συμμετέχεις σε χορευτικά, έτσι, σχήματα, γενικά;

ΛΕΚ 2: Κυρίως για την εμπειρία και τη δικιά μου εκμάθηση, τίποτα άλλο.

Γ.Π.: Ωραία, γιατί ... μου είπες ότι ασχολείσαι επτά χρόνια, γιατί συνεχίζεις να παρακολουθείς μαθήματα ελληνικών παραδοσιακών χορών;

ΛΕΚ 2: Γιατί, "εχθρός του καλού είναι το καλύτερο". Πάντα μαθαίνουμε, ποτέ δε σταματάει η γνώση και πού είσαι αυτή τη στιγμή. Πάντα υπάρχει κάτι παραπέρα να μάθεις, να συμπληρώσεις.

Γ.Π.: Τι σου αρέσει, όταν παρακολουθείς μαθήματα ελληνικών παραδοσιακών χορών;

Μικρή διακοπή στη συνέντευξη.

Γ.Π.: Να επαναλάβω την ερώτηση. Τι σου αρέσει, όταν παρακολουθείς μαθήματα ελληνικών παραδοσιακών χορών;

ΛΕΚ 2: Εεε, μου αρέσει, γενικά, γεμίζω εκείνη τη στιγμή από συναισθήματα, εικόνες, εεε, οι μουσικές οι διάφορες που έρχονται στα αυτιά σου δημιουργούν εικόνες, όντας σε κάθε τόπο, για αυτό τον τόπο που ακούς τη μουσική, γενικά, κυριαρχεί η χαρά και μετά η μάθηση.

Γ.Π.: Τι δεν σου αρέσει όταν παρακολουθήσεις μαθήματα ΕΠΧ;

ΛΕΚ 2: Δυστυχώς, εδώ θα είναι μονολεκτική η απάντηση, τίποτα, όλα είναι μια χαρά!

Γ.Π.: Τι σε εμποδίζει να παρακολουθήσεις τα μαθήματα του χορού;

ΛΕΚ 2: Μέχρι ώρα, ευτυχώς, δεν υπάρχει κάτι που να σταματήσει την παρακολούθηση, ίσως κάποιες άλλες υποχρεώσεις είτε εργασιακές είτε οικογενειακές, εεε, μπορεί να μου πάει κάτι πίσω, αλλά είναι μηδαμινές.

Γ.Π.: Τι αλλάξε στην καθημερινότητά σου, μέσα από την ενασχόλησή σου με τον ελληνικό παραδοσιακό χορό;

ΛΕΚ 2: Κυρίως με την ενασχόληση, οποιασδήποτε δραστηριότητας, κυρίως και του χορού, όπως είπα πριν, που μ' αρέσει λόγω του ότι είναι κυκλικοί οι χοροί και φέρνουν πολύ κοντά τους ανθρώπους, κάνεις φίλους, γνωρίζεις νέους ανθρώπους, μαθαίνεις νέες προσωπικότητες, γενικά, εμπλουτίζεις και το κοινωνικό σου περιβάλλον και τις συμπεριφορές που υπάρχουν γύρω σου, κυρίως λόγω της επαφής που έχεις με τον άλλον.

Γ.Π.: Θα έλεγες λοιπόν ότι σε ωφέλησε η ενασχόλησή σου με τον ελληνικό παραδοσιακό χορό και σε ποιους τομείς, αν μπορείς να μου πεις;

ΛΕΚ 2: Μόνο με ωφέλησε, εεε ...

Γ.Π.: Μπορείς να αναφερθείς, έτσι, σε κάποιους τομείς;

ΛΕΚ 2: Όπως είπα...

Γ.Π.: Στην κοινωνικότητα...

ΛΕΚ 2: Κοινωνικότητα, σίγουρα, εεε ... το ότι ... μας ξεκουνάει και λίγο από την καθημερινότητά μας, μας βγάζει λίγο από τα ... τους τέσσερις τοίχους, είτε είναι της δουλειάς είτε είναι του σπιτιού, εεε, και συν τοις άλλοις, είναι και ένα είδους αθλητισμού.

Γ.Π.: Γυμναστική, δηλαδή.

ΛΕΚ 2: Γυμναστική πάνω απ' όλα, κι ιδρώτας πολύ...

Γ.Π.: Ωραία. Πού σου είναι χρήσιμα όσα μαθαίνεις στο χορευτικό σύλλογο;

ΛΕΚ 2: Χρήσιμα... εεε... βγάζω εκτός το θέμα παραστάσεις, εκδηλώσεις κι όλα αυτά, εεε, μ' αρέσει πολύ ο χορός όπως και να 'χει, επομένως, σε οποιαδήποτε

αφορμή βρεθεί μπροστά μου, θέλω να 'μαι εκεί και να μην πω, άσε, τώρα πού πάω, θέλω να είμαι εκεί, να το παλεύω.

Γ.Π.: Άρα, λοιπόν, εκμεταλλεύεσαι τις γνώσεις σου σε κάποιες περιστάσεις που είναι χορευτικές...

ΛΕΚ 2: Εννοείται, και χορευτικές και από το τίποτα γιατί ... είμαι άνθρωπος που από το τίποτα θα κάνει γιορτή στο σπίτι. (γέλια)

Γ.Π.: Μάλιστα. Ωραία. Εεε, ποιοι είναι οι στόχοι σου σε σχέση με το χορό;

ΛΕΚ 2: Στόχοι ... δεν έχω ... κάποιους ιδιαίτερους στόχους, απλά, είναι αυτό που είπα και στην αρχή, ότι μ' αρέσει να μαθαίνω και ποτέ δε σταματάει εδώ, πάντα έχει κάτι να σου δώσει.

Γ.Π.: Ναι. Θα πρότεινες σε άλλους να ασχοληθούν με τον ΕΠΧ και γιατί;

ΛΕΚ 2: Αδιαμφισβήτητα. Γιατί πέρα από το ότι αποτελούν τις ρίζες μας, είναι και κάποια πράγματα που μαθαίνεις μέσα από τους χορούς για τα ήθη έθιμα όλης της χώρας μας, εεε, και εμπλουτίζεις ... πολιτιστικά, πολιτισμικά, κοινωνικά σε πολλούς τομείς. Μόνο καλό, πιστεύω, σου δίνει ο χορός, όπως και πολλές άλλες, βέβαια, δραστηριότητες, αλλά επειδή αυτό αγαπάω, δεν μπορώ να βρω αρνητικά...

Γ.Π.: Ωραία. Αν δεν έχεις κάτι ακόμη να προσθέσεις ... κλείσαμε εδώ ... κλείνουμε εδώ...

ΛΕΚ 2: Ευχαριστώ.

Γ.Π.: ...τη συνέντευξή μας και σε ευχαριστώ πάρα πολύ για τη συμμετοχή σου.

ΛΕΚ 2: Κι εγώ σε ευχαριστώ, καλή συνέχεια, καλή επιτυχία.

Γ.Π.: Ευχαριστώ πολύ.

Συνέντευξη 6

Γ.Π.: Έτοιμοι. Τι ηλικία έχεις;

ΛΕΚ 3: 43 ετών.

Γ.Π.: Ωραία. Ποιο είναι το επίπεδο των σπουδών σου;

ΛΕΚ 3: Είναι μεταπτυχιακό. Στη χημεία.

Γ.Π.: Χημεία, ωραία. Πού κατοικείς;

ΛΕΚ 3: Κατοικώ στο Κιάτο ... Κορινθίας.

Γ.Π.: Και ποια είναι η οικογενειακή σου κατάσταση;

ΛΕΚ 3: Είναι άγαμη.

Γ.Π.: Το επάγγελμά σου;

ΛΕΚ 3: Είμαι δημόσιος υπάλληλος.

Γ.Π.: Έχεις ελεύθερο χρόνο;

ΛΕΚ 3: Έχω ελεύθερο χρόνο, αρκετό.

Γ.Π.: Με ποιες δραστηριότητες ασχολείσαι στον ελεύθερό σου χρόνο;

ΛΕΚ 3: Ασχολούμαι με τον αθλητισμό, παίζω βόλεϊ, σε ομάδα του Παμβοχαϊκού, στο Βραχάτι, και ασχολούμαι πάρα πολλά χρόνια, εεε, τα τελευταία εννέα, με τον ... με τους παραδοσιακούς χορούς.

Γ.Π.: Ωραία.

ΛΕΚ 3: Και μουσικά όργανα ... έχει βάλει το Λύκειο Ελληνίδων, δεν ξέρω αν το ... τέλος πάντων, εεε, κρουστά, τμήμα κρουστών ... στο Κιάτο.

Γ.Π.: Ωραία, μου απάντησες λοιπόν ήδη, ότι ο ελληνικός παραδοσιακός χορός είναι μία από τους δραστηριότητες που ασχολείσαι στον ελεύθερό σου χρόνο. Πόσο χρόνο αφιερώνεις την εβδομάδα στο χορό;

ΛΕΚ 3: Δύο ώρες.

Γ.Π.: Δύο ώρες ... και θύμισέ μου, πόσο καιρό συμμετέχεις σε τμήματα εκμάθησης ελληνικών παραδοσιακών χορών;

ΛΕΚ 3: Εννέα χρόνια, εκ των οποίων τα τελευταία πέντε είναι οι δύο ώρες, τα προηγούμενα τέσσερα ήτανε μία ώρα την εβδομάδα.

Γ.Π.: Πώς ενημερώθηκες για την ύπαρξη χορευτικού του χορευτικού συλλόγου;

ΛΕΚ 3: Πέρναγα τυχαία από το Λύκειο Ελληνίδων Κιάτου, εεε, ... κάποια στιγμή, εεε, και επειδή στο παρελθόν είχα ασχοληθεί, στο δημοτικό, τέσσερα χρόνια και με παραδοσιακούς χορούς και παραδοσιακό τραγούδι, στα χρόνια του δημοτικού, εεε, κατά τύχη ... και ρώτησα ποιος είναι ο υπεύθυνος, τον συνάντησα και ενημερώθηκα

τι, πώς, τα μαθήματα, ποτέ είναι, πόσο κοστίζει, πότε ξεκινάνε, πότε ξεκινάει η χρόνια, αυτά ... και ξεκίνησα.

Γ.Π.: Αν είχες κι άλλες επιλογές γιατί επέλεξες το συγκεκριμένο σύλλογο;

ΛΕΚ 3: Εεε, πέρναγα κατά τύχη από το στενό, γιατί είχα δουλειά σε ένα διπλανό μαγαζί, και είδα τους ... που χορεύανε, και μπήκα μέσα και ρώτησα. ... Τελείως κατά τύχη.

Γ.Π.: Είχες κάποιον άλλο λόγο να επιλέξεις το συγκεκριμένο όμως σύλλογο;

ΛΕΚ 3: Όχι. Τελείως, κατά τύχη.

Γ.Π.: Ωραία. Τι σκέφτεσαι όταν ακούς τη λέξη χορός;

ΛΕΚ 3: Γλέντι, κέφι, χαρά, καλοπέραση, αστεία ... και μαθαίνουμε παραδόσεις του τόπου μας, της Ελλάδας γενικότερα, όχι μόνο της Πελοποννήσου από την οποία ... το τμήμα, τέλος πάντων, νομού Κορινθίας που ... από τον οποίο κατάγομαι.

Γ.Π.: Γιατί αποφάσισες να παρακολουθήσεις μαθήματα ελληνικών παραδοσιακών χορών;

ΛΕΚ 3: Εεε, γιατί στο παρελθόν, όπως είπα, με είχε πάει η μητέρα μου στο δημοτικό και είδα ότι μου άρεσε πάρα πολύ, εεε, με γέμιζε και ήτανε μία χαρούμενη ώρα την ώρα που πήγαινα να μάθω χορό και τραγούδι, εεε, και για αυτό, ήρθαν στις μνήμες μου όταν πέρασα από το Λύκειο, και για αυτό, ξεκίνησα πάλι.

Γ.Π.: Γιατί συνεχίζεις να παρακολουθείς μαθήματα ελληνικών παραδοσιακών χορών;

ΛΕΚ 3: Γιατί ισχύει αυτό το συναίσθημα που δημιουργήθηκε από τα χρόνια του Δημοτικού. Της ικανοποίησης, της χαράς, του γλεντιού, της γιορτής, γιατί κάθε εκδήλωση για μένα είναι γιορτή.

Γ.Π.: Τι σου αρέσει όταν παρακολουθείς μαθήματα ελληνικού παραδοσιακού χορού;

ΛΕΚ 3: Εεε, τα τραγούδια τους ... και η μουσική των τραγουδιών ... και οι ιδιαιτερότητες στα βήματα. Τώρα αυτό, το παρατηρώ, μετά από τα τόσα χρόνια που κάνω, εεε, μαθήματα.

Γ.Π.: Τι δεν σου αρέσει όταν παρακολουθείς μαθήματα ελληνικών παραδοσιακών χορών;

ΛΕΚ 3: Δεν μπορώ να εντοπίσω κάτι που ... κάτι αρνητικό στην εκμάθηση των παραδοσιακών χορών.

Γ.Π.: Σε εμποδίζει κάτι να παρακολουθείς τα μαθήματα των ελληνικών παραδοσιακών χορών;

ΛΕΚ 3: Όχι, προσαρμόζω το πρόγραμμά μου, έτσι ώστε τις ημέρες και τις ώρες εκείνες να είμαι διαθέσιμη, εφόσον ξέρω ότι το πρόγραμμα είναι εκείνη την ώρα.

Γ.Π.: Τι αισθάνεσαι όταν χορεύεις;

ΛΕΚ 3: Εεε, ευθυμία ... εεε ... ικανοποίηση, χαρά, το ότι συναντιόμαστε και με άλλους ανθρώπους, τα πειράγματα μεταξύ των συγχορευτών, αυτά.

Γ.Π.: Άλλαξε κάτι στην καθημερινότητά σου μέσα από την ενασχόλησή σου με τον ελληνικό παραδοσιακό χορό;

ΛΕΚ 3: Εεε, σίγουρα είναι πιο χαρούμενη, αυτή ... εεε, το ότι ερχόμαστε σε επαφή με τόσους ανθρώπους, εεε, και προσπαθούμε όπου κι αν βρισκόμαστε είτε σε μία εκδρομή που έχουμε πάει για να χορέψουμε είτε σε ένα φεστιβάλ, εεε, το ότι είμαστε μία ομάδα, άσχετα με τις προσωπικές διαφορές που μπορεί να έχουμε ή όχι ή τις συμπάθειες ή τις αντιπάθειες, εεε ... η ενασχόλησή μου λοιπόν με το χορό έκανε τη ζωή μου πιο διασκεδαστική.

Γ.Π.: Θα έλεγες ότι σε ωφέλησε η ενασχόλησή σου με τον ελληνικό παραδοσιακό χορό;

ΛΕΚ 3: Βεβαίως.

Γ.Π.: Μπορείς να μου το εντοπίσεις σε ποιους τομείς, γενικότερα;

ΛΕΚ 3: Με έκανε πιο ... χαρούμενη, γνώρισα καινούργιους ανθρώπους, εεε, ... έκανε καλό στη φυσική μου κατάσταση.

Γ.Π.: Μάλιστα.

ΛΕΚ 3: Και στη διάθεση μου.

Γ.Π.: Ωραία, πού σου είναι χρήσιμα όσα μαθαίνεις στο χορευτικό σύλλογο;

ΛΕΚ 3: Εεε, στην καθημερινότητα, κάποια χρησιμότητα όσον αφορά τα βήματα ή τα τραγούδια τέλος πάντων ή τις μουσικές, δεν μπορώ ... να σκεφτώ ... εεε, κάποια χρησιμότητα. ... Εεε, όταν πηγαίνουμε σε κάποιο γλέντι, σε πανηγύρια, να σηκωθούμε να χορέψουμε, κάποιον ιδιαίτερο ... εεε, χορό, σε κοινωνικές εκδηλώσεις, όπως σε γάμους, βαφτίσεις (γελάει)... αυτά.

Γ.Π.: Ποιοι είναι οι στόχοι σου σε σχέση με το χορό;

ΛΕΚ 3: Λοιπόν, να μάθω όσο το δυνατόν περισσότερους χορούς και πιο ιδιαίτερους και πιο δύσκολους, γιατί σίγουρα υπάρχουν ευκολότεροι και ... διαφόρων βαθμών δυσκολίας, εεε, και να μάθω λόγια σε τραγούδια ... γιατί είναι άλλη χάρη όταν ξέρεις να τραγουδάς και το τραγούδι το οποίο χορεύεις.

Γ.Π.: Θα πρότεινες σε άλλους να ασχοληθούν με τον ελληνικό παραδοσιακό χορό και γιατί;

ΛΕΚ 3: Το προτείνω σε φίλους και γνωστούς που βλέπω καθημερινά, ότι είναι μία ευχάριστη ασχολία που απομακρύνει το μυαλό σου από τα προβλήματα και εκείνη την ώρα σκέφτεσαι αυτό, μαζί με μουσική.

Γ.Π.: Έχεις κάτι ακόμη να προσθέσεις πάνω σε όλα αυτά που είπαμε, πριν κλείσουμε τη συνέντευξη μας;

ΛΕΚ 3: Νομίζω ότι προς το παρόν ολοκλήρωσα αυτά που ήθελα να πω.

Γ.Π.: Ωραία. Σε ευχαριστώ πολύ για τη συμμετοχή σου και θα σε ενημερώσω για τα αποτελέσματα της έρευνας μου.

ΛΕΚ 3: Και εγώ σε ευχαριστώ για την προτίμηση.

Συνέντευξη 7

Γ.Π.: Έτοιμοι, λοιπόν. Τι ηλικία έχεις;

ΤΕΡ 1: Πενήντα τρία.

Γ.Π.: Ποιο είναι το επίπεδο των σπουδών σου;

ΤΕΡ 1: Πανεπιστημιακό.

Γ.Π.: Τι έχεις τελειώσει;

ΤΕΡ 1: Τελείωσα την ... Σχολή Φυσικής Αγωγής, Τμήμα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού.

Γ.Π.: Που κατοικείς;

ΤΕΡ 1: Στην Κόρινθο.

Γ.Π.: Ποια είναι η οικογενειακή σου κατάσταση;

ΤΕΡ 1: Είμαι παντρεμένη και έχω δύο παιδιά.

Γ.Π.: Ποιο είναι το επάγγελμά σου;

ΤΕΡ 1: Είμαι καθηγήτρια φυσικής αγωγής στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Γ.Π.: Ωραία. Έχεις ελεύθερο χρόνο;

ΤΕΡ 1: Ναι, έχω.

Γ.Π.: Με ποιες δραστηριότητες ασχολείσαι στον ελεύθερό σου χρόνο;

ΤΕΡ 1: Εεε, κυρίως κάνω ... μόνη μου ... περπάτημα, είτε στο στάδιο είτε στη θάλασσα, και ασχολούμαι και με τον παραδοσιακό χορό.

Γ.Π.: Πόσο χρόνο αφιερώνεις στο χορό την εβδομάδα;

ΤΕΡ 1: Δύο ώρες τη βδομάδα.

Γ.Π.: Δύο ώρες τη βδομάδα. Πόσο καιρό συμμετέχεις σε τμήματα εκμάθησης ΕΠΧ;

ΤΕΡ 1: Εεε, συστηματικά ξεκίνησα από το 2012, επτά χρόνια δηλαδή τώρα.

Γ.Π.: Ωραία, πως ενημερώθηκες για την ύπαρξη του συλλόγου, στον οποίο είσαι;

ΤΕΡ 1: Στην αρχή ξεκίνησα στην Κόρινθο, σε ένα πολιτιστικό σύλλογο. Εεε, έμαθα από φίλους μου, ότι πήγαιναν εκεί... και ...

Γ.Π.: Ο λόγος που τον επέλεξες;

ΤΕΡ 1: Πρώτον, γιατί πήγαιναν φίλες και γνωστές και δεύτερον, γιατί είχα πληροφορίες ότι είναι ένας καλός σύλλογος, έχει ένα εξαιρετικό δάσκαλο και το επίπεδο είναι πολύ καλό.

Γ.Π.: Ωραία. Τι σκέφτεσαι, όταν ακούς τη λέξη χορός;

ΤΕΡ 1: Ο χορός είναι μία ... δραστηριότητα, η οποία μπορεί να είναι και ... ψυχαγωγική κυρίως, εεε, και γίνεται στην καθημερινότητά μας, σε κάθε ... έκφραση, είτε είναι χαρά είτε ... κυρίως στη χαρά δηλαδή, έχει συνδεθεί με τη χαρά όλο αυτό το γεγονός, με ήθη, με έθιμα, εεε, με τη συνέχεια της παράδοσης μας, όσον αφορά τον παραδοσιακό χορό.

Γ.Π.: Ναι. Γιατί αποφάσισες να παρακολουθήσεις μαθήματα ΕΠΧ;

ΤΕΡ 1: Εεε, ο κύριος λόγος είναι ... ότι γεννήθηκα σε ένα μέρος της Θεσσαλίας, που ... η παράδοση ... υπήρχε σε πολύ μεγάλο βαθμό, σε ένα χωριό, στο οποίο και στα πανηγύρια και στους γάμους, ξεκινούσαμε και τελειώναμε με παραδοσιακούς χορούς, είχα ακούσματα δηλαδή από τους γονείς μου, από το περιβάλλον μου, εεε, και μου άρεσε από τότε. Εεε, μετά λόγω και της ... των σπουδών μου, ασχολήθηκα με τον παραδοσιακό χορό και ως μάθημα που διδάχτηκα στο πανεπιστήμιο, εεε, και μετά σε συλλόγους, και στην πατρίδα μου και στη Θεσσαλονίκη όπου και τελείωσα. Εεε, οπότε, υπήρχαν έντονα κίνητρα, ας πούμε, για να ... και ... πιστεύω ότι ... έχει καταγραφεί στο υποσυνείδητο όλο αυτό το παραδοσιακό κομμάτι, είτε από τη μαμά

μου που τραγουδούσε τραγούδια παραδοσιακά είτε γιατί βίωνα και στο ... στους γάμους και στα πανηγύρια, εεε, χορούς παραδοσιακούς.

Γ.Π.: Είχες και κάποιους άλλους λόγους για τους οποίους αποφάσισες να παρακολουθήσεις μαθήματα ΕΠΧ; Ήταν και κάτι άλλο που σε οδήγησε σε αυτή την απόφαση;

ΤΕΡ 1: Τώρα, μεταγενέστερα, εννοείται. Εεε, πιο πολύ ήταν η αγάπη για την παράδοση και δεύτερον, ήταν σε μία φάση της ζωής μου που ήθελα με κάτι να ασχοληθώ. Εεε, κυρίως χόμπι, αλλά και λίγο άθληση ... και επειδή βίωσα μία μεγάλη περιπέτεια υγείας, εεε, ... το 2010, με καρκίνο του μαστού, εεε, και λόγω των επαναλαμβανόμενων χειρουργείων, δεν μπορούσα να κάνω κάτι πιο συστηματικό και πιο ... έντονο με μεγαλύτερη ένταση. Οπότε ο χορός για μένα, ήτανε μία λύση και από θέμα ... φυσικής κατάστασης, να ασχοληθώ αλλά και κυρίως ψυχαγωγίας. Το ότι ήθελα να βγω από το σπίτι, να ... κάνω κάτι το οποίο και θα με ... μου αδειάζει το μυαλό, είτε από το στρες είτε από την ένταση, εεε, θα με ευχαριστεί, εεε, θα έρθω σε επαφή με κόσμο, θα κοινωνικοποιηθώ, γιατί είχα απομονωθεί πάρα πολύ από ... για δύο χρόνια, όσο κράτησε αυτή η περιπέτεια, και αυτό ήταν λυτρωτικό για μένα. Και χαρούμενο ήτανε, γιατί όντως ο χορός είναι χαρά, αλλά και με βοήθησε στο ... στην άσκηση, στην κίνηση. Οπότε, ήταν ένας σημαντικός λόγος και αυτός που ξεκίνησα το χορό.

Γ.Π.: Ωραία. Επομένως, να σε ρωτήσω σε αυτό το σημείο, γιατί συνεχίζεις να παρακολουθείς μαθήματα ΕΠΧ;

ΤΕΡ 1: Ναι. Αυτό ... από ένα σημείο και μετά γίνεται εξάρτηση. Εεε, γιατί όταν αγαπάς κάτι, εεε, και αρχίζεις και το ... καλλιεργείς και το κάνεις συστηματικά, γίνεται πλέον εξάρτηση. Και όταν, πραγματικά, σταματάνε τα μαθήματα το καλοκαίρι, εεε, είναι δύσκολο για μένα, γιατί κάτι μου λείπει από την καθημερινότητά μου. Εεε, πέρα από το ότι έχω συνδεθεί και με το σύλλογο που είμαι,

με τα παιδιά, με τους άλλους τους χορευτές μου, εεε, το θεωρώ ... πολύ σημαντικό, το ότι αυτή ... την ... ώρα, το ... τη μία ώρα, τις δύο ώρες που θα κάνω το χορό, θα με ευχαριστήσει και θα το ... θα το κάνω με ιδιαίτερη αγάπη. Οπότε συνεχίζω, και πέρα από το ό,τι μου προσφέρει γνώσεις, και από άποψη ... παράδοσης, εθίμων, εεε, από άποψη ... ότι μαθαίνεις και ... διάφορα πολιτιστικά στοιχεία από ... πολλές περιοχές της Ελλάδος, γιατί εκεί δεν κάνουν μόνο μία περιοχή, κάνουμε πάρα πολλές περιοχές, εεε, και αυτό και με βοηθάει στη δουλειά μου, αλλά και για μένα προσωπικά, από αγάπη για όλο αυτό το κομμάτι της παράδοσης.

Γ.Π.: Ωραία. Τι σου αρέσει όταν παρακολουθείς μαθήματα ΕΠΧ;

ΤΕΡ 1: Εεε, πρώτον μου αρέσει η επαφή με τους συγχορευτές μου, το ότι θα ανταμώσουμε, θα πούμε τα νέα μας, εεε, θα κάνουμε κάτι που αγαπάμε όλοι, το ίδιο, εεε, μ' αρέσει η διδασκαλία αυτή καθαυτή, εεε, που κάνει ο δάσκαλος, εεε, γιατί θεωρώ ότι είναι ένα πάρα πολύ σημαντικό κομμάτι αυτό, το να ... ανταποκρίνονται οι προσδοκίες σου, εεε, όσον αφορά το διδακτικό κομμάτι, εεε, και σ' αυτό είμαι ιδιαίτερα ικανοποιημένη, εεε, και το γνωστικό, το ότι μαθαίνω πράγματα, πέρα από το ότι θα χαρώ και θα ευχαριστηθώ, θα ψυχαγωγηθώ, εεε, θα μάθω και τα βήματα και τους χορούς αλλά ... και το πολιτιστικό κομμάτι ... των χορών.

Γ.Π.: Ωραία. Τι δεν σου αρέσει όταν παρακολουθείς μαθήματα ΕΠΧ;

ΤΕΡ 1: Εεε, δεν είναι κάτι που δεν μου αρέσει, εεε, όλα με ευχαριστούν ούτε έχω ... ξεκινάω με αρνητική διάθεση, ότι κάτι δεν θα πάει καλά, ούτε έχω ανταγωνιστική στάση απέναντι στους συγχορευτές μου, ούτε έχω πρόθεση να ... βρεθώ απέναντι με το δάσκαλο ή να διαφωνήσω με τον τρόπο διδασκαλίας ή την τακτική του, εεε, και επειδή ξεκινάω με καλή διάθεση και αγάπη, πιστεύω ότι δεν είναι ... δεν υπάρχει κάτι που να με ...

Γ.Π.: Είπες για ανταγωνιστική στάση, αν άλλοι την έχουν αυτή, αυτό σε ενοχλεί, είναι κάτι που δεν θα σου άρεσε ίσως;

ΤΕΡ 1: Ναι, εεε, παρόλο που δεν ασχολούμαι και πολύ, μ' αυτό το κομμάτι γιατί ... είπα ότι δεν έχω πρόθεση να το κάνω αυτό, αντιλαμβάνομαι ότι μπορεί να υπάρχουν κάποιες κόντρες ... μέσα σε κάθε σύλλογο, εεε, είτε γιατί ... διαφωνούν ... με τον τρόπ... μεταξύ τους οι συγχορευτές, εεε, είτε κάποιος μπορεί να το βλέπουν ανταγωνιστικά, για το αν θα χορέψουν περισσότερους χορούς, λιγότερους, μπροστά, πίσω, όλα τα σχετικά, που, αν θα βάλουν μία φορεσιά που δεν τους αρέσει, μπορεί να υπάρχουν και τέτοια μικρό...προβλήματα, τα οποία εγώ δεν μπαίνω στη διαδικασία να ασχοληθώ και γι' αυτό και το συνεχίζω και ... το αγαπώ και δεν βάζω την αρνητική σκέψη μπροστά.

Γ.Π.: Τι σε εμποδίζει να παρακολουθήσεις μαθήματα ΕΠΧ;

ΤΕΡ 1: Εεε, παλιότερα με εμποδίζε το θέμα της οικογένειας, το ότι, εντάξει η δουλειά μου είναι μέχρι το μεσημέρι, αλλά μπορούσα το απόγευμα να ...να έχω ελεύθερο χρόνο αλλά λόγω των δραστηριοτήτων των παιδιών μου, δεν είχα το χρόνο αυτό να ασχοληθώ. Φροντιστήρια, υποχρεώσεις των παιδιών, αθλητισμός, εεε, μετά που μεγάλωσαν τα παιδιά, θεώρησα ότι δεν υπάρχει κάποιο πρόβλημα, έχω αρκετό ελεύθερο χρόνο, οπότε ... δεν υπάρχει κάτι αυτή τη στιγμή που να με εμποδίζει.

Γ.Π.: Τι άλλαξε στην καθημερινότητά σου, μέσα από την ενασχόλησή σου με τον χορό;

ΤΕΡ 1: Εεε, μπορώ να πω γέμισε η ζωή μου, εεε, με κάτι πολύ ενδιαφέρον, εεε, που χρόνια ήθελα να το κάνω ... αλλά, όπως είπα, υπήρχαν διάφοροι λόγοι που με εμποδίζαν. Εεε, γέμισε δημιουργικά ο χρόνος μου, άδειασε το μυαλό μου, καθάρισε, δηλαδή τις ώρες που χορεύω δεν σκέφτομαι τίποτα, εεε, κανένα πρόβλημα, κανένα ... θέμα, ψυχαγωγούμαι ευχάριστα, εεε, είτε την ώρα του μαθήματος είτε σε διάφορες συνεστιάσεις που θα κάνουμε με τους συγχορευτές μου σε χορούς και ... μαζώ... ανταμώματα, εεε, νιώθω ότι αθλούμαι, ένας τρόπος πολύ ωραίος για να αθληθείς και από φυσική κατάσταση, εεε, αλλά και κυρίως η ψυχαγωγία.

Γ.Π.: Εεε, σχεδόν μου απάντησες και στην επόμενη ερώτησή μου, που είναι αν πιστεύεις ότι σε ωφέλησε η ενασχόλησή σου με τον ΕΠΧ, και μου είπες και κάποιους τομείς...

ΤΕΡ 1: Ναι...

Γ.Π.: Θες να συμπληρώσεις και κάτι ακόμα;

ΤΕΡ 1: Ναι, και το κομμάτι το ... της ψυχαγωγίας, εεε, και το κομμάτι της άθλησης, εεε, της κοινωνικοποίησης, το ότι εντάσσεται μέσα σε ένα κοινωνικό σύνολο, εεε, που είναι πάρα πολύ σημαντικό, εεε, θεωρώ ότι αυτοί είναι οι τρεις άξονες που ...

Γ.Π.: Ωφελήθηκες.

ΤΕΡ 1: ...ωφελήθηκα από...

Γ.Π.: Ωραία. Πού σου είναι χρήσιμα, όσα μαθαίνεις στο χορευτικό σύλλογο;

ΤΕΡ 1: Κυρίως, εεε, ... στο να ξέρω χορούς και όταν βρεθώ σε κάποιο γλέντι, σε κάποια συνεστίαση θα ξέρω να χορεύω, εεε, περιοχές από όλη την Ελλάδα, εεε, στο ότι μαθαίνω τον πολιτισμό όλων των περιοχών της Ελλάδος, εεε, αλλά με βοήθησε και στη δουλειά μου, γιατί και εγώ στο σχολείο που ... εεε, είμαι στο γυμνάσιο, διδάσκω παραδοσιακούς χορούς και είναι ένα κομμάτι που θεωρώ ότι ο δάσκαλος παίζει σημαντικό ρόλο στο πώς θα δώσει στα παιδιά την αγάπη για την παράδοση, εεε, και, παρόλο που μπορεί κάποια παιδιά να μην το αγαπούνε τόσο, γιατί είναι μικρή η ηλικία, εεε, εγώ συνεχίζω και το διδάσκω και από αυτά που έχω μάθει από τη σχολή μου αλλά και αυτά που μαθαίνω τώρα με το δάσκαλο στη ... στο σύλλογο που είμαι. Οπότε με βοήθησε και σε αυτό το κομμάτι.

Γ.Π.: Ποιοι είναι οι στόχοι σου σε σχέση με το χορό;

ΤΕΡ 1: Οι στόχοι δεν είναι κάποιοι ιδιαίτεροι, εκείνο που στοχεύω είναι απλά να συνεχίσω, να κάνω αυτό που αγαπώ όσο μπορώ και αντέχω, εεε, και πιστεύω ο παραδοσιακός χορός, εεε, μπορεί να το κάνεις και σε μεγαλύτερη ηλικία, δεν αφορά μόνο ... νέα άτομα, εεε, ... δεν έχω κάποιο στόχο να γίνω ... να κάνω κάτι άλλο

παραπέρα, πιο επαγγελματικό ή οτιδήποτε άλλο, τίποτα, είναι ένα χόμπι, το οποίο θα το συνεχίσω και ... εεε, θα το ευχαριστιέμαι πιστεύω, (γέλια), για πολλά χρόνια ακόμη.

Γ.Π.: Θα πρότεινες σε άλλους να ασχοληθούν με τον ΕΠΧ και γιατί;

ΤΕΡ 1: Ναι, ναι, ναι, ανεπιφύλακτα, και το 'χω κάνει ήδη, εεε, στην παρέα μου, σε φίλες, σε ... σε γνωστούς, πέρα από τα ... τους μαθητές μου, που τους παροτρύνω σε αυτό, εεε, και για να μάθουν για την παράδοση αλλά και για να ωφεληθούν ... από τον παραδοσιακό χορό, εεε, αλλά και όπου ... όποιον βρω, του ... του προτείνω ανεπιφύλακτα να ασχοληθεί με τον παραδοσιακό χορό, για όλα αυτά τα οφέλη που είπαμε.

Γ.Π.: Ωραία, αν δεν έχεις κάτι ακόμα να προσθέσεις...

ΤΕΡ 1: Νομίζω ότι ... τα είπαμε όλα (γέλια)...

Γ.Π.: Τα είπαμε όλα. Ωραία. Κλείνουμε εδώ τη συνέντευξή μας, σε ευχαριστώ πάρα πολύ για τη συμμετοχή σου!

ΤΕΡ 1: Εγώ ευχαριστώ.

Γ.Π.: Να σαι καλά.

ΤΕΡ 1: Να σαι καλά. Καλή επιτυχία!

Γ.Π.: Θα σε ενημερώσω για τα αποτελέσματα της έρευνάς μου. Ευχαριστώ!

Συνέντευξη 8

Γ.Π.: Τι ηλικία έχεις;

ΤΕΡ 2: Πενήντα. Σαράντα εννιά κλεισμένα.

Γ.Π.: Ωραία. Ποιο είναι το επίπεδο των σπουδών σου;

ΤΕΡ 2: Απόφοιτος λυκείου.

Γ.Π.: Πού κατοικείς;

ΤΕΡ 2: Κιάτο Κορινθίας

Γ.Π.: Ποια είναι η οικογενειακή σου κατάσταση;

TEP 2: Παντρεμένη με ένα παιδί.

Γ.Π.: Και ποιο είναι το επάγγελμά σου;

TEP 2: Ιδιωτική υπάλληλος.

Γ.Π.: Ωραία έχεις ελεύθερο χρόνο;

TEP 2: Ναι, έχω.

Γ.Π.: Με ποιες δραστηριότητες ασχολείσαι στον ελεύθερό σου χρόνο;

TEP 2: Με χορό, μόνο με το χορό, δεν κάνω κάτι άλλο.

Γ.Π.: Πόσο, λοιπόν, χρόνο αφιερώνεις στον χορό την εβδομάδα;

TEP 2: Αφιερώνω από 6 έως 8 ώρες την εβδομάδα.

Γ.Π.: Εεε, στον ΕΠΧ μόνο;

TEP 2: Όχι μόνο.

Γ.Π.: Για τον ελληνικό παραδοσιακό χορό πόσο αφιερώνεις;

TEP 2: Δύο.

Γ.Π.: Δύο ώρες.

Γ.Π.: Σε τμήματα μάθησης Ελληνικών παραδοσιακών χορών, πόσο καιρό συμμετέχεις;

TEP 2: Είκοσι πέντε χρόνια.

Γ.Π.: Ωραία, τι σχέση έχεις με το Σύλλογο;

TEP 2: Είμαι ένα από τα ιδρυτικά μέλη του συλλόγου, κατέχω τη θέση του ταμιά τα τελευταία χρόνια ... και όπως ξέρεις στο σύλλογό μας όλοι τα κάνουμε όλα.

Γ.Π.: Ωραία. Τι σκέφτεσαι όταν ακούς τη λέξη χορός;

TEP 2: Εεε, χαρά. Αυτό είναι το πρώτο που μου έρχεται και μεγάλη ψυχολογική υποστήριξη και βοήθεια.

Γ.Π.: Για ποιον;

TEP 2: Για μένα βασικά ... εεε, και μακάρι αυτό το πράγμα να το καταφέρουμε, όσοι συμμετέχουν στο χορό, να μπορούν να το εκλάβουν.

Γ.Π.: Κάτι άλλο, σκέφτεσαι όταν, έτσι, ακούς τη λέξη χορός, σου έρχεται κάτι άλλο στο μυαλό;

ΤΕΡ 2: Άσκηση, εεε, μου έρχεται η λέξη η χαρά ακούγοντας τη μουσική, όχι μόνο το βήμα, και η πολύ καλή εμπειρία όταν είσαι μαθητής, δηλαδή, η μαθητεία, γενικώς, είναι μία πολύ καλή εμπειρία, εγώ όταν ακούω χορός, μου έρχεται κι αυτό στο μυαλό.

Γ.Π.: Γιατί αποφάσισες να παρακολουθήσεις μαθήματα ελληνικών παραδοσιακών χορών;

ΤΕΡ 2: Η αρχική μου απόφαση 25 χρόνια πριν, δεν έχει καμία σχέση για τους λόγους για τους οποίους με κάνουν να το συνεχίζω. Εεε, βασικά ήθελα μία εκτόνωση, μία ήπια σωματική άσκηση και μία ώρα που μπορώ να ακούσω τη μουσική που μου αρέσει και να τη χορέψω κιόλας, αυτό ήταν η αρχική μου ... ο αρχικός μου λόγος και δεν έχει σταματήσει να υπάρχει αυτός αλλά... έχουν προστεθεί...

Γ.Π.: Γιατί συνεχίζεις να παρακολουθείς μαθήματα ΕΠΧ;

ΤΕΡ 2: Γιατί υπάρχει τόσο πλούτος σε αυτό, που έχω αντιληφθεί ότι αυτό δε στερεύει ποτέ, δεν τελειώνει ποτέ. Οι αρχικοί μου, λοιπόν, λόγοι, δεν έχουν ικανοποιηθεί, δεν έχω αισθανθεί ποτέ γεμάτη, αλλά διαρκώς, εεε, συνεχίζω να χορεύω γιατί εξακολουθεί όλο αυτό το πράγμα να υπάρχει.

Γ.Π.: Τι σου αρέσει όταν παρακολουθείς μαθήματα ελληνικών παραδοσιακών χορών;

ΤΕΡ 2: Σε σχέση με τι, μου αρέσει;

Γ.Π.: Όταν παρακολουθείς τα μαθήματα, τι σου αρέσει; Είσαι στον κύκλο και χορεύεις, πώς, πώς το βλέπεις, τι σου αρέσει;

ΤΕΡ 2: Αυτό που μου ζητάς να σου πω, το αν μου αρέσει, έχει σχέση με το περιβάλλον;

Γ.Π.: Ναι.

ΤΕΡ 2: Το τι αισθάνομαι εγώ;

Γ.Π.: Ναι, ναι, ναι...

TEP 2: Ή με αυτά που βλέπω να συμβαίνουν γύρω μου;

Γ.Π.: Και αυτό, και αυτό, γενικότερα...

TEP 2: Τα 'πα όλα...

Γ.Π.: Γενικότερα, ναι...

TEP 2: ...γιατί είναι πολύ ... χύμα όλο αυτό, είναι πολύ γενική ερώτηση.

Γ.Π.: Ναι.

TEP 2: Τι μου αρέσει όταν χορεύω; Μου αρέσει η μουσική που ακούω, στο 99,9% των περιπτώσεων, εεε, μου αρέσει η επαφή που έχω με τους ...με την ομάδα μου, που είναι το πιο σοβαρό, μου αρέσει ... αυτό που συμβαίνει σε μένα, τη στιγμή που μαθαίνω, τη στιγμή που ξεκλειδώνω ένα βήμα ή τη στιγμή που καταφέρνω κάτι, μου αρέσει ακόμη και τη στιγμή που δεν καταφέρνω κάτι, είναι ένας καινούριος στόχος για το επόμενο μάθημα, εεε, και μου αρέσει επίσης και η αίσθηση ότι ξέρω ότι θα φύγω μετά ... πιο ελεύθερα και πιο χαλαρή.

Γ.Π.: Πάμε τώρα στο αντίθετο. Υπάρχει κάτι που δεν σου αρέσει όταν παρακολουθείς μαθήματα ελληνικών παραδοσιακών χορών;

TEP 2: Όταν δεν πλένεται ο διπλανός μου! Αυτό. Εεε ... δεν υπάρχει κάτι που να μη μου αρέσει.

Γ.Π.: Ναι. Τι σε εμποδίζει να παρακολουθήσει τα μαθήματα των ΕΠΧ ;

TEP 2: Πολλές φορές ... εεε, με εμποδίζει η φυσική, η σωματική κούραση από ένα γεμάτο πρόγραμμα ... όντας εργαζόμενη μητέρα, σύζυγος και όλα αυτά που έχουμε όλοι, αυτό με εμποδίζει, εεε, να το απολαύσω στο 100%. Επίσης, και η ... και ο ρόλος μου στο σύλλογο με εμποδίζει να το απολαύσω στο 1000%. Γιατί όταν συμμετάσχω στον κύκλο, δεν είμαι η οποιαδήποτε χορεύτρια, όταν συμμετάσχω στον κύκλο, που σημαίνει στο σύλλογό μας, έχει μεγαλύτερες ευθύνες αυτό που κάνω και αυτό μου στερεί από τη χαρά μου. Αν πάω σε έναν άλλον σύλλογο να χορέψω, εεε, δεν υπάρχει τίποτα που να με χαλάει.

Γ.Π.: Τι αισθάνεσαι λοιπόν, όταν χορεύεις;

TEP 2: Α, δημιουργία είναι το πρώτο που μου 'ρχεται στο μυαλό ... που εγώ μπορώ, αυτό που ακούω, να το φτιάξω και να το δείξω στο διπλανό μου, μόνο για μία στιγμή, εκείνη τη στιγμή που μιλάμε, εεε, και να ναι τόσο εφήμερο όλο αυτό, αλλά ταυτόχρονα, τόσο εγώ, δηλαδή, νομίζω ότι καμιά φορά χορεύοντας, μπορώ να εκφραστώ καλύτερα από ότι μιλώντας. Αυτό.

Γ.Π.: Ωραία. Τι άλλαξε στην καθημερινότητά σου, μέσα από την ενασχόλησή σου με τον ελληνικό παραδοσιακό χορό;

TEP 2: Τι άλλαξε; ... Ότι το περιβάλλον μου, σέβεται ... έκανα το περιβάλλον μου να σεβαστεί αυτή μου την ανάγκη, και, βρήκα θετική ανταπόκριση. Εεε, το ότι απέκτησα νέους φίλους και μία πολύ μεγάλη ... κοινωνικότητα που, πιθανόν να μην την είχα, αν δεν είχα ασχοληθεί με το χορό. Πιθανόν να μην την είχα αν δεν είχα κάποιο χόμπι, ξέρεις, δεν έχει τόσο σχέση με το χορό όσο με την κοινωνικότητά σου εκτός χώρου δουλειάς σου. Εεε, απέκτησα καλή σχέση, βαθύτερη σχέση με το παιδί μου γιατί, μοιράζομαι το χόμπι μ' αυτό, άρα απέκτησα περισσότερες ώρες που μοιραζόμαστε κοινά πράγματα. Και μία πολύ ωραία φορεσιά!

Γ.Π.: Ωραία. Επομένως, θα έλεγες ότι σε ωφέλησε η ενασχόλησή σου με τους ΕΠΧ;

TEP 2: Ναι, ναι, ναι, βέβαια, όχι μόνο με τους ΕΠΧ, γενικά με το χορό, το να το επικεντρώνεις μόνο στον ελληνικό παραδοσιακό χορό ... είναι λίγο ...ρατσιστικό, είναι θέμα χορού, γενικά.

Γ.Π.: Και, νομίζω, ότι πάνω-κάτω, ανέφερες και σε ποιους τομείς, έχεις κάποιον άλλο τομέα να προσθέσεις ... σ' αυτούς που είπες πριν...

TEP 2: Είδους χορού εννοείς;

Γ.Π.: Όχι, εννοώ σε αυτό που σε ωφέλησε, που κατάλαβες ότι ωφελήθηκες;

TEP 2: Με έκανε καλύτερο άνθρωπο όλο αυτό το πράγμα. Δηλαδή, καμιά φορά ο λόγος που δεν καταφέρνεις ένα βήμα, ένα βήμα ... είναι ψυχολογικός ... και όχι

χορευτικός, άρα μπαίνεις σε μία διαδικασία, γενικώς, διαρκώς αναδόμησης αυτού που είσαι.

Γ.Π.: Ωραία. Πού σου είναι χρήσιμα όσα μαθαίνεις στον χορευτικό σύλλογο;

ΤΕΡ 2: Χρήσιμα ως προς την καθημερινότητά μου, εεε, πουθενά. ... Πουθενά με τη λογική ότι δεν ... το είδος της δουλειάς μου δεν έχει σχέση με ... σωματική μεγάλη δραστηριότητα, που εμένα θα μου επιτρέψει να πω, α, με έκανε πιο ευλύγιστο ή πιο δυνατό ή κάτι άλλο, εεε, μόνο μέσα από το κομμάτι των ανθρώπινων σχέσεων ... Το κομμάτι επίσης που βοήθησε πάρα πολύ είναι το κομμάτι της εκτόνωσης, γιατί εκεί, μέσα από το χορό ανοίγεται ένας καινούργιος κόσμος που πια, διασκεδάζεις μόνο αν χορεύεις, αν αυτό είναι βοήθεια, ναι, με έχει βοηθήσει πολύ.

Γ.Π.: Ωραία. Ποιοι είναι οι στόχοι σου σε σχέση με το χορό;

ΤΕΡ 2: Εεε, να γίνω καλύτερη, σε ότι αφορά τις χορευτικές του ικανότητες, και να γίνω και πιο ουσιαστική, δηλαδή με το πέρασμα του χρόνου, επειδή κάνω πολλά χρόνια κιόλας, να μην με εντυπωσιάζει το εύκολο και το επιφανειακό, να καταφέρνω κάθε φορά να εμβαθύνω πιο πολύ και στη μουσική που ακούω και στο χορό που χορεύω κάθε φορά.

Γ.Π.: Γιατί θα πρότεινες σε κάποιους να ασχοληθούν με τον ΕΠΧ;

ΤΕΡ 2: Γιατί είναι ένα εξαιρετικό βήμα, καταρχήν για να ακούσουν καλή μουσική, που δεν την ακούς πια αυτή τη μουσική ... για να αποκτήσουν καινούργιους φίλους, που είναι το πάρα πολύ σοβαρό στις μέρες μας, για να συμφιλιωθούν με τον εαυτό τους, για να φτιάξουν σωματικές, τις σωματικές τους δεξιότητες, γιατί μέσα σε μία διαδικασία, του μαθαίνω ένα βήμα και ... θέλω να το ανασύρω και να το ξαναθυμηθώ καιρό μετά, νομίζω ότι εκπαιδεύεται εγκέφαλός σου με ένα συγκεκριμένο τρόπο, που αυτό σε βοηθάει, βοηθάει και τη μνήμη σου, τα βοηθάει όλα αυτά και φτιάχνεις και ένα εξαιρετικό μουσικό κριτήριο.

Γ.Π.: Πολύ ωραία. Αν δεν έχεις κάτι άλλο να προσθέσεις, στο σημείο αυτό κλείνει η συνέντευξή μας.

TEP 2: Ωραία. Χάρηκα πολύ.

Γ.Π.: Σε ευχαριστώ πάρα πολύ για τη συμμετοχή σου.

TEP 2: Εγώ ευχαριστώ που έκανες όλο αυτό τον κόπο.

Γ.Π.: Ευχαριστώ.

Συνέντευξη 9

Γ.Π.: Ωραία. Τι ηλικία έχεις;

TEP 3: Είμαι πενήντα τριών ετών.

Γ.Π.: Ποιο είναι το επίπεδο των σπουδών σου;

TEP 3: Είμαι απόφοιτος Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος.

Γ.Π.: Πού κατοικείς;

TEP 3: Στο Περιγιάλι Κορινθίας.

Γ.Π.: Ποια είναι η οικογενειακή σου κατάσταση;

TEP 3: Έγγαμη με ένα παιδί.

Γ.Π.: Και ποιο είναι το επάγγελμά σου;

TEP 3: Είμαι έμπορος, εεε, αυτομάτων πωλητών.

Γ.Π.: Έχεις ελεύθερο χρόνο;

TEP 3: Σπανίως, φροντίζω πάντοτε να τον γεμίζω.

Γ.Π.: Ωραία. Με ποιες δραστηριότητες ασχολείσαι στον ελεύθερό σου χρόνο;

TEP 3: Οι κυριότερες δραστηριότητες είναι ο σύλλογος.

Γ.Π.: Ο σύλλογος;

TEP 3: Ο σύλλογος "Τερψιχόρη", ο Πολιτιστικός σύλλογος Κορινθίων "Τερψιχόρη", εεε, όλος ο ελεύθερος χώρος ... χρόνος, εκεί αφιερώνεται.

Γ.Π.: Μάλιστα. Πόσο χρόνο αφιερώνεις στο χορό την εβδομάδα;

TEP 3: Αφιερώνω τρεις ώρες.

Γ.Π.: Και πόσο καιρό συμμετέχεις σε τμήματα εκμάθησης ελληνικών παραδοσιακών χορών;

ΤΕΡ 3: Είκοσι πέντε χρόνια.

Γ.Π.: Ωραία. Εεε, η σχέση σου με το σύλλογο, ποια είναι;

ΤΕΡ 3: Είμαι πρόεδρος, εκπροσωπώ το σύλλογο ως προε... από τη θέση του προέδρου.

Γ.Π.: Πολύ ωραία.

ΤΕΡ 3: Είναι τυπικά βέβαια όλα αυτά, δεν είναι ουσιαστικά τόσο πολύ.

Γ.Π.: Τι σκέφτεσαι όταν ακούς τη λέξη χορός;

ΤΕΡ 3: Μμμ. Ο χορός είναι χαρά, αυτό, μου δίνει χαρά, μου δίνει πολύ μεγάλη χαρά.

Έχω πάρει πάρα πολλά πράγματα μέσα από το χορό.

Γ.Π.: Όπως;

ΤΕΡ 3: Εεε, ψυχική ηρεμία, συναναστροφή, επικοινωνία, εεε, αυτά είναι τα κυριότερα.

Γ.Π.: Εεε, μπορείς να μου πεις γιατί αποφάσισες να παρακολουθήσεις μαθήματα ΕΠΧ;

ΤΕΡ 3: Γιατί αποφάσισα; Γιατί ... θεωρούσα πάντοτε ότι ... εεε, η παράδοση ... είναι ... η παράδοση είναι ... μου δίνει ταυτότητα, και μέσα σε όλο αυτό το παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον που ζούμε, αυτό είναι ένα στίγμα, άρα λοιπόν, θεωρούσα ότι, μπαίνοντας εγώ μέσα σε αυτό, και αργότερα, βάζοντας και το παιδί μου μέσα σε αυτό, ότι αυτόματα αφού εγώ ταυτότητα θα έχει και το παιδί μου και οτιδήποτε κι αν κάνει στη ζωή του, θα έχει σημεία αναφοράς, κοινά σημεία αναφοράς, με μένα ή με τους γονείς του γενικότερα. Αυτός ήταν ο κυριότερος λόγος που εγώ ήθελα να ασχοληθώ με το χορό γιατί μετά ήθελα να ασχοληθεί και η υπόλοιπη οικογένειά μου και το παιδί μου δηλαδή. Αυτός ήταν ο κυριότερος λόγος.

Γ.Π.: Μου είπες ότι συμμετέχεις πολλά χρόνια σε χορευτικά. Γιατί συνεχίζεις λοιπόν να παρακολουθείς μαθήματα ΕΠΧ;

ΤΕΡ 3: Γιατί αυτό είναι κάτι που δεν τελειώνει ποτέ, νομίζω, γιατί ... εεε, έχεις πάντοτε να μάθεις, έχεις πάντοτε να εντρυφήσεις, έχεις ... πάντοτε οι δάσκαλοι που θα ασχοληθούν μ' αυτό που έχουνε ... που ξέρουνε περισσότερο ... εεε, είναι αυτό που θα σου μάθουν και θα σου δώσουνε καινούριες γνώσεις, εεε, ... θα συναντήσεις φορεσιές, θα συναντήσεις ... εεε ... όλα τα παρελκόμενα, τέλος πάντων, που αφορούν όλη την παραδοσιακή... ότι αφορά τον παραδοσιακό χορό. Ο παραδοσιακός χορός δεν είναι μόνο χορός, είναι και φορεσιά, εεε, είναι και οι άνθρωποι, είναι και ... τα στολίδια, είναι ... ένα σύνολο πραγμάτων, είναι ο παραδοσιακός χορός, εεε, άρα λοιπόν, είναι οι περιοχές, άρα λοιπόν, για αυτό το λόγο συνεχίζω ακόμη, γιατί πάντοτε έχω να μάθω, πάντοτε.

Γ.Π.: Τι σου αρέσει όταν παρακολουθείς μαθήματα ΕΠΧ;

ΤΕΡ 3: Εεε, είναι αυτό που σου είπα προηγουμένως, ότι, εεε, ο δάσκαλος θα μου εξηγήσει ή θα εξηγήσει σε όλη την ομάδα, κυρίως, εεε, την περιοχή, θα εντρυφήσει μέσα στον κάθε χορό, θα εντρυφήσει σε ήθη, σε έθιμα, εεε, θα μας πάει πίσω στο χρόνο, να δούμε τι υπήρχε τότε, να το συγκρίνουμε και να δούμε, εμείς, τι παίρνουμε από αυτό και τι θέλουμε να προχωρήσουμε για να δώσουμε και στους νεότερους.

Γ.Π.: Ωραία. Τι δεν σου αρέσει όταν παρακολουθείς μαθήματα ΕΠΧ;

ΤΕΡ 3: Εεε, ... δεν υπάρχει κάτι, δεν υπάρχει κάτι να σου πω που δεν μου αρέσει, μου αρέσει η παρέα, θα σου πω πάλι τι μου αρέσει, μου αρέσει η παρέα, μου αρέσει, εεε, το ότι θα συναναστραφώ με κόσμο, με ανθρώπους που έχουνε κοινά ενδιαφέροντα με μένα και που αυτό το ενδιαφέρον είναι κυρίως ο χορός. Θα μιλήσουμε, εεε, κυρίως για τα πράγματα που αφορούν την κάθε περιοχή που, ααα, κάθε φορά μας δείχνει ο δάσκαλος, άρα λοιπόν, θα μπορέσουμε να εντρυφήσουμε και να μπούμε πολύ μέσα σε αυτή την περιοχή και να τα δούμε όλα, και μετά, να φύγουμε από την αίθουσα του

χορού, από ένα αποστειρωμένο περιβάλλον δηλαδή, και να πάμε να κάνουμε και ένα γλεντάκι ή να πάμε να πιούμε κι ένα καφέ ή θα συναναστραφούμε μετά σαν παρέα, όλο αυτό που λείπει από κάποιους ανθρώπους, εμείς το έχουμε έτοιμο, και το προσφέρουμε, και, αυτό είναι που και εμάς μας ικανοποιεί. Αυτό.

Γ.Π.: Τι σε εμποδίζει να παρακολουθήσεις μαθήματα ΕΠΧ;

ΤΕΡ 3: Τίποτα! Ούτε η θάλασσα, ούτε το χιόνι, ούτε η βροχή, τίποτα, όταν είναι η μέρα για να έρθω να κάνω το μάθημά μου, είμαι χαρούμενη από το πρωί, σαν παιδί, σαν πιτσιρίκι.

Γ.Π.: Επομένως να σε ρωτήσω και τι αισθάνεσαι όταν χορεύεις;

ΤΕΡ 3: Χαρά, το είπα από την αρχή, ο χορός είναι χαρά. Μόνο αυτό. Μόνο αυτό!

Γ.Π.: Τι άλλαξε στην καθημερινότητά σου, μέσα από την ενασχόλησή σου με τους ΕΠΧ;

ΤΕΡ 3: Άλλαξαν πολλά πράγματα. Καταρχήν, εεε, ... καταρχήν είδα πώς είναι να είσαι, εεε, ... πώς ήτανε, ποια ήταν ... ποιες ήταν οι δυσκολίες του ... να φτιάξουν τα ρούχα τους, αυτό, ήτανε, ήταν σοβαρό... Κατάλαβα, εεε, τις διαφοροποιήσεις που είχαν οι κοινωνικές τάξεις, μέσα από αυτό, μέσα από την, εεε, από το ρούχο, μέσα από τα στολίδια, που στόλιζαν τις ... τις φορεσιές τους, εεε, κατάλαβα, εεε, αν ήτανε ... σε ποια κοινωνική τάξη ανήκαν, αν ήταν πλούσιοι ή φτωχοί, γιατί και αυτό φαίνεται στο ρούχο... Εεε, αυτό, αυτά.

Γ.Π.: Θα έλεγες λοιπόν ότι σε ωφέλησε η ενασχόλησή σου με τον ΕΠΧ, σε ποιους τομείς, έτσι, μπορείς να μου το εντοπίσεις;

ΤΕΡ 3: Η ενασχόληση είναι όλα αυτά τα προηγούμενα πράγματα που σου είπα, ότι όλα αυτά, το ό,τι μπαίνεις σε μία διαδικασία να δεις, πώς ήταν τότε οι άνθρωποι, τι έκαναν, ποια ήτανε, εεε, ... τι αναζητούσαν, ποιες ήταν οι φιλοδοξίες τους, ποιες ήταν οι εργασίες τους, εεε, με τι ασχολούνταν, τι θέλανε να κάνουν, τι όραμα είχανε για ... για τις μετέπειτα γενιές, όλο αυτό, σε κάνει να μπαίνεις μέσα σε ένα κόσμο

καινούργιο και να προσπαθείς, εεε, να χωθείς, και μπαίνεις όλο και πιο βαθιά, βουτάς σαν να 'σαι σε μία θάλασσα, μπαίνεις όλο πιο βαθιά και νομίζεις ότι τότε θα φτάσεις, τώρα θα βρεις τον πάτο, αλλά δεν τον βρίσκεις, υπάρχει και βάθος και πιο πολύ και πιο πολύ, και όλο αυτό, εεε, μόνο εμπειρία σε γεμίζει, και μόνο γνώση σε γεμίζει, αυτό...

Γ.Π.: Πού σου είναι χρήσιμα όσα μαθαίνεις στα ... στο χορευτικό σύλλογο;

ΤΕΡ 3: Όπως σου είπα και προηγουμένως, ηηη ... παράδοσή, μας ... μας δίνει ταυτότητα. Εμείς τα έχουμε πάρει όλα έτοιμα, είναι εύκολα για μας τους ανθρώπους που ζούμε στο σήμερα, γιατί, υπήρχαν κάποιοι άλλοι άνθρωποι, πρωτότερα από μας, που τα έφτιαξαν. Εμείς λοιπόν τα πήραμε έτοιμα και το μόνο πράγμα που έχουμε να κάνουμε, είναι να τα διατηρήσουμε και ... να μπορέσουμε και να τα ... προωθήσουμε στις επόμενες γενιές. Εάν δούμε πως η ... παράδοση, είναι μία στάχτη, εεε, τότε, καλό είναι να καθίσουμε στο σπίτι μας. Νομίζω πως όσοι ασχολούμαστε με τον παραδοσιακό χορό, και γενικότερα με την παράδοση, θεωρούμε πως η παράδοση είναι φλόγα! Κι αυτή τη φλόγα, προσπαθούμε να την μεταλαμπαδεύσουμε. Αυτό, είναι όλο αυτό που πρέπει να έχουμε μέσα στο μυαλό μας. Άρα, λοιπόν, νομίζω πως τα έχουμε βρει όλα, όλα έτοιμα! Δεν έχουμε τίποτα άλλο να κάνουμε εμείς. Εμείς έχουμε μόνο ... να δούμε, να παρατηρήσουμε, και αφού τα παρατηρήσουμε, να τα μεταλαμπαδεύσουμε και στους επόμενους.

Γ.Π.: Αν και νομίζω ότι έμμεσα μου το απάντησες, θα στο ρωτήσω. Ποιοι είναι οι στόχοι σου σε σχέση με το χορό;

ΤΕΡ 3: Οι στόχοι μου είναι αυτό το να μεταλαμπαδεύσεις τις γνώσεις, όποιες γνώσεις έχεις πάρει, στις επόμενες γενιές. Αυτός είναι ο στόχος και νομίζω πως, γενικά οι άνθρωποι, αυτό πρέπει να κάνουμε και νομίζω ότι ... οι περισσότεροι άνθρωποι το κάνουνε, και όσοι ασχολούμαστε με την παράδοση, επειδή ... ασχολούμαστε ...όλοι εθελοντικά και χαλάμε από το χρόνο μας ή τον προσωπικό ή της οικογένειάς μας,

μόνο αυτό έχουμε σαν στόχο: να μπορέσουμε να μεταλαμπαδεύσουμε στις επόμενες γενιές, αυτό που εμείς έχουμε πάρει.

Γ.Π.: Γιατί θα πρότεινες λοιπόν σε κάποιους να ασχοληθούν με τον ΕΠΧ. Μπορείς να μου αναφέρεις μερικούς λόγους; Πώς θα τους έπειθες;

ΤΕΡ 3: Οοο ... ο ένας λόγος ... είναι ότι ... από αυτό, θα αντλήσουν χαρά, ο άλλος λόγος είναι ότι ... από αυτό θα ... με αυτόν τον τρόπο, με τον παραδοσιακό χορό, θα επικοινωνήσουν, κάτι, που, γενικά στις μέρες μας είναι αρκετά δύσκολο να συμβεί.

Γιατί ... οι άνθρωποι έχουνε απομακρυνθεί, γιατί υπάρχει η τηλεόραση, γιατί υπάρχει ... υπάρχουν τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, που όλα αυτά, στην ουσία, σε απομονώνουν αντί ...να μπορέσουν να σε βοηθήσουν να επικοινωνήσεις. Γιατί, η επικοινωνία, είναι ανάγκη του ανθρώπου, όπως είναι το φαγητό, όπως είναι ο ύπνος. Το να επικοινωνήσουμε λοιπόν, είναι ανάγκη μας. Ένα άλλο κομμάτι, εεε, θα μπορούσε να είναι, ότι, ... η διάθεση της προσφοράς! Αυτό ... αυτό το εθελοντικό κομμάτι, που ... όσοι το έχουνε ... όσοι το έχουν κάνει, και είναι εθελοντές οπουδήποτε και αν είναι, αυτό, τους προσφέρει χαρά, γιατί, είναι η διάθεση της προσφοράς. Άρα λοιπόν, έχω πολλούς λόγους να πω σε κάποιον, ελάτε μαζί μας να χορέψουμε, να βρεθούμε στον ίδιο κύκλο και να ενώσουμε τα χέρια μας, και ... μ' αυτόν τον τρόπο σιγά σιγά, και θα επικοινωνήσουμε, και θα ενώσουμε και τις ψυχές μας. Αυτή είναι όλη η ουσία.

Γ.Π.: Ωραία, ωραία, πολύ ωραία. Αν δεν έχεις κάτι ακόμη να προσθέσεις...

ΤΕΡ 3: Όχι. Ελπίζω να πας πολύ καλά στην πτυχιακή σου, στο μεταπτυχιακό σου (γέλια).

Γ.Π.: Σε ευχαριστώ πολύ και θα σε ενημερώσω για τα αποτελέσματα της έρευνάς μου.

ΤΕΡ 3: Να σαι καλά. Να σαι καλά.

Συνέντευξη 10

Γ.Π.: Έτοιμοι λοιπόν. Τι ηλικία έχεις;

ΧΟΡ 1: Τριάντα εννιά.

Γ.Π.: Ποιο είναι το επίπεδο των σπουδών σου;

ΧΟΡ 1: Εεε, είμαι απόφοιτη του Πανεπιστημίου Πατρών, το τμήμα των μαθηματικών.

Γ.Π.: Που κατοικείς;

ΧΟΡ 1: Ξυλόκαστρο Κορινθίας.

Γ.Π.: Ποια είναι η οικογενειακή σου κατάσταση;

ΧΟΡ 1: Είμαι παντρεμένη με δύο παιδιά.

Γ.Π.: Ποιο είναι το επάγγελμά σου;

ΧΟΡ 1: Μαθηματικός, εκπαιδευτικός στο Λύκειο του Δερβενίου.

Γ.Π.: Έχεις ελεύθερο χρόνο;

ΧΟΡ 1: Εεε, περιορισμένο.

Γ.Π.: Με ποιες δραστηριότητες ασχολείσαι στον ελεύθερό σου χρόνο;

ΧΟΡ 1: Ωραία. Στον ελεύθερο χρόνο, ασχολούμαι με τον χορό, τον παραδοσιακό χορό, δεν κάνω κάτι άλλο. Σε περίπτωση που έχω λίγο περισσότερο, ε, πάω για κάποιο περπάτημα, εεε, ή τον αφιερώνω στα παιδιά μου.

Γ.Π.: Πόσο χρόνο αφιερώνεις στον χορό την εβδομάδα;

ΧΟΡ 1: Μία με μιάμιση ώρα, την εβδομάδα.

Γ.Π.: Πόσο καιρό συμμετέχεις σε τμήματα εκμάθησης ελληνικών παραδοσιακών χορών;

ΧΟΡ 1: Εεε, ως παιδί είχα συμμετάσχει περίπου στα 3 χρόνια, ως ενήλικας, τρία με τέσσερα χρόνια, με διαλείμματα βέβαια.

Γ.Π.: Πώς ενημερώθηκες για την ύπαρξη του χορευτικού συλλόγου στον οποίο συμμετέχεις;

XOP 1: Εεε, από παιδιά που ήδη συμμετείχαν, είχανε, είχαν μία χορευτική ομάδα στα πλαίσια του δήμου και, κατόπιν, διαλύθηκε αυτή η ομάδα, δημιουργήθηκε η «Χοράνθη» από παιδιά που συμμετείχαν σε αυτή την ομάδα.

Γ.Π.: Ωραία. Γιατί επέλεξες το συγκεκριμένο σύλλογο;

XOP 1: Εεε, εκείνη την περίοδο δεν υπήρχε νομίζω κάποιος άλλος σύλλογος που να ασχολείται με τους παραδοσιακούς χορούς.

Γ.Π.: Οπότε ήτανε μονόδρομος...

XOP 1: Οπότε ήταν, ναι, ο μοναδικός, μοναδική {δεν ακούγεται καλά}.

Γ.Π.: Τι σκέφτεσαι όταν ακούς τη λέξη χορός;

XOP 1: Ψυχαγωγία, διασκέδαση, άσκηση.

Γ.Π.: Εεε, γιατί αποφάσισες να παρακολουθήσεις μαθήματα ελληνικών παραδοσιακών χορών;

XOP 1: Στην αρχή, εεε, με παρότρυνση των φίλων, ότι είναι μία ωραία ομάδα, ότι περνάμε πολύ όμορφα, εεε, και ήθελα να συμμετάσχω σε αυτό. Στη συνέχεια, εεε, η παραδοσιακή η μουσική είναι στα ακούσματά μου, είναι πιο κοντά σε ... στη μουσική που ακούω, με το χορό τον παραδοσιακό είχα ασχοληθεί ως παιδί, οπότε ήξερα περίπου, και, νομίζω ότι θα ήταν πιο κοντά στα δικά μου θέλω. Εεε, στη συνέχεια, στην αρχή δυσκολεύτηκα ... γιατί και η σωματική κατάσταση δεν ... βοηθούσε αλλά, μετά, πήρα την παρότρυνση, έτσι, και, μπήκα σε αυτό και μου άρεσε πάρα πάρα πολύ, το θεωρώ έτσι και σαν τρόπο ψυχαγωγίας ωραίο και σαν τρόπο άσκησης. Εεε, ... και βέβαια και κοινωνικοποίησης, μέσα από τις εκδηλώσεις, τις παραστάσεις που κάνουμε, τις συγκεντρώσεις μας, περνάμε πολύ όμορφα.

Γ.Π.: Τι σου αρέσει όταν παρακολουθείς μαθήματα ελληνικών παραδοσιακών χορών;

XOP 1: Ωραία, νομίζω ότι συνδυάζει και το νου και το σώμα, δηλαδή πρέπει να είμαστε 100% εκεί για να μάθουμε τα βήματα, εεε, και βέβαια, ασκούμεστε κιόλας.

Στη συνέχεια, η μουσική, είναι πάρα πολύ όμορφη, τα μουσικά όργανα που χρησιμοποιούνται και οι ήχοι που βγάζουν ... εεε ... αυτά νομίζω, αυτά.

Γ.Π.: Τι δεν σου αρέσει όταν παρακολουθείς μαθήματα ελληνικών παραδοσιακών χορών;

ΧΟΡ 1: Τι δεν μου αρέσει ... όταν παρακολουθώ μαθήματα;

Μικρή διακοπή συνέντευξης.

Γ.Π.: Τι δεν σου αρέσει όταν παρακολουθείς μαθήματα ελληνικών παραδοσιακών χορών;

ΧΟΡ 1: Τι δεν μου αρέσει ...

Γ.Π.: Αν υπάρχει κάτι. Δεν είναι απαραίτητο...

ΧΟΡ 1: Νομίζω ότι είναι κάτι που με ενοχλεί στα μαθήματα παραδοσιακών χορών.

Εκτός, υπάρχουν πράγματα, εκτός μαθημάτων.

Γ.Π.: Όπως;

ΧΟΡ 1: Έτσι, να βλέπω ανθρώπους που να ... χρησιμοποιούν το χορό για να επιδείξουν άλλα πράγματα, εκτός χορού. Αυτό ίσως ήταν κάτι ενοχλητικό, στα μάτια μου, βέβαια, όχι κάτι άλλο, αλλά εντός μαθήματος δεν νομίζω ότι υπάρχει κάτι.

Γ.Π.: Τι σε εμποδίζει να παρακολουθήσεις μαθήματα ελληνικών παραδοσιακών χορών;

ΧΟΡ 1: Εεε, τι με εμποδίζει; Εεε, ίσως, ο χρόνος. Θα ήθελα λίγο περισσότερο προσωπικό χρόνο να το αφιερώσω σε αυτό, εεε, και βέβαια ... και μεγαλύτερη αντοχή να είχα σαν άνθρωπος για να μπορέσω να χορέψω περισσότερο.

Γ.Π.: Τι αισθάνεσαι όταν χορεύεις;

ΧΟΡ 1: Εεε, πολύ όμορφα συναισθήματα, χαρά, εεε, ... πώς να το πω τώρα, αγαλλίαση, εεε, ψυχοσωματικά πολύ όμορφα πράγματα, αυτά, πάντως όμορφα συναισθήματα.

Γ.Π.: Τι άλλαξε στην καθημερινότητά σου μέσα από την ενασχόλησή σου με τον ελληνικό παραδοσιακό χορό;

ΧΟΡ 1: Έχω περισσότερα κίνητρα στο να μάθω ήθη, έθιμα, που συνδέονται με χορούς που μαθαίνω, εεε, μου αρέσει που ο δάσκαλός μας μας αναφέρει πραγματάκια και μετά τα ψάχνω, εεε, και βέβαια έχω αποκτήσει μεγαλύτερη αντοχή, ίσως επειδή είναι ο μοναδικός τρόπος άσκησης για μένα, βλέπω ότι ενώ στο διάλειμμα που έκανα ... δυσκολεύτηκα να επανέλθω ... τώρα του είμαι καλύτερα.

Γ.Π.: Άρα, έμμεσα μου απάντησες και στην ερώτηση που θα σου υπέβαλα αμέσως μετά, εεε, αν σε ωφέλησε η ενασχόλησή σου με τον ΕΠΧ...

ΧΟΡ 1: Βέβαια, βέβαια.

Γ.Π.: ...στους τομείς που μου ανέφερες.

ΧΟΡ 1: Ναι, ναι, ναι, ναι

Γ.Π.: Είναι και κάποιος άλλος;

ΧΟΡ 1: Εεε, όχι, δεν νομίζω ότι είναι κάτι άλλο.

Γ.Π.: Πού σου είναι χρήσιμα όσο μαθαίνεις στο χορευτικό σύλλογο;

ΧΟΡ 1: Α, είναι ένας τρόπος να περνάω όμορφα σε περίπτωση που βρίσκομαι σε εκδηλώσεις, εεε, μου περνάει πολύ πιο όμορφα ο χρόνος από το να κάθομαι σε ένα τραπέζι για να παρακολουθώ μόνο τους άλλους να χορεύουν. Συμμετέχω σε αυτό και ... μου αρέσει πάρα πολύ.

Γ.Π.: Ωραία. Θα ... μάλλον, ποιοι είναι οι στόχοι σε σχέση με τον χορό;

ΧΟΡ 1: Στόχοι. Θα ήθελα, καταρχήν, να συνεχίσω, έτσι, να βρίσκομαι σε αυτή τη χορευτική ομάδα και θα προσπαθήσω όσο είναι δυνατόν. Εεε, στη συνέχεια, εντάξει, δεν έχω κάποιες άλλες βλέψεις, ας πούμε να ... συμμετέχω σε μεγαλύτερες ομάδες, ίσως, αλλά αυτό, να κρατηθώ στην ομάδα.

Γ.Π.: Ωραία. Θα πρότεινες σε άλλους να ασχοληθούν με τον ελληνικό παραδοσιακό χορό;

XOP 1: Βέβαια. Εννοείται, εννοείται και θα πρότεινα, εεε, για τους ... για όλους τους παραπάνω λόγους που είπα, έτσι, γιατί και είναι ένας αυθεντικός τρόπος ψυχαγωγίας, και είναι ένας τρόπος κοινωνικοποίησης, και ... είναι ένας τρόπος γυμναστικής, εεε, και θα βρεθείς σε μία μεγάλη ομάδα, εεε, ... και θα περάσεις όμορφα, ταυτόχρονα.

Γ.Π.: Ωραία, αν δεν έχεις κάτι ακόμα να προσθέσεις, τελειώσαμε σε αυτό το σημείο.

XOP 1: Νομίζω ότι δεν έχω κάτι άλλο, ευχαριστώ πάρα πολύ για τη συνέντευξη.

Γ.Π.: Εγώ σε ευχαριστώ πάρα πολύ για τη συμμετοχή σου.

Συνέντευξη 11

Γ.Π.: Τι ηλικία έχεις;

XOP 2: Τριάντα ένα σχεδόν (γέλια).

Γ.Π.: Ποιο είναι το επίπεδο των σπουδών σου;

XOP 2: Έχω μεταπτυχιακό, είμαι γεωπόνος και έχω πάρει και το μεταπτυχιακό μου.

Γ.Π.: Πού κατοικείς;

XOP 2: Στη Συκιά, είμαι από το Μελίσσι και μένω στη Συκιά τον τελευταίο χρόνο.

Γ.Π.: Ποια είναι η οικογενειακή σου κατάσταση;

XOP 2: Άγαμη είμαι.

Γ.Π.: Και το επάγγελμά σου είναι γεωπόνος;

XOP 2: Γεωπόνος, ναι. Ναι.

Γ.Π.: Ωραία. Έχεις ελεύθερο χρόνο;

XOP 2: Έχω, ναι, έχω, τα απογεύματα ελεύθερο χρόνο αλλά το έχω γεμίσει και αυτόν.

Γ.Π.: Με ποιες δραστηριότητες ασχολείσαι στον ελεύθερό σου χρόνο;

XOP 2: Με το γυμν... πηγαίνω γυμναστική, γυμναστήριο, εεε, και χορό

Γ.Π.: Ο χορός λοιπόν είναι μία από αυτές τις δραστηριότητες. Πόσο χρόνο αφιερώνεις στο χορό την εβδομάδα;

XOP 2: Εεε, δύο ώρες που είναι το μάθημα, μπορεί και παραπάνω.

Γ.Π.: Πόσο καιρό συμμετέχεις σε τμήματα εκμάθησης ελληνικών παραδοσιακών χορών;

XOP 2: Εεε, ξεκίνησα φέτος τον Οκτώβρη, Νοέμβρη, αλλά πήγαινα και πιο παλιά, εεε, όταν σπούδαζα στην Αθήνα έκανα κάποια μαθήματα και από μικρή, εντάξει, στο δημοτικό...

Γ.Π.: Ωραία. Πώς ενημερώθηκες για την ύπαρξη του χορευτικού συλλόγου στον οποίο συμμετέχεις;

XOP 2: Είχα δει, τους είχα δει, μάλλον και σένα, να χορεύετε στο ... Βασίλη Γεωργιάδη και πριν ... και πρόπερσι το χειμώνα, σε ένα μπαράκι εδώ στο Ευλόκαστρο, γνώρισα τη Μαργαρίτα, την Ευαγγελή, χορέψαμε μαζί και μου είπαν για το σύλλογο και έτσι αποφάσισα και εγώ να έρθω.

Γ.Π.: Και επέλεξες λοιπόν το συγκεκριμένο σύλλογο, γιατί;

XOP 2: Γιατί μου άρεσε έτσι όπως χορεύετε! (γέλια).

Γ.Π.: Τι σκέφτεσαι όταν ακούς τη λέξη χορός;

XOP 2: Γλέντι, χαρά, μου φτιάχνει η διάθεση πάρα πολύ, δεν μπορώ να φανταστώ, δηλαδή, να πάω κάπου, σε κάποιο τραπέζι και να μην χορέψω...

Γ.Π.: Μάλιστα.

XOP 2: Παράδοση...

Γ.Π.: Ναι, ναι. Γιατί αποφάσισες, λοιπόν, να παρακολουθήσεις μαθήματα ελληνικών παραδοσιακών χορών;

XOP 2: Πάντα μου άρεσε ο χορός, από μικρή δηλαδή, πιστεύω ότι είναι ωραίο να μαθαίνεις τις παραδόσεις της χώρας σου, γενικά τις παραδόσεις είναι ωραίο, και μου αρέσει πολύ ο χορός, και οικογενειακώς το έχουμε να χορεύουμε!

Γ.Π.: Γιατί συνεχίζεις να παρακολουθήσεις μαθήματα ελληνικών παραδοσιακών χορών;

XOP 2: Κοίτα, ξεκίνησα, είδα ότι μου άρεσε, με ευχαριστεί πολύ αυτό και μετά μαθαίνεις και να χορεύεις ωραία, σωστά.

Γ.Π.: Ωραία. Τι σου αρέσει όταν παρακολουθείς μαθήματα ελληνικών παραδοσιακών χορών;

XOP 2: Μου αρέσει πολύ η μουσική, μου φτιάχνει πολύ τη διάθεση, και, δηλαδή ακούγοντας τη μουσική, θέλω και εγώ να μπω να χορέψω, εεε, είναι πάρα πολλοί χοροί, πάρα πολύ χοροί κι είναι ωραίο ... να βλέπεις την ιδιαιτερότητα κάθε περιοχής, γιατί υπάρχουν πολλές διαφορές ανάμεσα στην κάθε περιοχή... Γενικά μου αρέσει να μαθαίνω πράγματα, πολύ, και συνέχεια κάτι μαθαίνω, ... και εντάξει ο χορός είναι ... σου φτιάχνει πολύ όλη την ενέργεια ...

Γ.Π.: Μάλιστα. Τι σε ... μάλλον, τι δεν σου αρέσει όταν παρακολουθείς μαθήματα ελληνικών παραδοσιακών χορών;

XOP 2: Όταν μαθαίνουμε πολλούς καινούριους χορούς, κουράζομαι στο τέλος και, και φέτος που μαθαίναμε, επειδή πήγαινα και στο τρίτο τμήμα, έμπαινα στη διαδικασία να μάθω πολλούς καινούριους χώρους την ίδια μέρα, και εκεί, εντάξει, μετά δεν τα θυμόμουν τα βήματα.

Γ.Π.: Μάλιστα. Τι σε εμποδίζει να παρακολουθήσεις μαθήματα ελληνικών παραδοσιακών χορών;

XOP 2: Αυτή τη στιγμή δεν είμαι εμποδίζει κάτι, θεωρητικά, κάποια στιγμή, αν αυξηθεί η δουλειά, αν ... οικογένεια, δηλαδή, αυτό σκέφτομαι κάποιες φορές, αν θα 'χω και ένα παιδί, πώς θα τα προλαβαίνω μετά, αυτό, δεν με εμποδίζει κάτι άλλο, ο χρόνος, αν υπάρχει ελεύθερος χρόνος, δηλαδή.

Γ.Π.: Τι αισθάνεσαι όταν χορεύεις;

XOP 2: Σου είπα και στην αρχή, μου φτιάχνει πάρα πολύ η διάθεση, χαρά, δεν μπορώ να σταματήσω κάποιες φορές, ειδικά σε γλέντια ας πούμε, δεν θέλω να σταματήσω, μου αρέσει πάρα πολύ.

Γ.Π.: Στην καθημερινότητά σου, τι έχει αλλάξει μέσα από την ενασχόλησή σου με τον ΕΠΧ;

ΧΟΡ 2: Δεν το 'χω, δεν έχω παρατήσει κάτι τέτοιο, να έχει αλλάξει κάτι...

Γ.Π.: Ναι...

ΧΟΡ 2: Ή ίσως ξέρω περισσότερους χορούς, φυσικά αν βρεθώ σε κάποιο γλέντι, σε κάποια γιορτή θα μπορώ να χορέψω κάτι παραπάνω, αυτό.

Γ.Π.: Θα έλεγες ότι σε ωφέλησε ενασχόλησή σου με τους ελληνικούς παραδοσιακούς χορούς; Και σε ποιους τομείς;

ΧΟΡ 2: Μπορώ να πω στη σωματική μου κατάσταση ότι με έχει βοηθήσει, γιατί είναι και ένα είδος άσκησης ο χορός...

Γ.Π.: Μπορείς να σκεφτείς κάτι ακόμα;

ΧΟΡ 2: Ίσως έχω περισσότερο ρυθμό, μου έχει δώσει ρυθμό περισσότερο ρυθμό, με έχει βοηθήσει σε αυτό.

Γ.Π.: Ναι

ΧΟΡ 2: Αυτό, δεν έχω παρατηρήσει κάτι άλλο.

Γ.Π.: Πού σου είναι χρήσιμα όσα μαθαίνεις στο χορευτικό σύλλογο;

ΧΟΡ 2: Εεε, μου είναι χρήσιμα, όπως σου ξαναείπα, σε κάποια ... επειδή μου αρέσει να πηγαίνω συχνά σε γλέντια, σε πανηγυράκια, να μπορώ να συμμετέχω και εγώ σε αυτό. Μου αρέσει να βλέπω ανθρώπους να χορεύουν και θέλω και εγώ να συμμετέχω σε αυτό.

Γ.Π.: Θα ... μπορούσες να μου πεις, ποιοι είναι οι στόχοι σου σε σχέση με το χορό;

ΧΟΡ 2: Εεε, να μάθω κι άλλους χορούς από όλη την Ελλάδα αν γινόταν, εεε, και να βελτιώνομαι συνέχεια, μέρα με την ημ... φορά με τη φορά που χορεύω να βελτιώνομαι, και να μην πρέπει να κοιτάω για τα βήματα από τους άλλους, να τα θυμάμαι και μόνη μου.

Γ.Π.: Θα πρότεινες σε άλλους να ασχοληθούν με τον ελληνικό παραδοσιακό χορό και γιατί;

ΧΟΡ 2: Ήδη έχω προτείνει, σε φίλους για να ερχόμαστε και μαζί και επειδή αρέσει και σε εκείνους, στο αγόρι μου για να χορεύουμε μαζί, εεε, στον αδελφό μου, που του αρέσει και σε εκείνον να χορεύει, είχε έρθει κάποια στιγμή αλλά το άφησε, γιατί ασχολείται και με άλλα πράγματα. Μου αρέσει να είμαι μαζί με φίλους και να κάνουμε μαζί δραστηριότητες και να χορεύουμε μαζί, είναι μία μορφή ... διασκέδασης αυτό μπορώ να πω.

Γ.Π.: Ναι. Ωραία, αν δεν έχεις κάτι ακόμη να προσθέσεις, εδώ τελείωσε η συνέντευξή μας.

ΧΟΡ 2: Όχι, δεν έχω κάτι άλλο. Εσύ αν θες να με ρωτήσεις κάτι άλλο...

Γ.Π.: Σε ευχαριστώ πάρα πολύ για τη συμμετοχή σου

ΧΟΡ 2: Και εγώ ευχαριστώ. Καλή επιτυχία!

Γ.Π.: Ευχαριστώ, ευχαριστώ.

Συνέντευξη 12

Γ.Π.: Τι ηλικία έχεις;

ΧΟΡ 3: 52 ετών.

Γ.Π.: Ποιο είναι το επίπεδο των σπουδών σου;

ΧΟΡ 3: Έχω τελειώσει πανεπιστήμιο και έχω προχωρήσει σε μεταπτυχιακές σπουδές, τις οποίες και έχω ολοκληρώσει πριν από ... 3 χρόνια περίπου.

Γ.Π.: Πού κατοικείς;

ΧΟΡ 3: Στο Ξυλόκαστρο, στην Κορινθία, στο Ξυλόκαστρο Κορινθίας.

Γ.Π.: Ποια είναι η οικογενειακή σου κατάσταση;

ΧΟΡ 3: Είμαι έγγαμος με τρία παιδιά.

Γ.Π.: Και ποιο είναι το επάγγελμά σου;

ΧΟΡ 3: Είμαι δημόσιος υπάλληλος και δουλεύω σε ασφαλιστικό ταμείο στην ... περιοχή εδώ κοντά, στο Κιάτο Κορινθίας. Στο τέως ΙΚΑ.

Γ.Π.: Ωραία. Έχεις ελεύθερο χρόνο;

XOP 3: Ο ελεύθερος χρόνος μου υπάρχει... εεε... αλλά έχω και κάποιες δραστηριότητες με τις οποίες έχω ... κατά κάποιο μέρος καλύψει αρκετό μέρος από τον ελεύθερο χρόνο και έτσι δεν μπορώ να πω ότι υπάρχει πλεονάζων χρόνος.

Γ.Π.: Ποιες είναι αυτές οι δραστηριότητες με τις οποίες ασχολείσαι στον ελεύθερό σου χρόνο;

XOP 3: Ο ελεύθερος χρόνος μου, εκτός από τα παιδιά μου, και ... η καθαυτό ... οικογενειακή μου, γιατί είμαι ενεργός μες στην οικογένεια, δηλαδή μαγειρεύω, αναλαμβάνω όλες τις φροντίδες ας πούμε των παιδιών, δεν υπάρχει περιχαράκωση ρόλων σχετικά με το τι κάνει ο καθένας μες στο σπίτι, εκτός από αυτό που μου τρώει αρκετό χρόνο και με το διάβασμα και με τις πολλές δραστηριότητες των παιδιών μου, αφιερώνω πάρα πολύ χρόνο, εεε, αρκετό χρόνο στην... σε δεύτερη απασχόληση που έχω σαν άτυπη απασχόληση, είμαι αγρότης δηλαδή και διατηρώ γύρω στα 20 στρέμματα αγροτική εκμετάλλευση, κυρίως ελιές, αλλά ταυτόχρονα έχω και μία βασική, μία τρίτη απασχόληση, είμαι ψάλτης σε ναό, σε αυτό το ναό που είμαι σε κεντρικό ... στο Ξυλόκαστρο και μέσα από αυτή τη δραστηριότητα έχω εσπερινούς, έχω γιορτές, έχω όλη την περίοδο του εορτολογίου δηλαδή μέσα στην μέσα στο όλο έτος. Επιπλέον ασχολούμαι με ... μία παραδοσιακή χορωδία η οποία κάθε δευτέρα μας κάνει μαθήματα και μας μαθαίνει για την παράδοσή μας μέσα από την θεωρητική δηλαδή εκδοχή της ,και τελευταίο και όχι ασήμαντο αλλά σημαντικό και αυτό, είμαι μέλος σε ένα πολιτιστικό σύλλογο που δραστηριοποιείται εδώ και αρκετά χρόνια στην περιοχή μου, λέγεται Χοράνθη, εκτός από την εκτός από τη συμμετοχή μου στο να μαθαίνω τους χορούς, δηλαδή τους χορούς αυτού του χορευτικού συλλόγου, είμαι και μέλος του διοικητικού συμβουλίου του συλλόγου, είμαι ο γραμματέας και προσπαθώ να ενδιαφερόμαι και να δώσω πνοή και όραμα σε αυτόν τον σύλλογο ταυτόχρονα με τα τυπικά γραφειοκρατικά απαιτούμενα που έχει, ώστε να μπορώ να εξασφαλίζω όλες τις δραστηριότητες που αναπτύσσονται κατά τη διάρκεια του έτους και βέβαια είμαι χορευτής. Όταν λέμε χορευτής, δύο φορές την εβδομάδα για ένα

τρίωρο τετράωρο, δηλαδή Τετάρτη και Κυριακή, πηγαίνουμε και μαθαίνουμε χορούς από όλη την Ελλάδα με δάσκαλο μας τον Γιώργο τον Γαλάνη, ο οποίος είναι ένας αξιόλογος πραγματικά δάσκαλος που μας μεταφέρει ζωντανή και αυτούσια την παράδοση και την παρακαταθήκη των χορών.

Γ.Π.: Πολύ ωραία. Επομένως, εσύ όταν ακούς τη λέξη χορός, τι σκέφτεσαι;

XOP 3: Όταν ακούω τη λέξη χορός, σκέφτομαι τους ανθρώπους, σκέφτομαι τη συλλογικότητα, την επαφή, την εμπειρία της συνύπαρξης, κατά πρώτο λόγο, την αγάπη και την οικειότητα που αναπτύσσεται μέσα από αυτό το θέμα του χορού, μετά τη σωματική έκφραση και ίσως σημαντικότερα ακόμα την περιήγησή μου στις περιοχές της Ελλάδας και την ανάγκη μου να κατανοήσω μέσα από την ... από το χορευτικό τους δηλαδή μοτίβο, να επικοινωνήσω και εγώ ο ίδιος με αυτές τις περιοχές. Τις γνωρίζω δηλαδή μέσα από το πιο, πώς να το πω, αυθεντικό τους κομμάτι, κάτι το οποίο πραγματικά δεν έχει διαμεσολάβηση, όπως βγήκε πραγματικά και όπως εκφράστηκε από τους δημιουργούς, τους άγνωστους δημιουργούς, τον ίδιο το λαό. Αυτή όλη η σχέση, εεε, όταν χορεύω νιώθω ότι περιηγούμαι μέσα σε αυτήν την κοινότητα ανθρώπων που δεν έχει ιστορικό καθαρά, ας πούμε έτσι, καθορισμό και χρονολογίες και όρια αλλά είναι ένα βάθος το οποίο κάθε φορά το νιώθω όλο και πιο έντονα.

Γ.Π.: Μάλιστα, επομένως θα λέγαμε ότι βλέπεις το χορό ως ένα είδος μάθησης;

XOP 3: Νιώθω το χορό ως ένα είδος μάθησης που ταυτόχρονα είναι και ένα είδος εμπειρίας, εκτός από αυτό που μεταφέρει ο δάσκαλος νιώθω και την δική μου περιήγηση μέσα στο χώρο που είναι κάτι τελείως προσωπικό. Δηλαδή δεν θα φύγω γνωρίζοντας ένα καθαρό, ας πούμε, βηματισμό ενός ικαριώτικου, αλλά επειδή έχει τύχει να πάω στην Ικαρία, θα νιώσω τον χορό τους, το καλοκαίρι τους, την εμπειρία τους, το γλέντι τους, όλη αυτή την αίσθηση της συνύπαρξης που προανέφερα.

Γ.Π.: Μάλιστα. Πώς πήρες την απόφαση να παρακολουθήσεις ελληνικούς παραδοσιακούς χορούς;

XOP 3: Η πρωτογενής πηγή είναι ... νομίζω ότι είναι τα παιδικά μου χρόνια. Αναζήτησα τώρα στην ηλικία που είμαι, περίπου 10 χρόνια, όχι, όχι 10 χρόνια, λάθος λέω, γύρω στα 6 χρόνια 5-6 χρόνια στο σύλλογο, νομίζω ότι αναζήτησα αυτό που είχα ζήσει σαν παιδί. Θυμάμαι μεγάλωσα σε ένα χωριό που ήταν λίγο κλειστή κοινωνία, στη Ρίζα Κορινθίας, λίγο πιο έξω από το Ξυλόκαστρο, εεε, με περίπου 450 κατοίκους, εκεί σε ένα σπιτάκι που ήταν λίγο απομονωμένο από το χωριό, γίνονταν πάρα πολύ συχνά και για ασήμαντη αφορμή γλέντια και επαφές τέτοιου είδους, δηλαδή έρχονταν, έφερναν τα καλούδια τους ο καθένας, ένα ρεφενέ που λέμε ή φτιάχναμε εμείς στο σπίτι μου, η μάνα μου ότι φτωχικό είχαμε ή έφερναν οι φίλοι, οι γείτονες, οι συγγενείς και γνωρίζονταν, μιλάγανε, ξεκίναγαν να πίνουν το κρασάκι τους, το στο οποίο ήταν όλο δικό μας παραγωγή, και άρχιζαν χωρίς καθόλου τεχνικά μέσα να τραγουδάνε με το στόμα, κάποιιοι τραγουδάγαν και κάποιιοι σηκωνόταν και χόρευαν. Αυτό το πράγμα λοιπόν μου έμεινε σαν ανάμνηση και όταν έμαθα ότι ένας πολιτιστικός σύλλογος εδώ δραστηριοποιείται σε αυτό, ήθελα να δω εάν θα μπορούσα να ξυπνήσω μέσα μου αυτό το συναίσθημα που είχα πρωτονιώσει όταν ήμουν παιδί, νομίζω ότι πρωταρχικός δηλαδή σκοπός ήταν αυτό η η η, να αναβιώσω αυτό που είχα ζήσει σαν παιδί.

Γ.Π.: Μπορείς να σκεφτείς και κάτι άλλο που σε οδήγησε να συμμετέχεις σε τμήματα εκμάθησης ελληνικών παραδοσιακών χορών;

XOP 3: Συνυφασμένο με αυτή την ανάγνωση, είναι και όλο αυτό που έχω αναφέρει για την σχέση με το χορό, δηλαδή να γνωρίσω τους ανθρώπους, να έρθω σε επικοινωνία μαζί τους, να γνωρίσω την παράδοση διαφορετικών, ας πούμε έτσι, εεε, από διαφορετικές πλευρές και μέρη αυτού του τόπου που λέγεται Ελλάδα και να δω αν θα μπορούσαμε, ας πούμε, να προχωρήσουμε σε τέτοιο βάθος ώστε να, έχουμε

μέσα από το χορό, να ανοίξουμε ένα πεδίο ευρύτερης επαφής, να μας κάνει δηλαδή να μας φέρει πιο κοντά. Ήρθα σε μια περιοχή στο Ξυλόκαστρο, επιστρέφοντας από την Αθήνα, γιατί έζησα και για κάποια χρόνια στη ζωή μου, και ένιωθα ότι υπήρχε μία απρόσωπη σχέση, σε αντίθεση δηλαδή με αυτό που ζούσα παλιά στο χωριό και θα θελα πραγματικά με το χορό να να δω αν θα υπάρχει και μία τέτοια συνέπεια και να με οδηγήσει σταδιακά σε αυτό.

Γ.Π.: Μάλιστα. Τι σου αρέσει όταν παρακολουθείς μαθήματα ελληνικών παραδοσιακών χορών;

ΧΟΡ 3: Όταν παρακολουθώ ή και όταν συμμετέχω;

Γ.Π.: Όταν συμμετέχεις και παρακολουθείς...

ΧΟΡ 3: Μου αρέσει ... να πω κάτι, η σχέση μου με τα μαθήματα στην αρχή ξεκίνησε λίγο εεε με κάποια δυσκολία, δηλαδή όταν λέμε κάποια δυσκολία, εεε το τεχνικό κομμάτι εεε, ένιωθα ότι δεν μπορούσα να το αφομοιώσω εύκολα, δηλαδή ερχόμουν και γύρναγα σπίτι μου με μία αίσθηση ότι απογοητεύουν γιατί δεν μπορούσα να το ... να το κατορθώσω... Ιδιαίτερα σε δυσκολότερα κομμάτια χορού, μέσα στον ίδιο τον χορό υπήρχαν εν τω μεταξύ και χορευτές που είχαν μεγαλύτερη εμπειρία από μένα και έβλεπα ότι φεύγανε, ενώ εγώ πήγαινα χωρίς να μπορώ να τα καταφέρω. Σιγά σιγά ένιωθα ότι μπορούσα να κατορθώσω και εγώ να γίνομαι μέλος της ομάδας, με τη συμμετοχή μου δηλαδή, και την ικανότητα να μπορώ να εκτελέσω αυτό που ζητούσε σαν παράγγελμα, σαν απαίτηση ο δάσκαλος και έτσι μπορούσα να ικανοποιηθώ από την ανταπόκριση του σώματός μου σε αυτό τοσοο, σε αυτή την απαίτηση, δηλαδή τη χορευτική απαίτηση της κάθε ιδιαίτερης περιοχής, αυτό μου έφερνε ικανοποίηση ότι τα κατάφερα μετά όταν ξε... ξεπερνούσα και ξεπερνώ σιγά σιγά αυτή την ... το άγχος, δηλαδή να τα καταφέρω στο χορό, εστιάζω, βλέπω τον εαυτό μου να εστιάζει στο στίχο, να εστιάζει δηλαδή στο μουσικό κομμάτι και στο περιεχόμενο αυτού που χορεύω και έτσι αρχίζω σιγά σιγά, δηλαδή απελευθερώνομαι

και νιώθω ότι ο χορός γίνεται μία συνολικότερη εμπειρία που περιλαμβάνει εκτός από το σώμα και την ψυχή μου και το πνεύμα μου, έτσι ώστε να είναι ενιαίο πράγμα.

Γ.Π.: Να σε ρωτήσω τώρα τι δεν σου αρέσει όταν συμμετέχεις σε μαθήματα ΕΠΧ.

ΧΟΡ 3: Αν μιλήσουμε αυστηρά και μόνο για το πλαίσιο των ...της διαδικασίας των μαθημάτων ή αν μιλήσουμε και για το πλαίσιο που δεν είναι μάθημα αλλά βγήκαμε σαν παρέα και πήγαμε σε μία ταβέρνα και εκεί χορέψαμε, στο δεύτερο έχω να πω ότι δεν μου αρέσει να βρίσκομαι σε χώρο εκτός του εργαστηρίου να το πω έτσι, δηλαδή του χορευτικού εργαστηρίου, και κάποιοι να μεταφέρουν την αίσθηση του δασκάλου και της επιβολής συγκεκριμένων σωματικών κινήσεων και εκφράσεων, εκτός του χώρου του καθεαυτό μαθήματος, έτσι, γιατί πιστεύω ότι ο στόχος είναι, θα πρέπει να είναι μάλλον η ελευθερία στην έκφραση στον χορευτή και όχι η δεσμευτική τυποποίησης πούμε κάποιων συγκεκριμένων βημάτων. Ακόμη και λάθος να κάνει, πιστεύω ότι ο χορός εκφράζει κάτι ουσιαστικό και άπιαστο με λόγια και με τεχνικές και έτσι θα πρέπει να αφήσουμε το χορευτή ελεύθερο. Όταν λοιπόν εγώ νιώθω ότι περιορίζομαι στον χώρο εκτός του εργαστηρίου καθαρά των μαθημάτων, νιώθω πραγματικά ότι εκεί δεν έχουμε καταλάβει καλά γιατί βρισκόμαστε σε αυτόν τον χώρο. Μέσα στο μάθημα, τι δεν μου αρέσει, κάτι παρόμοιο, έχει τύχει δηλαδή κάποιες φορές επειδή μεταφέρω μία κουλτούρα χορευτική εδώ στην περιοχή μου, να φύγω λίγο από το μοτίβο που αυστηρά απαιτεί ο δάσκαλος και η τεχνική του χορού και σε αυτή την περίπτωση έχω δεχτεί κάποιες παρατηρήσεις πάρα πολύ αυστηρές, εκεί νομίζω ότι ο δάσκαλος, βλέπει μόνο την προσέλευσή μου εκεί καθαρά σαν έναν μαθητή και δεν είχε καταλάβει τις άλλες ιδιότητες με τις οποίες είμαι... ένας άνθρωπος δηλαδή που αναζητά και μία άλλη φιλοσοφία αλλά κουβαλάει μέσα του, έτσι, σωματοποιημένη μία εμπειρία που ούτως ή άλλως θέλει δεν θέλει όπως και η αργκό που μπορεί να έχουμε ξέρω 'γω, ο τρόπος που μιλάνε οι Ηπειρώτες ή οι νησιώτες οτιδήποτε, έτσι είναι και το σώμα. Λοιπόν, θα θελα να δίνει μία μεγαλύτερη

ελαστικότητα, ανοχή, κατανόηση και αποδοχή από την πλευρά του δασκάλου για το θέμα του... αυτό... της προσωπικής έκφρασης, της ελεύθερης έκφρασης. Και επίσης ακόμα χειρότερα και ακόμα πιο αυστηρά με πειράζει όταν αυτό το ρόλο, του ρόλου του δασκάλου, της εποπτείας και της αυστηρής επιτήρησης του, αναλαμβάνουν χωρίς να τους δίνεται τέτοιο δικαίωμα, οι συμμαθητές μου και επιπλέον ζω μέσα στο χορευτικό μου κει πέρα που είμαι δύο περιόδους η μία είναι η περίοδος που ξεκινάμε τα μαθήματα και είμαστε ελεύθεροι και νιώθω ότι από ένα σημείο και μετά όταν προετοιμαζόμαστε για την παράσταση την θερινή που δίνουμε κάθε έτος τον Ιούλιο περίπου εκεί μπαίνουμε σε μία περίοδο πραγματικά όπου χάνεται όλη αυτή η μαγεία της ελεύθερης έκφρασης, της οικειότητας, της ομορφιάς αυτό που έχουμε φτάσει δηλαδή σιγά σιγά και αναπτύσσουμε την αρχή του έτους και μπαίνουμε και αυστηρά και μόνο στην εικόνα στο θέαμα στις απαιτήσεις του θεάματος που γινόμαστε καθαρά και μόνο μία εικόνα χωρίς ψυχή.

Γ.Π.: Ωραία θέλω να μου πεις αν υπάρχει κάτι που σε εμποδίζει να πάρεις τα μαθήματα των ελληνικών χορών;

ΧΟΡ 3: Κάτι που να με εμποδίζει να παρακολουθώ τα μαθήματα. Εντάξει... μερικές φορές... κάτι το οποίο να γεννιέται μέσα από την ίδια την... ή οτιδήποτε; Οτιδήποτε.

Γ.Π.: Θέμα χρόνου, θέμα δυνάμεων, θέμα...

ΧΟΡ 3: Νιώθω ότι, μερικές φορές, ότι όταν έχω να κάνω ένα ιδιαίτερα απαιτητικό, που δεν μπορώ να ανταποκριθώ, χορευτικό μοτίβο, για παράδειγμα τα νησιωτικά, με τους μπάλους και τις πολλές στροφές, εκεί πραγματικά ο χορευτής, πιστεύω ότι θα πρέπει να αφιερώσει όλη τη ζωή του προκειμένου να καταφέρει, τουλάχιστον έτσι όπως το νιώθω εγώ, να βγάλει σε πέρα, να ολοκληρώσει μία περιοχή σαν αυτή, γιατί είναι ιδιαίτερα απαιτητική, εκεί μπαίνω με στρες, με άγχος και θέλω πραγματικά ακόμα και να μη συμμετέχω σε αυτή την περιοχή. Άρα οι ιδιαίτερες απαιτήσεις μιας περιοχής, μπορούν να αποτελέσουν αιτία για να βρω μία μικρή αφορμή να μη

συμμετέχω εκείνη την Τετάρτη ή εκείνη την Κυριακή. Λοιπόν, οι παρατηρήσεις μερικές φορές του δασκάλου, ξέρω γω, και η σχέση που έχω με τον δάσκαλο, και επίσης, περνώντας τα χρόνια και περνώντας ο καιρός και βιώνοντας όλο και περισσότερο αυτό που... αυξάνεται ταυτόχρονα και πώς να το πω έτσι ... η απαίτηση μου για πιο ουσιαστική μέθεξη, συμμετοχή μέσα σε αυτό, που λέγεται χορευτικό σύνολο, το γκρουπ των ανθρώπων. Έχει τύχει τελευταία να παρατηρώ τον εαυτό μου ότι πιο όμορφα νιώθω όταν τελειώνουμε το χορό και πηγαίνουμε σε μία παρέα να πιούμε ένα κρασάκι και να επικοινωνήσουμε, παρά μέσα από τον ίδιο τον χορό. Αυτό με έχει προβληματίσει γιατί δεν ξέρω τι πραγματικά είναι. Είναι οι απαιτήσεις του δασκάλου, είναι ότι νιώθω πραγματικά ότι είναι μία μαθησιακή διαδικασία που δεν έχει την έννοια του γλεντιού, είναι ότι έχω κάνει έναν κύκλο, έτσι, και λέω, βλέποντας το παρελθόν, κοίτα τι έκαναν τότε αυτοί που ήταν οι γεννήτορες ας πούμε του πολιτισμού και οι συνεχιστές του και κοίτα τι κάνω εγώ σήμερα, όπου είμαι ένας μιμητής, μιας πλευράς αυτού που λέμε χορευτικός πολιτισμός, δηλαδή, νιώθω ότι είναι πράγματα που μου λείπουν και νιώθω ότι αυτήν όλη μου την αναζήτηση και την ανησυχία μέσα, δεν μπορώ εύκολα να την μοιραστώ με τους χορευτές. Οι καλοί χορευτές μέσα στο χορό, οι καλοί χορευτές, θεωρούν ως ύψιστης αξίας αυτό καθεαυτό το χορό, την, το τελετουργικό του και τις απαιτήσεις τις χορευτικές με την έννοια της ... των κινήσεων και της τεχνικής και παρεμφερή όλα τα άλλα τα υπαρξιακά ζητήματα που μπορεί να γεννούν έτσι και να, συνοδεύουν την παρουσία ενός ανθρώπου εκεί. Κι αυτό με προβληματίζει.

Γ.Π.: Τι άλλαξε στην καθημερινότητά σου μέσα από την ενασχόλησή σου με το χορό;

ΧΟΡ 3: Απέκτησα μια ικανότητα να γυμνάζομαι και να απολαμβάνω ταυτόχρονα. Επικοινωνήσα με ανθρώπους που δεν υπήρχε περίπτωση σε... ενδεχομένως, ας πούμε, σε άλλες, σε άλλη φάση να γνώριζα, διαφορετικών έτσι κοινωνικών

προελεύσεων, διαφορετικής κουλτούρας, σκέψεων, μοιράζομαι εμπειρίες με ανθρώπους που ενδεχομένως να μην είχα βρεθεί ποτέ μαζί τους. Γνωρίζω ή μου γεννιέται να το πω έτσι το ενδιαφέρον, όταν θα μιλήσουμε για Σαρακατσάνους, να γνωρίσω λίγο την ιστορία τους, όταν μιλήσουμε για Πόντο να δω γιατί χορεύουν έτσι αυτό τον επιθετικό χορό. Όταν θα μιλήσουμε για νησιώτες, να δω γιατί χορεύουν με έναν τρόπο, όπου πραγματικά βγάζει αυτή την ελευθερία που διακατέχει το ... το νησιωτικό ας πούμε σύμπλεγμα της χώρας μας ή όταν θα μιλήσουμε για Ήπειρο, να δούμε τα μεράκια, τους καημούς της ξενιτιάς. Άρα ο χορός είναι μία γέφυρα με μορφές ζωής, πραγματικά, που ενδεχομένως να μην είχα γνωρίσει σε διαφορετική περίπτωση αν δεν συμμετείχα στο χορευτικό.

Γ.Π.: Άρα θα έλεγες ότι η ενασχόλησή σου με τον χορό σε ωφέλησε σε κάποιους τομείς;

XOP 3: Παρά τις επιφυλάξεις μου, παρά τα προηγούμενα που είπα, είναι μία εμπειρία η οποία είναι θετικότερη, με ωφέλησε πολύ στην κοινωνικότητά μου, με ωφέλησε στην ψυχική μου εμπειρία, στη σωματική μου ικανότητα, στην επικοινωνία μου με άλλες περιοχές, ξέρω εγώ, πηγαίναμε, πήγαμε με τη γυναίκα μου στη Νάξο, πήγαμε σε ένα πανηγύρι και μπόρεσα να σηκωθώ να συμμετέχω, έτσι, με κάνει δηλαδή από άτομο που προέρχονται από το Ξυλόκαστρο με κοινωνικοποιεί στην Νάξο, με κοινωνικοποιεί σε διαφορετικές περιοχές ανά τη χώρα, βεβαίως με ωφέλησε, πολλαπλά.

Γ.Π.: Ποιοι είναι οι στόχοι σου σε σχέση με το χορό, στο μέλλον;

XOP 3: Να συνεχίσω, να εμβαθύνω, να γνωρίσω και παιδαγωγικές τεχνικές οι οποίες να μου δίνουν κι άλλα ερεθίσματα, να πω ένα παράδειγμα, πρόσφατα είχαμε ένα σεμινάριο χορού και έμεινα ενθουσιασμένος από κάποιον δάσκαλο ο οποίος έχει έρθει από τις Σέρρες, αν δεν κάνω λάθος, Τερζής λεγόταν, Βαμβακόφυτο Σερρών, ο οποίος είναι εστιασμένος στην κουλτούρα του χορού, είναι από κει και μας μίλησε,

με έναν τρόπο που ήταν σαν να ήρθε ένας Σερραίος πραγματικά με τη φορεσιά του και να με έμπασε πραγματικά στο τρόπο ζωής αυτών των ανθρώπων. Αναζητώ την αυθεντική έκφραση, ο στόχος μου λοιπόν είναι όσο μπορώ να προχωρώ μέσα από την αυθεντική έκφραση, την πηγαία, αυτό είναι, αυτό αναζητώ. Και κάτι ακόμα. Θα θελα να βρω, και αυτό αν μπορούσα, να το μοιραστώ και με τους συγχορευτές μου την ταυτότητα, την προσωπική ταυτότητα, την κοινωνική και τη συλλογική ταυτότητα της περιοχής μου, να δω δηλαδή, εκτός από το να είμαι κάποιος ο οποίος θαυμάζω το ξένο, να δω και τι είναι το δικό μου. Θα 'θελα να μπούμε λαογραφικά δηλαδή και σαν σύλλογος και σαν άτομο και σαν μέλη και να αναβιώσουμε αυτό που παραδοσιακά υπάρχει στην περιοχή μου. Άρα ο στόχος είναι και να γνωρίσουμε το την ετερότητα αλλά για να γνωρίσεις την ετερότητα θα πρέπει πραγματικά να ανακαλύψεις την ταυτότητα, τη δική σου δηλαδή ταυτότητα.

Γ.Π.: Μάλιστα. Πολύ ωραία. Θα προτείνεις σε άλλους να ασχοληθούν με τον ΕΠΧ και γιατί;

ΧΟΡ 3: Θα πρότεινα ιδιαίτερα στους νέους ανθρώπους να ασχοληθούν, γιατί πιστεύω καταρχήν ότι θα πρέπει να υπάρξει μία για το παραδοσιακό χορό, μία συνολική προσέγγιση παιδαγωγική, για να δώσει να καταλάβουν οι νέοι άνθρωποι τι αξία έχει να μοιραστούμε αυτό που άφησαν σαν παρακαταθήκη οι παλαιότεροι, να το γνωρίσουν. Είμαστε πραγματικά καταναλωτές όλων αυτών των προϊόντων που μας σερβίρουν, έτσι, μέσα από ένα προϊόν παγκοσμιοποίησης, που δεν έχουν πραγματικά καμία σχέση με αυτό. Σιγά σιγά ο άνθρωπος αποξενώνεται από αυτό που λέει η ίδια του η ζωή. Όταν ήμουνα παιδάκι και τραγούδαγα τον «Αμάραντο» ή το «Να 'σαν τα νιάτα δύο φορές», «Νερατζούλα» και «Μαράθηκα ο καημένος», τότε τα τραγούδαγα χωρίς να τα νιώθω. Τώρα που μεγαλώνω σιγά σιγά, συνειδητοποιώ ότι μέσα από αυτά τα απλά λόγια, υπάρχει ένα πηγαίο νόημα ζωής, πολύ αληθινό, πολύ ουσιαστικό, το οποίο είναι μία προσπάθεια του ανθρώπου να δεχθεί και να νιώσει την

ύπαρξή του μέσα στον ζωτικό χώρο που τον περιβάλλει. Δεν έχω, αν θα ακούσω ένα τραγούδι, τώρα όπως ακούμε εδώ πέρα ας πούμε ξένο, ωραία, το συνηθίζω, υπάρχει μέσα μου, ωστόσο όμως δεν υπάρχουν αναφορές. Θα θελα αυτές οι αναφορές να λάβουν στον καθένα μας το προσωπικό του βίωμα, αυτό.

Γ.Π.: Πολύ ωραία. Εγώ τελείωσα με τις ερωτήσεις μου εδώ πέρα, σε αυτό το σημείο σε ευχαριστώ πάρα πολύ για τη συμμετοχή σου και θα σε ενημερώσω για τα αποτελέσματα της έρευνάς μου.

XOP 3: Ευχαριστώ. Ευχαριστώ πάρα πολύ κι εγώ.

Συνέντευξη 13

Γ.Π.: Ωραία, λοιπόν, ξεκινάμε. Τι ηλικία έχεις;

XOP 4: 41 μισό.

Γ.Π.: Ποιο είναι το επίπεδο του σπουδών σου;

XOP 4: Των σπουδών μου...

Γ.Π.: Τι έχεις σπουδάσει δηλαδή;

XOP 4: Δεν ...δεν πήρα πτυχίο στα ... στο ΤΕΙ δηλαδή... για δυο μαθήματα...

Γ.Π.: Τελειόφοιτη λοιπόν λυκείου; Θα έλεγες;

XOP 4: Ναι, ας πούμε.

Γ.Π.: Ωραία. Που κατοικείς;

XOP 4: Ξυλόκαστρο.

Γ.Π.: Ποια είναι η οικογενειακή σου κατάσταση;

XOP 4: Εεε, ... παντρεμένη με δύο παιδιά ...για λίγο ακόμα...

Γ.Π.: Ποιο είναι το επάγγελμά σου;

XOP 4: Αυτή τη στιγμή ... ιδιωτική υπάλληλος.

Γ.Π.: Ωραία. Έχεις ελεύθερο χρόνο;

XOP 4: Όχι πλέον.

Γ.Π.: Όχι πλέον, καθόλου;

XOP 4: Δύσκολο, το Σαββατοκύριακο μόνο.

Γ.Π.: Το Σαββατοκύριακο. Ωραία, όταν έχεις ελεύθερο χρόνο, με ποιες δραστηριότητες ασχολείσαι σε αυτόν τον ελεύθερο χρόνο;

XOP 4: Με το χορό, το τραγούδι... βόλτες... αυτά.

Γ.Π.: Ωραία. Πόσο χρόνο αφιερώνεις στο χορό την εβδομάδα;

ΧΟΡ 4: Τώρα καθόλου αυτή τη στιγμή. Αλλά γενικά τα τελευταία χρόνια αφιέρωνα ... τρεις ώρες σίγουρα, (ωραία)... τέσσερις.

Γ.Π.: Τι σκέφτεσαι όταν ακούς τη λέξη χορός;

ΧΟΡ 4: (μεγάλη παύση) Τι σκέφτομαι όταν ακούω τη λέξη χορός. Δεν ξέρω, είναι κάτι από μένα μάλλον (γελάει) παραδοσιακός χορός, μου αρέσει, εεε χαρά... διασκέδαση... ευχαρίστηση ...διάφορα, ευχάριστα πράγματα.

Γ.Π.: Ωραία. Εεε, βλέπεις το χορό ως ένα είδος μάθησης;

ΧΟΡ 4: Ναι, ναι.

Γ.Π.: Μπορείς να το αναπτύξεις λιγάκι αυτό;

ΧΟΡ 4: Είναι και... δεξιότητας, ικανότητα... είναι ...θα αναφερθώ μόνο σε παραδοσιακούς χορούς που πάω εγώ, δεν γνωρίζω από άλλο είδος χορού, εεε... μαθαίνεις τον πολιτισμό της Ελλάδας, κάθε περιοχή, ήθη, έθιμα, εεε ... πολλά πολιτιστικά στοιχεία. Ναι, φυσικά είναι μάθηση. ...

Γ.Π.: Πώς αποφάσισες να παρακολουθήσεις ελληνικούς παραδοσιακούς χορούς;

ΧΟΡ 4: Πάντα μου άρεσαν, από μικρή συμμετείχα ... στο χωριό μου στο χορευτικό, εδώ που βρέθηκα, αν και δεν γνώριζα χορούς από όλη την Ελλάδα, εεε, ήθελα πάρα πολύ να μάθω. Ξεκίνησα αρχικώς γιατί ήθελαΓ.Π.: και μου αρέσει ο χορόςΓ.Π.: και ήθελα να κάνω και κάτι για μένα, δεν είχα τίποτα ... τίποτα δικό μου.

Γ.Π.: Όταν λες να κάνεις κάτι για σένα, εννοείς;

ΧΟΡ 4: Εεε, μέχρι τότε ήμουν στο σπίτι μου με τα παιδιά. Τίποτα άλλο. Οπότε ήθελα κάτι, να έχω μία διέξοδο, να... αλλά και να μαθαίνω, είναι επειδή μου αρέσει ο χορός, δηλαδή μου αρέσει, δεν ήταν απλά για να βγω από το σπίτι. Έμαθα ότι γίνονται παραδοσιακοί χοροί, ήθελα από την αρχή να πάω, αλλά ήταν μικρά τα παιδιά, μόλις μπόρεσα... να αφήνω τα παιδιά στο σπίτι για να πάω, ξεκίνησα.

Γ.Π.: Μάλιστα. Πώς ενημερώθηκες για την ύπαρξη του συλλόγου;

ΧΟΡ 4: Τυχαία, από μία γειτόνισσα αρχικά και από κάποιο φυλλάδιο.

Γ.Π.: Ωραία. Και γιατί επέλεξες το συγκεκριμένο σύλλογο;

ΧΟΡ 4: Δεν ήξερα καν αν υπάρχει άλλος.

Γ.Π.: Ήταν ο μοναδικός δηλαδή.

ΧΟΡ 4: Ναι, ήταν ό,τι βρήκα, ναι. Δεν ρώτησα αν υπάρχει κάτι άλλο.

Γ.Π.: Πόσο καιρό συμμετέχεις σε τμήματα εκμάθησης ελληνικών παραδοσιακών χορών;

ΧΟΡ 4: Εεε, 6 χρόνια.

Γ.Π.: Ωραία. Για ποιους λόγους αποφάσισες να συμμετέχεις σε τμήμα εκμάθησης ελληνικών παραδοσιακών χορών; Μπορείς να μου αναφέρεις μερικούς λόγους;

XOP 4: Μου αρέσουν πάρα πολύ οι παραδοσιακοί χοροί, όπως προείπα χόρευα από μικρή, εεε ... ήταν για μένα και μία διέξοδος. Γ.Π.: έξοδος ... ίσως και να ... γνωρίσω και κόσμο, να κάνω και παρέες, γιατί δεν ήμουν από δω... Σαφώς και είναι ένας τρόπος να γυμνάζεσαι, να διατηρείσαι σε φόρμα ... για τι άλλο ... αυτά ...

Γ.Π.: Ωραία. Τι σου αρέσει όταν παρακολουθείς μαθήματα ελληνικών παραδοσιακών χορών;

XOP 4: Εεε, τι μου αρέσει; Μου αρέσουν οι χοροί, έχω αδυναμία σε κάποιες περιοχές, με μαγεύει η μουσική, εεε, μου αρέσει που μας δίνει και πληροφορίες ο δάσκαλός μας, πολύ σημαντικό, μμμ... μου αρέσει ο χορός, η κίνηση, ο ρυθμός, εεε, ο κύκλος, το δέσιμο, το πιάσιμο απ' τα χέρια, είναι, έρχεσαι πιο κοντά, είναι πολύ όμορφα, δηλαδή, αυτό που λέω χαρακτηριστικά και κάποιος που μπορεί να μη μιλάς μαζί του, στο χορό ... νιώθεις ωραία, δεν σκέφτεσαι τίποτα, πιάνεις τον καθένα και νιώθεις ένα, είναι πολύ όμορφο.

Γ.Π.: Υπάρχει κάτι που δεν σου αρέσει; Τι δεν σου αρέσει δηλαδή όταν παρακολουθείς μαθήματα ελληνικών παραδοσιακών χορών;

XOP 4: Δεν μου αρέσει να βλέπω ότι κάποιος ... μπορεί να ... πώς να το πω ... δεν υπάρχει κάτι που δεν μου αρέσει, απλά δεν μου αρέσει, ας πούμε, μέσα στο μάθημα όταν δεν υπάρχει η απαραίτητη προσοχή από όλους, αυτό, δηλαδή θα ήθελα να υπάρχει ένας σεβασμός ως προς αυτό που γίνεται, γιατί υπάρχουν αρκετοί που λένε ότι εντάξει, εγώ πάω να περάσω καλά, αλλά ... δεν είναι έτσι, είναι μάθημα, για μένα είναι μάθημα, είναι σημαντικό, έχω κάτι να πάρω από εκεί, δεν πάω απλά για να περάσω καλά, δεν υπάρχει κάτι άλλο που δεν μου αρέσει.

Γ.Π.: Τι σε εμποδίζει να παρακολουθείς μαθήματα ελληνικών παραδοσιακών χορών;

XOP 4: Αυτή τη στιγμή, ο πόνος της μέσης μου, του ποδιού μου δηλαδή, από τη μέση πονάει όλο μου αριστερά το πόδι, είναι ο μόνος λόγος που με κρατάει μακριά. Γιατί παρότι δεν έχω και χρόνο από δουλειά αρκετή, νομίζω θα ξέκλεβα για να πάω, έστω την Κυριακή, θα πήγαινα. Μόνο ο πόνος, με κρατάει.

Γ.Π.: Τι άλλαξε στην καθημερινότητά σου μέσα από την ενασχόλησή σου με το χορό;

XOP 4: Έγινε πιο όμορφη, έγινε πιο εύκολη, για μένα ξαφνικά .. η εβδομάδα μου ήτανε από Τετάρτη σε Κυριακή, τις μέρες που έκανα χορό, τις περιμένα πώς και πώς, δεθήκαμε κιόλας με τα παιδιά, οπότε είχαμε επαφές και σχέσεις, πολύ ... σπουδαίο κι αυτό, ναι, άλλαξε, έγινε πιο όμορφη η καθημερινότητά μου.

Γ.Π.: Θα έλεγες λοιπόν ότι σε ωφέλησε η ενασχόλησή σου με το χορό;

ΧΟΡ 4: Πάρα πολύ, πάρα πολύ.

Γ.Π.: Μπορείς να μου πεις κάποιους τομείς που σε ωφέλησε περισσότερο;

ΧΟΡ 4: ...Και στο σώμα, λόγω κίνησης ... υπήρχε δηλαδή μία ... ψυχική ευφορία ... πολύ, ψυχική ευφορία, τις παρέες, οι έξοδοί μου πλέον αφορούσαν δραστηριότητες του χορού είτε με τα παιδιά από το χορό, να μαζευτούμε.

Γ.Π.: Ωραία. Ποιοι είναι οι στόχοι σου σε σχέση με το χορό;

ΧΟΡ 4: Χα, χα. Στόχοι... Δεν έχω στόχους. Εύχομαι να μπορώ να χορεύω για πάρα πάρα πολλά χρόνια.

Γ.Π.: Θα πρότεινες σε άλλους να ασχοληθούν με τον ελληνικό παραδοσιακό χορό; Και γιατί;

ΧΟΡ 4: Ανεπιφύλακτα, ανεπιφύλακτα, το προτείνω συνεχώς. Γιατί είναι κάτι πολύ όμορφο... γιατί... εμείς τουλάχιστον, εεε, στον σύλλογο που βρίσκομαι, περνάμε πολύ όμορφα, για πάρα πολλούς λόγους, για όλους αυτούς τους λόγους που πάω εγώ και είμαι ευχαριστημένη, το προτείνω.

Γ.Π.: Πολύ ωραία. Σε ευχαριστώ πάρα πολύ για τη συμμετοχή σου ...

ΧΟΡ 4: Και εγώ ευχαριστώ.

Γ.Π.: ... και θα σε ενημερώσω για τα αποτελέσματα της έρευνάς μου. Ευχαριστώ πολύ!

ΧΟΡ 4: Να 'σαι καλά.

Συνέντευξη 14

Γ.Π.: Λοιπόν, τι ηλικία έχεις;

ΧΟΡ 5: Είμαι 30 ετών.

Γ.Π.: Ωραία. Ποιο είναι το επίπεδο των σπουδών σου;

ΧΟΡ 5: Έχω τελειώσει λύκειο και μετά πήγα τεχνικό.

Γ.Π.: Ωραία, πήρες κάποια ειδικότητα;

ΧΟΡ 5: Με ειδικότητα, ναι, αισθητική και ασχολήθηκα με το μακιγιάζ.

Γ.Π.: Ωραία, που κατοικείς;

ΧΟΡ 5: Στο Μελίσι ... Κορινθίας.

Γ.Π.: Α, ωραία. Ποια είναι η οικογενειακή σου κατάσταση;

ΧΟΡ 5: Είμαι παντρεμένη και έχω ένα παιδί.

Γ.Π.: Το επάγγελμά σου ποιο είναι; Με τι ασχολείσαι τώρα;

ΧΟΡ 5: Τώρα ασχολούμαι ... είμαι ρεσεψιόν σε ένα Spa.

Γ.Π.: Έχεις ελεύθερο χρόνο;

XOP 5: Εεε, λίγο με το παιδί, κυρίως με το παιδί δεν έχω ελεύθερο χρόνο, δουλεύω τρεις φορές την εβδομάδα, αλλά τις υπόλοιπες ... με το παιδί.

Γ.Π.: Με ποιες δραστηριότητες ασχολείσαι, πέρα από το παιδί σου, στον ελεύθερό σου χρόνο;

XOP 5: Κάνω γυμναστική. Μου αρέσει πολύ η γυμναστική ... τώρα το καλοκαίρι μπάνιο...

Γ.Π.: Κάποιες άλλες;

XOP 5: Ζώα πολλά έχω...

Γ.Π.: Και κήπο φαντάζομαι.

XOP 5: Κήπο, κήπο, ναι, κήπο, αλλά δεν έχουμε τίποτα στον κήπο, γιατί είναι τα ζώα, οπότε ... Ασχολούμαι με τα ζώα, κάτι άλλο δεν κάνω.

Γ.Π.: Κανείς όμως ελληνικό παραδοσιακό χορό;

XOP 5: Κάνω, βέβαια.

Γ.Π.: Άρα, στον ελεύθερο χρόνο σου, κάνεις και ελληνικό παραδοσιακό χορό.

XOP 5: Ναι, σαφώς.

Γ.Π.: Πόσο χρόνο αφιερώνεις στον ελληνικό παραδοσιακό χορό τη βδομάδα;

XOP 5: Μία ώρα την εβδομάδα, πηγαίνω μία μέρα.

Γ.Π.: Μία ώρα την εβδομάδα, ωραία. Πόσο καιρό συμμετέχεις σε τμήματα εκμάθησης ελληνικών παραδοσιακών χορών;

XOP 5: Έχω ξεκινήσει ένα μήνα τώρα.

Γ.Π.: Ένα μήνα;

XOP 5: Ναι.

Γ.Π.: Πώς ενημερώθηκες για την ύπαρξη του χορευτικού συλλόγου;

XOP 5: Εεε... Έψαχνα παραδοσιακούς χορούς και ρώτησα όποιον ήξερα εδώ κοντά και μου πρότειναν τον συγκεκριμένο, τη συγκεκριμένη ομάδα.

Γ.Π.: Και γιατί τον επέλεξες, γιατί επέλεξες τον συγκεκριμένο σύλλογο; Είχες ακούσει κάτι;

XOP 5: Ναι, μου είπανε πάρα πολύ καλά λόγια για τον χοροδιδάσκαλο.

Γ.Π.: Ωραία. Πες μου τι σκέφτεσαι όταν ακούς τη λέξη χορός; Τι σημαίνει για σένα δηλαδή ο χορός;

XOP 5: Είναι μία σωματική εκτόνωση, και μας θυμίζει και λίγο τα παιδικά μας χρόνια, έτσι για το χορό.

Γ.Π.: Παιδικά χρόνια, δηλαδή...;

XOP 5: Που ήμασταν ανέμελοι, χορεύαμε, κάθε ώρα και στιγμή, χωρίς λόγο...

Γ.Π.: Ωραία. Να σε ρωτήσω λοιπόν γιατί αποφάσισες να παρακολουθήσεις μαθήματα ελληνικών παραδοσιακών χορών;

XOP 5: Εεε... Το δέσιμο με τα πατροπαράδοτα ήθη και έθιμα, ήταν αυτό που με έκανε να θέλω να παρακολουθήσω παραδοσιακούς χορούς. Δηλαδή, ο βασικότερος λόγος, εεε, η παράδοση, η βαθιά χαρά του να γνωρίζεις τις πολιτιστικές αξίες του τόπου, μέσα από το χορό.

Γ.Π.: Μάλιστα. Ωραία. Είναι ο μοναδικός λόγος αυτός ή μπορεί να σκεφτείς και κάτι ακόμα;

XOP 5: Εεε, πέρα από την εκτόνωση, πέρα από το ότι ο τρόπος ζωής εδώ, μακριά από την αστική ζώνη, σε κάνει να θέλεις να ... να κάνεις επαφές, φιλίες με κάποιο κύκλο, αλλά κυρίως, η αγάπη για την παράδοση.

Γ.Π.: Ωραία, ωραία. Πολύ καλά. Γιατί θα συνεχίσεις να παρακολουθείς μαθήματα, λοιπόν, ελληνικών παραδοσιακών χορών;

XOP 5: Γιατί μου αρέσει. Μου αρέσουν, μου αρέσουν οι παραδοσιακοί χοροί. Θέλω να μαθαίνω, και ειδικά εδώ αυτό το τμήμα, είναι ανεπανάληπτο. Δηλαδή, δεν είναι οι παραδοσιακοί χοροί... μάθαμε ένα χορό, είναι ... τόπος, είναι ... περιοχή, μαθαίνουμε ... μέχρι και ιστορία εδώ, γιατί γινότανε, πώς, πώς τραγουδάνε, πώς το χορεύουνε, είναι φοβερό.

Γ.Π.: Ωραία. Τι σου αρέσει λοιπόν όταν παρακολουθείς μαθήματα ελληνικών παραδοσιακών χορών; Τι είναι αυτό που σου αρέσει;

XOP 5: Εεε, ... Τι είναι αυτό που μου αρέσει; Μου αρέσει ο κάθε χορός, μου αρέσουν οι κινήσεις, μου αρέσει να μαθαίνω ... το χορό κάθε τόπου.

Γ.Π.: Υπάρχει κάτι που δεν σου αρέσει;

XOP 5: Όχι, δεν είναι κάτι που δεν μου αρέσει. Μου αρέσουν όλοι και αν μπορούσα να έρχομαι και παραπάνω θα ερχόμουνα ακόμα περισσότερες φορές.

Γ.Π.: Τι σε εμποδίζει να παρακολουθήσεις τα μαθήματα των ελληνικών παραδοσιακών χορών;

XOP 5: Εεε ... ότι δεν έχω χρόνο, δεν έχω χρόνο για παραπάνω ... για παραπάνω ώρες, λόγω της δουλειάς.

Γ.Π.: Κάτι άλλο;

XOP 5: Η δουλειά και το παιδί. Η δουλειά και το παιδί.

Γ.Π.: Ωραία. Τι αισθάνεσαι όταν χορεύεις;

XOP 5: Εεε, χαρά, χαίρομαι πάρα πολύ, μία ευεξία και ...εκτόνωση, σωματική εκτόνωση.

Γ.Π.: Ωραία. Τι άλλαξε στην καθημερινότητά σου, μέσα από την ενασχόλησή σου με τον ελληνικό παραδοσιακό χορό;

ΧΟΡ 5: Τι άλλαξε; Δεν νομίζω ότι έχει αλλάξει κάτι.

Γ.Π.: Ναι. Θα έλεγες όμως ότι σε ωφέλησε η ενασχόλησή σου με τους ελληνικούς παραδοσιακούς χορούς;

ΧΟΡ 5: Ναι.

Γ.Π.: Σε ποιους τομείς;

ΧΟΡ 5: Μου αρέσει, μου δίνει χαρά!

Γ.Π.: Άρα σου φτιάχνει τη διάθεση;

ΧΟΡ 5: Πάρα πολύ!

Γ.Π.: Ωραία. Σου είναι, μάλλον, πού σου είναι χρήσιμα όσα μαθαίνεις στο χορευτικό σύλλογο;

ΧΟΡ 5: Κυρίως σε μένα, για τις γνώσεις μου, γι' αυτά που μου προσφέρει και ... γιατί όχι, να μπορώ να τους εφαρμόσω.

Γ.Π.: Σε ποιες περιπτώσεις;

ΧΟΡ 5: Να χορέψω σε μία εκδήλωση είτε τη διοργανώνει η σχολή είτε όχι. Με την πρώτη ευκαιρία θα χόρευα!

Γ.Π.: Ωραία. Ποιοι είναι οι στόχοι σου σε σχέση με το χορό;

ΧΟΡ 5: Εεε, να μάθω όσα περισσότερα μπορώ.

Γ.Π.: Να συνεχίσεις, δηλαδή, να παρακολουθείς μαθήματα...

ΧΟΡ 5: Ναι, να συνεχίσω, σίγουρα, να παρακολουθώ τα μαθήματα, να μαθαίνω όσα περισσότερα μπορώ, και να χορεύω.

Γ.Π.: Πολύ ωραία. Θα πρότεινες σε άλλους να ασχοληθούν με τον ελληνικό παραδοσιακό χορό και γιατί;

ΧΟΡ 5: Ναι, ναι, θα το πρότεινα, εεε, γιατί ... κυρίως για να μην φύγουμε από τα πατροπαράδοτα. Να συνεχιστεί αυτό, από γενιά σε γενιά, και να μην ξεχνιόμαστε. Πιστεύω ότι από τους χορούς βγαίνει κάτι που αξίζει να ... να μαθαίνουμε και να συνεχίζουμε.

Γ.Π.: Πολύ ωραία. Έχεις κάτι να προσθέσεις γενικά σε όλα αυτά που είπαμε, θα ήθελες να προσθέσεις κάτι ακόμα, προτού κλείσουμε τη συνέντευξή μας;

ΧΟΡ 5: Εεε, δεν μου έρχεται κάτι τώρα...

Γ.Π.: Ωραία, ωραία. Σε ευχαριστώ πάρα πολύ για τη συμμετοχή σου...

ΧΟΡ 5: Εγώ, εγώ ευχαριστώ!

Γ.Π.: ... και θα σε ενημερώσω για τα αποτελέσματα της έρευνάς μου.

ΧΟΡ 5: Βεβαίως.

Γ.Π.: Σε ευχαριστώ.

ΧΟΡ 5: Να 'στε καλά.

Συνέντευξη 15

Γ.Π.: Ξεκινάμε. Τι ηλικία έχεις;

ΧΟΡ 6: Σαράντα οχτώ ετών.

Γ.Π.: Ποιο είναι το επίπεδο των σπουδών σου;

ΧΟΡ 6: Πανεπιστημιακή εκπαίδευση, έχω τελειώσει ιατρική, με ειδικότητα βιοπαθολογίας. Αυτά.

Γ.Π.: Πού κατοικείς;

ΧΟΡ 6: Ξυλόκαστρο Κορινθίας.

Γ.Π.: Ποια είναι η οικογενειακή σου κατάσταση;

ΧΟΡ 6: Είμαι παντρεμένη, με τρία παιδιά.

Γ.Π.: Ποιο είναι το επάγγελμά σου;

ΧΟΡ 6: Γιατρός, μικροβιολόγος-βιοπαθολόγος.

Γ.Π.: Έχεις ελεύθερο χρόνο;

ΧΟΡ 6: Εεε, όχι πολύ, αλλά προσπαθώ να βρω.

Γ.Π.: Στον ελεύθερό σου χρόνο με ποιες δραστηριότητες ασχολείσαι;

ΧΟΡ 6: Εεε, ασχολούμαι με τους παραδοσιακούς χορούς, με χορωδία παραδοσιακή πάλι χορωδία που έχουμε φτιάξει, λίγο τένις, όσο μπορώ, εεε, ... τι άλλο, λίγο ραπτική αυτά. (Γέλια).

Γ.Π.: Ωραία. Μου απάντησες ότι ο ΕΠΧ είναι μία από τις δραστηριότητες που ασχολείσαι στον ελεύθερό σου χρόνο. Πόσο χρόνο αφιερώνεις στο χορό την εβδομάδα;

ΧΟΡ 6: Τρεις ώρες περίπου την εβδομάδα.

Γ.Π.: Πόσο καιρό συμμετέχεις σε τμήματα εκμάθησης ελληνικών παραδοσιακών χορών;

XOP 6: Εεε, είναι επτά χρόνια, ακριβώς.

Γ.Π.: Πώς ενημερώθηκες για την ύπαρξη του χορευτικού συλλόγου;

XOP 6: Είδα κάποια παράσταση που είχε γίνει και από κάποιους γνωστούς.

Γ.Π.: Και γιατί επέλεξες το συγκεκριμένο σύλλογο;

XOP 6: Εεε, ήταν θέμα τύχης, ουσιαστικά, ήτανε ... τότε δεν ήτανε πολιτιστικός σύλλογος, ήτανε τα χορευτικά του δήμου και ήταν το μοναδικό ... χορευτικό συγκρότημα που υπήρχε, οπότε μπήκα σε αυτό. Όταν ... κάποια στιγμή ο δήμος αποχώρησε, μαζί με κάποια άλλα άτομα, αποφασίσαμε, είμαι και εγώ από τα ιδρυτικά μέλη, να φτιάξουμε ένα σύλλογο για να συνεχίσουμε αυτό που μας άρεσε να κάνουμε.

Γ.Π.: Ωραία. Τι σκέφτεσαι όταν ακούς τη λέξη χορός; Τι σου έρχεται στο μυαλό;

XOP 6: Εεε, μουσική, εεε, γλέντι, ένας κύκλος όπου είμαστε όλοι πιασμένοι ... και αγαπημένοι θα 'λεγα, μία ομάδα ,εεε, ... διασκέδαση, εεε, όλα αυτά.

Γ.Π.: Ωραία. Εεε, γιατί αποφάσισες να παρακολουθήσεις μαθήματα ελληνικών παραδοσιακών χορών;

XOP 6: Γιατί πάντα μου άρεσαν, είχα κάνει και μικρή 2Γ.Π.: 3 χρόνια και ... μου άρεσαν αυτοί οι χοροί και μου άρεσε και η μουσική που συνοδεύει αυτούς τους χορούς, η παραδοσιακή, η καθεαυτού παραδοσιακή μουσική, οπότε, όταν έμαθα ότι υπήρχε μία τέτοια ομάδα στο Ξυλόκαστρο, ήθελα και να μάθουν τα παιδιά μου, δηλαδή, παράλληλα ξεκίνησα και τα παιδιά μου, ήθελα να μάθουν και τα παιδιά άλλα και εγώ να ξανασυμμετέχω, να θυμηθώ τους χορούς που είχα μάθει, να ... πηγαίνω σε γλεντάκια που πηγαίνανε και άλλοι, και, είχαμε την ευκαιρία να τους χορέψουμε, κάτι που στην κοινωνία μας, δεν έχεις πάντα την ευκαιρία, δηλαδή, τα πανηγύρια έχουν λίγο αλλοτριωθεί πλέον, δεν έχουν καλή μουσική, δεν ... ο κόσμος δεν ξέρει να χορεύει όπως παλιότερα, οπότε, αυτό το αναζητούσα κατά κάποιο τρόπο ... και το βρήκα σε αυτή την ομάδα.

Γ.Π.: Επομένως, αναζητούσες, εεε, την ποιοτική μορφή του χορού...

XOP 6: Ποιοτική μουσική, παραδοσιακής μουσικής...

Γ.Π.: Και μουσική...

XOP 6: ...και διάφορα , ναι , και την ποιοτικ... τον παραδοσιακό χορό όπως υπήρχε παλιά. Και τον παραδοσιακό χορό από όλες τις περιοχές της Ελλάδας βασικά, γιατί, εντάξει, όταν είσαι σε μία περιοχή χορεύουνε τους χορούς της περιοχής σου, εμένα μου αρέσει η μουσική από όλη την Ελλάδα και μου αρέσουν οι χοροί από όλη την Ελλάδα, κάτι που δεν το βρίσκεις στον τόπο σου, πρέπει να ... να το ψάξεις, να ταξιδέψεις ..

Γ.Π.: Ο σύλλογος λοιπόν σου έδωσε...

XOP 6: ...ενώ στο σύλλογο σου δίνει, ο σύλλογος σου δίνει αυτή τη δυνατότητα.

Γ.Π.: Ο σύλλογος στον οποίο βρίσκεσαι, λοιπόν, προσφέρει αυτή η δυνατότητα, δεν ασχολείται μόνο με μια στοχευμένη περιοχή...

XOP 6: Όχι, όχι, δεν ασχολείται με την περιοχή μας εδώ μόνο, ασχολείται με όλη την Ελλάδα.

Γ.Π.: Σε σχέση με τους λόγους που αποφάσισες να συμμετέχεις σε χορευτικά, σε χορευτικό σύλλογο και να μάθεις ΕΠΧ, έχεις να σκεφτείς κάτι ακόμα, ήταν το ... δηλαδή, υπάρχουν και άλλα κίνητρα που σε οδήγησαν να ασχοληθείς με τον ελληνικό παραδοσιακό χορό, με το χορό γενικότερα;

XOP 6: Άλλα κίνητρα, εντάξει όχι αλλά κίνητρα, δεν θα 'λεγα άλλα.

Γ.Π.: Ναι. Ωραία, ωραία. Γιατί συνεχίζεις να παρακολουθείς ελληνικούς παραδοσιακούς χορούς, μαθήματα ελληνικών παραδοσιακών χορών;

XOP 6: Γιατί συνεχίζει να μου αρέσει αυτό που κάνουμε, παρόλο που, εντάξει, μπορεί να ξέρω κάποιους χορούς και να τους διδάσκομαι και να τους ξαναδιδάσκομαι, ξανά και ξανά, παρόλα αυτά όταν ακούω μία μουσική, εεε, θέλω να σηκωθώ να χορέψω, δηλαδή, αυτό με συνεπαίρνει ... ακόμα και αν είναι παιδάκια που χορεύουν, αν είναι μεγάλοι, εγώ θέλω να μπω στην ομάδα να χορέψω, αυτό.

Γ.Π.: Τι σου αρέσει όταν παρακολουθείς μαθήματα ΕΠΧ;

ΧΟΡ 6: Εεε, τι μου αρέσει; Καταρχήν, μου αρέσει να κάνουμε ... διαφορετικούς χορούς, εεε, να μη μαθαίνουμε ας πούμε ένα χορό σε ένα μάθημα όλη την ημέρα ή μία περιοχή όλο το χρόνο, μου αρέσει η εναλλαγή, μου αρέσει η προσπάθεια, το να προσπαθώ να πιάσω τα βήματά, μου αρέσει που πιανόμαστε ... ένα κύκλο που κοιτάω τον απέναντί μου και του γελάω και νιώθω ότι είμαστε σε μία ομάδα, εεε, αυτά. (γέλια)

Γ.Π.: Τι δεν σου αρέσει όταν παρακολουθείς μαθήματα ελληνικών παραδοσιακών χορών:

ΧΟΡ 6: Εεε, δεν μου αρέσει ... ,εεε, όταν καταλαβαίνω ... ότι υπάρχουν κάποιες προστριβές, ότι εγώ δεν θέλω να κάτσω δίπλα στον τάδε, γιατί δεν πάει καλά τα βήματα ή γιατί με ενοχλεί ή ... ,εεε, αυτό βασικά...

Γ.Π.: Συμπεριφορές χορευτών δηλαδή...

ΧΟΡ 6: Συμπεριφορές χορευτών, ναι.

Γ.Π.: Ναι ωραία. Τι σε εμποδίζει να παρακολουθήσεις μαθήματα ελληνικών παραδοσιακών χορών;

ΧΟΡ 6: Τι εννοείς, τι με εμποδίζει;

Γ.Π.: Είναι κάτι που σε εμποδίζει να τα παρακολουθήσεις τα μαθήματα; Κάποιος παράγοντας, κάτι, δηλαδή, κάποιες μέρες έχεις μαθήματα, υπάρχει κάτι που σε εμποδίζει να τα παρακολουθήσεις;

ΧΟΡ 6: Εεε, όχι! Θα πρέπει ή να έχω κάποια υποχρέωση η οποία δεν μπορεί να αναβληθεί ή να είμαι άρρωστη πολύ.

Γ.Π.: Επομένως, βρίσκεις πάντα χρόνο...

ΧΟΡ 6: Πάντα βρίσκω το χρόνο, ναι, να είναι η εβδομαδιαία μου διασκέδαση.

Γ.Π.: Και θα έλεγες ότι ... δεν ... ,εεε, φροντίζεις να είσαι πάντα τυπική στην παρακολούθηση;

XOP 6: Φροντίζω να είμαι πάντα τυπική, ναι, ναι, ναι.

Γ.Π.: Τι αισθάνεσαι όταν χορεύεις;

XOP 6: ...Τι αισθάνομαι; Δεν ξέρω πώς να το περιγράψω αυτό...

Γ.Π.: Προσπάθησε λίγο, να μου το εξηγήσεις.

XOP 6: Εντάξει, ικανοποίηση, που μπορεί να πηγαίνω καλά τα βήματα και να χορεύω καλά, εεε, ευεξία, και μόνο που χορεύω, ευεξία ας πούμε, τι άλλο, εντάξει, δεν μπορώ να σκεφτώ κάτι άλλο.

Γ.Π.: Τι άλλαξε στην καθημερινότητά σου μέσα από την ενασχόλησή σου με τον ελληνικό παραδοσιακό χορό;

XOP 6: Εεε, εντάξει, κάποια πράγματα άλλαξαν και με την ενασχόληση με το σύλλογο, βασικά, ο οποίος έχει κάποιες απαιτήσεις, επειδή, ήμουν και στο συμβούλιο του συλλόγου ... και γενικά μου αρέσει να βοηθάω, ακόμα και τώρα που είμαι έξω, εεε, υπήρχανε κάποιες απαιτήσεις, δηλαδή έπρεπε να σπαταλήσω κάποιο χρόνο για κάποια πράγματα ... διαδικαστικά. Από κει και πέρα, εεε, το ότι κυνηγάω εκδηλώσεις που έχουν να κάνουν με τέτοιους είδους παραδοσιακούς χορούς, δηλαδή, θα πάμε σε άλλες περιοχές που έχουν κάποια εκδήλωση ανάλογη, ή τα γλεντάκια που γίνονται καμιά φορά, είτε στο δικό μας σύλλογο είτε σε κάποιον άλλον σύλλογο που έχουμε σχέσεις, αυτό σε γενικές γραμμές.

Γ.Π.: Θα έλεγες λοιπόν, ότι σε ωφέλησε η ενασχόλησή του με τους Ελληνικούς παραδοσιακούς χορούς;

XOP 6: Εεε, θεωρώ, ναι, ότι με ωφέλησε.

Γ.Π.: Θες να μου το ... προσδιορίσεις και σε ποιους τομείς, έτσι γενικότερα;

XOP 6: Εεε, ... τώρα ... πρώτον, έχω γνωρίσει άτομα καινούργια. Εεε, ... έχω κάνει παρέες μέσα από το χορό, εεε, ... εεε, παρέες που βγαίνουμε συχνά και εκτός από τα

πλαίσια του συλλόγου και τα χορευτικά και ... βρισκόμαστε και περνάμε πάντα καλά, εεε, ... εντάξει, είναι η κίνηση, η άσκηση ... εεε, του σώματος, ... τι άλλο, αυτά, νομίζω, σε γενικές γραμμές.

Γ.Π.: Ωραία. Πού σου είναι χρήσιμα όσα μαθαίνεις στο χορευτικό σύλλογο; Πώς αξιοποιείς αυτά που μαθαίνεις στην καθημερινότητά σου;

XOP 6: Στην καθημερινότητα, εντάξει, δεν τα αξιοποιώ ιδιαίτερα, αλλά, αν βρεθώ κάπου, θα ... χορέψω και σε ... όπου, σε οποιαδήποτε εκδήλωση ή ας πούμε τώρα, σχεδιάζουμε να πάμε στην Κρήτη, ένα ταξίδι, σκεφτόμαστε να πάμε σε κάποια πανηγυράκι, κάπου, θα χορέψω, έχω σκοπό, δηλαδή, να ... το θέλω αυτό να το κάνω, εεε, σε αυτά, δεν νομίζω σε κάτι άλλο.

Γ.Π.: Ποιοι είναι οι στόχοι σου σε σχέση με το χορό;

XOP 6: Να χορεύω μάλλον όσο μπορώ ... (γέλια) ... δεν έχω κάποιους συγκεκριμένους στόχους, εεε, απλά μου αρέσει να συμμετέχω σε όλο αυτό.

Γ.Π.: Πολύ ωραία. Θα πρότεινες σε άλλους να ασχοληθούν με τον ΕΠΧ και γιατί;

XOP 6: Θα πρότεινα, ναι, θα πρότεινα, πρώτων, γιατί, εντάξει, είναι η παράδοσή μας και καλό είναι να τη γνωρίζουμε και να προσπαθούμε να την μεταδώσουμε και στους επόμενους, εεε, ... είναι η μουσική μας, η οποία και αυτή είναι ... νομίζω πάρα πολύ πλούσια η παράδοση της Ελλάδας πάνω σε αυτό το κομμάτι, και αξίζει κάποιος να ασχοληθεί και να το μάθει, να το διερευνήσει, γιατί δυστυχώς δεν ... αν δεν το ψάξεις, δεν το ξέρεις. Δηλαδή, εντάξει, έχουμε μία ξενομανία γενικότερα, εεε, τον ελληνικό πλούτο της μουσικής παράδοσης και του χορού, δεν τον ξέρουμε, ως επί το πλείστον, οπότε, θα το πρότεινα σε κάποιον να το ψάξει αυτό να το δει, είναι η άσκηση, εεε, γυμναστική, εεε, είναι η συμμετοχή σε μία ομάδα, που και αυτό είναι πάρα πολύ σημαντικό, εεε, το ότι έχουμε κάνει παρέες, δηλαδή, εγώ θα ήθελα να μεγαλώσει αυτός ο κύκλος, να 'ρθουνε κι άλλα άτομα να μας γνωρίσουν, να δούνε τι κάνουμε, να χαρούνε και αυτά μαζί μας, για αυτούς τους λόγους.

Γ.Π.: Πολύ ωραία. Έχεις κάτι ακόμα να προσθέσεις, γενικότερα, έτσι, σου έρχεται κάτι, τώρα, θυμήθηκες κάτι και θες να το προσθέσεις;

ΧΟΡ 6: Δεν νομίζω... (γέλια).

Γ.Π.: Τότε να κλείσουμε σε αυτό το σημείο τη συνέντευξή μας, σε ευχαριστώ πολύ για τη συμμετοχή σου...

ΧΟΡ 6: Παρακαλώ.

Γ.Π.: ... και θα σε ενημερώσω για τα αποτελέσματα της έρευνάς μου. Ευχαριστώ πολύ!

ΧΟΡ 6: Και εγώ ...

Συνέντευξη 16

Γ.Π.: Ξεκινάμε λοιπόν. Τι ηλικία έχεις;

ΧΟΡ 7: 42.

Γ.Π.: Ποιο είναι το επίπεδο των σπουδών σου;

ΧΟΡ 7: Έχω τελειώσει το γενικό λύκειο και μετά έχω παρακολουθήσει μαθήματα φωτογραφίας σε ένα ιδιωτικό ΙΕΚ.

Γ.Π.: Πού κατοικείς;

ΧΟΡ 7: Κατοικώ στο Ξυλόκαστρο.

Γ.Π.: Ποια είναι η οικογενειακή σου κατάσταση;

ΧΟΡ 7: Είμαι παντρεμένη κι έχω ένα παιδί.

Γ.Π.: Ποιο είναι το επάγγελμά σου;

ΧΟΡ 7: Είμαι φωτογράφος.

Γ.Π.: Ωραία. Έχεις ελεύθερο χρόνο;

ΧΟΡ 7: Έχω αρκετό και γι' αυτό έχω εμπλακεί με πολιτιστικούς συλλόγους και από μικρή είμαι σε εθελόντρια σε έναν σύλλογο μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, το Σώμα Ελληνικού Οδηγισμού. Προσπαθώ όσο μπορώ να γυμνάζομαι, να πηγαίνω κινηματογράφο και τα τελευταία 15 χρόνια, χορεύω παραδοσιακούς χορούς σε ένα πολιτιστικό σύλλογο. Ασχολούμαι λοιπόν και με τον χορό, τον παραδοσιακό χορό.

Γ.Π.: Πόσο χρόνο αφιερώνεις στο χορό τη βδομάδα;

ΧΟΡ 7: Εεε, το συνηθισμένο είναι να πηγαίνω μία φορά τη βδομάδα, για ένα δίωρο, περίπου εκεί.

Γ.Π.: Τι σκέφτεσαι όταν ακούς τη λέξη χορός;

XOP 7: Ο χορός θεωρώ ότι είναι ...έκφραση, ότι σε απελευθερώνει, αφήνει το μυαλό σου ... ελεύθερο, να είναι συγκεντρωμένο εκεί, ταυτόχρονα είναι και γυμναστική, άσκηση. Είναι η παράδοση μας ... η παράδοση... ,εεε, τα μουσικά όργανα, η παρέα, ο κύκλος ο χορευτικός, ο δάσκαλος, και σκέφτομαι όλα αυτά που μας συνδέουν με τους υπόλοιπους χορευτές, αυτά που έχουμε περάσει, διάφορα σεμινάρια, εκδρομές. Στα μαθήματα, μαθαίνεις, εξαρτάται βέβαια και από το δάσκαλο, μαθαίνεις και αν υπάρχει κάποια ιστορία πίσω από ...ένα συγκεκριμένο τραγούδι, αν υπάρχουν... αν υπάρχουν διασκευές... όλα αυτά...

Γ.Π.: Ωραία, ωραία. Πες μου, πώς πήρες την απόφαση να παρακολουθήσεις ελληνικούς παραδοσιακούς χορούς;

XOP 7: Ξεκίνησα μετά από προτροπή φίλων. Είχε ξεκινήσει ...ήδη ένα χρόνο το χορευτικό και... μου λέει δεν έρχεσαι ...και λέω γιατί όχι... Είχα κάνει μικρή χορό για πολύ λίγο και μετά λέω, χμ, ωραία... δεν το περίμενα ότι θα καθίσω και για τόσο καιρό αλλά μου άρεσε ... μου άρεσε κι η παρέα και κόλλησα.

Γ.Π.: Πόσα χρόνια συμμετέχεις σε τμήματα εκμάθησης ελληνικών παραδοσιακών χορών; Περίπου;

XOP 7: Περίπου ...15 και πάνω.

Γ.Π.: Για ποιους λόγους αποφάσισες να συμμετέχεις σε τμήμα εκμάθησης ελληνικών παραδοσιακών χορών;

XOP 7: Το είχα σαν μία επιλογή για να γεμίσω το χρόνο μου... είχα ελεύθερο χρόνο... το είδα σαν μία ευκαιρία να είμαι και με ανθρώπους, με φίλους, να μοιραστώ κάτι, να έχουμε μία κοινή εμπειρία με τους φίλους μου. Ήθελα και να ξαναθυμηθώ όσα είχα μάθει μικρή και να μάθω και περισσότερα για τους χορούς γενικά. Θεωρώ ότι μαθαίνεις, μέσα από το χορό, την παράδοση και άλλων τόπων εκτός τον δικό μας, θεωρώ ότι εκεί ... μπορεί να μάθεις πολλά. Επίσης, είναι καλό γιατί είσαι και με άλλους ανθρώπους στο ίδιο περιβάλλον και συνεργάζεσαι και ... μπορείς να μάθεις νέες κουλτούρες και ... χαρακτήρες ανθρώπων.

Γ.Π.: Μπορείς να σκεφτείς και άλλους λόγους;

XOP 7: Τώρα ... άλλους λόγους. Να ...εντάξει, είναι και ένα είδος άσκησης. Εντάξει, ειδικά χορεύοντας κάποιες περιοχές ήταν μεγάλη άσκηση ...

Γ.Π.: Ωραία. Τι σου αρέσει όταν παρακολουθείς μαθήματα ελληνικών παραδοσιακών χορών;

XOP 7: Τι μου αρέσει; ... Το πρώτο, μου αρέσει που είμαι ανάμεσα σε ... φίλους που μοιράζομαι κάτι κοινό με συγκεκριμένους ανθρώπους, μου αρέσει η μελωδία, μου

αρέσει η μουσική, η παράδοση γενικότερα και μέσα από όλα αυτό, έχω αγαπήσει και την παράδοση δηλαδή παρακολουθώ εκπομπές, ακούω μουσική παραδοσιακή... Μου αρέσει που ... είμαστε όλοι μαζί, που μαθαίνουμε ... καινούργια πράγματα, καινούργιους χορούς, γιατί υπήρχε αυτός ο χορός, την ιστορία του τάδε χορού, εεε, τα βήματα, τους ρυθμούς, να μπούμε μέσα στο ρυθμό, δηλαδή, όλο αυτό.

Γ.Π.: Τι δεν σου αρέσει όταν παρακολουθείς μαθήματα ελληνικών παραδοσιακών χορών;

XOP 7: Πολλές φορές είναι αυστηρός ο δάσκαλος (γελάει) και... η μπορεί ... μπορεί να θέλω να μοιραστώ κάτι εκείνη την ώρα με το διπλανό μου και θα το καταλάβει και θα κάνει παρατήρηση (γελάει) ... αλλά από την άλλη, πολλές φορές με ενοχλεί αν οι διπλανοί μου μιλάνε, δεν μπορώ να συγκεντρωθώ ή ναι, χάνω τα βήματά μου ... αυτό. Τι άλλο... δεν με ενοχλεί κάτι.

Γ.Π.: Ωραία. Τι σε εμποδίζει να παρακολουθείς τα μαθήματα των ελληνικών παραδοσιακών χορών;

XOP 7: Εεε, τι με εμποδίζει... Το παιδί μου... . Ναι άμα είναι... επειδή όταν ήταν πιο μικρό, άμα ήταν να κοιμηθεί, δεν μπορούσα να πάω, να είμαι στην ώρα μου, αλλά εντάξει, τώρα που μεγάλωσε... κάτι άλλο... Α, ναι. Πριν από χρόνια είχα χτυπήσει το πόδι μου και δεν μπορούσα... να παρακολουθήσω για... ενάμιση χρόνο, ήμουνα ... και τώρα ακόμα πολλές φορές βάζω επιγονατίδα.

Γ.Π.: Τι αισθάνεσαι όταν χορεύεις;

XOP 7: Εεε, όμορφα, αρχικά, αισθάνομαι ... ελεύθερη ... μου αρέσει ...πάρα πολύ αυτό, το συναίσθημα, αν κάποιος χορός έχει ιστορία, το ότι μαθαίνω κάτι, οπότε, μπορώ να μπω και κάθομαι να σκέφτομαι ...γιατί ...έχει βγει αυτός ο χορός, εεε, αυτό.

Γ.Π.: Άλλαξε κάτι στην καθημερινότητά σου μέσα από την ενασχόλησή σου με το χορό;

XOP 7: Εεε... Απέκτησα φίλους, πρώτα από όλα, και... με τους οποίους έχω μοιραστεί πολλές ...στιγμές ... γιατί μετά το χορό συνηθίζουμε να κάνουμε αρκετά γλέντια τα οποία δεν ήταν προγραμματισμένα και... εκδρομές, ... ή συναντήσεις... αυτά. Μπορώ να πηγαίνω σε κάποιες εκδηλώσεις και να χορεύω, όταν ακούω κάποιο ρυθμό, όταν ακούω κάποιο τραγούδι να μπαίνω στο ρυθμό, εεε, άλλαξε γιατί ξέρω να χορεύω όπου κι αν πάω, σε οποιοδήποτε τόπο της Ελλάδας και ... γενικά, να μπορώ να μπαίνω στο κλίμα.

Γ.Π.: Θα έλεγες ότι η ενασχόλησή σου με το χορό σε ωφέλησε και σε ποιους τομείς;
ΧΟΡ 7: Με ωφέλησε ... Ναι, με ωφέλησε πρώτα από όλα ... αυτό που είπα, ότι απέκτησα φίλους εεε... και ...σίγουρα το γεγονός ότι ...είσαι μέλος μιας ομάδας, σε κάνει πιο ... πιο κοινωνικό, μοιράζεσαι πράγματα, απόψεις... είναι πιο... είναι πιο δημιουργικό, εξελίσσεσαι, σαν χαρακτήρας, σαν άνθρωπος, με κάτι καινούργιο. Εεε ... Τι άλλο ... Πολλές φορές είχα ... υπήρχαν περίοδοι που ανυπομονούσα για να πάω στο χορό, δηλαδή ... Έμαθα πράγματα, δηλαδή αυτό που είπα πιο πριν, ότι, με τους μουσικούς, με τις μελωδίες, με την ιστορία ενός τραγουδιού, δηλαδή, υπήρχε μία ανάπτυξη... εεε. Θα εστίαζα, και σε όσα έμαθα για την παράδοση, που είναι πολύ καλό να την διατηρούμε, θεωρώ, και ... στο ότι ... είναι και γυμναστική, όπως είπα, και, γενικά είναι ωραίο, είναι πολύ ωραίο, το να χορεύεις.

Γ.Π.: Πού σου είναι χρήσιμα όσα μαθαίνεις στο χορευτικό σύλλογο. Ανέφερες σε εκδηλώσεις, συμμετοχή σε εκδηλώσεις ...

ΧΟΡ 7: Ναι, αμέ, έχουμε ...έχω πάρει μέρος σε πολλές εκδηλώσεις, έχω πάει ταξίδια με τον χορό, έχω ... κάνει και μόνη μου κάποια ταξίδια και ... μπορώ να ανταπεξέλθω, αν είναι κάποια εκδήλωση, να χορέψω, να μην έχω κάποιο πρόβλημα, γενικά, είναι ωραία.

Γ.Π.: Ωραία, ωραία. Ποιοι είναι οι στόχοι σου σε σχέση με το χορό;

ΧΟΡ 7: ...Σε σχέση με το χορό... να μπορώ να ...για όσο μπορώ... και μακάρι να μπορώ, να χορεύω ... για πολλά χρόνια ακόμα, εεε ... αυτό, να χορεύουμε να γλεντάμε, αυτά.

Γ.Π.: Θα πρότεινες σε άλλους να ασχοληθούν με τον ελληνικό παραδοσιακό χορό και γιατί;

ΧΟΡ 7: Βεβαίως, γιατί είναι μία ... μία εμπειρία, είναι ... σε ... σε εξελίσσει σαν άνθρωπο, δηλαδή κι ότι παίρνεις ... μαθαίνεις καινούργια πράγματα και ... έρχεσαι σε επαφή με άλλους ανθρώπους και ανταλλάσσεις απόψεις και ... και περνάς καλά με κάποιους ανθρώπους, εγώ νομίζω ότι σου κάνει καλό και εξελίσσεσαι ...

Γ.Π.: Ωραία. Σε ευχαριστώ πολύ για τη συμμετοχή σου.

Συνέντευξη 17

Γ.Π.: Τι ηλικία έχεις;

ΧΟΡ 8: 36.

Γ.Π.: Ποιο είναι το επίπεδο των σπουδών σου;

XOP 8: ΙΕΚ, αθλητική δημοσιογραφία.

Γ.Π.: Πού κατοικείς;

XOP 8: Ξυλόκαστρο.

Γ.Π.: Ποια είναι η οικογενειακή σου κατάσταση;

XOP 8: Άγαμη.

Γ.Π.: Ποιο είναι το επάγγελμά σου;

XOP 8: Ιδιωτική υπάλληλος, σε καφετέρεια.

Γ.Π.: Έχεις ελεύθερο χρόνο;

XOP 8: Έχω.

Γ.Π.: Με ποιες δραστηριότητες ασχολείσαι στον ελεύθερο σου χρόνο;

XOP 8: Με το ποδόσφαιρο και με το μπάσκετ, παλιότερα, με το περπάτημα, με το διάβασμα, λογοτεχνικά βιβλία, και με τον παραδοσιακό χορό.

Γ.Π.: Ωραία. Πόσο χρόνο αφιερώνεις στον χορό την εβδομάδα;

XOP 8: Τρεισήμισι, τέσσερις ώρες...

Γ.Π.: Και πόσο καιρό συμμετέχεις σε τμήματα εκμάθησης ελληνικών παραδοσιακών χορών;

XOP 8: 3 χρόνια.

Γ.Π.: Πώς ενημερώθηκες για την ύπαρξη του χορευτικού συλλόγου;

XOP 8: Μου το είπε μια συγχορεύτριά μου.

Γ.Π.: Και γιατί επέλεξες το συγκεκριμένο σύλλογο;

XOP 8: Γιατί ήταν η συγχορεύτριά μου. Είχα έρθει στο Ξυλόκαστρο από την Αθήνα και καθώς έλειπα για καιρό, είχα αποκοπεί από παρέες και φίλους. Θεώρησα πως αν πάω στο σύλλογο που ήταν η γνωστή μου θα μπορούσα να δικτυωθώ με κόσμο, όπως και έγινε.

Γ.Π.: Όταν ακούς τη λέξη χορός, τι σκέφτεσαι;

XOP 8: Ομαδικότητα ... γυμναστική, γυμνάζω το σώμα μου, παράλληλα με τη μουσική και με τις κινήσεις και με αυτά ... χαρά, ομαδικότητα, ψυχαγωγία, την παράδοση του τόπου μας που είναι πολύ μεγάλη και αδύνατο να την ανακαλύψεις όλη! Τρία χρόνια στο χορευτικό και ακόμη έχω πολλά να μάθω! Ο χορός βέβαια είναι και έκφραση, βγάζεις την ψυχή σου χορεύοντας και καταλαβαίνεις και από το ύφος του χορού την περίσταση που χορεύονται. Ας πούμε, για παράδειγμα, κάποιοι χοροί είναι ερωτικοί, ο άντρας φλερτάρει την ντάμα ... και μιλάμε για τον παραδοσιακό χορό, όπου αυτό γινόταν όσο πιο διακριτικά γινόταν.

Γ.Π.: Για σένα τι άλλο είναι ο χορός δηλαδή, έτσι γενικά να μου πεις;

XOP 8: Ξέσπασμα, από καταπίεση, από δουλειά, από ψυχολογικά, από διάφορα ...

Γ.Π.: Ωραία. Γιατί αποφάσισες να παρακολουθήσεις μαθήματα ελληνικών παραδοσιακών χορών;

XOP 8: Γιατί τότε είχα κάποια προβλήματα και το βρήκα σαν διέξοδο για να ξεσπάσω, να κάνω κάτι διαφορετικό για να μου φύγει το ό,τι αρνητικό είχα μαζέψει μέσα. Ήταν και μια ευκαιρία να βρίσκομαι με τους φίλους μου, να περνάω ευχάριστα και δημιουργικά τον ελεύθερο μου χρόνο και θεωρώ ότι δεν θα το σταματήσω τελικά ποτέ το χορό γιατί μου αρέσει πάρα πολύ και συνεχίζω μέχρι τώρα.

Γ.Π.: Μπορείς να σκεφτείς κι άλλους λόγους για τους οποίους αποφάσισες να συμμετέχεις σε τμήματα εκμάθησης ΕΠΧ;

XOP 8: Είχα κάνει πιο μικρή και ήθελα να ξαναθυμηθώ τους χορούς που είχα μάθει. Φυσικά, μου αρέσει πολύ η επαφή με την πλούσια παράδοσή μας και τις μουσικές και τα τραγούδια που είναι μοναδικά αλλά και τόσο και διαφορετικά από τόπο σε τόπο. Ε, είχα και λίγη ανάγκη από μια διαφορετική άσκηση, ευχάριστη και ομαδική, γιατί στο μπάσκετ και στο ποδόσφαιρο δεν μπορώ πλέον να ακολουθήσω όπως παλιά. Άσε που τα έχω παρατήσει και λίγο...

Γ.Π.: Ναι. Γιατί συνεχίζεις να παρακολουθείς μαθήματα ΕΠΧ;

XOP 8: Γιατί μου αρέσει όλο αυτό το πέρασμα που κάνουμε από τις περιοχές, και γνωρίζω μέρη που δεν έχω πάει μέσα από το χορό και τη μουσική, και γιατί μου κάνει καλό, έχω, λόγω αυτοπεποίθησης ... είναι ... είναι η ψυχαγωγία μου. Μου αρέσει η ευχαρίστησή που παίρνω όταν μαθαίνω κιόλας καινούργια πράγματα. Συνεχώς εξελίσσομαι. Θεωρώ πως στον παραδοσιακό χορό δεν σταματάς ποτέ να μαθαίνεις...

Γ.Π.: Τι σου αρέσει όταν παρακολουθείς μαθήματα ΕΠΧ;

XOP 8: Ότι μαθαίνω να είμαι κάτι, μακριά από μένα, δηλαδή θα γίνω Ναξιιώτισσα, θα γίνω Σερραία, μέσα από το χορό και από αυτά που ακούω, και πάω κάπου σε ανθρώπους που δεν ξέρω από κοντά στην ουσία... με ενώνει με άλλες περιοχές. Μου αρέσουν τα καινούργια πράγματα που μαθαίνω, ο τρόπος που διδάσκει ο δάσκαλός μας, το ότι μαθαίνουμε και τραγούδια κι όχι μόνο χορό, και φυσικά το ότι όλα αυτά γίνονται μέσα σε μια μεγάλη παρέα που σχεδόν οι περισσότεροι είμαστε φίλοι μεταξύ μας.

Γ.Π.: Τι δεν σου αρέσει όταν πάθεις μαθήματα ΕΠΧ;

XOP 8: Ότι κάποιες φορές κάποιος μπορεί να μην έρχονται στο μάθημα για το μάθημα, και κάποιες φορές ξεσπάνε μέσα από αυτό τα δικά τους εγωκεντρικά θέματα και τα λοιπά, δεν το βλέπουμε όλοι δηλαδή με την ίδια οπτική, αυτό.

Γ.Π.: Εννοείς ότι θέλουν να προβάλλονται οι ίδιοι;

XOP 8: Κατά κάποιο τρόπο, ναι. Το παίζουν! Μπορεί και να έχουν παρακολουθήσει μαθήματα και σε άλλους συλλόγους και εκεί να τους έχουν δείξει αλλιώς τα βήματα και κάνουν κριτική, υπογείως βέβαια, για το δάσκαλο. Ευτυχώς, τέτοιοι είναι λίγοι και απομονωμένοι.

Γ.Π.: Τι αισθάνεσαι όταν χορεύεις;

XOP 8: Άλλος άνθρωπος! Αισθάνομαι ευχαρίστηση, χαρά, αυτοπεποίθηση αλλά και λίγο άγχος για να μάθω σωστά τα βήματα . Κατά κύριο λόγο όμως ευχαρίστηση και ικανοποίηση. Με γεμίζει ο χορός και χαίρομαι που ασχολούμαι με αυτό.

Γ.Π.: Τι άλλαξε στην καθημερινότητά σου μέσα από την ενασχόλησή σου με τον ελληνικό παραδοσιακό χορό;

XOP 8: Είμαι πιο ήρεμη ... εεε, έχω μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση προς τα έξω, κοινωνικότητα, εεε ... έχω γίνει πιο εξωστρεφής. Η ψυχολογία μου έχει αλλάξει προς το καλύτερο! Ξεχνάω όλα μου τα προβλήματα μου, οπότε αισθάνομαι χαρά. Επίσης, δεν αφήνω πια ευκαιρία να πάει χαμένη. Όπου ακούω να γίνεται γλέντι, χορός, πανηγύρι, παίρνω την παρέα μου και πάμε!

Γ.Π.: Θα έλεγες λοιπόν ότι σε ωφέλησε η ενασχόλησή σου με τον ελληνικό παραδοσιακό χορό;

XOP 8: Πάρα πολύ! Εννοείται!

Γ.Π.: Σε ποιους τομείς; Έτσι, μπορείς να γίνεις λίγο πιο συγκεκριμένη;

XOP 8: Στο ψυχολογικό κομμάτι ... γιατί μέσα από κει μου φεύγουν όλα, ξεχνιέμαι, είναι η ώρα ... που δεν σκέφτομαι κάτι άλλο, έχω μόνο το χορό. Άλλαξε και η στη στάση μου απέναντι στους ... ως προς τους άλλους... Είμαι πιο ανοιχτή στην επαφή και την επικοινωνία. Δεν είναι δυνατόν να πιάνεσαι με τον άλλο χέρι με χέρι στον κύκλο και να είσαι απόμακρος μετά τον χορό. Αφού άφησα τα άλλα αθλήματα που σου είπα, είναι για μένα πια η μοναδική άσκηση, γιατί είναι άσκηση, φτιάχνεις τη φυσική σου κατάσταση με τον παραδοσιακό χορό. Αλλά, κυρίως, η χαρά που μου δίνει και το ότι μου ανεβάζει τη διάθεση!

Γ.Π.: Πού σου είναι χρήσιμα όσα μαθαίνεις στον χορευτικό σύλλογο;

XOP 8: Μαθαίνω για την παράδοση, δεν ξεχνώ τις ρίζες μου, πάμε σε ένα γλέντι να χορέψουμε και το ευχαριστιέμαι, ή ακόμη, πολλές φορές συναντιόμαστε με φίλους από αλλού να χορέψουμε, με παιδιά που έχουμε κοινή βάση το χορευτικό. Ψάχνουμε ευκαιρίες ή τις δημιουργούμε κιόλας για να κάνουμε αυτό που αγαπάμε. Όπως σου είπα και πριν, με το χορό ξεχνιέμαι, είμαι αλλού, οπότε, μόνο και μόνο που μου ανεβάζει την ψυχολογία, χρήσιμο είναι!

Γ.Π.: Ποιοι είναι οι στόχοι σου σε σχέση με το χορό;

ΧΟΡ 8: Όσο ακόμα μπορώ, θα ήθελα να ... να το δουλεύω. Να εξελίσσομαι συνεχώς, να μη σταματήσω και να μάθω όσο περισσότερα γίνεται. Θα ήθελα να γίνει και ένα τμήμα πιο εξειδικευμένο κάποια στιγμή, να υπάρχει κοινή δυναμική και να πηγαίνουμε πιο πολύ εκτός έδρας, να συμμετέχουμε σε άλλες εκδηλώσεις, πιο μακριά από μας, να αρχίσουμε να έχουμε αλληλεπιδράσεις με άλλους συλλόγους, αυτό.

Γ.Π.: Θα πρότεινες σε άλλους να ασχοληθούν με τον ελληνικό παραδοσιακό χορό και γιατί;

ΧΟΡ 8: Ανεπιφύλακτα! Γιατί ... αλλάζεις γενικά στάση απέναντι σε κάποια πράγματα που ίσως δεν τα είχες ... μέσα σου σαν... πώς να την πω τη λέξη... σαν δεδομένα, γνωρίζεις νέες περιοχές νέους, άλλους ανθρώπους, ήθη, έθιμα, μπαίνεις σε άλλες διαδικασίες μέσα από όλο αυτό και είναι κάτι ωραίο, και γνωρίζεις και την παράδοση γενικά του τόπου σου μέσα από τα τραγούδια, μέσα από τους χορούς και αυτό είναι καλό, να υπάρχει και να συνεχίζεται. Για τη χαρά που παίρνεις χορεύοντας, αυτό, συνεχώς σου λέω για τη χαρά αλλά σου δίνει πραγματικά χαρά. Μαθαίνεις πολλά και με ευχάριστο τρόπο!

Γ.Π.: Ωραία. Θα ήθελες να προσθέσεις κάτι άλλο σε όσα είπαμε; Έχεις κάτι ακόμα να προσθέσεις;

ΧΟΡ 8: Πιστεύω πως πρέπει όλοι να μάθουν για τις ρίζες μας, για την παράδοσή μας, να μην χαθούν γιατί αν χαθούν, έχουν χαθεί τα πάντα πλέον.

Γ.Π.: Ωραία. Σε ευχαριστώ πολύ για τη συμμετοχή σου και θα σε ενημερώσω για τα αποτελέσματα της έρευνάς μου.

ΧΟΡ 8: Ευχαριστώ!

Συνέντευξη 18

Γ.Π.: Είμαστε έτοιμοι να ξεκινήσουμε λοιπόν.

ΧΟΡ 9: Βεβαίως...

Γ.Π.: Τι ηλικία έχεις;

ΧΟΡ 9: Εεε, είμαι πενήντα δύο ετών.

Γ.Π.: Ωραία, ποιο είναι το επίπεδο των σπουδών σου;

ΧΟΡ 9: Εεε, είμαι γιατρός, έχω τελειώσει τριτοβάθμια εκπαίδευση, την ιατρική σχολή του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών.

Γ.Π.: Πού κατοικείς;

XOP 9: Στο Ξυλόκαστρο Κορινθίας.

Γ.Π.: Ποια είναι η οικογενειακή σου κατάσταση;

XOP 9: Εεε, είμαι μητέρα δύο ανήλικων αγοριών, 17 και 15 ετών σήμερα...

Γ.Π.: Το επάγγελμά σου, φυσικά, είναι γιατρός. Εεε, έχεις ελεύθερο χρόνο;

XOP 9: Η λέξη ελεύθερος χρόνος είναι μια λέξη πολύ σχετική. Θεωρητικά, με αν μέτραγα το χρόνο με το υποδεκάμετρο, δεν θα είχα ελεύθερο χρόνο. Όμως πιστεύω ότι στην πραγματικότητα ο καθένας μας βρίσκει, εξοικονομεί, εε, κλέβει χρόνο για να τον κάνει ελεύθερο, όταν θέλει να ασχοληθεί με κάτι το οποίο του αρέσει πολύ.

Γ.Π.: Ωραία.

XOP 9: Ή θεωρεί ότι θα τον ωφελήσει.

Γ.Π.: Πολύ ωραία. Και τι είναι αυτό που σε ωφελεί και ... ασχολείσαι, ας πούμε, στον ελεύθερό σου χρόνο, με ποιες δραστηριότητες, δηλαδή, ασχολείσαι;

XOP 9: Εεε, στον ελεύθερό μου χρόνο, βασικά, ασχολούμαι με ότι έχει σχέση με την μουσική, είτε αυτό λέγεται χορωδία είτε αυτό λέγεται παραδοσιακός χορός, εεε, και επειδή έχω και μία έντονη αντίληψη ότι ο κάθε πολίτης πρέπει να είναι ενεργός πολίτης, να προσφέρει δηλαδή, στο μέγεθος που μπορεί, στο κοινωνικό σύνολο, μέσα από έναν ... σύλλογο, μέσα από τον εθελοντισμό, εεε, ασχολούμαι λοιπόν και με το ... και με τους πολιτιστικούς συλλόγους, εεε, είμαι αντιπρόεδρος στον Σύλλογο Εθελοντών Αιμοδοτών Ξυλοκάστρου, έχω διατελέσει γραμματέας στο σύλλογο παραδοσιακών χορών της πόλης του Ξυλοκάστρου που μένω, που λέγεται "Χοράνθη" ο σύλλογος αυτός, και έχω διατελέσει πρόεδρος και αντιπρόεδρος στον Μουσικό και Μορφωτικό Σύλλογο Ξυλοκάστρου, "Ο Αυλός". Σήμερα, είμαι στο διοικητικό συμβούλιο του νομικού προσώπου, εεε, μάθησης, παιδείας πολιτισμού και αθλητισμού του Δήμου Ξυλοκάστρου, "Ηλίας Κατσούλης".

Γ.Π.: Πολύ ωραία. Στον χορό, πόσο χρόνο αφιερώνεις την εβδομάδα;

ΧΟΡ 9: Περίπου ένα δίωρο. ίσως λίγο λιγότερο, ίσως λίγο περισσότερο, ανάλογα με τις συγκυρίες, κατά μέσον όρο τόσο.

Γ.Π.: Πόσο καιρό συμμετέχεις σε τμήματα εκμάθησης ΕΠΧ;

ΧΟΡ 9: Τους ΕΠΧ άρχισα να τους πρωτοδιδάσκομαι σαν μαθήτρια στο 4ο Δημοτικό Σχολείο Νέας Σμύρνης. Στη συνέχεια, στο 3ο Γυμνάσιο Νέας Σμύρνης, που ήμουν μαθήτρια, είχα την τύχη η καθηγήτριά μου της φυσικής αγωγής, να έχει άντρα της τον κ. Δήμα, ήταν καθηγητής παραδοσιακών χορών στην ΤΕΦΑΑ Αθηνών. Είχε λοιπόν μια ιδιαίτερη έφεση στους παραδοσιακούς χορούς και ξεχώριζε ίσως και κάποιους από μας που το είχαμε μέσα στο αίμα μας να αγαπάμε την μουσική και τον χορό, άρα λοιπόν παραδοσιακούς χορούς ξεκίνησα να μαθαίνω ως μαθήτρια. Στη συνέχεια, βέβαια, οι κύκλοι της ζωής, εεε, μας απομακρύνουν κι από πράγματα που μας αρέσουν, για να δώσουμε πανελλήνιες, για να σπουδάσουμε, για να κάνουμε οικογένεια, έφτασε λοιπόν και η στιγμή στην οποία ... τα παιδιά μου πήγανε στο δημοτικό σχολείο και ήθελα ... και ήθελαν να παρακολουθήσουν παραδοσιακούς χορούς, και πηγαίνοντας αυτά, στο Δήμο στον οποίο βρισκόμαστε ... βρισκόμαστε, του Ξυλοκάστρου είχαμε την τύχη να υπάρχουνε τότε τμήματα παραδοσιακών χορών που είχε φτιάξει ο τότε δήμαρχος της πόλης, οπότε ξαναβρέθηκα, πριν από περίπου δώδεκα χρόνια, ως μαθήτρια σε τμήμα παραδοσιακών χορών στο Δήμο Ξυλοκάστρου, που στη συνέχεια, από τις συγκυρίες, έγινε πολιτιστικός σύλλογος και λέγεται "Χοράνθη".

Γ.Π.: Ωραία. Θα 'θελα να μου πεις, τι σκέφτεσαι όταν ακούς τη λέξη χορός;

ΧΟΡ 9: Χορός... Χορός, είναι κίνηση, μαζί με ...μαζί με μουσική. Η κίνηση αυτή... μάλλον από χορό σε χορό, η κίνηση αυτή ... αλλάζει. Δηλαδή, είναι χοροί οι οποίοι είναι ζευγαρωτοί, είναι χοροί οι οποίοι είναι ομαδικοί, σε ένα κύκλο, είναι χοροί οι οποίοι είναι ατομικοί, εεε, χορός... Μην ξεχνάμε, ότι ο χορός, τελικά, για μας τους Έλληνες, δεν είναι αυτό που νοούμε εμείς σήμερα, είναι κι αυτό που μάθαμε σαν μαθητές και που είδαμε στις παραστάσεις στην Επίδαυρο ή οπουδήποτε αλλού, είναι κι ο χορός της αρχαίας τραγωδίας. Δηλαδή, ένα κείμενο με νοήματα, που γίνεται με κινήσεις και έχει κάποιο ρυθμικό ... εεε ... μέτρο, ας το πούμε έτσι, και έχει μία αρμονία ήχου και κίνησης.

Γ.Π.: Πολύ ωραία. Θα 'θελα τώρα να μου πεις, γιατί αποφάσισες να παρακολουθήσεις μαθήματα ΕΠΧ, όπως μου είπες νωρίτερα πριν από δώδεκα χρόνια.

ΧΟΡ 9: Εεε, καταρχάς λοιπόν, όπως είπαμε και νωρίτερα, εεε, έχουμε στους ΕΠΧ τρία στοιχεία. Το ένα στοιχείο είναι η μουσική. Είναι η μουσική ωφέλιμη για μας τους ανθρώπους; Η μουσική, με την αρμονία της καλλιεργεί αυτή την αίσθηση του ωραίου, καλλιεργεί το πνεύμα, καλλιεργεί την ψυχή, δίνει ηρεμία. Ως γιατρός, έχω παρακολουθήσει και πολλά επιστημονικά συνέδρια, στα οποία αναφέρεται η θεραπευτική αξία της μουσικής, μην ξεχνάμε ότι η μουσικοθεραπεία ανά τον κόσμο αλλά και στην Ελλάδα, χρησιμοποιείται μέσα στις εναλλακτικές θεραπείες σε καρδιαγγειακά νοσήματα, σε αρρυθμίες, για την ανακούφιση του πόνου καρκινοπαθών και λοιπά και λοιπά. Άρα, η μουσική είναι ένα κεφάλαιο, το οποίο εμένα προσωπικά με γεμίζει, εμένα προσωπικά μου δίνει ηρεμία, γαλήνη, με κάνει να αισθάνομαι καλύτερα, ο παραδοσιακός χορός λοιπόν έχει αυτό το ένα κομμάτι που λέγεται μουσική. Ο παραδοσιακός χορός έχει ένα δεύτερο κομμάτι που λέγεται κίνηση. Αυτό που εμείς το λέμε αερόβια άσκηση. Αν με έβαζες να πάω να τρέξω στο ... δάσος ή στην παραλία ή σε ένα διάδρομο σε ένα γυμναστήριο, θα το βρω, θα το έβρισκα ανιαρό. Όμως, οι κινήσεις αυτές με τη βοήθεια της μουσικής, οι πιο γρήγορες, οι πιο αργές, προς την μία κατεύθυνση, προς την άλλη κατεύθυνση, δίνουν, λοιπόν, σε αυτή την αερόβια άσκηση μία άλλη ομορφιά, μια άλλη ποιότητα, μια άλλη φινέτσα, και την κάνει πιο αγαπητή. Γιατί η αερόβια άσκηση είναι και αυτή χρήσιμη για την υγεία μας, βοηθάει το καρδιαγγειακό μας, βοηθάει την αναπνοή μας, βοηθάει να χάσουμε τα παραπάνω κιλά μας, και να βελτιώσουμε τον μεταβολισμό μας. Και τώρα ερχόμαστε στο τρίτο κομμάτι, γιατί, θα μπορούσες να μου πεις ότι ωραία, ένας χορός, λοιπόν, έχει μουσική και κίνηση, άρα τελείωσε, ένας χορός. Γιατί να είναι ΕΠΧ; Ε, να το έλεγα με μία πρόταση, γιατί είμαι περήφανη που είμαι Ελληνίδα. Εεε, μέσα λοιπόν από τους ΕΠΧ, ... καταρχάς, η μουσική και ο χορός συνοδεύει τον άνθρωπο αλλά ιδιαίτερα τον Έλληνα σε όλες τις στιγμές της ζωής του, στη χαρά του, στη λύπη του, στην αγάπη του, στην ξενιτιά του, στον καημό του, στον πόνο του, είναι μία, εεε, σαν να υπάρχει στο γονιδίωμά μας, ας το πούμε, αυτός ο τρόπος έκφρασης των συναισθημάτων μας. Οι ΕΠΧ, είναι τα ήθη και τα έθιμά μας, είναι η παράδοσή μας, είναι οι ρίζες μας, είναι η ύπαρξή μας, και, αν το δούμε και λίγο πιο ολοκληρωμένα, οι ΕΠΧ είναι τα τοπικά μουσικά όργανα, η φλογέρα που οι πρώτοι αυτοσχέδιοι μουσικοί φτιάχναν από τα κλαδιά των δέντρων, από τα καλάμια,

από τι τα φτιάχνανε, τα ... οι ... γκάντες που φτιάχνανε από τα δέρματα των ζώων και λοιπά και λοιπά και λοιπά, που εξελίχθηκαν στα σύγχρονα μουσικά όργανα, εεε, και οι παραδοσιακοί χοροί ολοκληρωμένα, εκτός από τη μουσική, εκτός από τα βήματα, είναι και εκείνη η φορεσιά, εκείνη η φορεσιά, εεε, που ... σε κάθε μέρος του τόπου μας έχει και ένα διαφορετικό χαρακτηριστικό, που συνδυάζει την απλότητα και τη λιτότητα με μια τέλεια ομορφιά, ένα τέλειο σύνολο, εεε, και που όταν τη φοράς και είσαι πιασμένος στον κύκλο και χορεύεις αυτόν τον παραδοσιακό χορό, εεε, εντάξει, αισθάνεσαι ότι είσαι ένας ... αισθάνομαι ότι είμαι μια γνήσια Ελληνοπούλα, ας το πούμε, όπως τα μαθαίνουμε στο δημοτικό σχολείο και όπως μας τα λέτε οι δάσκαλοι.

Γ.Π.: Μάλιστα. Πολύ ωραία. Έχεις, έτσι, ... σκεφτεί ίσως και κάποιους άλλους λόγους που ... γενικά σε ώθησαν, σε οδήγησαν να συμμετέχεις σε χορευτικά, υπάρχει κάποιος άλλος, μου ανέφερες ήδη αρκετούς, υπάρχει κάτι ακόμα, να προσθέσεις;

ΧΟΡ 9: Είναι γεγονός ότι εγώ από την προσωπικότητά μου και από τη θέση της δουλειάς μου, είμαι ήδη κοινωνικό άτομο, άρα λοιπόν εμένα προσωπικά, εεε, σε προσωπικό επίπεδο οι παραδοσιακοί χοροί δεν με κάνανε να αποκτήσω ... ,εεε, να γίνω πιο κοινωνική, φυσικά γνώρισα περισσότερους ανθρώπους και φυσικά ανάλογα με την εξωστρέφεια του χορευτικού ... συνόλου στο οποίο ανήκει ο κάθε χορευτής παραδοσιακών χορών, αποκτά καινούριες γνωριμίες, εεε, γνωρίζει περισσότερα άτομα που αγαπάνε το ίδιο αντικείμενο είτε στη χώρα του είτε ακόμα, τι καλά που θα 'ταν, και ομογενείς, που εκείνοι κι αυτοί έχουνε έντονο και ίσως εντονότερο το πατριωτικό, το ελληνικό τέλος πάντων στοιχείο και τη διατήρηση, εεε, των ηθών και εθίμων, ... εεε ... αυτό λοιπόν είναι ένα θέμα που ... ένας λόγος που πολλοί θα μπορούσαν, πράγματι έχω κάνει φίλους που δεν θα τους έκανα μέσα από τα τμήματα των χορευτικών, αλλά δεν ήτανε αυτή η πρώτη μου ανάγκη. Εεε, δεν ήταν η ανάγκη δηλαδή, ήρθε σαν δευτερογενές όφελος. Εεε, μία σημαντική, ένας σημαντικός στόχος είναι κι αυτό που εσείς το λέτε η ... βιωματική ... εκπαίδευση. Να είμαστε ... παραδείγματα ... για τις γενιές αυτές που θα ακολουθήσουν. Εεε, ήθελα λοιπόν για τα παιδιά μου, και ίσως αργότερα, γιατί όχι, για τα παιδιά των παιδιών μου, να έχω κάνει κάτι, να έχω δημιουργήσει κάτι, το οποίο θα αποτελέσει και γι' αυτά ένα κίνητρο για να μάθουν τα ήθη, τα έθιμα, τους χορούς, τα τραγούδια, τις φορεσιές, τις συνήθειες, τις γιορτές και όλα τα σχετικά των προγόνων μας, τις ρίζες μας, να τα καλλιεργήσουν κι αυτά και να τα διαδώσουν κι αυτά με τη σειρά τους στις νεότερες γενιές.

Γ.Π.: Πολύ ωραία. Τι σου αρέσει όταν παρακολουθείς μαθήματα ΕΠΧ;

ΧΟΡ 9: Μμμ. Μου αρέσει ο κύκλος. Δηλαδή, δεν είναι όλοι οι χοροί κυκλικοί, μα τέλος πάντων, μου αρέσει ο κύκλος. Μου αρέσει αυτό που απλώνεις τα χέρια και κρατιέσαι σφιχτά από το διπλανό σου, εεε, είσαι ένα ... ένα ... μία, μία μονάδα ενός συνόλου, εεε, προσπαθείς να λειτουργείς όσο πιο σωστά κι όσο πιο αρμονικά γίνεται μέσα σε αυτό το σύνολο, να μην το καταστρέψεις, εεε, και βλέπεις ότι αυτή όλη η συλλογική προσπάθεια, βγάζει μια πολύ πολύ ωραία εικόνα.

Γ.Π.: Υπάρχει κάτι που δεν σου αρέσει όταν παρακολουθείς μαθήματα ΕΠΧ;

ΧΟΡ 9: Ομολογουμένως, είναι κάποιοι χοροί κάποιων τόπων, που ... δεν με συγκινούν τόσο πολύ ... ή που η φυσική μου κατάσταση δεν είναι κατάλληλη για να τους διεκπεραιώσω, εεε, όχι ότι δεν μου αρέσει να το παρακολουθώ αλλά... υπολείπεται η ικανότητα, μάλλον αυτό θα έλεγα.

Γ.Π.: Τι σε εμποδίζει να παρακολουθήσεις μαθήματα των ΕΠΧ;

ΧΟΡ 9: Τι θα πει, αφού παρακολουθώ, τι να με εμποδίζει;

Γ.Π.: Υπάρχει κάτι να σε εμποδίζει, κάποια φορά;

ΧΟΡ 9: Να, να έχω δουλειά, να είμαι, εντάξει, κάποια εργασιακή υποχρέωση, οικογενειακή υποχρέωση, ναι, γι' αυτό θα λείπω, για σημαντικό λόγο θα λείπω, για πλάκα δε θα λείπω.

Γ.Π.: Τι αισθάνεσαι όταν χορεύεις;

ΧΟΡ 9: Μμμ, ναι, ότι πετάω... Ναι, ότι, εεε, ... , αυτή τη χαρά, αυτή την αγαλλίαση, αυτή τη συγκίνηση και αυτή την περηφάνια.

Γ.Π.: Τι άλλαξε στην καθημερινότητά σου, μέσα από την ενασχόλησή σου με τον ΕΠΧ;

XOP 9: Το ότι παρακολουθώ τα μαθήματα στο σύλλογό μου ή ότι συμμετέχω στις εκδηλώσεις Γ.Π.: παραστάσεις του συλλόγου, αυτό το κομμάτι, δε θεωρώ ότι άλλαξε την καθημερινότητά μου, έτσι. Είναι, εντάξει, ένα μάθημα συγκεκριμένες ώρες την εβδομάδα, είναι μια παράσταση ή κάποιες άλλες, εεε, παρουσίες σε παραστάσεις, πάλι συγκεκριμένες ημερομηνίες, εεε, σήμερα όμως με τον τρόπο της επικοινωνίας, της σύγχρονης επικοινωνίας - και αναφέρομαι στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης- έχουμε τη δυνατότητα να μελετήσουμε να παρακολουθήσουμε, εεε, και άλλα τμήματα, από άλλους συλλόγους, από άλλα μέρη, εεε, ναι, διαθέτω πολύ χρόνο από αυτόν τον ... λιγοστό, αλλά πάντα να τον βρίσκουμε, ελεύθερο χρόνο, για να παρακολουθώ παραδοσιακούς χορούς και από ... πολλούς συλλόγους μέσα από την Ελλάδα, έχω κάνει πολλούς διαδικτυακούς φίλους, το λένε, τέτοιους συλλόγους, εεε, και μέσα στα όνειρά μου, δικαιούμαστε να έχουμε όνειρα είτε μπορεί να είναι πραγματοποιήσιμα ή όχι, μέσα στα όνειρά μου, εεε, θα ήταν να μπορέσει κάποια στιγμή, να γίνει και μια ανταλλαγή, εεε, π.χ. να πάμε εμείς στα Τρίκαλα, να 'ρθει σε μας η Καρδίτσα, να πάμε στη Θράκη, να πάμε στη Σύμη, να 'ρθει η Σύμη σε μας, εεε, αναφέρομαι σε μέρη που τυχαίνει και ξέρω τους προέδρους των συλλόγων των χορευτικών και έχουμε και μια επικοινωνία, εεε, με τα, με τα μηνύματα, εεε, λίγο παραπάνω από το απλό like, τέλος πάντων, που έχουν τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

Γ.Π.: Ωραία.

XOP 9: Δεν ξέρω αν απάντησα...

Γ.Π.: Ε, ναι, πολύ ωραία. Θα έλεγες ότι σε ωφέλησε η ενασχόλησή σου με τους ΕΠΧ;

XOP 9: Α, ναι, πολύ, πολύ, πολύ, και σωματικά και ψυχικά, εεε, βέβαια, πολύ, πολύ...

Γ.Π.: Θέλεις να μου το αναλύσεις λίγο αυτό; Σωματικά, ψυχικά, έτσι ... , θεωρείς ότι σε ωφέλησε στη φυσική σου κατάσταση;

XOP 9: Στη φυσική κατάσταση, ναι, αντοχή, ευλυγισία, εεε, βέβαια, εεε, ένας επιπλέον τρόπος συνειδητοποίησης της υπευθυνότητας που έχει το μέλος ενός συνόλου, εεε, και από κει και πέρα, αυτή η καθημερινή χαρά, εεε, αυτή η καθημερινή

συγκίνηση, αυτή η καθημερινή ψυχοσωματική ευεξία, και μετά το μάθημα, και μετά από κάτι που θα δούμε στο internet, και προπάντων, μετά την παράσταση.

Γ.Π.: Πολύ ωραία. Εεε, θεωρείς ότι από τα μαθήματα, αυτά που μαθαίνεις, τα αξιοποιείς κάπου, σου είναι χρήσιμα; Και πού τα εφαρμόζεις, δηλαδή, όσα μαθαίνεις στο χορευτικό σύλλογο, πώς εφαρμόζεις, πού τα χρησιμοποιείς;

XOP 9: Θα αναφερθώ σε ένα πραγματικό, εεε, πρόσφατο γεγονός. Το τελευταίο Παρασκευοσαββατοκύριακο του Σεπτεμβρίου, Παρασκευή, Σάββατο, Κυριακή, 27 έως 29 Σεπτεμβρίου του 2019, στην πόλη μας, εδώ στο Ξυλόκαστρο, είχαμε την 30η Αμφικτιονία Εθελοντών Αιμοδοτών, το 30ο Πανελλήνιο Συνέδριο Εθελοντών Αιμοδοτών. Και είχαμε εθελοντές αιμοδότες από όλη την Ελλάδα. Από την ... απ' το Διδυμότειχο, την Αλεξανδρούπολη και τα υπόλοιπα σημεία του Έβρου, από την Ήπειρο, απ' τα Γιάννενα, από την Κέρκυρα, από την Κάλυμνο, από την Κάρπαθο, από την Κρήτη... Κάποια στιγμή, γιατί τα συνέδρια δεν είναι μόνο συνεδρίες, μαθήματα, παρουσιάσεις, στην συγκεκριμένη περίπτωση για την εθελοντική αιμοδοσία, για τις μεταμοσχεύσεις και λοιπά, αλλά υπάρχει και ένα ψυχαγωγικό κομμάτι. Λοιπόν, σε αυτό το ψυχαγωγικό κομμάτι, άρχισαν να παίζουν σκοποί, από όλη την Ελλάδα. Και εκεί, το να πιαστείς και να χορέψεις μαζί με τους Θρακιώτες το "Ζωναράδικο" ή μαζί με τους νησιώτες τον "Ίκαριώτικο" ή μαζί με τους Κρητικούς τον "Πεντοζάλη", εεε, ναι, είναι πολύ καλό, και μάλιστα, το εντυπωσιακό ήταν, ότι από αρκετά μέρη της Ελλάδας, εεε, φέρνω στο μυαλό μου τώρα τη μορφή μιας κυρίας από την Καλλιθέα, ενός κυρίου από το Κιλκίς, εεε, ενός μεγαλούτσικου στην ηλικία κυρίου από την Αλεξανδρούπολη, εεε, μιας ομάδας 7-8 ατόμων από το Ρέθυμνο και τα Χανιά, οι οποίοι σηκώθηκαν και αυτοί και χορέψανε, άρα σημαίνει ότι κι αυτοί, προφανώς, κι αυτό δεν το είχαμε συζητήσει ποτέ, ούτε το συζητήσαμε εκείνο το τριήμερο, θα το κοιτάξουμε στο μέλλον, εεε, χορέψανε χορούς από διάφορα μέρη της Ελλάδας, άρα, μάλλον κι αυτοί θα συμμετέχουν σε τμήματα παραδοσιακών χορών για να ξέρουν και να μπορούν να συμμετέχουν με τα βήματά τους.

Γ.Π.: Πολύ ωραία. Θα πρότεινες σε άλλους να ασχοληθούν με τον ΕΠΧ και γιατί;

XOP 9: Βέβαια. Εεε, βέβαια, άλλωστε, αυτό ... ,εεε, ως ερώτημα, η απάντηση είναι δεδομένη, εεε, διότι, είμαστε, εεε, από τα ιδρυτικά μέλη, εεε, του συλλόγου αυτού του πολιτιστικού που ασχολείται με τους παραδοσιακούς χορούς, εεε, και ακριβώς αυτός

ήταν ο σκοπός που ιδρύσαμε αυτόν το σύλλογο, για να προσπαθήσουμε να προσελκύσουμε όσο το δυνατόν περισσότερα άτομα όλων των ηλικιών, για να ... μάθουν παραδοσιακούς χορούς. Τα μικρά παιδιά ... για να αρχίσουν να κατανοούν τις ρίζες τους και τις παραδόσεις τους, εμείς οι μεγαλύτεροι για όλους τους λόγους που προαναφέραμε, εεε, ήθελα όμως τώρα με την ευκαιρία που μου δίνεται, να, να αναφερθώ και σε μία μάστιγα της σύγχρονης κοινωνίας, εεε, μάστιγα Γ.Π.: ασθενείας της σύγχρονης κοινωνίας, που λέγεται άνοια, και να πω ότι, στα πρώτα στάδια της άνοιας ... ένα από τα ... θεραπευτικά βήματα τα οποία η ιατρική κοινότητα, εεε, προτείνει, είναι η συμμετοχή σε τμήματα εκμάθησης παραδοσιακών χορών. Δεν θα μάθουν τους πολύ δύσκολους και τους πολύ εξεζητημένους χορούς, εεε, όμως το γεγονός, ότι θα πρέπει να συνδυάζουν, τη μουσική που ακούνε με το ρυθμό, άλλοτε πιο γρήγορο και άλλοτε πιο αργό, με τις κινήσεις του σώματος, των ποδιών, ενδεχομένως και των χεριών και των υπόλοιπων στοιχείων του σώματος, και μάλιστα, να φτάσουν και στο σημείο ωριμότητας, που να μπορούν να τραγουδάνε και τα λόγια, αυξάνει τις συνάψεις, εεε, αυτός είναι τρόπος και ωρίμανσης του παιδικού εγκεφάλου, εεε, δηλαδή, ότι η εκμάθηση του παραδοσιακού χορού σε ένα παιδί, εεε, όπως και η εκμάθηση της μουσικής, καταρχάς, σε ένα παιδί, αλλά και του παραδοσιακού χορού σε ένα παιδί, εεε, αυξάνει την ... την ευφυΐα του, γιατί αυξάνει τις συνάψεις ανάμεσα στα νευρικά κύτταρα, το ίδιο πράγμα, λοιπόν, καλλιεργούνται αυτές οι συνάψεις στους ηλικιωμένους, οι δράσεις όλες ... που ... που γίνονται είτε στους μεσήλικες που εμφανίζουν την νόσο Alzheimer είτε στους ηλικιωμένους που εμφανίζουν την γεροντική άνοια, οι δράσεις που κάνουμε για να συνεχίσει το μυαλό να είναι δραστήριο, είναι να προσπαθούμε να ενισχύουμε οι συνδέσεις που υπάρχουν ανάμεσα στα νευρικά κύτταρα να παραμένουν ακόμα ζωντανές. Ο παραδοσιακός χορός, λοιπόν, είναι ένα ... ένας από τους τρόπους αυτούς που προτείνονται ως θεραπευτικά μέσα για την καθυστέρηση της πορείας αυτής της εκφυλιστικής νόσου.

Γ.Π.: Πολύ ωραία. Ενδιαφέροντα όλα αυτά που είπες. Αν δεν έχεις κάτι ακόμη να προσθέσεις, θέλεις κάτι να προσθέσεις;

ΧΟΡ 9: Να προσθέσω ότι, εεε, αυτό που με εντυπωσιάζει ... στους συμμαθητές μου, είναι ότι δεν είναι όλοι Έλληνες. Έχουμε συμμαθητές, σε όλες τις ηλικίες, και στα παιδιά και στους ενήλικες, που μπορεί να είναι άλλης καταγωγής. Και παρόλα αυτά, συμμετέχουν ενεργά, ζωντανά, ντύνονται ... τις στολές, εκφράζουν συναισθήματα, με

τον ίδιον τρόπο, σαν να ήταν ... εεε, ελληνικής ιθαγένειας, εεε, ναι, είναι πολύ εντυπωσιακό, μου αρέσει πολύ, δεν το έχω μελετήσει περισσότερο από αυτό ... από αυτό το, μέχρις αυτό το σημείο στο οποίο το λέω, αλλά είναι πολύ εντυπωσιακό, γιατί, μ' αυτό τον τρόπο, εεε, συμβιώνουμε και καλύτερα μέσα στην ελληνική κοινωνία όσοι ... εεε, εντάξει, εκτός από τους γηγενείς, και όσοι αλλοεθνείς αναγκάστηκαν, εεε, να ζουν μέσα στο ελληνικό κράτος από τις συνθήκες της ζωής. Και πάνω σ' αυτό, να προσθέσω και το παράδειγμα μιας κοινής μας φίλης, η οποία βρέθηκε σε μια δυτικοευρωπαϊκή χώρα, και η οποία φεύγοντας για να πάει στη δυτικοευρωπαϊκή χώρα, μέσα σε αυτά που είπε ότι κοίταξα να δω ότι υπάρχουν, κοίταξα να δω αν στην πόλη που θα μείνω, υπάρχει τμήμα παραδοσιακών χορών.

Γ.Π.: Σωστά. Ωραία. Σε ευχαριστώ πάρα πολύ για τη συμμετοχή σου.

XOP 9: Εγώ ευχαριστώ, δάσκαλε, καλή επιτυχία, εύχομαι να πρόσθεσα κι εγώ κάτι καλό, εεε, στην ..., εεε, κίνηση αυτή να μάθουν όσο το δυνατό περισσότεροι Έλληνες, όλων των ηλικιών, τους ΕΠΧ.

Γ.Π.: Βεβαίως. Και θα σε ενημερώσω για τα αποτελέσματα της έρευνάς μου. Ευχαριστώ πολύ!

XOP 9: Ευχαριστώ κι εγώ.